

The Beacon

FOR FRIENDS OF ACI / İZMİR

MAY 2021

Derin'den

Pınar Multi, tek bardakta çok fayda!

Yeni

#TekBardaktaÇokFayda

Bir bardak (250 ml) Pınar Multi, bir yetişkinin ihtiyacı olan günlük A, B1, B12, C ve D vitaminleriyle, çinko ve kalsiyum minerallerinin %38'ini karşılar.

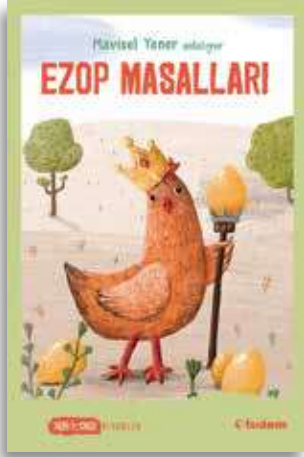

Ürün içeriği
Ege Üniversitesi
Gıda Mühendisliği
Bölümü tarafından
test edilmiş ve
onaylanmıştır.

SENdeOKU KLASİKLER

Artık disleksik çocuklar da klasikleri okuyabilecek!

SEN de OKU koleksiyonu, kelimelerle mücadele eden çocukları şimdi de klasik eserlerle buluşturuyor.

Okuma seviyesi: ★☆☆☆☆
İlgi yaşı: 6-9

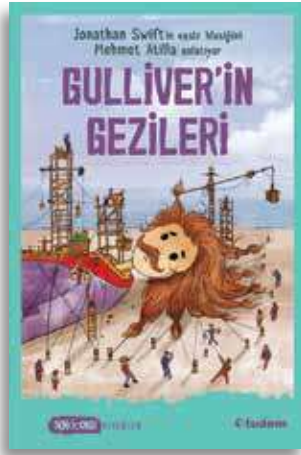
Okuma seviyesi: ★★★★★
İlgi yaşı: 8-12

Okuma seviyesi: ★★★★★
İlgi yaşı: 8-12

Okuma seviyesi: ★★★★★
İlgi yaşı: 9-13

Okuma seviyesi: ★★★★★
İlgi yaşı: 9-13

Okuma seviyesi: ★★★★★
İlgi yaşı: 9-13

Okuma seviyesi: ★★★★★
İlgi yaşı: 9-13

Kimi zaman sayfa sayılarının çokluğu kimi zamansa dil bilgisi ve sözcük seçimlerindeki bazı zorluklar nedeniyle disleksik ve okumaya isteksiz çocukların okuma fırsatı bulamadıkları ve okuyamadıklarından ötürü üzüntü duydukları klasikler, orijinalliğinden ve edebî lezzetinden hiçbir ödün vermeden, duru bir dille yeniden anlatılıyor.

İçindekiler

VEDA

- 9** İsmet Noonan'ın Ardından
- 10** Oldies but Goldies: İsmet Noonan ('54
Füsün Çelebi ('54) Gülsevin Wilderon ('54)
Senay Keller ('54)

PANDEMİYLE YAŞAMAK

- 12** Korona Günlükleri

SAĞLIK

- 17** Sağlık Dosyasına Girerken...
- 18** Herkes İçin Sağlık Doç. Dr. Işıl Ergin ('88)
- 22** İki Bilim İnsanıyla Pandemi Hakkında
Prof. Dr. Deniz Gökengin ('79) ve
Prof. Dr. Selda Erensoy ('79)

SÖYLEŞİ

- 28** Yağmurda Dans Feyza Aysan ('76)

DOĞA

- 32** Dedemin Nergisleri

TARIM

- 34** Hayallerden Bostana... Bostandan Sofralara
Uzanan Mutlu Bir Mutfak Hikâyesi...
- 37** Bedeli ağır bir tarım Bağcılık ve Şarapçılık

- 40** Bilgece Bir Seçim... Toprağa Dönüş Bilge
Bengisu Öğünlü ('81)
- 44** Madlen Çikolata Yerine Emine Teyze'nin Tarhanası
- 48** Sorumlu üretim, sorumlu tüketim
Prof. Dr. Uygun Aksoy ('69)

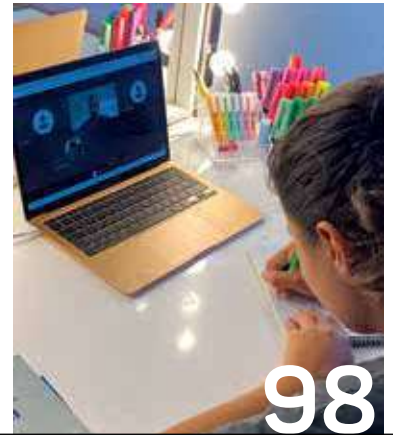
DOĞA VE YAŞAM

- 52** Kaybolan Alaçatı

MİMARLIK

- 57** Suçlu Kim?
- 58** Şehrin Dili Olsa İpek Özbek ('87)
- 62** Mimarın Işığı Aksel Uz ('08)
- 68** Mimar Gibi Yaşamak Aylin Orbaşlı ('85)
- 72** Öykü Anlatan Mimar Zehra Akdemir Ververi ('85)

KÜLTÜR MİRASI

76 Kemeraltı Canlanıyor

SÖYLEŞİ

79 Kemeraltı'nda Bir Esnaf

SİNEMA / SANAT / TURİZM

82 Film İzletme Tutkusu

86 Pandemiye Sanat Molası

88 UNWTO verilerine göre 2020, "Turizm Tarihinin En Kötü Yılı"

SÖYLEŞİ

90 "Yüksek Övgüye Değer" Bir Lojistik Yönetimi Profesörü Yiğit Kazançoğlu ('98)

EĞİTİM

94 Z-Kuşağı ve Teknoloji

95 Derste Arya Dinlemek

96 Nerede Çimlere Yayılmış Öğrenciler?

97 Havuz Başında Öğrenci Seslerini Özledik

98 SEV'in Pusulası

99 BURS

Birlikte Çok Daha Güçlüyüz

100 KÜLTÜR / SANAT

105 MEKTUP

Yeni Bir Mezundan Mektup

106 MEZUN HABERLERİ

109 CLASS NEWS

PANDEMİYLE YAŞAMAK

110 Daha Ne Olsun?

113 DOĞA VE YAŞAM

Kiraz Çiçekleri

114 ANMA

118 ÖSS SONUÇLARI

The Beacon

MAY 2021

İMTİYAZ SAHİBİ: İzmir Amerikan Kolejinde Yetişenler Derneği

Tel: 0 (232) 285 49 310 (232) 355 05 55 / 4468 www.acialumni.com acialumni@acialumni.org

TÜZEL KİŞİ TEMSİLCİSİ: Sevin ORAN ('56) SORUMLU MÜDÜR: Hülde SÜLOŞ ('74) EDITÖR: Destina AKGÜN ('76)

YAYIN KURULU: Şükran YÜCEL ('71), Bahar VARDARLI ('68), Nükhet İZMİROĞLU ('71), Hülde SÜLOŞ ('74), Raşel Rakella ASAL ('69), Destina AKGÜN ('76), Aliye MORAL ('66), Aynur SAYINER ('83), Aydan TEZCOŞKUN YAKIN ('89), Kerime ARSAN ('70), Yasemin SAVRANOĞLU ('82), Ekin GÖKOVALI KOLAT ('94), Banu KİTİŞ DAĞISTAN ('98), Begüm TATARLI ('98)

REKLAM SORUMLUSU: Yasemin SAVRANOĞLU ('82), Dilek ŞINLAK ('83), Ekin GÖKOVALI KOLAT ('94)

KAPAK: İris SÜLOŞ ÖZBAŞ ('08)

KATKIDA BULUNANLAR:

JoAnne Aliye NOONAN KUTUP ('74), Ayşe LAHUR KIRTUNÇ ('70), Güliz ELAL ('74), İpek ÖZBEK ('87), Fırat YÜCEL ('97), Deniz CAN ('05), Serhat ERKÜÇÜK ('97), Nurgün ERDÖL ('70), Sonia PARDO AMADO ('83), Seçil YÖNDEM ('95), Sedef BÜKE ÖZYİĞİT ('88), Serenat ARPAT ('21)

HAZIRLIK ve BASKI: TÜKELMAT Ticaret Gazetesi Tükeller Matbaacılık San. ve Tic. A.Ş.

Tuna Mah. 5615/1 Sk. No:41/B-01 Çamdibi - İZMİR Tel: 0 (232) 461 71 94 www.tukelmat.com.tr info@tukelmat.com.tr

BASKI TARİHİ: 15 Haziran 2021

Destina Akgün ('76)

Teşekkürler

"Yeni Bir Dünya'da yeniden başlamak üzere sağlıklı kalın," diyerek kapattığımız *The Beacon*'ın sayfalarını ACI Türk Müdürü Didem Erpulat'ın iki yıl önce kaybettiğimiz sevgili kızı **Derin Erpulat ('11)** sayesinde bu yıl yeniden umutla açıyoruz. Pandeminin getirdiği imkânsızlıklar nedeniyle geçen yıl elimizde birkaç basılı kopya kalsın düşüncesiyle çok kıstıtlı sayıda basabildiğimiz dergimizin bu yılki çalışmalarına bir mezunumuz tarafından "**Derin Erpulat Anısına *The Beacon*'ı 2021'de Yaşatmak Üzere**" gönderilen bir bağışla umut ve şevk içinde başladık. Bu vesileyle burada, önce bize umut ışığı olan sevgili Derin Erpulat'a; sonra da bağışları, uzmanlıkları ve reklamlarıyla dergiye katkıda bulunan tüm mezunlarımız ve dostlarımıza en kalpten teşekkürlerimizi sunarız.

Derin Erpulat anısına **İris Süloş Özbaş ('08)** tarafından tasarlanan kapak, Derin'i renkleriyle, sevdikleriyle, içinde yaşadığı dünyaya ve etrafındaki hayatlara yaptığı unutulmaz dokunuşlarla bir nebze olsun yansıtabilmek içindi.

Bu yıl dergimizin büyük bölümünü pandemi ile değişen dünyamıza ayırdık. Yaşanan tüm olumsuzluklara rağmen açılan yeni kapılardan, aldığımız derslerden, içimizdeki umut ışığından bahsetmeyi yeğledik.

ACI'mızın yeni müdürü **Mr. Brad Bell**'in yazısıyla bu yılki dergimizin sayfalarını çevirmeye başlayalım. Yetişenler Derneği başkanı **Aylin Başakın**, derneğin günümüz şartlarına uyumunu

çevrim içi faaliyetlerle nasıl sağladıklarını anlatıyor.

Zorlu geçen bu süre içinde acı kayıplarımız oldu. ACI ailemiz ve *The Beacon* dergimizin değerli büyüğü **İsmet Kabaağaçlı Noonan**'ın kaybı ile derinden sarsıldık. Kızı **JoAnne Aliye Noonan Kutup** ve **Bahar Vardarlı**'nın yazıları ile hep birlikte sonsuzluğa yolcu ediyoruz sevgili İsmetula'mızı, o çok sevdiği *The Beacon* sayfalarında...

Sokağa çıkma yasaklarının başladığı Mart 2020'den Eylül sonuna kadar geçen sürede yaşadıklarını 65+ yasaklı yaş grubundan arkadaşımız **Şükran Yücel, Korona Günlükleri** adı altında bizlerle paylaştı. Ballard, Anne Frank, George Eliot, Brecht, Umur Talu ve daha niceleri ile kitap, film ve müzik üçgeninde gezintiye çıkıyoruz hep birlikte...

'**Pandemi Dosyası**'nın ilk konukları bu zorlu süreçte

büyük özveri ile çalışan sağlık sektöründeki doktor mezunlarımız oldu. Tıbbın en sosyal alanı sayılan halk sağlığı, koruyucu sağlık hizmetleri ile pandemi dönemini **Işıl Ergin**'den dinledik.

Dilek Dirim'in konuştuğu ACI dönem arkadaşları, iki bilim insanı **Deniz Gökengin** ve **Selda Erensoy** da bu süreci detaylı olarak değerlendirdi.

İnsan kaynaklarının deneyimli direktörü **Feyza Aysan** ile pandemide çalışma dinamiklerinin değişimini, şirket çalışanları için üretilen alternatifleri konuştuk. Ardından çiftçi, yazar, şair **Ayşe Lahur Kirtunç**'un dedesinin mis kokulu nergislerinin serüvenine ortak olduk.

Sağlık dosyamızdan sonra rotamızı yiyecek, içecek ve tarım sektörüne çevirdik.

Hayallerden bostana, bostandan da sofralara doğru uzanan öyküsü ile **Ayşe Nur Mihçı**, bağcılık ve şarapçılık üretimleri ile **Ayşe Baykan**, **Bilge Bengisu Öğünlü**, kadın kooperatifçileri kanatları altında toplayan **Sevgi Şairoğlu** ve **İyimsir Abla**'sı ve son olarak organik tarım çalışmaları ile **Uygun Aksoy**'un yolculuklarına tanık oluyoruz.

Pandemi nedeniyle seyahat özgürlüğü kısıtlanan gezi yazarı ve doğa fotoğrafçısı **Güliz Elal** "**yakına bakarak**" geçirdiği bu dönemi **Kaybolan Alaçatı** yazısında anlattı. Bölgemizde geçen yıl birbiri ardına yaşanan deprem, sel ve hortum felâketlerini bir kez daha

hatırlatıyor **Suçlu Kim** yazısı. Doğduğumuz, büyüdüğümüz ve birçoğumuzun halen yaşamaya devam ettiği çok özel mekânlardır mahalleler... İzmir'in tarih kokan sokaklarını doğma büyüme Karşıyakalı mimar **İpek Özbek** ile adım adım arşınıyor, kolektif kent kimliğimizi sorguluyoruz. Bir sonraki durağımız Stockholm ve **Aksel Uz**'un ilham kaynağı ışığın hikâyesi...

Suudi Arabistan'dan Hindistan'a kadar uzanan bir coğrafyadaki kültürel miras ve restorasyon çalışmalarından bahseden **Aylin Orbaşlı** ise bir mimar olarak yaşamının farkındalığını vurguluyor söyleşisinde. Hem başarılı bir mimar hem de bir öykü anlatıcısını merak ediyorsanız **Zehra Akdemir Veyeri**'nin söyleyeceklerine kulak misafiri olalım birlikte. İzmirli için Kemeraltı'nın yeri bambaşkadır. Mimarlık dosyamızın son konuğu **Sedef Özer** İzmir'in kültürel mirası ve Kemeraltı'nın tanıtımı için hummalı çalışanlardan. Yolumuz Kemeraltı'na düştüyse eğer, baba mesleğini sürdürdüğü gözlükçü dükkânına uğrayıp **Melis Soysal Tüyene** ile kahve eşliğinde sohbet etmeye ne dersiniz?

Sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte tüm etkinliklerin eve taşındığı bir sürece tanık olduk hepimiz. Çevrim içi dosyamızda sinema dünyasına yakın iki mezunumuz **Efe Çakarel** ile **Fırat Yücel** konuştu. **Deniz Can** ile sanat, **Çiçek Hekimgil** ile turizm, **Yiğit Kazançoğlu** ile

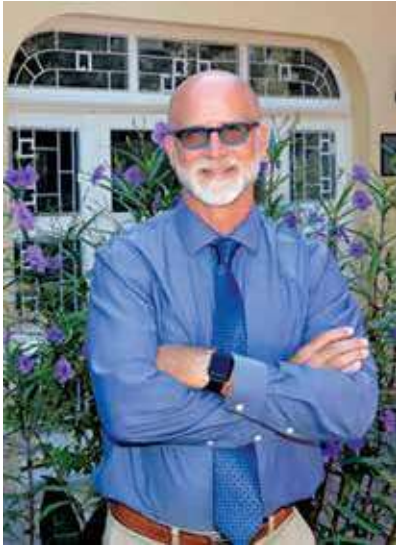
lojistik dünyasını dolaştık. Pandemide okulların kapanmasıyla başlayan uzaktan eğitim sürecini en yakından yaşayan orta, lise ve yüksek eğitimcilerin değerlendirmelerini eğitim dosyamızda ele aldık. **Serhat Erküçük**, **Nurgün Erdöl**, **Sonia Amado** yüksek eğitim, **Seçil Yöndem** lise, **Sedef Özyiğit** orta eğitimde yaşananları paylaştı.

İzmir Kültürpark'ta bulunan Japon kültürünün önemli simgesi Sakura (Kiraz çiçeği) ağacının öyküsü ile yolumuza devam ediyoruz. Her yıl Japonya ile aynı dönemde çiçek açtığını, güzelliğinin tam zirvesindeyken meyveye dönemeden yere döküldüğünü, yaşam ile ölümü, aynı zamanda yeni başlangıçları temsil ettiğini öğrendik. Pandemi dosyamızın son yazısında hayatını eve sığdırmaya çalışırken yaşadıklarını mizahi bakış açısıyla anlatmayı tercih ediyor **Aliye Moral**, **Daha Ne Olsun?**

İçinde bulunduğumuz bu zor zamanların üstesinden gelebilmenin yolu belki de kiraz çiçeği ağacı misali kendimize derin kavramları yeniden değerlendirme fırsatı yaratmak, hayatı ve doğal döngüyü düşünerek zamanı hissetmek ve umudumuzu tazeleyerek yolumuza devam etmekten geçiyor...

Önümüzdeki yıl yine bu sayfalarda, sağlıklı günlerde görüşmek dileğiyle, iyi okumalar...

Dear ACI Alumni

When I stepped into the role of Head of ACI in August of 2020, I knew I had a lot to learn, not only because of my new position, but also because of the coronavirus pandemic that we - Izmir, Turkey, the world - found ourselves in. In my 14 years teaching overseas, I had never been in a situation where, as leader of a school, I could not meet the faculty, staff and students as a body or in groups, and the only way to get to know people was through tiny screenshots during online meetings.

So that I could truly understand the community and culture of ACI with its 143-year history of education and social service, I began by learning about our school through the voices of the faculty and staff members. I met face-to-face with over 140 faculty and staff for a personal interview. They spoke with pride of our educational success in Turkey and overseas; of the affection for their alma mater that unites the alumni who live and work across the world; of

the commitment to the school motto that means that social service is at the heart of the school; of the traditions and the ceremonies that mark the school year. They also told me about the present: working from home, adapting to online teaching, keeping their students motivated and interested. The thing that stands out for me from these conversations is that mutual support and teamwork - online or in person - is what helps make ACI a school of excellence. It was a privilege to meet with such hardworking, committed professionals.

Just like everyone else, I am really looking forward to the time when life returns to normal and everyone can gather on the campus. Imagine the joy we will all feel at our first Flag ceremony in the amphitheatre filled with students and faculty when schools reopen. Now, that will be a wonderful experience! I want to watch performances in the auditorium, cheer on the school sports teams, get involved in a social service club. I want to be in the classrooms, the labs, the Library. And most of all, I hope to be part of, and to add to, the traditions of ACI.

I feel fortunate, in my 34th year as an educator to be here in Izmir, Turkey. My previous posts in Egypt, Senegal and Cameroon prepared me for overseas experiences, but none of us were prepared for life during a pandemic. Yet I see a resilient school body that will weather this storm and return to a changed, but always excellent, educational establishment. In closing, I look forward to meeting you as soon as possible and to hearing your stories and your hopes for the future of this wonderful school, ACI.

Brad Bell
Head of School

Sevgili ACI'lılar

Covid-19 salgını yüz yıldır yaşanmayan bir pandemi olarak hayatımızı her yönüyle etkiledi ve etkilemeye devam ediyor. Bu salgının biteceği günler elbette gelecektir. Alınan önlemler ve aşı uygulamaları ile en kısa zamanda sağlıklı günlere ulaşacağımızı umut ediyorum.

Pandemi bize sağlığın çok kıymetli olduğunu, kendimiz kadar etrafımızı da düşünmemiz gerektiğini öğretti. Bu dönemde ortak mücadelenin ve toplumsal dayanışma gücünün önemini daha iyi anladık. Mezunlarımız salgının başladığı dönemde, doktor ve sağlık çalışanı arkadaşlar ile iletişim kurarak yetersiz tıbbi malzemelerin teminine katkı sağladılar, dayanışmanın gücünü kanıtladılar.

Uzaktan eğitimin başlamasıyla Yetişenler Derneği olarak bizler rutin haftalık toplantılarımızı okuldaki mekânımız, Heritage Room'da yapamadık. Zoom üzerinden bir araya geldik.

Evde kaldığımız bu dönemi derneğimizin dijital alanda eksiklerini tamamlayarak günümüz şartlarına uyum sağlamak amacıyla Gençlik Kurulumuz ile çeşitli çalışmalar yaparak değerlendirdik. Web sayfamızı yeniledik. Online üyelik ve aidat ödeme kolaylıklarını sayfamıza ekledik. Sosyal medyayı daha aktif kullanmaya başladık. Pandemi öncesi fiziksel olarak gerçekleştirdiğimiz birçok aktiviteyi online düzenledik. ACI öğrencilerine yönelik Career Günü etkinliklerinde okulumuzun rehberlik bölümüyle beraber çalıştık. Her ayın son pazar günü mezunumuz Prof. Dr. Aylin Göztaş moderatörlüğünde başarılı mezun sohbetleri yaptık. İzmir'de yaşadığımız deprem felaketinde mezunlarımız ve velilerimizle birlikte Okul Aile Birliği kanalıyla ihtiyaç sahiplerine gıda, giyim, eşya ve kira yardımında bulunduk. Destekleri için tüm mezunlarımıza teşekkür ederiz. Yakında ACI Store ile derneğimize ait ürünlerin online satışına da başlıyoruz. Lütfen yeni web sayfamızı ziyaret ediniz.

Enter to Learn Depart to Serve mottomuz bize yol göstermeye devam edecektir. Yaşadığımız zor günleri dayanışma ve birliktelik içinde atlatacağımıza inanıyorum.

Sağlıkla kalın.

Aylin Başakın ('83)
İzmir Amerikan Kolejinde Yetişenler Derneği Başkanı

Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de Mart 2020 tarihinden itibaren devam eden pandemi koşulları nedeniyle Yetişenler Derneği, gezi, yemek/çay, Cumhuriyet Bayramı kutlaması, mezuniyet balosu ve geleneksel helva piknik etkinliklerini yapamadı. Mezunlarla iletişim, her ayın son pazar gecesi organize edilen mezun sohbetleriyle sağlandı. Aralık 2019'dan itibaren Prof.Dr. Aylin Göztaş ('85) moderatörlüğünde Tenor Levent Gündüz ('93), Yazar Doğu Yücel ('95), Girişimci Bedriye Hülya ('82) ve Ekonomist Can Selçuki ('02) ile @aci_alumni instagram hesabı üzerinden söyleşiler yapıldı.

Yetişenler Derneği Zoom Toplantısı

İsmet Noonan'ın Ardından

"...bütün derinlikler siğ
sözcüklerin hepsi iğreti.
değişen bir şey yok hiç
ölüm hariç."

Behçet Aysan, *Bir Eflatun Ölüm*

Güzel insanların ardından yazı yazmak bir yandan insanın içini acıtıyor, diğer yandan kelimeler yetersiz kalıyor. Ben ne diyeceğim, nasıl anlatacağım bu herkes tarafından çok sevilen, girdiği her ortamda olağanüstü kişiliğiyle hayranlık uyandıran değerli dostumuz, mezunumuz İsmet Noonan'ı?

Bana bu yazıyı yazma onurunu verirlerken, *"Anılar Akın Akın"* kitabını yazma sürecinde onu sen yakından tanıdın" dediler. Oysa İsmet Noonan uzaktan nasılsa yakından da aynı kişiydi çünkü o bir cam kadar şeffaf, su gibi berraktı. İçi dışı birdi!

Duygularını hiç saklamaz, sözünü sakınmaz; kendisini rahatça ifade ederdi. Ama öyle yumuşacık bir kalbi, iyimser yaklaşımı, o daima gülen gözleriyle sınırsız bir bakışı vardı ki; onun eleştirisi bile karşısındakini kırmaz, olumlu uyarı olarak algılanırdı.

Kendisiyle birlikte anıları üzerinde çalıştığımız yıllarda onun yaşamının birçok safhasına tanık oldum. Şakir Paşa'nın torunu olarak büyük annesinin kollarında Büyüka'da görkemli bir konakta bebeklik, ardından Bodrum'da bir sürgün babanın kızı olarak geçen çocukluk, Bodrum'un mandalinası, balığı, denizi ile bütünleşmek, kısa bir süre için ailece İstanbul'da Nişantaşı'nda yaşam, en sonunda ailesinin İzmir, Hatay'a yerleşmesi ve ACI'lı oluşu... Sevgili eşi John Noonan ile evlilik, Amerika'da bir ordu mensubunun eşi ve de üç çocuk annesi olmak ve sıra hasretine dayanamayıp tekrar ülkeye dönmek... Çok değişken, aşırı uçlarda dolaşan bir yaşam; nasıl bu kadar farklılıkları bir ömre sığdırdığını akıl almıyor.

Diğer yandan İsmet Noonan'ın ömrünü adadığı bir Bodrum'u vardır. Ünlü bir yazar babanın, Cevat Şakir Kabaağaçlı'nın evladı olarak, o da babasının yarattığı Bodrum'a sahip çıkmış, gelişimi, tanıtımı konusunda yılmadan çalışmıştır. Bodrum hakkında çıkan en ufak bir yazıyı bile sakladığı arşivini her araştırmacıyla paylaşmış, evinin gazeteciler, televizyoncular tarafından dolup taşmasından hasta olduğu dönemlerde bile sevinç duymuştur.

Bir ACI'lı olmak da İsmet Noonan'ın hayatında çok derin izler bırakmış olmalı ki okulumuzla olan bağını hiç koparmamış, Yetişenler Derneği'ndeki faaliyetlerine yaşam boyu devam etmiş. Beacon Yazı Ekibi içinde her zaman bizlere önder olmuş, evini toplantılarımıza açmış, bizi ağırlamış, okula ait biriktirdiği belgeleri, fotoğrafları bizlerle paylaşmış, Beacon'da özellikle İngilizce yazıların olması gerektiği konusunda ısrarcı davranmıştır.

İsmet Noonan hayatta ne yaptıysa sadece etrafına vermek için yapmıştır. Gönlü bol, paylaşmayı seven, elindeki hiçbir şeyi sakınmadan iyilik için harcayan böyle bir insan; tüm Bodrumlular, biz ACI'lılar, tüm arkadaşları ve elbette evlatları açısından unutulmaz bir örnek insan olarak yaşayacaktır. Onu içimizde yaşatacağımız için de "güle güle" demiyor, "Merhaba" diyoruz...

Bahar Vardarlı ('68)

Oldies but Goldies:

İsmet Noonan ('54)

Füsun Çelebi ('54)

Gülsevin Wilderon ('54)

Senay Keller ('54)

I believe my mother was unique, but I know many other daughters had unique moms too... The age in which these women matured, their accomplishments, the confidence they felt in believing how they were always right, their hopes for this country and the future...

İsmet, my mother passed away 7 months ago. One of my mom's best friends Füsun teyze died 2 months later. And then Gülsevin teyze, and just last week Senay abla... It's almost like these women had decided to hold the next reunion at another level.

I was called and asked to write a piece about my mom, and then got another call to write about Gülsevin. I declined both because I just couldn't do it. But then today I started thinking about *time* and how ACI impacted us all throughout each and every passage. (I am now 64 and time has been on my mind quite a bit...)

Flashback to ACI at the end of the 40's and the young giggling girls gently and gradually choosing their friends as they began school. Inevitably, the girls grew older; graduation, careers, families took over as time progressed rapidly. But believe me, whenever they got together these women were still the girls they had once been. As mothers, they had children and then grandchildren, some of whom also

attended the school. I too graduated from ACI and I remember how ancient my teachers had seemed to me. Then I became a parent and proudly went to my son Can's Parents/Teachers meeting. I was surprised to see that the teachers were so much younger than I was and mortified that I had considered my own youngish-but middle-aged instructors to be antiques. I digress here but only wanted to reaffirm that *time* is such a relative and somewhat strange concept...

Flash forward: one of my fondest memories is a few days after my father's funeral... 6 or 7 of the girls (at least 84 years old) were gathered in the living room and then around the table. All but one were widows. I think Dodo poured them a tiny glass of wine- or *rakı* for Gülsevin teyze and I silently watched and listened to the chatter and laughter emanating among the tears. I saw how happy, relaxed and strong they were together, and still young...

Long after they had graduated, these women used to meet every fortnight on Thursdays. First in their homes,

Diane, JoAnne, İsmet Noonan

later at their daughters' homes, and then when mobility became a problem, at various nearby cafés. I remember the people serving at these places would call them "Altın Kızlar" and were astounded to learn these women had been friends for over 70 years. Sometimes the girls had difficulty hearing one another but when they got together, they had so much to laugh and talk about. Even people who did not know them realized that the friendship they were observing was indeed special.

I believe my mother was unique, but I know many other daughters had unique moms too... The age in which these women matured, their accomplishments, the confidence they felt in believing how they were always right, their hopes for this country and the future... My mother and her friends were definitely special and thus awesome role models. İsmetula was an intelligent, powerful, charming and committed woman. Nurturing, strong-willed, generous and giving... She was a great mother, daughter and grandmother, a good friend and a mentor too.

Till the end she was able to quote poetry and thoroughly appreciated art and nature, excited like a child about the glory of the full moon in Bodrum, the pinks of the setting sun, or the newly awakening colourful buds of the flowers on her balcony.

Füsun teyze was more quiet, sweet, patient and reserved. She was interested in the spiritual world; she started painting and exhibiting her art at a later age. Another flashback moment: while I was in my forties and fifties, and whenever I had problems with my mom-as I often did- I would secretly call Füsun teyze and ask her to come visit. Implicitly I knew my mother was having difficulties with aging and the responsibility of caring for my father and needed to talk to her own peers. Afterwards, my mother seemed lighter and happier, a testament not only to old friends and friendship, but also the special listening skills of Füsun.

And as for Gülsevin teyze... slim, fit, cool, with lovely hair, laughed easily and often. She was quite strong in her faith and beliefs and was able to always offer solace with the

right words and a smile. She lived in America to be near her son but kept very vibrant ties to her family and friends here in Turkey. I admired her lifestyle choices too; she lived on her own, was self-reliant, grew her own vegetables to cook *patlıcan* the way she liked it, and enjoyed a drink in the evening. Her life was active and full; she had cultivated it to be so.

And then Senay abla... What a wonderful woman, unlike no other I knew. She was an extrovert, flamboyant, gregarious, a little bit outrageous maybe but such a brave and colorful person. Active till the end as she loved to swim at every opportunity she got. Flashback again... whenever my mom was down, I would suggest we call Senay abla. Soon I could hear bursts of laughter as they reminisced about the past; my mom and Senay had many memories to share, so many golden characters to remember, people and events to cry and laugh about...

These Oldies but Goldies were born approximately 90 years ago and as we all know so well, time inevitably and stubbornly marches onward.

There are many achievements and successes in life that people are always trying to attain. I applaud these girls who managed to grow up, become unique individuals, to survive, to cope and to succeed. Innately they had intelligence, grace, wisdom, elegance and resilience. They had the support of their families, ACl, spouses, children and grandchildren... But most of all, they had the peers that provided the mirror, the energy and laughter that helped them as they aged; they had each other.

I mourn their passing but I celebrate their lives!

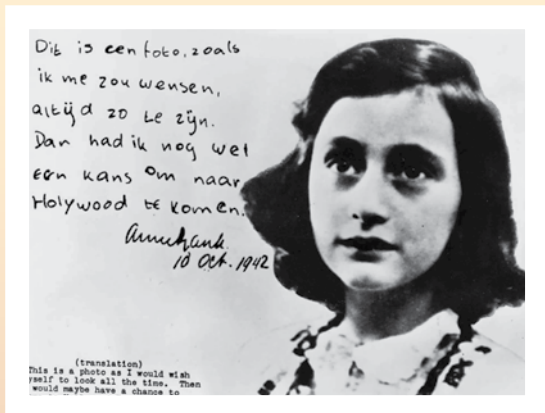
Korona Günlükleri

"I would sum up my fear about the future in one word: boring. And that's my one fear: that everything has happened; nothing exciting or new or interesting is ever going to happen again... the future is just going to be a vast, conforming suburb of the soul"

J. G. Ballard

21 Mart 2020

"21 Mart 2020 itibariyle 65 yaş üzeri vatandaşların" sokağa çıkma yasakları başladı. Birden yaşlanıverdik. 65+ hepimiz aynı kategoride yasaklandık. Karantina günleri başladığında Ballard'ın korktuğu günlerin başladığını fark etmedim önce. Pandeminin ağırlığı yavaş yavaş üstümüze çökecekti. Ağır ağır bir distopyaya giriş yapacaktık. "Heyecan verici, yeni veya ilginç hiçbir şey bir daha asla olmayacak..." diyor Ballard ama biz öyle bir ülkede yaşıyoruz ki, salgın da olsa, karantina ve sokağa çıkma yasağı da olsa mutlaka "bir şeyler oluyor." Sıkılmaya henüz vakit bulamıyoruz. Hatta ev içi hayatımız giderek renklendi. Ama gençler ve çocuklar için çok üzülüyorum. Arkadaşlığı doya doya yaşayamıyorlar. Okul hayatını, kampüs hayatını yaşayamıyorlar. Gerçi bizim ülkede çareler tükenmez. Sokaklar yürümekle aşınmaz.

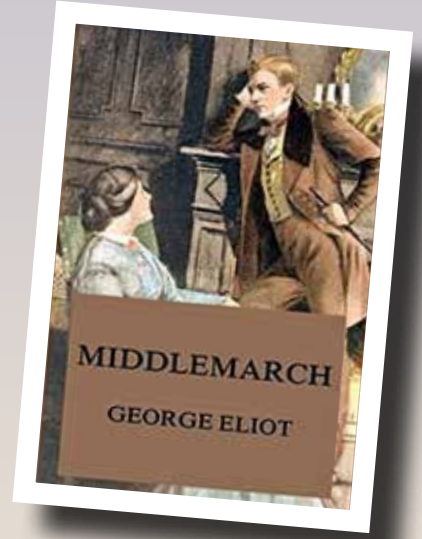
25 Mart...

Bu günlerde kısıtılmamış baskısından Anne Frank'ın Günlüğü'nü okumaya başladım. Karantınayı çok büyük bir ceza olarak görenlere içimden kızıyorum. Bu yeryüzünde insanlar ne acılar çekti. Dayanın biraz, evde kalmak bir armağan bana. Daha çok kitap okuyorum, film seyrediyorum. Çalışmak zorunda olanlar için üzülüyorum. Anne Frank hiç aklımdan çıkmıyor. Nasıl bir cesaret, metanet, sabır ve yaşama tutkusuyla ailenin iş yerinin çatısındaki daracık gizli bölmede iki yıldan uzun bir süre saklanıyorlar. Anne Frank günlüğünü yazarak geleceğe önemli ve değerli bir belge bırakıyor. Bazen neşeli bazen hüznü ve öfkeli ama umudunu hiç yitirmeyen zeki, yetenekli, esprili, oyunbaz, güçlü 13 yaşında bir kız. Günlüğünde yanındaki insanlar için "İyimserler, karamsarlar ve unutmayalım gerçekçiler tükenmez enerjileriyle en iyi niyetli fikirlerini açıklıyorlar," diye yazmış. Bize bugünü çağırıyor. Acı dolu günlerini sebatla, ümitle, cesaretle, coşkuyla geçiriyor. Tehlike altındaki yaşantılarını öyle güçlü ifadelerle kaleme alıyor ki, herkes için örnek olabilir. "Böylesi zamanlarda yaşamak zordur: içimizdeki idealler, hayaller ve umutlar yaşamın acımasız gerçekleri yüzünden paramparça olur... Hayatımı kaos, acı çekme ve ölüm üzerine kurmam mümkün değil. Dünyanın yavaş yavaş vahşete büründüğünü görüyorum; bir gün bizi de yok edecek olan fırtınanın sesini duyuyorum; milyonlarca insanın acı çekişini hissediyorum." Anne Frank çok zor şartlarda insanın yaşama gücünü temsil ediyor. O bir yaşam sanatçısı. Anne Frank'ı hatırlayalım. İnsanın insana yaptığı kötülüklerden daha korkunç bir şey var mı? Irkçılıktan daha büyük bir suç var mı?

30 Mart...

64 yaşındaki arkadaşlarım pencereden uğrayabiliyor. Pencereden her uğrayan dostum karantina hayatıma neşe katıyor. Karantinadan hemen önce taşındığım için komşularımı tanımıyorum. Zaten tanışsak da görüşemeyecektik. Kitaplarım var, film dvd'lerim var. Kitaplarıma bakıyorum. Okumadığım neler de varmış raflarda. Luis Aragon'un *Kibar Semtler*'ini okumamışım. Hemen başlayayım. Ne çok dvd var. *Ludwig* Visconti'nin filmi. Bunu nasıl kaçırmışım ben? Ludwig denince aklıma Ludwig von Beethoven geliyor ama bu Ludwig başka Ludwig. Bavyera Kralı Ludwig çok genç yaşta kral oluyor. İyi niyetlerle dolu. Halkı onu seviyor. Genç, yakışıklı kralı bağrına basıyor. O ne, tanıdık biri geliyor. Avusturya-Macaristan İmparatoriçesi Elisabeth'le buluşuyorlar. Bu bizim Sissi değil mi? Ta kendisi. Romy Schneider oynuyor 1973'teki daha olgun haliyle. Birden bir dostuma kavuşmuş gibi sevindim. Elisabeth'le Ludwig kuzen oluyorlar. Ludwig Elisabeth'e âşık. Ata biniyorlar. Ludwig mehtapta ona şiirler okuyor. Elisabeth Ludwig'e öğütler veriyor. İsraf yapmaması için uyarıyor. Elisabeth onu kızkardeşi Sofie ile evlendirmeyi planlıyor. Ludwig'le Sophie nişanlanıyor. Ludwig çok kayıtsız Sofie'ye karşı. Münih'e müziğine âşık olduğu ünlü besteci Richard Wagner'i davet ediyor. Wagner'e açık çek veriyor. Wagner, "En Alman varlık benim. Ben Alman ruhuym," diye Bavyera'nın kaynaklarını tüketiyor. Bayreuth Opera binasını inşa ediyor. Ludwig, Wagner'in yolsuzluklarını öğreniyor. Onu kovuyor, bu kez gösterişli saraylar yaptırıyor kendisine. İçinde kuğu gölleri olan muhteşem saraylar. Bir değil, iki değil. Her şehirde ayrı bir saray. Kendisi de sefahat alemlerine dalıyor. Yavaş yavaş deliriyor. Bakanlar Kurulu kararıyla akıl hastanesine kapatılıyor. Visconti iktidar gücünün insanı nasıl zehirlediğini anlatıyor. Yarın *Sissi* filmi tekrar seyreteceğim. *Büyük Besteciler* kitabından Richard Wagner'in hayatını okuyorum. Sevgili müzik hocamız Mr. Lehman, Wagner için "egomaniac" demişti. Bu kelimeyi ilk kez ondan duymuştum. Az söylemiş. "Wagner'in anti semitizmi ve ırk saflığı çılgınlıkları deliliğe yaklaştı." diyor Harold C. Schonberg *Büyük Besteciler* kitabında. Hitler'in esin kaynağı ne de olsa.

11 Nisan...

Şeyda, *Middlemarch*'ı getirdi. Bir kg'den daha ağır. 952 sayfa. Kim korkar Corona'dan? Tam da böyle klasik bir kadın romanı okumak istediğim anda çok mutlu oluyorum. *Middlemarch*, salgından yeni kaçış yuvam oluyor. Bazen "kaçış" edebiyatı diye küçümserler. Kaçışın nesi kötü ki? Her dakika Covid-19 korkusu ve dönemin karanlık gerçeklerinin içinde mi yaşayacağız? Karantina dolayısıyla tüm kaçışlar serbest bırakıldı. "Moralinizi yüksek tutun, stres yapmayın" diyor hekimler. Ben de Londra yakınlarındaki hayali kasaba Middlemarch'ta ikamet etmeye başladım. Ruhuma çok iyi geldi. Erkek adıyla yazan kadın yazarların en muhteşemi George Eliot, karantina günlerinde en yakın arkadaşım oldu. *Middlemarch*'ı zevkle, hayranlıkla okuyorum. George Eliot, karakterlerinin ruhunu yansıttığı, ince mizahı, gözlem gücü, fikirlerinin aydınlığı, edebi anlatımının akıcılığı ile seçkin klasik yazarların en önemlilerinden biri bence. 1819'da Mary Ann Evans adıyla doğan George Eliot kadın yazarların küçümsendiği bir dönemde ciddiye alınmak, objektif değerlendirilmek için erkek adı almak zorunda kalmıştı. Başyapıtı *Middlemarch*, Türkçe'ye çok geç çevrildi. Romanın son satırları bugün her zamankinden de geçerli: "... dünyada iyiliklerin artması biraz da tarihin yazmadığı küçük eylemlere dayanır; ayrıca eğer hayat şu anda sizler ve benim için daha kötü olabilecekken o kadar da kötü değilse, bunu yarı yarıya, ideallerine bağlı kalarak bir köşede gösterişsiz hayatlar yaşamış, şimdi de kimsenin ziyaret etmediği mezarlarda yatan insanlara borçluyuz." Eğer insanlık covid-19 virüs tehdidini aşacaksa kurtuluşu özveriyle çalışan isimsiz, fedakâr, iyi ve cesur insanlara, hekimlere, sağlık çalışanlarına borçlu olacağız.

15 Nisan...

Bir dostumuzla yüz yüze konuşmaya da ihtiyaç duyuyoruz. Bugün bahçede oturan genç komşumla tanıştım. Didem ve güzel kızı Zehra ile çok iyi anlaştık. O da benim gibi kitapları ve filmleri çok seviyor. Konuşacak çok konumuz var. Ona pencereden iple kitap sarkıttım okuması için. Biraz sonra kapım çalındı. Komşum Didem. Elinde koskoca bir kutu var. Dvd film arşivini getirmiş bana. Harika bir sürpriz. Çok sevindim. Daha önce gördüğüm ama tekrar izlemek istediğim filmler de var. Çok sevindim. İlaç gibi geldi. İnsanın böyle ince düşünceli bir komşusu olması çok sevindirici bir şey. Haftalarca bitmeyecek bir film stokum oldu.

Akşamı beklemeden, Kieslowski'nin belgeseliyle başladım. Kendisi çekmiş görüntü yönetmeniyle birlikte. Çok heyecan verici. Art arda *Üç Renk Mavi*, *Beyaz*, *Kırmızı*'yı tekrar seyrediyorum. Kieslowski en sevdiğim auteur sinemacılarından biridir. Onun filmlerini ilk kez seyrettiğimde ruhuma dokunduğunu hissetmiştim. Kadim sorular uyandı zihnimde. İnsanın yaşadıkları yazgı mı? Yoksa kendi seçimlerinin sonucu mu? Bu yaşadığımız korona günlerinde bu sorularla yeniden yüz yüze geldik. Bu yeryüzüne çarpan bir meteor mu? İnsanların sürekli seyahat halinde olduğu bir dönemde şu ülkede veya başka bir yerde olması hastalığa yakalanmasına sebep olur mu? "Tam biz Berlin'den ayrıldığımızda Covid-19 patladı." "Tam Paris'ten son uçağı yakaladığımızda uçuşlar yasaklandı." gibi cümlelerle tam bir Kieslowski senaryosuna benzer binlerce hikâye birdenbire normalleşti.

18 Nisan...

Sevgili yönetmenim Kieslowski sağ olsaydı kim bilir ne senaryolar yazardı Corona'dan kaçanlar ve kurtulanlar üzerine. Kieslowski'nin kendi sonu da tıpkı *Kör Talih* adlı filminin üç hikâyesine benziyor. *Kör Talih*'te Witek'in treni kaçırmaması, demiryolu bekçisine vurması, trene yetişmesi üç farklı hayat yaşamasına sebep oluyor. Kieslowski, doktorların kalbinin zayıf olduğu, artık film çekmemesi yolundaki uyarılarını dinlemeseydi, sinemayı bırakmasaydı acaba daha uzun yaşar mıydı? *Kırmızı* filminden sonra sinemayı bıraktı ve kırdan dinlenmeye çekildi. Ölümünden birkaç ay önce kendi belgeseli *Keyfim Şöyle Böyle* filminde hayatını anlatıyor. Küçükken itfaiyeci okuluna gittiğini sonra vazgeçip sahne teknisyenliği eğitimine devam ettiğini anlatıyor. Daha sonra Lodz Sinema Okulu'nun giriş sınavlarında üç kez reddedildiğini söylüyor. Ve onur meselesi yapıp inat ediyor. Ölümüne birkaç ay kala çekilen *Keyfim Şöyle Böyle*'de o sırada yeni bir filmin senaryosunu yazmakta olduğunu ama kendisinin çekmeyeceğini belirtiyor. Kieslowski 1996'da henüz 54 yaşındayken Varşova'da bir hastanede hayata veda etti. *Veronique'in İkili Hayatı*'ndaki gibi keşke bir "ikiz"i olsaydı. *Dekaloglar*, *MAVİ*, *BEYAZ*, *KIRMIZI* onun insanlığa bıraktığı en büyük hazineler. Her izlediğimizde ruhumuza, aklımıza, yüreğimize yeniden dokunuyor. Hep "En iyi huyum pesimistliğim," dese de kahramanlarına kıyamayıp onları Manş Denizi'ndeki feribot kazasından sağ salım kurtarıyor. Yüreğimize su serpiyor. Kötümser emekli yargıç (Jean Louis Trintignant) pencereden insanlığa gülümsüyor. Bu belki de Kieslowski'nin son mesajı bize: Kırmızı: Kardeşlik, Beyaz: Eşitlik, Mavi: Özgürlük.

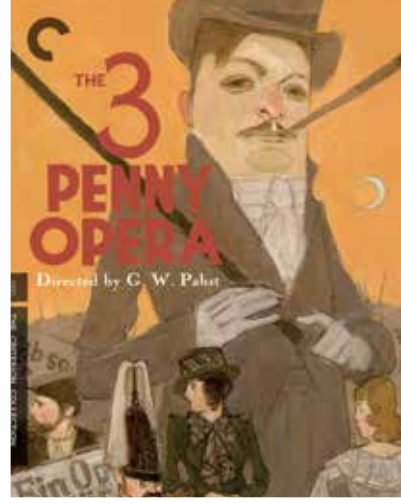
13 Mayıs...

Tiyatrocular imza topluyor, "Yaşasın Tiyatromuz." Tiyatro, insanlık tarihi kadar eski... Bin yıllardır ne savaşları ne büyük salgınları, sıkıyönetimleri, yasakları atlatmış. Bugünkü kadar "korku"ya teslim edildiği, tümüyle kapatıldığı olmamış. 27 Mart Dünya Tiyatro Günü'nü de sessiz sedasız geçirmişiz. Bu zorlu süreçte zor durumda olan tiyatrolara sahip çıkalım. Tiyatromuz yaşasın. Tiyatronun tarihi insanlığın tarihidir. Oyun yazarı ve yönetmen Ariane Mnouckine'in *İmdat* adlı şiirinden birkaç dize bize tiyatronun önemini hatırlatıyor:

"Tiyatro, yetiş imdadıma! / Uyuyorum. Uyandır beni / Karanlıkta kayboldum, yol göster bana / bir ışık yak ya da... / Körüm bütün ışıkları bir araya topla. / Çirkinliğin boyunduruğu altındayım/ Güzelliğin galebe çalmasını sağla. / Nefretle kuşatıldım, / Sevginin tüm gücünü ver bana."

Tiyatro denince Bertolt Brecht'i anmamak olmaz. Dramatik tiyatroyu ters yüz ederek, ağlatan oyunlar yerine düşündüren oyunlar yazdı. 'Epik tiyatro'yu diğer bir deyişle 'diyalektik tiyatro'yu geliştirerek modern tiyatronun en büyük öncülerinden biri oldu. Brecht, Nazizm'e karşı verdiği mücadele nedeniyle senelerce sürgünde yaşadı. Brecht'in oyunları ve şiirleri günümüzde de güncelliğini koruyor. Brecht, Hitler'e "Sen kazandın ama ben haklıydım," derken, Buharin de büyük şair Mandelstam'ın tutuklanması üzerine Stalin'e, "Şairler her zaman haklıdır, tarih onlardan yana," demişti. Şairler daima haklıdır. "İyilik neye yarar, / Öldürülürse iyiler çarçabuk, / Ya da iyilik görenler? / Özgürlük neye yarar, / Yaşarsa bir arada / Özgürlerle tutsaklar? / Akılsız olmak madem ekmek sağlar herkese, / Akıl neye yarar? / İyi insan olacağınıza, / Öyle bir yere götürün ki dünyayı, / İyilik beklenmesin! / Özgür insan olacağınıza, / Öyle bir yere götürün ki dünyayı, / Kavuşsun özgürlüğe herkes, / Özgürlük sevgisi geçersiz olsun! Akıllı insan olacağınıza, / Öyle bir yere götürün ki dünyayı, / Akılsızlık zararlı olsun!" (Brecht)

Kitapların dünyasında yaşamak, beni "can sıkıntısına" karşı koruyor. Merak edecek ne kadar çok şey var. Kâh öğreniyorum. Kâh kahkaha atacak kadar eğleniyorum. Bol bol düşünüyorum. Ruhumun bütün âlemlere uzanan banliyösü ne kadar geniş. Yürü yürü bitmiyor. Gene de bir tuhafılık var dünyada... Ruhum ezilmese de sorular işgal ediyor beynimi.

20 Mayıs...

İzinler çıkacakmış şehirler arasında. Yeni bir umut. İzmir'ime gidebilecek miyim? Artık hep İzmir'i, Çeşme'yi hayal ediyorum. Gönlümün hasret mevsimi geldi. Deniz nasıl bir tutkudur, İzmir'in deniz çocukları için. Başkaları denizi lüks ve ayrıcalık olarak düşünebilir. Ama denizde büyümüş olanların bir yanı hep denizde kalır. Bunu bir de Bodrum'un sünger avcılarına, balıkçılarına sorun. Tarık Dursun K. ne güzel anlatır ölümüne deniz tutkusunu *Denizin Kanı*'nda. Halikarnas Balıkçısı ne içten anlatır *Mavi Sürgün* ve *Aganta Burina Burinata*'da ve bütün eserlerinde. Sanki Bodrum'un denizi olmasa Halikarnas Balıkçısı yazmayacaktı yosun kokan kitaplarını.

30 Mayıs...

Pusulayı şaşırdığımız şu günlerde Mathias Enard'ın Pusula adlı romanını okumak çok iyi geldi. Öyle bir roman ki, içinde keşfedeceğiniz nice alem var. Roman, İranlı büyük yazar Sadık Hidayet'in benzersiz Kör Baykuş'u üzerine akademik bir tez ile başlıyor. Şark'a dair nice düşün peşine düşen romanın Avusturyalı müzikolog anlatıcısı Franz ve onun büyük aşkı Fransız Sarah, o eski zaman seyyahlarının hikâyelerinin izinde Şark'ın kapısı olarak nitelenen Viyana'dan İstanbul'a, Şam'a, Halep'e, Tahran'a birlikte veya tek başlarına birçok yolculuk yaparlar. İstanbul'un olağanüstü manzaralarına, dar sokaklarına, yokuşlarına, semtlerine, binalarına hayran olan Franz, adaşı Franz Lizst'in Konstantinopolis'te bıraktığı izleri takip eder. Yağmurlu bir günde Sarah'nın Yahudi büyükbabasının okuduğu okulu bulmak için Hasköy'de bilge bir rehber eşliğinde semtin unutulmuş Yahudi tarihi üzerine anlamlı bir tura çıkar. Suriye'nin ıssız çöllerinde macera ve hazine arayan eksantrik Orientalistlerin ilginç hikâyelerinin geçtiği mekanları keşfederler. Günümüzde bu tarihi eserlerin havaya uçurulmasına ağıt yakar Franz. Romanda değinilen yüzlerce anekdot, hikâye Batılı'nın Doğu'yu anlama çabasını dile getirir. Franz'a göre Doğu müziğinden esinlenilmeseydi, 19. ve 20. yüzyılda Müzik'teki büyük devrim asla gerçekleşmeyecekti. Berlioz, Mozart, Beethoven, Schubert, Schumann, Lizst, Bizet, Rimski-Korsakov, Debussy, Bartok ve pek çok büyük bestecinin doğuyu kendi kimliklerinde dönüştürdüklerini, Doğu'ya borçlu olduklarını kanıtlayan makaleler yazar, Franz. Goethe'den başlayarak sayısız yazar, düşünür ve şair Doğu'nun masallarından, efsanelerinden, hikâyelerinden beslenmiştir. Kafka'nın öykülerinde Araplar boy gösterir. Victor Hugo, Balzac, Stendhal mektuplardan, anılardan öğrendikleri Doğu'dan etkilenmiştir. Pessoa'nın büründüğü birçok kimlik Doğulu'dur. Agatha Christie'nin polisiye romanlarındaki gizem Doğu'nun büyüğüyle cilalanmıştır. Binbir Gece'nin tercümeleleri Batı sanatını yeniden yaratmış, Mevlâna, Hayyam, Hafız, Sadi, Fuzuli ruhunu kaybeden Batı'ya aşı olmuştur. Zerdüşt'ü bulmasaydı, Nietzsche yolunu kaybetmiş bir yolcuydu. Doğu olmadan Batı eksiktir, yoktur. Şark'ın ötesinde bir Şark vardır. Pusula Batı'nın asla ulaşamayacağı bu çok derinlikli, gizemli Şark'a yazılan bir aşk mektubu...

30 Eylül...

Hayatımız gelip geçiyor. Bazen kendimizi çok önemsiyoruz. Covid-19 bizi küçük dünyalarımıza mı hapsetti? Büyük resmi düşünmeyi öğrenmedik mi hala bu süreçte? Nerde empati? Empati nerde? Bu koskoca evrende küçük bir toz zerreciği olduğumuzu unutuyoruz. Umur Talu'nun *Senin Adın Corona Olsun: İnsanlığın Salgın Maceraları'nı* okurken bunu düşünüyorum. İlk defa bizim başımıza gelmediğini biliyorduk elbette ama salgınların dünya tarihini bu kadar etkilediğinin farkında değildik. SENİN ADIN CORONA OLSUN. Gazeteci Umur Talu'nun insanlığın salgın maceralarını anlattığı kitabı tarihten günümüze olağanüstü hikâyelerle pandemiye anlatıyor. Dünyanın pek çok yerindeki olayları, hikâyeleri öylesine ilgi çekici ipliklerle bağlıyor ki, heyecanlı bir yolculuğa çıkarıyor okuru.

Meğer tarih iki salgın arasındaki birtakım olaylardan oluşuyormuş. Hiç farkında olmadığımız salgınlar tarihin gidişatını, insanlığın kaderini değiştiriyormuş. Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna doğru patlak veren İspanyol gribi, sadece milyonlarca insanın ölümüne sebep olmamış, yeryüzünü dolaşırken, kaos haline gelen tarihin çarkını da etkilemiş. Umur Talu gerçek anlamda gazetecilik yaparak, tarihi olayları daha iyi anlamamızı sağlıyor. Dr. Cemil Topuzlu'dan Covid-19'dan yitirdiğimiz Prof. Dr. Cemil Taşçıoğlu'na, ilk "siyah ölüm"den George Floyd'a, Gustav Klimt'ten Alain Resnais'ye, Karl Marx'tan Friedrich Engels'e, Mustafa Kemal'den Bandırma vapurundaki üç hekime, SSCB'nin ilk devlet başkanı Sverdlov'dan Lenin'e, Kafka'dan Sigmund Freud'a, Alexander Fleming'den Frederic Joliot-Curie'ye, Wittgenstein'dan Albert Camus'ye, Jules Verne'den Macron'a, Lady Montague'den Pierre Loti'ye, Lloyd George'dan Garibaldi'ye, Victor Hugo'dan Arşidük Ferdinand'a, Cassandra Geçidi'nden Sophia Loren'e, Hitler'den Mussolini'ye, Josephine Baker'dan Martin Luther King'e, Marcel Proust'tan Emile Zola'ya sayısız önemli kişi ve olayın hikâyeleri ilmek ilmek birbirine bağlanıyor. Tabii en başta salgınlarda kaybettiğimiz fedakâr hekim, hemşire ve sağlık çalışanları, aşı, ilaç ve tedavi yollarını keşfeden bilim insanları yer alıyor bu benzersiz bilgiler ansiklopedisinde. Kötü adamlar da eksik değil. Trump'ın dedesinden babasına ve kendisine ırkçılar da sergileniyor. Virüs avcısı June Dalziel Almeida 1957'de koymuştu bu virüsün adını: "Senin adın Corona olsun." Tarih yıkıcı ve tarih yapıcı salgınlar devam edecekti. Bu benzersiz salgın yolculuklarını anlatan kitap aynı zamanda ince kara mizahı ve ironisiyle insanlığın zavallı kibrinin anlamsızlığını da yüzüne vuruyor, bilimin çarelerinin tükenmez olduğunu da. Bu da geçecek diyoruz, bir sonrakine kadar. İnsan her şeye katlanır, yeter ki umudunu kaybetmesin.

Sağlık Dosyasına Girerken...

İnsanoğlunun ölümsüzlük arayışına dair bilinen en eski yazı 4000 yıl öncesi Mezopotamya topraklarında **Sümerlere** kadar uzanır. Hikâyesinin kahramanı **Gilgamiş** Uruk şehrinin yarı efsanevi güçlü ve kibirli kralıdır. Tanrılar kralın karşısına onu yenebilecek vahşi adam Endiku'yu göndererek onu aşağılamak isterler. Bu iki güçlü savaşçı birbirine üstünlük sağlayamaz ama yakın arkadaş olurlar. Endiku'nun bir çarpışmada ölmesinden etkilenen Gilgamiş hayatı ve faniliği sorgulayarak ölümü yenmenin yollarını arar.

"Bir gizi açayım sana Gilgamiş,
İnsanoğlunun bilmediği bir gizi:
Bir ot var, kökü dikenli bir ot,
Dokunmayagör parmaklarına batar,
Böğürtlen diken gibidir dikenleri
İşte ele geçirirsen bu otu
Ölümsüz yaşamı avucunda bil"

Tanrıların ona verdiği yaşam otunu bir yılanla kaptıran Gilgamiş yılanın deri değiştirerek gençleştiğine şahit olur. Yılan sembolü ilk kez Sümerlerde sopaya sarılı bir dişi, bir erkek yılan olarak karşımıza çıkar. Sopa yaşam ağacını, yılanlar gençliği tasvir eder. Arayışına son vererek kendi ölümsüzlüğünden vazgeçen Gilgamiş ise günümüze kadar uzanan çivi yazılı tabletler sayesinde ölümsüzlüğe bu yolla ulaşan bir kahraman olur.

Yılan sembolü ile **Eski Mısır**'ın tıp merkezi **Thebes** (Teb) şehrinde yeniden karşılaşıyoruz ama bu kez şehrin sembolüdür. Tıp kelimesinin kökeninin de buradan geldiği düşünülmektedir.

Şifacı ve sağlık tanrısı olarak **Antik Yunan** mitolojisinde karşımıza çıkan **Asklepios** ise ilaç hazırladığı gümüş taşı, gün doğumunu temsil eden haberci horozu, şifacı kutsal köpeği ve asasına sarılmış yılan ile betimlenirdi. Kızları **Hygieia** (Sağlık) ve **Panacea** (Her Derde Deva) ile birlikte de tasvir edilir çoğu kez. Giderek yaygınlaşan bu anlayış sonucunda birçok Yunan şehrinde Asklepon adı verilen tedavi merkezleri kurulur. Bir örneğini Bergama'da gördüğümüz Asklepon'da uygulanan bazı psikolojik tedavi yöntemlerinin günümüzdekilere yakın olması ilginçtir.

Uyku odalarında müzik dinletisi, su sesi gibi rahatlatıcı yöntemlerin yanı sıra şifalı su ve çamur banyoları da kullanılmıştır.

Tibbin babası olarak anılan **Hipokrat** ise bir İstanköylü, yani Kos adalıydı. Babası gibi kendini tıp eğitime adayarak Hipokrat hastalıkların doğal nedenler sonucu geliştiğini söyler. Hipokrat'ın ilk kuralı şudur: Bir hekim önce zarar vermemelidir. Adının verildiği yemin ise Antik dönemin tıbbi ve ahlâki değerlerinin bir and olarak günümüze uyarlanmış bir şekildedir.

Roma İmparatorluğu dönemine geldiğimizde Pergamonlu **Galen**'in adı ön plana çıkar. Tibbin bilimsel kurallarını yeniden düzenleyerek bu konuda çığır açar. Aynı zamanda fizyoloji ve spor hekimliğinin de kurucusu sayılmaktadır. Çalışmaları arasında hasta nabzının kontrolü, hastalığın teşhisi ve sınıflandırılması, katarakt ameliyatı, böbrek fonksiyonlarının tanımı, psikolojik rahatsızlıklar sonucu oluşan fiziksel belirtilerin teşhisi gibi birçok keşfi olduğu bilinmektedir. Tıp alanındaki hizmetleri için övünen Galen *"İtalya'yı bir baştan bir başa köprü ve yollarla donatan Trajan'ın Roma İmparatorluğu'na yaptığı hizmetlerle yarışır. Tibbin hangi yoldan gitmesi gerektiğini ben, yalnızca ben gösterdim. Hipokrat o yolu belirledi, kabul... O yolu hazırladı ama onu kullanılır hale ben getirdim,"* der.

Hekimliğin, 12. yüzyıldan sonra üniversitelerin kurulmasıyla birlikte adım adım büyüyerek bilimselliğe biraz daha yakınlaştığını gözlemliyoruz.

Müslümanların **"Galenos"**u, Avrupalıların **"Avicenna"**sı olarak tanınan âlim **İbn-i Sînâ**'dan bahsetmeden de olmaz. Geçmiş medeniyetlerin bilgilerini de dâhil ederek Arapça kaleme aldığı **El- Kânun fi't Tıb** (Tibbin Kuralları) kitabı önemli bir kaynak olarak kabul edilir.

İnsanlık tarihinin en eski mesleklerinden biri sayılan tıp ve hekimliğin geçmişine dair bu özet sonrasında günümüze dönüyor ve sağlık dosyamızı pandemi döneminin isimsiz kahramanları fedakâr doktorlarımızla açıyoruz.

Herkes İçin Sağlık

Doç. Dr. Işıl Ergin ('88)

Tıp Eğitimi geçmişinden bahseder misin?

Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'ni 1994 yılında bitirdikten sonra bir yıl Van'da Sağlık Ocağı Hekimi olarak çalıştım. Sanırım meslek hayatımın en zorlu ama en keyifli zamanıydı. Ardından Aile Hekimliği Uzmanlık eğitimimi, İzmir Atatürk Eğitim ve Araştırma Hastanesi'nde tamamladım. Uzman olarak ilk görevim Balıkesir Havran Devlet Hastanesi'nde Başhekimlik oldu. Sıkıntılı bir dönemdi. Oğlumun dünyaya geldiği, bir taraftan yöneticilik, diğer taraftan anneliğin beni oldukça zorladığı yıllardı.

1999 depreminde İzmir'te gönüllü olarak çalışmalara katıldım ve o süreçte halk sağlığı alanında çalışmaya karar verdim. 2001'de Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı'nda başlayan uzmanlık eğitim sürecim 2006 yılında akademik hayata adım atarak devam etti. Son üç yıldır ilgi duyduğum yaşlı sağlığı konusunda doktora programına başladım. Öğrencilik hep çok keyifli geliyor bana.

Halk sağlığı disiplini nedir?

Halk sağlığı tıbbın en sosyal alanıdır. Sağlığın sosyal belirleyicileri, sağlık eşitsizlikleri ve sağlık hizmetine/sektörüne yön veren politikalar başından beri ilgimi çekti. Halk sağlığı temel olarak bireyle değil, toplumla ve toplumun sağlığını etkileyen unsurlarla ilgilenir. Kişinin içine doğduğu, yaşadığı, çalıştığı ortamların özellikleriyle farklı ilişki ağları (iktidar, aile, toplum vb.) bireyin sağlığını belirler. Halk sağlığı da bu ilişkileri deşifre etmek için bilimsel yöntemin -epidemiyojinin- sunduğu olanaklardan yararlanır.

Halk sağlığı ve koruyucu sağlık hizmetleri pandemi sürecinde daha da önem kazandı. Halk sağlığı konuları neleri içeriyor?

Ocak 2020'den bu yana küresel gündemin en önemli başlığı haline gelen Korona virüs tüm

dünyaya bireyin sağlığının çevresiyle bir bütün olduğunu, bireyin hastalığının toplumun da sorunu olduğunu ve çevresindeki kişileri olumsuz yönde etkileyebileceğini hatırlattı. İnsanın fiziki ve sosyal çevresi ile olan bütünlüğü ne yazık ki son yıllarda unutuldu, bireyin tekil varoluşu her şeyin üstünde sayılmaya başlandı. Bir taraftan da insanoğlu doğa ile uyumlu bir ilerleme/büyüme yerine istilacı, tüketici ve yok edici bir role soyundu.

İşte, aslında tam da bu dönemde halk sağlığının temel ilkelerini yeniden hatırlamakta fayda var.

Halk sağlığı **"kişi çevresi ile bir bütündür"** ilkesini savunur. Biz, etrafımızdaki fiziksel, biyolojik ve sosyal çevreyle var oluruz. Sağlığımız kadar hastalıklarımız da bu çevreden bağımsız düşünülemez. Bu nedenle yakılan, katledilen ormanlar, çölleşen kentler, dereleri soğuran HES'ler sadece bir avuç çevrecinin sorunu değildir. İnsanoğlunun doğada yarattığı dev değişikliklerin faturası dönüp dolaşıp yine kendisine kesilir.

Hastalıkların nedenleri sosyal, ekonomik, biyolojik ve fizikseldir. Tek bir virüsün tüm dünyayı nasıl teslim aldığını gördük. Ama bir taraftan da korunmanın el yıkama, maske takma ve fiziksel mesafe bırakma gibi basit önlemlerle mümkün olduğunu anladık. Korunma tedaviden üstündür. Ne yazık ki koruyucu önlemler gerektiği gibi uygulanamadı. İşyerlerinde, toplu taşıma araçlarında, kalabalık etkinliklerde fiziksel mesafenin korunması sıklıkla ihlal edildi. Hastalığın yayılımında sosyal ve ekonomik faktörler önemli rol oynadı.

Halk Sağlığı yaşamın, doğumdan ölüme kadar bir bütün olduğunu savunur. Sağlıklı bir yaşam anne karnında başlar. Yeterli beslenme, uygun fiziksel koşullar, güvenli ve sevgi dolu bir ortam ve nitelikli sağlık hizmeti sağlıklı yaşamamızda önemli rol oynar.

Doç. Dr. Işıl Ergin

TIP FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLİK GÜNLERİNDEN

Tıp Fakültesi eğitimi yoğun dersler, uykusuz nöbetler, sancılı sözlü sınavlar demektir. Bazı hocalarımız çok sevecen bazıları çok sertti. Stajlarda hangi hoca ile eşleşeceğimiz gruptaki numara sırasına göre belirlenir, hocalar listesinde en üstte genellikle kıdemliler yer alırdı. Benim kısımetime de sıklıkla kliniğin en kıdemli, en sert hocası düşerdi. Cerrahi stajımda unutmadığım bir anım var. Aksiliği dillere destan bir hocanın öğrencisiydim. Hocamızın vizitleri ve sınavları çok korkutucuydu. İlk vizitimizdi, hepimiz çok heyecanlıydık. Hocamız hastanın yanına bizi sorular yöneltiyor, yanıtı beğenmiyor, köpürdükçe köpürüyordu.

Hep birlikte bir hastanın odasına girdik. Hemşire hanım enjeksiyon hazırlığındaydı. Hasta kalçası açıkta, yüzükoyun yatmıştı. Hoca hemşireyi durdurdu, gruba dönüp baktı ve beni çağırdı: "Gel!" Hastanın kalçasını tükenmez kalemle dört kadrana ayırarak "Haydi, şimdi yap enjeksiyonu!" dedi. Staja yeni başlamıştık. Enjeksiyonun nasıl yapılacağına dair teorik bilgim olmasına rağmen bir hasta üzerindeki ilk denemem olacaktı. Ortamın gerginliğinden etkilenmiştim. Üst dış kadrana girmem gerekirken hocanın çizdiği çizgilerin kesiştiği orta noktaya, adeta bir hedef tahtasını 12'den vururcasına girdim. Hoca, "Çek!" diye bağırdı. Ben de ilacı vermeden enjektörü çektim. "Mandreni çek!" (enjektörün piston kısmı) diye bağırdı bu sefer de. Aslında istediği enjektörü değil, pistonu çekerek kontrol sağlamamdı. Ben elimde enjektör, hasta sus pus, öylece kalakaldık. Hoca bu duruma sinirlenerek bağırmağa başladı. Vizitteki diğer gruplar olan biteni anlamak için odalardan çıkmışlardı. Hocamız önde, biz arkada ağlamaklı bir şekilde onu odasına kadar takip ettik. Kitaplarını masasına sertçe bıraktı ve yüzümüze bile bakmadan odadan çıkıp gitti.

Bu staj süresinde, uzmanlık öğrencilerinin çalıştığı kitaplardan faydalanarak cerrahiye su gibi ezberledim. Asistanları gölge gibi takip ederek edinmem gereken tüm becerileri de öğrendim. Bunlara rağmen hoca her vizitte beni ağılatıyordu. Staj sonu sınavımda diğer hocaya, "Mustafa, sen sor, yoksa ben şahsi davranacağım," dedi. Tüm grup o sınavda kaldı, sadece ben 51 ile geçtim. Geçme notu 50 idi ve onca çabamı, bir puan ile de olsa ödüllendirmişti!

Toplumda var olan eşitsizlikler ise bireyin yaşamını olumsuz yönde etkiler. Anne karnında yetersiz beslenen bir bebeğin ileride şeker hastası olması olasıdır. Kötü çalışma koşullarında çalışanları zor bir yaşlılık bekler. Bu eşitsizlikleri önlemek için kamusal kaynaklar yaşamın tüm dönemlerindeki gereksinimlere yönelmeli ve sağlığın geliştirilmesine odaklanmalıdır.

Halk sağlığı, 'hakça'lığı esas alır. Sağlık, doğuştan kazanılmış bir haktır. Her bireyin sağlık hizmetlerine erişimi eşit olmalı ve bunlardan gereksinimi kadar yararlanabilmelidir. Toplumun tüm bireylerinin sağlık düzeyini yükseltebilmek için kamunun topluma, bireylerin de birbirlerine karşı sorumlulukları vardır. Birey kendi sağlığını korurken ailesine, yakın çevresine ve tüm topluma sorumluluğunu yerine getirdiğinin farkında olmalıdır. Bu farkındalığın sağlanması ve bunun bir dayanışma duygusu ile gerçekleştirilmesi toplumun bağlarını güçlendirir.

Multidisipliner yaklaşım

Sağlık hizmeti multidisipliner bir yaklaşıma ihtiyaç duyar. Toplum sağlığı için eğitimden ulaşım, çevre sağlığı çalışmalarından enerji yatırımlarına kadar pek çok alanda, sağlıkçılarla ortak çalışmalar yürütülmeli, gelecek birlikte planlanmalıdır. Avrupa'da benimsenen Her Yerde Sağlık (*Health in All*) yaklaşımı, yürütülen her projenin (ulaşım, enerji, yapılaşma) toplumun sağlığı açısından sonuçlarını irdelemeyi ve olumsuz etkiler söz konusu olup olmadığını incelemeyi esas alır.

Sağlık hizmeti çok bileşenli bir yapıya sahiptir. Farklı disiplinlerin harmoni içinde çalışması önemlidir. Sağlık hizmeti yoğun ve karmaşık bir yapıdır, süreklidir. Ebe, hemşire, hekim, diyetisyen, teknisyen, temizlik personeli ve memur bu ekibin vazgeçilmez yapı taşlarıdır ve her birinin işini düzgün yapması diğeri için çok önemli ve değerlidir.

Pandemi sürecinde, hem sağlık hizmetinin toplum için ne kadar hayati

Van'da sağlık ocağı hekimlik günlerinden

olduğunu, hem de sağlık ekibinin tek tek her üyesinin ne kadar değerli olduğunu yeniden hatırladık.

Pandemi ve infodemi... Bu süreçte en sık duyduğumuz iki kelime

Pandemide sorunumuz, bireylerin hasta olmasından ziyade, aynı anda **ÇOK** sayıda kişinin hasta olması ve sağlık hizmetine ihtiyaç duymasındır. Bu olağanüstü yükün güçlü sağlık sistemlerini bile nasıl çaresiz bıraktığını gördük. Pandemi ile mücadeleyi hastanelerde kazanamayız. Olguları önlemek ve hastanelere akışı durdurmak tek çaremizdir. Aynı gün binlerce kişi hafif ya da ağır semptomlarla hastanelere başvurduğunda muayene etmek, PCR testi yapmak, radyolojik inceleme

1999 İzmit Depremi

Halk sağlığı, 'hakça'lığı esas alır. Sağlık, doğuştan kazanılmış bir haktır. Her bireyin sağlık hizmetlerine erişimi eşit olmalı ve bunlardan gereksinimi kadar yararlanabilmelidir. Toplumun tüm bireylerinin sağlık düzeyini yükseltebilmek için kamunun topluma, bireylerin de birbirlerine karşı sorumlulukları vardır. Birey kendi sağlığını korurken ailesine, yakın çevresine ve tüm topluma sorumluluğunu yerine getirdiğinin farkında olmalıdır.

yürütmek uzun kuyruklara neden olur. Oysa bazı olgular için zaman çok önemlidir. Sınırlı sayıda solunum cihazı ya da yoğun bakım yatağınız varsa, gereksinim duyan kişi sayısı artıkcı hekim olarak zor kararlar almak zorunda kalabilirsiniz. Üstelik bu süreçte, COVID-dışı sağlık hizmeti ihtiyaçları da ciddi biçimde sekteye uğrayabilir. Erken tanı ve tedaviler aksayabilir. Kısa ve uzun vadede sonuçlar ağır olabilir.

Pandemi, sağlık sisteminin tsunamisi, depremidir. O yüzden ülkeler bu süreçte, dalgaları olabildiğince küçültmeye, etkiyi en aza indirmeye çaba harcadı. Ancak kısıtlayıcı uygulamaların sosyal ve ekonomik sonuçları da vardır tabii ki. Bir taraftan sağlık sistemi çökmesin diye uğraşmak, diğer taraftan ekonomiyi ve sosyal hayatı olabildiğince sürdürmek yöneticileri çok zorladı. Alınan kararların değişkenliği nedeniyle pandemi dalgalı seyrediyor. Normalleşme, yükseliş, iniş, tekrar yukarı çıkış. Bu bir süre daha böyle devam edecek gibi görünüyor.

Bu süreç infodemiye de beraberinde getirdi. Infodemi, yanlış bilginin hızla yayılmasıdır. Bilginin hızla yayıldığı bu çağda yanlış bilgi de dakikalar içinde tüm dünyayı dolaşabilir. Bunu engellemek için yerel, bölgesel hatta küresel düzeyde önlemler alınmaya çalışılıyor. Doğru bilgi için, şeffaflık ve güvene her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyuyoruz.

Pandemi sırasında Ege Üniversitesi Öğrenci Köyü sağlık çalışanlarına açıldı.

Bu pandemi sürecinde çalışanlar ev bulaşı olasılığını göz önüne alarak kendilerini izole edebilecekleri mekânlara ihtiyaç duydular. Ege Üniversitesi, Tıp Fakültesi Hastanesi'nin yakınındaki Öğrenci Köyü'nü 30 Mart'ta sağlık çalışanlarına açtı. Bu çalışmaların organizasyonu için ben ve arkadaşım Doç. Dr. Hür Hassoy görevlendirildik.

Salgın yönetimi/kontrolü ve toplu yaşanan yerlere ilişkin uzmanlık alanımızın bilgi ve becerilerini sahaya aktardık. Yurt yapılanmasını sağlık hizmeti ve salgın kontrolü ile uyumlandırıdık. Gereksinimleri saptadık, ekipler arası iş birliğini yapılandırdık. Akış şemaları, veri toplama ve kayıt araçları geliştirdik. Sağlık hizmet sunumunu ve öğrenci köyü çalışanlarının eğitimlerini organize ettik. Bu süreçte Öğrenci Köyü'nde 256 sağlık çalışanı kaldı. Kalış süreleri içerisinde 37 sağlık çalışanında riskli temas meydana geldi, COVID-19 pozitifliği gelişen 2 sağlık çalışanının hastaneye yatışı sağlandı. Ama titiz çabalar sonucu Öğrenci Köyü kaynaklı bir bulaş ve ölüm olmadı. Haziran ayındaki normalleşme ile bu hizmetimiz sona erdi.

Halk sağlığı alanında geleceğe dair planların desek?

Diyabet, kalp ve damar hastalıkları, solunum yolu hastalıkları gibi kronik hastalıkların ve bunlarla bağlantılı risk faktörlerinin (obezite, beslenme sorunları, fiziksel hareketsizlik, sigara vb.) ülkemizdeki sosyal ve ekonomik dinamiklerle ilişkisi üzerinde uzunca bir süredir çalışıyorum. Konu ile ilgili yurtdışı eğitimlere katıldım. Sağlıkta eşitsizlikler konusu tüm dünyada üzerinde yoğun çalışılan bir alan olmasına rağmen Türkiye'de henüz yeterince ilgi görmüyor. Bu alana yönelimi sağlayacak projeler yapmak istiyorum. Yaşlı sağlığı alanı da benzer bir ilgiyi hak ediyor. Yaşlılar sağlık eşitsizliklerinin derinleştiği bir gruptur. Yaşlı sağlığı konusundaki doktoramı tamamladıktan sonra bu alanda da çalışmalar yürütmek istiyorum.

Yaklaşık beş yıldır Halk Sağlığı Anabilim Dalı'mızın Sigara Bırakma Polikliniği'nde hizmet veriyorum. Tütün karşıtı mücadeleyi tüm kampüste, hatta İzmir'deki tüm üniversite kampüslerinde yaygınlaştırma hayalimiz olan *Dumansız Ege Projesi* pandemi nedeniyle sekteye uğradı. Çalışmalarımıza pandemi sonrasında kaldığımız yerden devam ederek projemizi daha da güçlendirmek arzusundayız.

İki Bilim İnsanıyla Pandemi Hakkında Prof. Dr. Deniz Gökengin ('79) ve Prof. Dr. Selda Erensoy ('79)

Pandeminin alevlendiği 2020 Aralık başında eşimle birlikte hastalandık. Karantina günlerimiz başladı. İlk günden itibaren Deniz'e mesaj atmaya başladım. Gece, gündüz her şeyi soruyordum, o da büyük bir sabırla cevaplıyordu. Karantinanın sekizinci gününde ateşim yükseldi ve düşmedi. Deniz, akciğerlerimin durumunu görmek için beni hastaneye çağırdı ve ateşi kontrol altına alabilmek amacıyla beni bir süre klinikte tutmaya karar verdi. BT çekildikten sonra eve dönmeyi beklediğim için hazırlıksız yakalanmışım. Kara kara ne yapacağımı düşünürken Deniz giyecekten meyveye gerekli

olduğunu düşündüğü ne kadar şey varsa bir çantaya koyup hastaneye getirdi.

İşte böyle sabırlı, anlayışlı, düşünceli, ilgili, şefkatli ve konularında uzmandır benim doktor arkadaşlarım.

Hem ACI hem de '79 mezunu olmak -okulun iki şube olarak mezun ettiği son grubuz biz- gururdur benim için. Dönem arkadaşlarımız arasındaki doktorların ayrı bir yeri vardır, çünkü sağlık her insan için her zaman önceliklidir. Yaşadığımız günler nedeniyle benim için çok anlamlı bir söyleşi bu. Konuklarım olan iki sınıf arkadaşım iki bilim insanıdır: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Ana Bilim Dalı öğretim üyesi Profesör Doktor Deniz Gökengin (2009'dan beri Ege Üniversitesi HIV-AIDS Uygulama ve Araştırma Merkezi müdürüdür) ile Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıbbi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı öğretim üyesi Profesör Doktor Selda Erensoy (Tıbbi Viroloji Bilim Dalı başkanı ve Klinik Mikrobiyoloji Uzmanlık Derneği yönetim kurulu başkanıdır).

DD - Çalıştığınız/uzmanlaştığınız konuları anlatır mısınız?

DG - Ben yıllardır HIV-AIDS üzerine çalışıyorum. Hepimizin ayrı uzmanlık alanları var ancak son bir yıldır bunlar önemini yitirdi çünkü artık hepimiz Covid üzerinde çalışıyoruz.

SE - Ben viroloji kısmında virüslerin moleküler analizleri ve laboratuvar tanısı konusunda daha yoğun çalışıyorum. Ağırlıklı olarak HIV ve hepatit virüsleri ile ilgili çalışmalar yapıyorum ancak son bir yıldır, biz de SARS-CoV-2 üzerinde çalışıyoruz.

DD - Dünyanın karşı karşıya kaldığı pandeminin bu kadar etkili olmasını hangi nedenlere bağlıyorsunuz?

SE - Bir enfeksiyon etkeninin bulaşma yolu ve hızı çok

kritiktir. Solunum yoluyla bulaşıyor olması önemlidir. Kişilerin semptom vermeden de virüsü taşıyor olmaları ya da hastalığı çok hafif bulgularla geçiriyor olmaları bu tür enfeksiyonların yayılmasında önemlidir. Bu virüs hayvan kökenli (çoğunluğunun ana kaynağı yarasalardır) dediğimiz zoonoz tiptedir ve evrimleşerek insanların hücrelerine tutunabilme özelliği kazanmıştır. Daha fazla konağı enfekte edebilen ve hücrelere rahat tutunabilenler pozitif seleksiyona uğradıkça ve mutasyonlarla daha kolay enfekte edebilen hale geldikçe yayılım artar.

DG - HIV-AIDS de büyük bir pandemi yarattı. Çok benzerlikler var bu iki virüs arasında ama HIV-AIDS pandemisinin bu kadar yaygın hale gelmesi 40 yıl aldı. Bu bulaş yoluyla ilgilidir:

Prof. Dr. Deniz Gökengin

Prof. Dr. Selda Erensoy

AIDS cinsel yolla bulaşırken, Covid solunum yoluyla bulaşır. HIV-AIDS'in kırk yılda geldiği aşamaya solunum yoluyla bulaşan Covid, bir yılda geldi. Dünyada geçmişte de grip pandemileri yaşanmış, ancak o zaman nüfus ve insan ilişkileri bu kadar yoğun, ülkeler ve kıtalararası yolculuklar bu kadar fazla değilmiş. Bundan dolayı geçmiştekilere nazaran daha ağır seyreden, daha hızlı yayılan ve daha uzun sürecek olan bir pandemi ile karşı karşıyayız.

DD - Virüsün bir laboratuvarдан sızmış olabileceği/insan yapımı olabileceği konusunda çok fazla spekülasyon yapıldı. Bilim insanları olarak, bunlarla ilgili ne dersiniz?

SE - Komplo teorileri yakıştırılmaya, verilerle kanıtlanmış gibi gösterilmeye çalışıldı, ancak hiçbir kanıt yok. Aslında zaten bunun laboratuvarda tasarlanmasına gerek de yok. Ekosisteme, doğaya, yaban hayata bu kadar müdahale edildiğinde sonuç bu olur. Ortada ciddi bir kaynak var, binlerce aynı tip virüs dolaşıyor yarasaların içinde. Gidişatı da insan yapımı değil, doğal bir virüs gibi.

DG - Aynı spekülasyonlar HIV için de yapıldı. Geçmişe göre, elimizde daha fazla laboratuvar gereci var ve virüslerin gen haritalarını çıkarabiliyoruz. Geçmişe dönük olarak virüslerin kökenleri araştırılabilir. HIV'nin maymunlardan insanlara adapte olmuş bir virüs olduğu kanıtlandı. Tabii ki, SARS-CoV-2 için de kesin sonuçlara ulaşılabilecektir.

SE - Aslında bu beklenen bir şeydi. 2019'da Dünya Sağlık Örgütü'nün 'Dünyayı Bekleyen 10 Tehlike' olarak ilan ettiği listede bir grip pandemisine dikkat çekiliyordu. Bu, aynı deprem gibi düşünülebilir. Uyarılar geliyor, koşullar mevcut, ama biz maalesef unutuyoruz. Tabii ki nasıl seyredeceğini öngörmek zordu; çok hızlı seyretti, çok hızlı yayıldı. Şu anda içinde yaşıyor ve çok özel bir dönem geçiriyoruz. Bilgilere anında, hakemlerden geçmeden, ulaşabiliyoruz; yani

Prof. Dr. Selda Erensoy (79)

Komplo teorileri yakıştırılmaya, verilerle kanıtlanmış gibi gösterilmeye çalışıldı, ancak hiçbir kanıt yok. Aslında zaten bunun laboratuvarda tasarlanmasına gerek de yok. Ekosisteme, doğaya, yaban hayata bu kadar müdahale edildiğinde sonuç bu olur. Ortada ciddi bir kaynak var, binlerce aynı tip virüs dolaşıyor yarasaların içinde. Gidişatı da insan yapımı değil, doğal bir virüs gibi.

verilerle araştırmaları birlikte takip ediyoruz. Bu, halk arasında bilim insanları ile ilgili bazı güvensizliklere yol açıyor olabilir ama bilim insanları elde olan veriler doğrultusunda temkinli konuşmak zorundadır. Varsayımlara dayanarak konuşmak bilimle bağdaşmaz. O gün, o koşullarda geçerli olan bir şey yeni verilerle değişebilir.

DG - Uyarı yapılmıştı derken, bunun öncü görüntüleri vardı aslında. Önce SARS, ardından da MERS adlı iki virüs, bu kadar büyümeyen salgınlara neden olmuşlardı, ama biz bu uyarıları önemsemedik.

DD - Ülkemizde ilk vakanın anons edildiği 11 Mart 2020 ve onu izleyen ilk pandemi günlerinde yaşadığınız zorluklar nelerdi?

DG - Uyarılar vardı ama böyle bir pandemiyle karşı karşıya gelmek beklenmedik bir durumdu ve ülke olarak da kurumlar olarak da buna hazırlıklı değildik.

Olağanüstü bir acil durumdu. Hepimiz sudan çıkmış balık gibiydik. Önceden bildiğimiz ama şekil değiştirmiş bir virüsle karşı karşıyaydık. Her şeyi yaşayarak öğrenmek zorundaydık. Nasıl bir hastalık yapacağını, bu hastalığın özelliklerinin ne olacağını hiç kimse bilmiyordu. Bu da tabii ki klinisyenleri çok zor durumda bıraktı.

Başlangıçta, kimi yatırmamız kimi ayakta tedavi etmemiz gerektiğini bilmiyorduk. Şimdi geriye dönüp baktığımda evde bakılabilecek hastaları da yatırdığımızı görüyorum. İlk üç ay kendi kliniğimizden ben sorumluydum. Diğer arkadaşlarım da dışarıdaki kliniklerden sorumluydular. Üç ay hafta sonları da dahil her gün vizit yaptım. Bu çok yorucu ve yıpratıcı bir süreçti. İlaç yoktu; yani önerilen ilaçlar vardı, kılavuzlarda yazan ilaçlar vardı ancak daha sonra yapılan araştırmalar ilaçların büyük bölümünün çok da faydalı olmadığını ortaya koydu. Halen bazılarını kullanıyoruz, elimizde başka bir seçenek olmadığı için. Yayınlarda ek bazı tedavilerin olduğunu gördük ve yararlı olup olamayacağını bilmeden bunları kullandık çünkü Selda'nın dediği gibi, bunlar yayın inceleme aşamasından geçmeden yayınlandı. Güvenilirlikleri yoktu, hâlâ da yok. Biz okuduklarımızı, gördüklerimizi, kendi deneyimlerimizden elde ettiğimiz sonuçları bir araya getirip hastalarımızı tedavi etmeye çalıştık. Kliniğimiz de başka klinikler de Covid kliniğine dönüştürüldü. Hastalarımıza hizmet veremez olduk, ihmaller oldu. Yatarak tedavi edilmesi gereken hastaları yatırmadık, poliklinik hizmetleri aksadı. Elemanlarımızın sayısı böyle ağır bir tablo ile mücadele etmek için yeterli değildi. Hastane yönetiminden takviye almamız ancak bir süre sonra mümkün olabildi.

Başlarda malzeme sıkıntımız oldu. Malzeme temin ediliyordu ancak ihtiyacı karşılamıyordu çünkü

tüketim çok fazlaydı. Bu durumda, sağ olsunlar arkadaşlarımız, dostlarımız destek oldular. Bunlardan biri İzmir Amerikan Koleji mezunlar grubudur ki onlara burada da yürekten teşekkür etmek isterim.

Aradan bir yıl geçti ve her ne kadar bilgi açığımız olsa da pek çok deneyim elde ettik, neler yapmamız gerektiğini öğrendik. Şimdi kendimize daha güvenerek hastalarımıza bakıyoruz. Şu anki sıkıntımız ne zaman normal çalışmaya döneceğimizi bilememek. Bizim klinikte 30 yatak var ve Covid döneminde bunların çok azında Covid dışı hasta yatırabiliyoruz. Dolayısıyla yatması gereken hastalarımızı, yer olmadığı için bekletmek zorunda kalıyoruz. Son Covid hastası iyileşene kadar kliniğimiz Covid kliniği olarak hizmet vermek zorunda.

SE - Aralık 2019'da salgın ortaya çıktığında etken virüs hızla izole edildi ve adı kondu, gen haritası birkaç yerde yayınlandı ve gen bölgesine uygun moleküler testler de yayınlanmaya başlandı. Biz laboratuvar deneylerine göre hazırlıklar geliştirmek, düzenlemeler yapmak, öneriler geliştirmekle uğraştık. Ülke genelinde daha fazla ve daha yaygın test yapılması gerektiğini biliyorduk ve bu yönde önerilerimiz oldu. Bu testleri başta merkez ve merkeze bağlı Halk Sağlığı laboratuvarları yapıyordu. Belirsizlikler endişe ve huzursuzluğa neden olur. Başta üniversiteler, eğitim araştırma hastaneleri ve Sağlık Bakanlığı'nın referans kurumları birlikte bir laboratuvar ağı kursalardı ve sürekli bilgilendirme yapılsaydı daha rahatlatıcı olurdu. Laboratuvar tanı testleri de aşılarda gibi belli aşamalardan ve değerlendirmelerden geçer, ancak pandemi koşullarından dolayı bu süreçlerden geçilemedi ve bu değerlendirmeler sonradan geldi. Bu da bir karmaşaya yol açtı. Tüm çalışanların bu testlerle yeni bir çalışma sistemine girmesini sağlamak zordu.

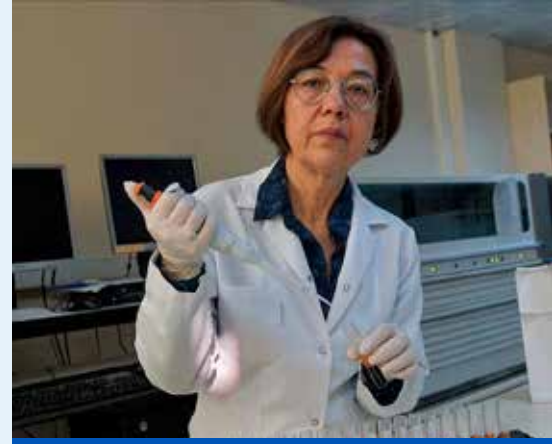
Prof. Dr. Deniz Gökengin (79)

Aynı spekülasyonlar HIV için de yapıldı. Geçmişe göre, elimizde daha fazla laboratuvar gereci var ve virüslerin gen haritalarını çıkarabiliyoruz. Geçmişe dönük olarak virüslerin kökenleri araştırılabilir. HIV'nin maymunlardan insanlara adapte olmuş bir virüs olduğu kanıtlandı. Tabii ki, SARS-CoV-2 için de kesin sonuçlara ulaşılabilecektir.

O sırada, yazışma iletişim ağlarıyla 7/24, sabahlara kadar, bilgisayarların başında görüntüler paylaşıldı çünkü sahadaki arkadaşlar alışık olmadıkları moleküler testleri bir anda yapmaya başladılar. Malzeme akışı da hem bizim için hem de ülke genelinde sıkıntılıydı. Gelen malzemenin moleküler testlere uygun olması gerekiyordu. Testlerin optimizasyonu hep devam etti. Bize eleman desteği sağlandı. Bu dönemde hem klinisyenlerle hem de diğer laboratuvarlarla güzel bir ekip çalışması yaptık. Diğer testler durmak zorunda kaldı, sadece Covid ile ilgili testler yapıldı.

DD - Uygulanan testlerin güvenilirliği ile ilgili ne söylersiniz?

SE - Bütün tanı testlerinin belli sınırlılıkları vardır, özellikle yeni geliştirme sürecinde, bu sınırlılıkları bilerek hareket etmek gerekir. Testlerde yüksek duyarlılık yakalamak kolay değildir.

Prof. Dr. Selda Erensoy

Dünyada, %2-%30 gibi geniş bir aralıkta yalancı negatiflik oranları bildiriliyor. Klinik olarak pozitif olanlardan alınan örneklerin yüzde kaçını doğru saptayabiliyor diye testlere bakılıyor. Testler virüsün bol olduğu durumda ve doğru yerden örnek alındıysa tabii ki daha başarılı olacaktır. Virüs hastada az sayıdayken ve uygun yerden alınmadıysa testin güvenilirliği düşecektir. Bu nedenle, klinik hekimiyle birlikte çalışmak gerekir. Uzman olmayan kişilerin bu testleri yorumlaması da güvenilirliği sarsıyor. Bu arada, diğer testler de var (antikor testleri gibi) ve bunların doğru kullanımında sorunlar olabiliyor. Mesela bir antikor testinin tanı testi olarak kullanılması yanlıştır.

Ama ne yazık ki piyasada bu testlerin reklamları yapılıyor ve özel firmalar şirketlere/fabrikalara bu testleri satıyorlar. Sağlık çalışanı olmayan kişilerin kullanımı da bu testlerin güvenilirliğini azaltıyor.

DG - Biz zaten klinikte sadece PCR testine bakarak tanı koymadık. PCR testi negatif olsa da kliniği uyan, özellikle de radyolojik açıdan Covid pnömonisini düşündüren olguları da Covid olarak kabul edip tedavi ettik.

SE - Aslında olması gereken de budur. Dünyada bir tek Belçika bunu bu şekilde yapıyor ve yüksek vaka sayılarına sahip olarak algılanıyor. Sadece test sonuçlarını değil, klinik olarak Covid kabul edip tedavi ettiklerini de DSÖ'ye vaka sayısı olarak veriyor.

Prof. Dr. Deniz Gökengin

DD - Pandemi sürecinde, unutamadığınız bir olaydan bahsedebilir misiniz?

DG - Covid süreci boyunca bir şey beni çok rahatsız etti. Yaşlı anne babalarını kliniğe getiren ancak kendilerine Covid bulaşacak korkusuyla bir daha hiçbir şekilde aramayan, giriş kapısına bile gelmeyen kişiler gördük. Biz aslında kliniğe refakat almıyoruz ancak tualete bile gidemeyen, yemeğini yiyemeyen, kişisel bakımını yapamayan hastalar oldu. Bu kişiler için refakat talebinde bulunduk. Kendileri gelemese bile bakıcı tutmalarını önerdik ancak o kadar fazla kişi bunu reddetti ki, inanmadık. Bunun dışında, hastaların su, yiyecek, ilaç gibi ihtiyaçlarını bile karşılamadılar. Bir ihtiyaç var mı diye sormadılar. İkinci duygusal durum da şu oldu; daha önce de sevdiklerimizi, tanıdıklarımızı hastaneye yatırdığımız onlara baktığımız olmuştu ancak bu dönemde çok fazla oldu ve hiç bilmediğimiz bir

hastalıkta onların sorumluluğunu bu şekilde taşımak çok ağır bir yük ve zor bir görevdi.

SE - Benim de özel bir anım yok ama testlerin kullanımlarındaki hatalar bana çarpıcı gelmişti. Orada bir sorumluluk hissedip hemen klinik derneklerle birlikte broşürler oluşturduk. Nasıl kullanılması gerektiği ile ilgili ve uyarıcı nitelikte yazılar yazma ihtiyacı doğdu.

En baştan itibaren durum tespiti yapma sorumluluğu hissettik ve olabildiğince okuyup doğru bilgiyi verdik ve doğru zamanda uyarıları yaptık. Her gevşeme döneminde merkeze ve otoritelere duyuracak şekilde, topluma açıklamak için yazılarımızı yazdık ama ulaşmak çok kolay olmuyor. Medya aracılığı ile bile zor. Hele bu dönemde, medya ve sosyal medyadaki bilgi karmaşasının sakıncalarını daha çok gördük. Yanlış bilginin sürümü, bunun bir virüs çoğalması gibi yayılması ve önüne geçilememesi ciddi endişe oluşturdu. Düzeltmesi gereken bilgiler ve yapılması gereken uyarılar konusunda sorumluluk hissettik.

Dolayısıyla, benim en fazla etkilendiğim şey, bilginin iyi kullanılamamasına şahit olmak ve de bunun yanlış bir şekilde yayılmasının önüne geçme kaygısıyla boğuşmak oldu.

DD - Aşılarla ilgili neler söylersiniz? Dünyada salgının kontrolü sürecinde nasıl bir rol oynayacaklar?

DG - Enfeksiyon hastalıklarını tedavi etmektense önlemek her zaman daha iyidir tabii ki. O nedenle biz enfeksiyon hastalıkları uzmanları olarak aşırı severiz. Buradaki sorun acil durum nedeniyle aşılarla ilgili yeterince çalışma yapılamamasından kaynaklıdır. Aşılar için belli fazlar söz konusudur.

Bu fazların sonucunda kullanıma girip girmeyeceği değerlendirilir. Kullanıldıktan sonra da veriler

değerlendirilir ve bunların sonucunda, bu aşının rutine girip girmeyeceğine karar verilir. Bu aşamaların bir kısmı çok hızlı geçti ve yeterince uzun süre denenmedi. Sahada uzun süre denendikten sonra bir aşının etkili olup olmadığı ortaya çıkar.

Ön çalışmalar bir miktar başarı olduğunu gösterdi ancak aşılardan başarıları zamanla belli olacak. Antikor yanıtının ne kadar süreyle koruyacağını bilmiyoruz. Tekrar aşı yapmak gerekecek mi? Her sene tekrarlamak gerekecek mi? Grip aşısı gibi her sene aşı üretmek gerekecek mi? Bu soruların cevaplarını henüz bilmiyoruz ama aşılamanın hızla tamamlanması gerektiğini biliyoruz.

Türkiye’de uygulanan aşının sonuçları farklı ülkelerde farklı çıktı. Dahil edilen kişilerin farklılıkları ile ilgili olabilir veya başka nedenler olabilir, bilmiyorum. Ancak aşının, hastaneye yatacak kadar ağır enfeksiyonu önlediği gösterildi. Bu da bizim için çok değerli bir sonuç.

Hangi aşının daha iyi olduğu ile ilgili tartışmaların zamanı değil. Elimizde bu aşı var ve en hızlı şekilde korunmayı sağlamak zorundayız. Hastaneye yatışı önlemesi bizim için yeterli şu anda.

SE - Aşı çok kıymetlidir, çünkü koruyucu hekimlik önemlidir. Aşılama stratejileri de bir ülke için çok kıymetlidir. Sağlık çalışanları şu ana kadar yapılan aşılama çalışmalarında, başarılı. Bunda sağlık ocaklarının geçmiş aşılama alışkanlıklarının payı olduğunu düşünüyorum. Tabii ki tedarik de önemli. Eğer kendi aşılarımızı üretebilir hale gelirsek ve daha hızlı davranabilirsek daha iyi olacak. Kullandığımız aşının farklı ülkelerde farklı sonuçlara ulaşması kriterlerle ilgili olabilir. Ülkeler arasında hem dahil ettikleri gönüllüler hem de değerlendirmeler açısından standart bir protokol oluşmamış gibi.

Güvenilirlik açısından da şu söylenebilir; ilk fazlar asıl olarak güvenilirliği ölçen fazlardır ve kullandığımız aşıyla ilgili uzun süreli çok ciddi yan etkiler beklenmemektedir.

DD - mRNA aşıları/inaktif aşılar arasındaki farklar/avantajlar ve dezavantajlar nelerdir?

SE - Teknik olarak konuşursak, inaktive aşı teknolojisiyle üretilmiş aşılarla ilgili deneyimimiz var, vücudumuzun ne cevap vereceğini biliyoruz. Bunlar tam virüs aşıları, yani virüsün bütün yapıları veriliyor kişiye ve virüsün çeşitli antijenlerine karşı daha geniş repertuarda bir immun yanıt oluşması bekleniyor.

mRNA aşı teknolojisi başka hastalıklarda denendi ancak enfeksiyon hastalıklarında böyle büyük boyutlu bir deneyim yok. mRNA aşısının teknik olarak avantajı, antijeni kişinin kendisinin geliştirmesi. Kişi mRNA'nın kodladığı, istenen antijeni kendisi aktif olarak çoğalttığı için daha geniş yelpazede immun yanıt elemanları aktive oluyor. Teorik olarak, daha fazla antikor oluşması bekleniyor ancak uygulamadaki sonuçlarını, kanıt düzeyi yüksek bir şekilde elde etmemiz gerekiyor. Bilinenler üzerinden konuşursak; mutasyonlar olduğunda, mRNA aşısı bu mutasyonlara uygun olarak daha hızlı üretilir. Zaten teknik olarak da daha çok miktarda üretiliyor. İnaktif aşılar da virüs kültürünün elde edilmesi, aktivitesinin yok edilmesi gibi aşamalar var ve daha meşakkatli. İnaktif aşılar da mutasyonlar olduğunda ona uygun üretilir. Dolaşımda olan riskli mutasyonlu virüsler katılarak aşı hazırlanabilir.

DD - Hastalığı geçiren kişiler belli oranlarda antikor oluşturmuşlarsa, ne kadar süreyle korunurlar? Antikor miktarında bir alt sınır var mıdır?

DG - Şu anda, hangi antikoru hangi oranda koruduğu net olarak

bilinmiyor. Özel laboratuvarlarda birçok antikor testi var. Değer ölçümleri birbirlerinden farklı olabiliyor. Hangi titrenin koruyucu olduğu, şu anda bilinmiyor. Standart bir titre olmadığı için de antikor ölçtürmenin bir faydası yok, tabii ki çalışma kapsamında olanlar hariç. Her şekilde korunmaya devam edilmesi gerekli.

SE - Antikor testleri bireysel kullanımda yanlış yorumlanabileceği için yarardan çok zararı olabilir. Yalancı bir güvence verebilir. Antikor miktarlarının tayini ile ilgili yeni bir uluslararası standart geliştiriliyor.

DD - Bu enfeksiyonda konağın genetik altyapısı etkili mi?

DG - Hastalığın seyrini etkileyen pek çok risk faktörü (yüksek tansiyon, diyabet, vs) olduğunu biliyoruz ancak bazen risk faktörlerine sahip olan kişilerin hastalığı hafif atlattığına, bunun yanında hiçbir risk faktörü olmayan kişilerin daha ağır geçirdiğine, hatta yoğun bakıma kaldırıldıklarına tanık oluyoruz. O nedenle baştan beri, genetik veya başka faktörlerin de rol oynayabileceğini düşünüyoruz. Bu konuda çok sayıda araştırma yapılıyor zaten.

SE - Genetik ilişkinin var olduğunu düşünüyoruz ama hangi düzeyde olduğunu araştırmalar gösterecek. Laboratuvar uzmanı sorumluluğuyla kanıt olmadan hizmete sunulan hiçbir şeye itibar edilmemesi gerektiğini söylemek isterim. Örneğin, kişinin gen haritasına göre COVID-19 hastalığının ağır mı hafif mi geçirileceğinin önceden söylendiğini duyduk ki bu, yeterli kanıt olmadan kişinin hatalı yönlendirilmesine ve risklere neden olabilir.

DD - Pandeminin gidişatı ile ilgili neler söylemek istersiniz? Ne zaman kurtulabileceğiz bu virüsten?

DG - Keşke bilebilseydik. Biz de birbirimize soruyoruz bu soruyu çünkü diğer işlerimizi yapamıyor

olmak bizi yoruyor ve üzüyor. Hem bilimsel hem de sosyal yaşantımız çok etkilendi. Hepimiz aşılandığımızda bitecek mi? Onu da bilmiyoruz. Benim bir öngörüm yok bu konuda gerçekten. Tamamen yok olmayacak virüs ama önemini kaybedecek ve herhangi bir solunum yolu enfeksiyonu gibi olacak. Şunu da hiç unutmamak gerekir: Her an yepyeni bir virüsle karşı karşıya kalabiliriz.

SE - Yakın zamanda bitebilecek durumda değil, zaman alacak. Virüs hızla dolaşırken, bu insan hareketliliğiyle bir anda sönmesi mümkün değil tabii ki. 2021 sonbaharını da öngöremiyoruz şu anda. Önemli olan en az hasarı vermesi. Bu nedenle hem ülke içi hem de uluslararası iş birliği önemli.

DD - Son olarak neler söylemek istersiniz?

SE - Enfeksiyon hastalıkları uzmanları, mikrobiyologlar için çok kıymetli bir zamandan geçiyoruz aslında. Bu dönemde böyle bir pandemiyi yaşamak çok önemli bir deneyim. Toplumun her kesiminin, tüm sektörlerin bundan dersler çıkarması, hiç unutmadan yazarak hazırlanması gerekir. Bundan sonraki salgınlarda daha hazırlıklı olmalıyız. Böyle bir pandeminin bir daha yaşanmaması için engelleme çalışmaları yapılmalı, ekosisteme müdahale edilmemeli.

DG - Bu süreçte, geçmişteki hocalarımızın bizden daha hazırlıklı olduklarını fark ettim. Göğüs ve enfeksiyon hastalıkları binalarının ayrı yerlerde konumlandırılmış, hastanelerin yapısı ona göre biçimlendirilmiş. Ama yıllar içinde bu özellikler kaybolmuş. Hastanelerin epidemi, pandemi planlarının olması lazım. Bunlar kağıt üzerinde var ama hiçbirinin demosu, çalışması yapılmamış, eğitimi verilmemiş. Bir enfeksiyoncu olarak bizim için kötü anıları olan bir deneyim bu, unutulmayacak bir deneyim. Kendi meslektaşlarımız arasında bir kenetlenme oldu, çok güzel bir iş birliği oldu. Bu da işin olumlu tarafı.

Yağmurda Dans

Feyza Aysan ('76)

ODTÜ İşletme Bölümü'nü bitirip Boğaziçi Üniversitesi'nde MBA yaptıktan hemen sonra iş hayatına atıldı. Uzun yıllar Koç Holding stratejik planlama ve insan kaynakları fonksiyonlarında deneyim edildi. Ardından Bristol-Myers Squibb İlaç, Seagram İçecek Rusya, Boyner Holding ve Sandoz İlaç'ta İnsan Kaynakları Direktörü olarak görev yaptı. 2009'dan bu yana AstraZeneca'nın Türkiye İK Direktörü.

Sevgili Feyza, insan kaynakları nasıl yönetilir, bize anlatır mısın?

İnsan Kaynakları Yönetimi bir şirketin en önemli kaynağı olan insanı merkezine alır, onu geliştirmek amacıyla bireysel ve profesyonel alandaki ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yürütür ve potansiyelini en üst düzeyde kullanabilmesini sağlayacak ortamı yaratır. Bunların başında şirket içerisinde "güven" ortamını korumak, yenilikçi ve eşitlikçi uygulamalarla çalışanların mutlu olmalarını sağlamak ve onlara "İyi Bir İş Yeri" olarak tanımlayabilecekleri bir çalışma ortamı yaratmak gelir.

İnsan Kaynakları Direktörü olarak ne gibi projelerin oldu?

Geçtiğimiz yıllarda, birinci derece yakını engelli olan veya onkoloji alanında tedavi gören çalışanlarımıza destek olmak üzere "Ben Hep Yanındayım" projesini başlattık, onlara ek izin imkânı tanıdık. On yıl önce hayata geçirdiğimiz HAVUZ organizasyonel gelişim odaklı bir proje. Bu program ile yüksek potansiyele sahip kilit yetenekleri belirliyor ve onların gelecekteki yöneticiler olarak gelişimlerine katkıda bulunuyoruz.

Bir de SEROTONİN projemiz var. Bu kapsamda haftanın beş günü için beş ayrı konsept belirledik:

Haftaya güzel bir kahvaltıyla başlamamızı sağlayan "Sendromsuz Pazartesi," çalışanlarımızın sağlıkları konusunda farkındalıklarını artırmayı amaçlayan "Sağlıklı Salı," tamamen rastgele sistemsel bir kura ile belirlenen bir çalışanımızın hediye aldığı "Şanslı Çarşamba," sosyal sorumluluk projelerinin öne çıktığı "Paylaşımçı Perşembe" ve iş-yaşam dengesine verdiğimiz önemin bir göstergesi olan "Trafiksiz Cuma." Ayrıca çalışanlarımız okulların ilk ve son günlerinde yarım gün izinli sayılarak çocuklarının yanlarında olabiliyorlar "Annem & Babam Yanımda" projesiyle.

Kaynak insan olunca pandemiden en çok etkilenenlerden biri de sizin departman olmalı. Bu süreçten Astra Zeneca çalışanları nasıl etkilendi, çalışma dinamikleriniz nasıl değişti?

COVID-19 ile birlikte, tüm toplum olarak özel hayatlarımızda olduğu gibi çalışma hayatlarımızda da bir alışma süreci geçirdik. Kurumsal hayatlarımızda farklı sektörler, roller, pozisyonlarda alışık olmadığımız yepyeni

Mitostanın Uyanışı

sorular ve sorunların yanıtlarını ve çözümlerini aradık, alternatifler yarattık. Kısa vade için hızlı çözümler üretirken, uzun vadede geleceği planlamak için araştırmalar yapmaya, kişiyi konforlu hissettirecek ve sürdürülebilir performansı tetikleyecek tasarımlar planlamaya çalıştık.

Merkez ofis çalışanlarımız için belirli günlerde "uzaktan" çalışma uygulamamız zaten mevcuttu. Pandemi ile birlikte hepimiz, Mart 2020 itibarıyla, haftanın her günü, saha/merkez ayrımı olmaksızın evlerimizden çalışmaya başladık. Çalışma şeklimizi tamamen çevrim içi platformlara taşıdık. İnsan Kaynakları olarak bu noktada çok zorlanmadığımızı söyleyebilirim. Son yıllarda ana gündemlerimizden biri olan ve tüm iş süreçlerimizi dijitalleştirmeyi hedefleyen "Diji-İK" yaklaşımımız sayesinde hazırlıklıydık.

Bu dönemde en önemli konu çalışanlarımızı süreç ile ilgili sık sık bilgilendirmektir. Haftada bir kez tüm çalışanlarımızın katılımıyla çevrim içi olarak organize ettiğimiz, Üst Yönetim Ekibi Bilgilendirme Toplantıları'nda tüm şirket olarak bir araya geldik ve yönetim kurulu olarak çalışanlarımızın sorularını cevapladık. Ayrıca çalışma saatlerinin dışına taşmamaları için kendilerine önerilerde bulunduk. Örneğin hafta içi 8:00-17:00, Cuma 8:00-15:00 saatleri dışında ve öğle arasında iş toplantısı yapmamalarını, iş için kimseyi aramamalarını, Workchat gruplarında iş ile ilgili paylaşımlarda bulunmamalarını, mailsiz haftasonu uygulamasına riayet etmelerini istedik.

Çalışanlarımızın yalnızca ekonomik, kariyer ve gelişim süreçlerinden değil, sağlıklı ve zinde olmalarından da sorumluyuz. Sağlık konusunu da, bütünsel bir pencereden bakarak bedensel, zihinsel ve ruhsal boyutları ile ele alabiliriz. Çalışanlarımızın sağlığı ve güvenliği konusunda onları bilgilendirmek üzere seminerler organize ettik, evlerine maske ve dezenfektan gibi hijyenik malzeme

Teknoloji, ekonomi, tasarım ve iş dünyası odaklı *Fast Company* dergisinin "Most Innovative HR Leaders" araştırmasında Astra Zeneca Türkiye İnsan Kaynakları Direktörü Feyza Aysan etik değerlere bağlı, şeffaf, eşitlikçi ve yenilikçi bir insan kaynakları politikası benimsemesi nedeniyle Türkiye'deki en yenilikçi 50 İK Lideri arasında yer aldı.

kitleri gönderdik. Evde rahat ve sağlıklı çalışabilmeleri için hepsine ergonomik sandalye ve bluetooth kulaklık temin ettik.

Ofisler sosyalleşmek, uzun vadeli ilişkiler geliştirmek ve sosyal ağlar kurmak için bizlere fırsatlar sunuyordu. Çevrim içi ortamda bu fırsatları oluşturabilmek adına, ekipler arası sohbet ettiğimiz sanal kahve buluşmaları, motivasyonel oturumları da hiç ihmal etmedik.

Yaşamın büyük ölçüde farklılaştı sanırım. Sık sık iş seyahatlerine giderdin. Oysa şimdi kocaman bir coğrafyayı küçücük konfor alanına sığdırıyorsun. Yeni dünyanı anlatır mısın bize?
Evden çalışma düzenine geçtiğimiz ilk zamanlarda adaptasyon sürecimi hızlı bir şekilde tamamlamak için ben de bazı önlemler aldım. Kendime çalışma alanı yaratmak için yemek masamı çalışma masasına dönüştürdüm. Her sabah işe başlamadan önce az da olsa biraz egzersiz yaparak enerjimi artırmak için kendime söz verdim. Hem iş, hem de ev hayatında yerine getirmem gereken sorumluluklar için doğru planlamalar yapmayı hedefledim. Son zamanlarda artık bir rutin oluşturduğumu söyleyebilirim. Ofiste çok tercih etmediğim halde, evde hafif sesli müzik eşliğinde çalışıyorum. Bazen bir toplantı arasında kendimi sipariş vermek istediğim ürünlerin stoklara gelip gelmediğini kontrol ederken buluyorum.

Telefon görüşmeleri, çevrim içi toplantılar, mesajlaşmalar, e-postalar derken zaman su gibi akıp geçiyor. Akşamları ise zamanımı çoğunlukla okuyarak veya film izleyerek geçiriyorum.

16 Mart 2020 tarihinden itibaren geçen süreye baktığımızda zamanın ne kadar hızlı geçtiğini düşünmemek elde değil. Pandemiyle birlikte sürekli evden çalışmak, fiziken evde olmaktan çok daha fazlasını yaşattı hepimize. Hayatta üstlendiğimiz ve her birine ayrı ayrı büründüğümüz anne, baba, arkadaş, komşu, iş insanı olma gibi rollerimizi tek bir alanda aynı anda üstlenmemizi gerektirdi.

İnterneti yalnızca alışveriş ederken değil, eğitim videoları, konserler, sergiler için; telefonu ise sevdiklerimizi görüntülü aramak için kullanmaya başladık... Favori mekânlarımızda yediğimiz o en sevdiğimiz yemekleri evlerimizde kendimiz yapmaya başladık. Herkes ekmek pişirme uzmanı oldu...

Mobil toplantı programlarında uzmanlaştık; akşamları dostlarımızla toplandık, sohbet ettik, güldük, eğlendik, dertleştik... Kendi müziğimizi kendimiz yaptık, kendimiz söyledik, kendimiz dinledik...

Çoğumuz daha önce düşünmediğimiz şeyleri düşündü. Ne zamandır okumak istediği ama bir türlü okuyamadığı kitaba, bir türlü izleyemediği filme zaman ayırdı... Kısacası bu dönem bize pek çok şey öğretti...

Eski günlere döndüğümde her seferinde, elinde okul kütüphanesinden aldığın kitap, dünyayı unutmuş, bir köşede kitap okuyuşun gelir gözümün önüne. ACI ile ilgili ne söylemek istersin?
ACI'da geçen yıllarımız içinde o kadar güzel anılarım var ki inan saymakla bitmez. Drama Club'da, Pamuk Prenses ve Yedi Cücelerin bir numaralı cücesi olarak tiyatro hayatıma başlayışım, Charlie

İlk sahne, ilk oyun, ilk rol; Linus, *Charlie Brown*
[Eski Beacon Hall önü]

Brown'da Linus rolü ile devam edişim, Linus'ın söylemesi gereken şarkıyı ders aralarında Rakela ve Müge'ye binlerce kez prova ettirip onlara cehennem azabı çektiririm, arkadaşlarıma yazdığım kompozisyon ödevleri, karşılığında hediye ettikleri gofretler (tadları hâlâ damağımda), içinden ağaç çıkan güzel kütüphanemiz ve katıldığımız kitap yarışmaları... Bu sonuncular hayat boyu sürecek okuma alışkanlığımızın temelini oluşturdular.

Geçmişini özlüyor musun? Geleceği öngörebiliyor musun?

Geçmişe baktığımda karşılaştığım fırsatlar ve engeller o kadar çok şey öğretti ki banal Geçen zaman dostlarıma yenilerini ekledi. Her tecrübe hayatıma yeni dokunuşlarda bulundu. Geçmişime baktığımda iyi hissettiğimi sizlerle açıkça paylaşabilirim ancak geleceği ve yeni deneyimleri daha çok merak ediyorum.

İçinden geçtiğimiz süreçte, hepimiz değişim yaşadık. Çocukluğumuzdan başlayarak hayatımızın her evresinde bizlere öğretilen, çoğu zaman faydasını gördüğümüz "planlı olma" kavramı, günümüzde yerini "değişime açık olma" kavramına bıraktı.

Hedeflerimiz doğrultusunda planlamalar yapmak çok güzel olsa da bu planların karşımıza çıkan yeniliklere uymadığına şahit olduk. Bu nedenle geleceği net bir şekilde öngöremediğimi çok açıkça söyleyebilirim.

Her ne kadar geleceği öngöremediğimi söylesem de, hazırlıklı olmak adına yaptığım şeylerden bahsedebilirim. İçinde bulunduğum zamanı iyi tanımayı ve değerlendirmeyi, değişen dünyayı takip etmeyi, işimi geliştirmeyi asla bırakmıyorum.

Son söz olarak ne söylemek istersin?

İnanıyorum ki ilk aşamada biraz stresli karşıladığımız ve riskli olarak gördüğümüz yenilikler, bizim yaratıcılığımızı artıracak, farklı bir yönümüzü keşfetmemizi sağlayacak. Yeni ve ürkütücü olarak algıladığımız alanlar ise aslında bizler için "öğretici" ve heyecanlı fırsatlara dönüşecek. Tüm dünya için yeni ve alışılmadık olan bu fırtınalı dönemde, fırtınanın geçmesini beklemek yerine yağmura dans etmeyi öğrendik. İstisnasız hepimiz. Ve sanırım bir süre sonra bunda ustalaşacağız.

Yansımalar...

New York'un sahne sanatları mabedi Lincoln Center bir süredir sessiz. Filarmoni Orkestrası çalmıyor, Metropolitan Operası aryalar söylemiyor, Şehir Balesi dans etmiyor.

Opera binasının kuzeyinde, tenis kortu büyüklüğündeki havuzun içinde bronz bir heykel durur. Kolsuz, başsız bir gövde ile bir çift bacadan oluşan iki parçalı bir kadın figürüdür bu. Adı *Reclining Figure*, uzanan figürdür. Havuza da *Reflecting Pool* der New Yorklular, yani yansıtan havuz.

Geçtiğimiz sonbahar, bir sabah erken, kentin alışılmadık sakinliğinin içinden dört dansçı süzülerek çıktı ve bu sığ havuza adım attı. Önce ayaklarıyla zemini kontrol ettiler. Kaymıyordu. Bale ayakkabıları yerine sörfçü botları giymişlerdi. Baldırlarına kadar gelen suyun içinde ikişer metre arayla heykelin etrafında dönmeye başladılar. Sudaki dansları alkışsız ve reveranssız bitti. Ama olağanüstüydü.

O sabah boş caddeler koreograf Miller'ın dansçılarına seslenişiyse yankılanmıştı: "Küçük bir adımınız New York Şehir Balesi'nin dev sıçraması olacaktır." Bale uzun süreli sessizliğini bozuyordu. Dış mekânda beş koreograftan beş dans filme çekilecek ve zoom aracılığıyla halka sunulacaktı, online premiye ile.

Ablası Ferda, küçük Feyza'yı ödev almak üzere bizim eve gönderdiğinde ilkokuldaydık. Onların eviyle bizim ev arasında upuzun bir sokak vardı. O sokağı geçip de bizim bahçeye varıncaya, ödevi alıp da evine dönünceye kadar minik adımlarını saya saya bitiremediğini yıllar sonra bir sohbetle itiraf etti ikimize...

O yollardan bu yıllara... Küçük adımlardan büyük sıçrayışlara... ve yağmur altında danslara...

Dedemin Nergisleri

Ayşe Lahur Kırtunç

Prof. Dr. Ayşe Lahur Kırtunç ('70), 2008 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden emekli oldu. Öğrenci yetiştirmenin yanı sıra zeytin, kiraz, üzüm ve her türlü meyve yetiştirmekten büyük zevk alıyor. Organik tarım uygulamalarından ödün vermeyerek arı ve kuşların ortak olduğu, içine böcek girmiş, yamuk yumuk, gösterişsiz ama çok lezzetli ürünleri dostlarıyla paylaşıyor. Çiftçi, yazar ve şair.

1900'li yılların başlarında doğan Nuri Dedem çocuk yaşlarında dağlarda gezerken bulduğu yabani nergisleri soğanlarıyla kökler evinin olduğu Yanık Kışla'da bir düzlüğe dikmişti. Bir süre sonra nergisler orayı kaplamış; çoğalmış ve kış aylarında açarak güzel kokularını rüzgâra vermişler. Ancak dedem sonra bu toprağı terketmiş. 1950'li yıllarda babam aynı yamaçları gezerken dedemin nergis soğanlarından birkaç tane köklemiş ve Karşıyaka'daki toprağına dikmiş. Kentin sıkboğaz ettiği bu küçük çiftlik de bir süre sonra arsa olup betonlaşınca orada çoğalan nergisler 1998'de kardeşim tarafından bir kez daha köklenerek bana armağan edildi. Ben de yeni topraklarına gömdüm onları; meyve bahçemize. Neredeyse yirmi yıldır yeni yerlerinde yazın uyuyup kışın coşkuyla topraktan fırlıyorlar. Yüz yıl öncesinden ailemizin kaderine ortak olan, sayısız toprak parçasını yitirmemize sessiz bir sabırla katlanan nergisler.

Dedemin nergisleri çarşıda satılan ticari nergislere benzemez: göbeğindeki yoğun sarı renkli kısmı tek bir çanaklıdır, katmerli değil. Karaburun ve Mordoğan'da yetiştirilen katmerli nergisler kokusuyla kış günlerini umutla doldurur; "az kaldı, sabredin, bahar neredeyse göründü" mesajıyla karanlığa çentik atar. Oysa nergisin bilinen öyküsü fazla umut taşımaz: Yunan mitolojisine göre Narkisos suda gördüğü yansımaya o kadar hayran olur ki kendini seyretmekten başka bir şey yapamaz. Güzel yüzüne âşık olur ve su kenarında sararıp solar. Ölen delikanlının yerine topraktan hoş kokulu bir çiçek çıkar. Çiçeğin boynunun bükük olması sanki sudaki aksine bakmak ister gibidir. "Narsizm" sözcüğü de aynı öyküden gelir ve kişinin kendini fazla beğenmesi demektir. Hatta "narkotik" sözcüğü de nergis çiçeğinin kokusunun bayıltıcı, baş döndürücü, hatta uyuşturucu olmasından kaynaklanır.

Şiirden metal müziğe, resimden romana binlerce yıldır sayısız sanatçıya ilham kaynağı olan bu nazlı çiçek pek çok sembolde kullanılmıştır. Nergis isim olarak Farsça'dan gelen bir sözcüktür ve doğu edebiyatında baygın bakan gözlere işaret eder. Şeyh Galip'den Fuzuli'ye, Mevlâna'dan Baki'ye kadar edebiyatımızda çok sık kullanılan nergis kınlgan ve nazlı olarak bilinir.

Ünlü Eleşkirt türküsü de **konma bülbül konma nergis dalına** demektedir çünkü nergis, bülbülün ağırlığını bile kaldırmayacak kadar naziktir. Oysa dedemin nergisleri bunca yıldır hiçbir emek ve bakım istemeden İzmir'in dağlarında hayat bulmuş, birkaç kez sökülüp yerinden yurdundan göçürülmesine aldırmaıyıp yeni topraklarda köklenmiştir. Bu yönleriyle toprağından göçürölüp yeni yurtlara dikilen göçmenlerle, mübadillerle, muhacirlerle, mültecilerle, haymatloslarla ortak öykülerin kahramanıdır.

Yüz yıl öncenin dağlarının kokusunu dedemden anneme, oradan bana, benim çocuklarıma ve onların çocuklarına taşıyan nergisler bende hem alçakgönüllülüğün simgesidir, hem de maddesel değerlerin geçici olduğunun öğretisi.

Kendini fazla beğenmenin patolojisini taşıyan narsizm sözcüğü sadelik ve yalın olmanın erdemini hatırlatır.

Bu nedenle dedemin nergislerinin sarı çanakları dümdüz ve sadedir, katmerli değil. Katmer çanaklı ticari nergisler çarşıdan alınır, dedemin tek çanaklı nergisleri bahçeden toplanıp eve getirilir. Annemle muhabbeti yapılır, dedeme rahmet okunur, Yanık Kışla'daki o son bulmuş hayatlar ve artık hayatta olmayan Nergis Nine, Ayşe Hala, Emine Nine, Kıbrıslı Hüseyin Dede, anneannem, dedem, dayılarım, onca nüfusa yaşama alanı sağlayan o bayırlar anılır.

Bu yıl da nergisleri gördük, kokladık şükür. Seneye kimler varsa, kimler kaldıysa onlar birbirine daha sıkı sarılsın, nergisler aracılığıyla aramızda olmayanları ansın denir. Dedemin nazlı nergisleri kısa ömürlerimize bellek köprüsü olur; eski topraktan yeni toprağı, kadim kuşaktan taze kuşağı uzanır; ailenin öykülerini ipe dizer.

Bu yıl da sakın bir gururla açtı nergislerimiz. Eh, artık bahar uzakta değildir. Cemreler düşmeye başladı mı zemherinin en belalısı gelse bile korkulmaz. Bahar yakındır.

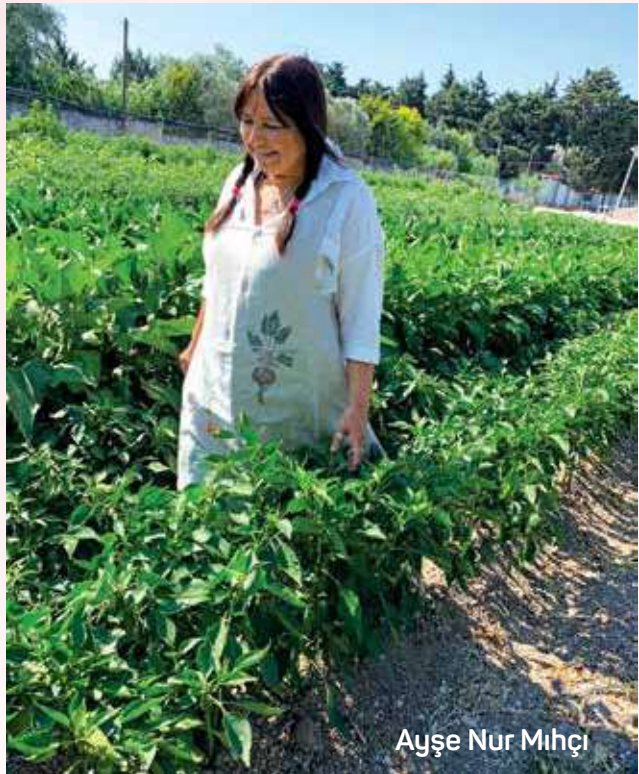
(apelasyon.com / Ayşe Lahur Kirtunç / Mart 2016: Sayı 28)

Hayallerden Bostana.. Bostandan Sofralara Uzanan Mutlu Bir Mutfak Hikâyesi..

Ayşe Nur Mihçı ('76)

Ayşe Nur Mihçı ile tanışıklığımız ACI günlerindeki sınıf arkadaşlığımıza kadar uzanır. Yıllar geçip tekrar bir araya geldiğimizde doksanlar olmuş, hayat bizi adım adım iş ortaklığına sürükleyivermişti Alaçatı'da. Önce Alaçat Cafe, ardından Alaçat Kirevi... Sonrasında birlikte çıktığımız bu yolculuğa teşekkür ederek, her birimiz ayrı sulara gelken açmıştık 2010 yılında. İşte böyle bir duygusallık içinde bugün Ayşe ile köy dışına taşıdıkları yeni yerlerine, Asma Yapağı'na sohbete gidiyorum. Konuşacak çok şey şeyimiz var yine...

Ege topraklarında doğup büyüyen bir çoğumuz gibi Ayşe için de etrafında ailenin, dostların toplandığı sofralar, keyifli sohbetler eşliğinde paylaşılan yemekler çocukluğuna ait anıların en değerlilerinden. Yazları Çeşme Ardiç'ta, kışları Alsancak'ta tüm ailenin birlikte geçirdiği o güzel günleri hiç unutmuyor. Özellikle ailesindeki kadınların, hatta erkeklerin de yemek yapma ritüellerini özlemle hatırladığını söylüyor.

Ayşe Nur Mihçı

"Hayal kurmayı çok seven bir çocuktum. Sonra büyüdüm, hayal kurmaya devam ettim. Şimdi yine büyüyorum ve hâlâ hayallerim var. Eskiden herkesi kendim gibi hayal kurar zannediyordum. Meğer bazı insanların geleceğe ait düşleri olmayabiliyormuş. Gerçeğe giden yolun hayallerden geçtiği bilinciyle her bir hayalimin tek tek gerçekleştiğini görmek ise beni mutlandırmaya devam ediyor."

Hayaller...Kırsal Yaşam... Keyifli Sofralar

"Şehirde yaşarken bile hep kırsal hayatı düşledim... Doğa ile uyumlanmak, onun rehabilite edici özelliğini hissedebilmek ve ondaki sessizliğin insanın yaratıcı yanını nasıl tetiklediğini düşünerek yaşadım, yaşıyorum... Doğada diğer canlılarla bir arada olup hayatı paylaşmanın özlemini de

eklemeden geçmeyeyim. Tabii, bir de yemek pişirmek, sofralar kurup yaptıklarımı paylaşmak hayatımın en vazgeçilmezleri arasındaydı... Sofraya konulan şey aslında çok da önemli değil, esas olan o sofranın etrafında toplanan insanlarla paylaştıklarımız..."

Hayallerine adım adım yaklaşırken karşısına Japon yazar, çiftçi Masanobu Fukuoka ve kitabı *Ekin Sapı Devrimi* çıkar 2000'lerin başında... Fukuoka, doğal tarım hareketinin Japonya'daki değerli isimlerinden biridir. Felsefesinin önemli ayağını toprağın kendi haline bırakılması oluşturuyor. Tarım makineleri, tarım ilaçları ve suni gübrenin dahi kullanılmadığı, budama ve yabancı ot mücadelesinin yapılmadığı bir yöntem sunuyor toprakla uğraşanlara...

"Sanki bir toprağım varmış ve ben de bu işi yapıyormuşum gibi hissedip içselleştiriyordum bu doğal tarım işini... İleride yapacağım toprakla ilgili işlerin temelleri bu etkileyici kitap sayesinde atılmış oldu. Gerçekleşmek üzere hayallerimin içinde yerini aldı..."

Ayşe ile oğlu Kerem'in hikâyesi 2010 yılında küçük bir aile işletmesi olarak Alaçatı'da açtıkları iki katlı köy evinde ilk misafirlerini ağırlamalarıyla başlıyor. Alaçatı adının geçtiği hemen her yerde mutlaka kendinden söz ettiren, hem Türkiye'nin hem de yurtdışından gelen yemek düşkünlerinin onun lezzetlerini tatmadan dönmek istemedikleri bir mekân oluyor Asma Yaprığı.

Asma Yaprığı nasıl bir mutfak?

"Aile tariflerinden yola çıkılmış, kendi bölgesinin mutfağını yorumlayan bir mutfak diyebilirim. Farklı teknik ve soslarla yaptığımız salatalar ve fırın tepsileri ağırlıklı olarak yer alıyor mutfağımızda. Sebze ağırlıklı bir mutfak..." Bir kimyager titizliğiyle denemeler yaparak farklı malzemeleri birleştirmeyi seviyor Ayşe. Mutfak işinin en keyif aldığı yönlerinden birinin bu olduğu her halinden belli. Coşkuyla anlatmaya devam ediyor.

"Hep söylüyorum, bizler yemek kadar hayatı da pişiriyoruz Asma Yaprığı'nda... Ne mutlu ki, pişirirken de çok şey öğreniyoruz yaşadığımız bu hayata dair..."

"Sanki bir toprağım varmış ve ben de bu işi yapıyormuşum gibi hissedip içselleştiriyordum bu doğal tarım işini... İleride yapacağım toprakla ilgili işlerin temelleri bu etkileyici kitap sayesinde atılmış oldu. Gerçekleşmek üzere hayallerimin içinde yerini aldı..."

Mutfak işi yapıyorsam mutlaka bir de arka bahçesi olmalı diye düşündüm hep. Kendi yetiştirme yöntemimle ürettiğim ürünleri kullandım. Dünyaya bir şey yapamıyorsam kendimde uyguladım. Tarlam olmadan önce de yerel üreticiyle çalıştım. Birbirimizi anlayıp destek olmamız şart. Hali hazırda iş yaptığımız dört, beş üreticimiz var."

Asma Yaprığı felsefesi

"Aslında kendiliğinden çıkan bir olgu... Yereli desteklemek, üreticiyle dayanışma içinde birlikte bir şeyler yapabilmek... Mevsimine göre üretip olanları tüketmek... Tarım üretiminde geleneksel yöntemleri kullanmak..."

Ya o yemeklerdeki renk cümbüşü

"Yemek yaparken kullandığım malzemelerin renk armonisinden çok etkileniyorum. Bu yüzden farklı dokuları, tatları renklerle birleştirerek bir şeyler üretmek mutluluk veriyor bana. Ata yadigârı tohumları araştırarak kabağın, biberin binbir rengini toprakla buluşturmak, yavaş yavaş büyüdüklerini görerek sonunda hasat etmek heyecanlı olduğu kadar da keyifli bir süreç... Serviste kullandığımız rengârenk emayeler, ayaklı eski cam tabaklar da bu görsel şölene eşlik ederek hem bizleri hem de misafirlerimizi olumlu yönde etkiliyor diye düşünüyorum."

Sıfır kilometre olayı...

Sabah erkenden topladıkları taze bostan ürünleri hiç yol katetmeden menüde yerlerini almak üzere doğrudan mutfağa gidiyor. Ellerinde olmayan ürünleri de anlaşmalı yerel çiftçilerden tedarik ediyorlar. Yeterince üretmek ve yeterince tüketmek Asma Yapağı felsefesinin bir parçası..."Bir ürün bitti mi, bitti diyoruz!"

Söyleşirken bir ara gözüm bahçedeki köy fırınına takılıyor. Malûm, yoğun pandemi günlerinde tüm evlerden yükselen mis gibi ekmek kokularının hatıraları henüz çok taze! Asma Yapağı'nın odun fırınında pişen tam buğdaylı ekşi maya ekmeği köylerdeki geleneksel yöntemle üretiliyor. Bir taraftan da glutensiz yulaf, karabuğdaylı ekmek çalışmalarını sürdürüyorlar. Çıkan küller ise sıfır atık felsefesine uygun olarak ya mutfakta kullanılıyor ya da doğal takviye olarak tarlada.

Pandemi dönemi...

"Alaçatı köy içindeki yerlerimizi pandemi öncesi bırakmıştık. Her işte bir hayır vardır diye yorumluyorum..."

On yıllık bir düzeni bırakıp kendi mülkümüz olan yerimize Kasım 2019'da geçtik tüm yaşanacaklardan habersiz... Bir şeyin bitip yenisinin başlamasının bir nedeni olduğunu sorgularım hep. Akışta yaşamamanın, sezgisel olarak olayları önceden hissetmenin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha derinden hissettik bu günlerde."

Mart ayı gelir. Yoğun sezon hazırlıkları henüz başlamış, önceden ekilen bostanda hasat heyecanla beklenmektedir. Tam da o sıralarda, 11 Mart 2020 tarihinde, Dünya Sağlık Örgütü tarafından tüm dünyada Koronavirüs nedeniyle pandemi ilân edilir ve karantina günleri başlar.

Karantina günlerinde Asma Yapağı

"Herkes gibi biz de tamamen kapandık ama bir taraftan da yapacak çok işimiz vardı. Öncelikli işimiz bostanımızdaki ürünlerin bir an önce toplanmasıydı. Baklalar, bezelyeler, yeşillikler... Taze tüketilemeyecek kadar çok olan ürünlerimiz için alternatifler ürettik. Örneğin baklalarımızı tarlada bırakıp iç bakla olarak ayıkladık.

Bazı ürünlerimizi kuruttuk, bazılarını sos yaparak değerlendirdik. Hiçbir şey heba olmadı... Yoğun çalıştığımız bir dönemde."

Hayat durdu, doğa canlandı...

"Bu kapanma döneminde oğlumla birlikte geçirdiğimiz günler bize durup düşünme fırsatı da tanıdı. İnsanoğlu nereye gidiyor? Çevre kirliliğinden aşırı tüketime kadar üzerinde yaşadığımız dünyaya verdiğimiz onca zararı düşündük. Hayat yavaşlayınca, hatta durunca doğanın kendini toparlama fırsatı bulması çok sevindirici..."

Dijitalleştik...

"Bizim için Pandeminin olumlu sonuçlarından biri de içinde bulunduğumuz şartlara uyum sağlayıp E-ticarete geçmemiz oldu... Haziranda yiyecek sektörünün açılmasıyla birlikte yeni sistemimizi de işletmeye açtık. Bu dijitalleşme bize 12 ay çalışan yeni bir dükkân daha kazandırmış oldu.

'Uğra AI' sistemini, ardından da karantina günlerinde 'Evlere Servis' hizmetimizi geliştirip uygulamaya koyduk.

Kendi ürünlerimizle hazırladığımız hazır paket kitlerimiz de yine bu dönemde ortaya çıktı. 'Reçel Kiti', 'Babaanne Lokması Kiti', 'Asma Yapağı Sofra Kiti' gibi... Şimdilerde ise çok rağbet gören bir kitimiz daha var. İlaçsız, doğal olarak yetiştirdiğimiz ürünlerle hazırladığımız 'Bostan Kiti'mizi isteyenlere ulaştırıyoruz."

Pandemi öğretileri

"Pandeminin kaybettirdiklerinin yanında bize kazandırdığı olumlu şeyler de var.

Bu süreçte içimize dönüp kendimizi dinledik. Kendi kendimize yetebilmenin önemini anladık. Doğanın bize sunduğu nimetlerin bilinçsizce harcanmaması gerektiğini öğrendik.

Doğada bizden başka canlılar olduğu bilincimizi pekiştirdik.

Günlük kirliliklerin kesilmesiyle doğanın kendi kendini iyileştirdiğini bizzat deneyimledik. Sosyalleşmenin tanımını tekrar gözden geçirme fırsatımız oldu.

Paylaşmanın paha biçilmez bir değer olduğunu bir kez daha anladık."

Ve son söz Fukuoka'dan:

"Yalnızca her şeyin kaynağına yakın yaşamamanın bile bir anlamı ve temel bir tatmin ediciliği vardır. Yaşam şarkı ve şiirdir."

Bedeli ağır bir tarım

Bağcılık ve Şarapçılık

Ayşe Baykan ('82)

İklim değişikliğinin ve diğer çevresel problemlerin etkisi ile 2020 yılının başında dünyayı kasıp kavuran Covid-19 salgını, günlük yaşamda birçok yeni alışkanlığı hayatımıza soktu. 2020 yılı hafızalarımızdan uzun süre silinmeyecek gibi. Bize parkta yürümenin, sokakta gezmenin, sevdiklerimizle doyusya kucaklaşmanın, sarılmanın ve daha yapamadığımız onca şey gibi dünyanın bize sunduğu küçük zevkleri takdir etmeyi öğretti. Organik tarımın değerini daha çok önemsedik. Bu bağlamda İzmir'de bağcılık yapan Ayşe Baykan'la bir söyleşi gerçekleştirdik.

Ayşe Baykan '82 yılında İzmir Amerikan Kız Koleji'nden ve '86 yılında Dokuz Eylül İşletme Fakültesi'nden mezuniyeti sonrası serbest çalışma imkânı sağladığı için turist rehberliğini meslek olarak seçtiğinde yıl 1989'dur. Rehberliği çok severek ve uzun yıllar yapar. Bu arada pazarlama yüksek lisans eğitimini alır. Ama içinde bir tutku vardır, ailesinden getirdiği: Bağcılık. İçinde o kadar çok şey dalgalanıp köpürse, düşünceleri o kadar farklı yönlere gitse de, bağcılıktan vazgeçemez. Bağlar her zaman hayatında tartışmasız en çok sevdiği yer olmuştur. Öncelikle çocukluğunun güzel anılarıdır bağlar. Zamanla Türkiye'nin ilk ziraat mühendislerinden olan ve şaraplık bağları kuran babası Yılmaz Gürsel'in yardımcısı olur, derken üretimden satışa sorumluluklar üstlenir.

Üzüm ve zeytinin beşiği Ege'de doğmuş olmasının yanı sıra ikinci nesil bağcı olması kendisi için en büyük şanstır.

Ayşe Baykan

Bağ, Ayşe Baykan için her şeyden önce her zaman huzur bulduğu bir yer olmuş. Bu anlamda bağları can sıkıntısını gideren, derin düşüncelere ve hayallere dalmayı sağlayan bir kaynak olarak yabana atmamak gerekir.

Aile geçmişinizden söz eder misin?

Biz hem anne tarafından hem baba tarafından Selanik mübadiliyiz. Baba ailem Selanik'te çiftlik sahibi oldukları için bu coğrafyaya geldiklerinde bıraktıkları toprağa karşılık Aliaga'da arazi veriliyor.

Babamın dayıları Foça'da zeytinlikle ilgilenirken babam Yılmaz Gürsel babasından intikal eden arazide çiftçilik yapabilmek için Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nde eğitim görür ve 1952 yılında o zamana kadar icara verilen arazide tarım ve hayvancılık çalışmalarına başlar. Pamuk, buğday, mısır eker, küçük ve büyük baş hayvan yetiştirir ve daha sonra şaraplık üzüm bağlarını kurar. İlk bağı floksere nedeniye telef olunca 1992 yılında akıllı çubuk kullanarak Bornova Misketi, Grenache Noir, Alicante ve Carignan bağlarını kurar. 2005 yılında da modern metotlarla Syrah bağı tesis edilir.

Anne dedem Mahmut İhsan Kayın'ın da ailesi Selanik'ten göç ettikten sonra İzmir'de verilen arazide bağcılık yapar, aynı zamanda arıcılık konusunda çalışır. Arıcılar Derneği'ni kurar ancak asıl işleri kerestecilik ve Ege Sandalye Fabrikası ile Türkiye'nin ilk tonnet sandalyelerini üretir. Sonuç olarak ailemin her iki tarafında da ziraat önemli bir iş kolu olmuştur.

Bugün bağcılık ve şarap sektörüne yöneliminde kimlerin etkisi oldu?

Bağcılık sektörüne yönelmem aslında babamla küçüklüğümde çiftlikte

Şarabın tarih boyunca insanlar için önemli bir içecek olması, şarap kültürünün bunca yıl yaşaması, tanrılara sunulması, yıllandıkça güzelleşmesi, asmanın her sene doğacak enerjiyi bünyesinde saklayarak bıkmadan usanmadan hayatta kalması, köklerinin derinlere giderek toprağın her katmanından beslenmesi beni çok etkiler, bu nedenle bağa ve üzüme saygı duyarım.

geçirdiğim zaman, onunla birlikte bağda dolaşıp, bağda yapılan işleri görmem ve öğrenmem sonucu oldu. O yıllarda bağcılıktan çok iyi paralar kazanılıyordu, ben de babama yardım ediyordum. Yıllar geçtikçe babamın sağlığının bozulması ile daha fazla sorumluluk yüklenmeye başladım. Ancak o zaman daha çok öğrenmem gerektiğini fark ettim, sürekli okuyor ve uzmanlara danışıyordum. Babam tarımın Türkiye'de geleceği pek parlak değil diyerek bizleri ziraat okumaya yönlendirmede, işletme okudum ve 1989'dan beri aktif rehber olarak çalıştım, o yüzden ben doğada üzümün serüvenini izleyerek, okuyarak, doğru insanlara danışarak ve ehil insanlarla çalışarak öğrendim.

Bağcılıkta yaşanan dönüşüm nedir? Siz neler yapıyorsunuz?

2000'li yılların sonlarına doğru şaraplık bağcılıkta zor yıllar başladı. Üretici firmalar kendi bağlarını kurdular, müstahsilden üzüm alımlarını azalttılar. Şaraplık üzüm fiyatları düştü. Aynı yıllar Türk şarapçılığının dev adımlar attığı yıllar oldu. Benim sorumluluğu devraldığım dönemde kaliteli şarap üretimi için bağcılıkta ciddi değişiklikler yapılması gerekiyordu. Damlama sulama, farklı budama teknikleri, toprağı işleme yöntemleri gibi iyileştirmelerin yapılması, makina parkının geliştirilmesi gerekiyordu. Ayrıca sofralık üzüm bağı da kurarak üretimimizi çeşitlendirdik.

2010'lu yıllar ise besin konusunda bilincin arttığı yıllar oldu. Tüketici tükettiği gıdanın hangi şartlarda üretildiğini bilmek istiyordu. İyi Tarım, Organik Tarım, Bio-dinamik Tarım gibi uygulamalar önem kazandı. Olağanüstü hava şartları yaşamaya başladık... Sular azaldı. Yıllar içinde gereğinden fazla kullanılan gübrenin, yanlış zamanda yanlış miktarda atılan ilacın yarattığı zararı gözlemledik, ilaç firmalarının dayatmalarını yaşadık. Artık sürdürülebilir tarım yapma zamanı... Biz üreticilere çok büyük sorumluluk düşüyor. Bağlarda yüzyıllardır kullanılan kükürt göztaşı gibi maddelerle mantari hastalıklarla, biolojik mücadele yöntemleriyle, kapanlarla, bağın çevresine dikilen

bazı aromatik ve geniş yapraklı bitkilerle zararlılarla mücadele ediyoruz. Bağı arasına arpa, bakla, fiğ ekip toprağı karıştırarak yeşil gübreleme yapıyoruz. Hedefimiz digital tarıma geçerek iklim şartlarını anlık takip eden, toprağın nemini ölçüp sulamaya karar veren sistemleri kullanıma sokabilmek. Ama en temel hedefimiz toprağı canlı tutabilmek.

Şaraba ilginiz nasıl başladı bu konuda kendinizi geliştirmek için neler yaptınız?

Şaraphanelerin istediğı kalitede üzüm yetiştirebilmek için şarabı anlamak gerekiyordu. Şarabı öğrenmek için çeşitli kurslara katıldım. Veritas Şarap Kursu ile temel bilgiyi edindim, ardından US Davis Üniversitesi'nden on-line Şarap Yapımına Giriş kursunu tamamladım. Bir Yudum Şarap Derneğı ve tadım gruplarının

düzenlediğı tadım etkinlikleri ile Türk şarapçılığını tanıdım. Yurt içinde ve yurtdışında şaraplık üzüm yetiştiren bölgeleri gezdim. Şarap turları düzenlemeye ve şarap konusunda rehberlik yapmaya başladım. Şarap öyle bir engin derya ki öğrenmenin sonu yok. Ben de şarap ve bağcılık konusunda akredite bir sertifika almaya karar verdim. 2019 yılında Wine and Spirit Education Trust'ın düzenlediğı Şarap Uzmanlığı kursunun 2. Seviyesini, 2020 Kasım ayında ise zorlu 3. Seviye'yi başarıyla tamamladım. Böylelikle tüm dünyada yetiştirilen şaraplık üzüm ve şarap çeşitlerini, iklim ve coğrafyanın üzüm dolayısı ile şarap üzerindeki etkilerini, farklı bağcılık tekniklerini öğrendim. Şarap eğitimi verebilecek donanıma sahip oldum. Rehberlik tecrübemle edindiğim tarih ve arkeoloji bilgisi sayesinde şarabın Anadolu tarihindeki önemini kavradım ve yaptığım araştırmaları

Anne dedem Mahmut İhsan Kayın'ın da ailesi Selanik'ten göç ettikten sonra İzmir'de verilen arazide bağcılık yapar, aynı zamanda arıcılık konusunda çalışır. Arıcılar Derneğı'ni kurar ancak asıl işleri kerestecilik ve Ege Sandalye Fabrikası ile Türkiye'nin ilk tonnet sandalyelerini üretir. Sonuç olarak ailemin her iki tarafında da ziraat önemli bir iş kolu olmuştur.

derleyerek pandemi döneminde Şarap Tarihi konulu sunumlar yapmaya başladım.

Neden Şarap?

Şarabın tarih boyunca insanlar için önemli bir içecek olması, şarap kültürünün bunca yıl yaşaması, tanrılara sunulması, yıllandıkça güzelleşmesi, asmanın her sene doğacak enerjiyi bünyesinde saklayarak bıkmandan usanmadan hayatta kalması, köklerinin derinlere giderek toprağın her katmanından beslenmesi beni çok etkiler, bu nedenle bağı ve üzüme saygı duyarım.

Benim için şarap, içinde tarihini saklayan bir içecek. Şarap tadarken şarabın hangi üzümde yapıldığını, hangi koku ve aroma profiline sahip olduğunun farkına varmak, damakta hissedilen gövde, asit, alkol hissi üzümün sıcak veya soğuk hangi bölgede yetiştiğini, nasıl bir üretim tekniğı ile yapıldığını ifade eder. Rengi, kokuları yaşını belirtir. Bu kadar çok bilgiyi bir yudumda anlayabilmek için konsantre olup tüm duyumlarımızı açık hale getirmek gerekir. Bu durum da benim için anda olma halidir. Ben şarap seven biriyim ama düzenli şarap tüketen biri değilim ancak her şişe açılışında aynı heyecanı duyarım. Sanki bir bilmece, sanki bir serüven...

Bilgece Bir Seçim... Toprağa Dönüş

Bilge Bengisu Öğünlü ('81)

"Toprağa Gönül Veren" bir çiftin, Bilge ve Reha Öğünlü'nün hikâyesine tanık olacağımız bu röportajda, Bilge'nin mimar, Reha'nın müzisyen olarak sürdürdüğü, sonrasında kitap-kahve işletmeciliği yaptıkları 16 yıllık Amerika yaşamlarının ardından Türkiye'ye dönüş hikâyelerini dinleyeceğiz...

Bilge bu ani dönüş kararınızın nasıl gerçekleştiğini anlatır mısın bize? Duyduğuma göre talep senden gelmiş...

Evet, ABD'de 12 yıl kadar büyük şirketlerde çalışıp kendimizi toparladıktan sonra eşim kendi işini kurmayı düşünüyordu. Ben de yıllardır hayalini kurduğum bağcılık işini beraber yapmamızı önerdim. Benim için bu, doğa ve toprakla bir yaşama, iş ve üretim hayatımızdaki karmaşık ve bir çok kişiye bağımlı ilişkileri basite indirme, ürettiğimiz şeye aracsız veya minimum dış destekle ulaşabilme, kendi iş takvimimizi oluşturma, bir çift olarak daha çok beraber olabilme ve bir "takım" oluşturma gibi bir çok şeyi, ama özünde özgürlük ve bağımsızlığı simgeliyordu.

Reha hemen kabul etti çünkü o da benim gibi bir yandan bu yarımada'nın özlemi ile yarıyor, bir yandan da bu yaşam tarzı ona da çekici geliyordu.

Neden Urla? Urla ile önceden kurulmuş bir bağınız var mıydı? Urla'nın toprağı, rüzgârı, suyu, havası mı çekti sizi, yoksa sessiz, sakın kasaba yaşamı mı?

Zaten biz bu yarımada'da büyüdük. İkimiz de üniversiteyi İzmir'de okuduk. Yazlıklarımız da Çeşme'deydi. Ben mimarlık stajlarımdan birini İtalya'da yapmış, özellikle Toskana bölgesinin coğrafyasına hayran olmuştum. İzmir-Çeşme yolu üzerinde Urla tepelerindeki selvilere, zeytinliklere bakıp Toskana'yı hatırlıyor, iç çekiyordum. Dolayısı ile bu yarımada bizi hep çekti ve bir şekilde çağırdı.

Biz ABD'de iken, anne ve babam İzmir'den Urla'ya taşınmış ve hobi amaçlı ufak bir bağ kurmuşlardı. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden görüş alınmış, Çeşme'deki Gündüz Arel Bağları'ndan Fransız menşeli Cabernet Sauvignon çubukları, Manisa Bağcılık ve Araştırma Enstitüsü'nde hastalıklara dayanıklı anaçlara aşılanmıştı. Bu bağ bize cesaret ve ilham verdi.

Tüm uğraşlarım aslında Urla'ya olan sevgim ve sahip olduğu değerlerin eşsizliğine olan inancım etrafında odaklanıyor. Burası bana göre bir cennet ve bunu insanlara anlatmak, göstermek için çaba sarfetmeliyiz. Bu amaçla Doğal Sofra Urla ekibi olarak 2009 yılından beri gıda ve gastronomi ile ilgili değerlerimizi tanıtmak, parlatmak, katma değerlerini yükseltmek amacı ile çalışıyoruz. Katma değeri artan ürün, üreticisine şevk verir ve sürdürülebilirliğini sağlar. Bu amaçla otları tanıma gezilerimiz Urla Ot Bayramı'na, narin Sakız Enginarımız ise Enginar Festivali'nin yıldızına dönüştü.

Toprakla birebir ilişki kurmak nasıl bir mutluluktur? Nasıl bir yorgunluktur?

Fiziksel zorluklara veya ön görülemeyen olumsuz hava koşullarına rağmen toprakla uğraşmak her zaman rahatlatıcı, huzur ve ümit veren bir uğraş. Her sezon çiftçi, "bu sene daha güzel olacak" diye işe koyulur ve her sene daha da çok emek verir.

Bunları yazarken unutmamak lazım, toprak ile uğraşmanın mutluluk ve keyif olabilmesi için üreticinin geçimini de sağlaması şart. Yoksa bu iş sürdürülebilir olamıyor maalesef.

Hiç deneyiminiz olmadan bu işe nasıl giriştiniz? Mutlaka çok okudunuz, bilimsel çalıştınız, deneme yanılma dönemleri yaşadınız...

Bazen deneyimsiz olmak insanı daha cesur yapar ya... Fazla düşünmeden, "Nasıl bir yolunu bulur yaparız," diye giriştik. Geriye bakınca "Kendimize güvenimiz oldukça yüksekmiş," diyorum. Ancak şunu söylemeliyim, üniversite eğitiminin kıymetini anladım. Üniversite ve özellikle mimarlık eğitimi insana problem çözme metodolojisini veriyor. Yabancı dil bilmenin avantajları da çok büyük. Bir çok kaynak İngilizce. Ancak en önemli şey istemek ve arzulamak.

Ürettiğiniz Urlice Şarapları katıldığı uluslararası yarışmalarda hep büyük ödülleri alıyor, karı koca kaç dönüm toprakta böyle bir mucize yarattınız?

Arazimiz çok büyük değil ancak bağcılık açısından değeri çok yüksek bir bölgede. Urla killi ve kireçli toprakları, ılıman Akdeniz iklimi ile binlerce yıldır bağcılık bölgesi. Biz burada toprak ve klimayı iyi yansıtmayı için susuz tarım yapıyoruz. Susuz tarım sonucu verim düşük olsa da, meyve özütleri daha konsantre olabiliyor. Ayrıca yıllardır inanarak yaptığımız sertifikalı organik tarımın da bu lezzete katkısı olduğuna inanıyoruz. Tüm bunlardan anlaşılacağı gibi "Şarap bağda yapılır" diyoruz ama bununla yetinmeyip, şaraphanemizde de bir çok modern üretim teknolojilerini uygulamaktan geri kalmıyoruz.

Sanıyorum Avrupa'da çok görülen bir şato üretimi yapıyorsunuz? Bir tür butik şarapçılık mı desek? Bağcılıktan şişelemeye kadar siz yapıyorsunuz, zor olmuyor mu bu kadar işi üstlenmek?

Evet biz tam anlamıyla "Butik Şarapçıyız". "Butik Şarapçı" tanımı kendi yetiştirdiği üzümü, yine kendi bağları içerisinde bulunan tesiste işleyip şaraba dönüştüren, şişeleme şarapçı

anlamına geliyor. Fransızlar bu işi yapanlara (hem tarımını hem de şarap üretimini), *vigneron* diyorlar. Bizim boyutumuzda bir aile işletmesi için kolay değil elbette ama çok zor olduğunu da söyleyemem. Tabii ki gerektiğinde, budama veya hasatta, dışarıdan yardım alıyor, bağda işçi çalıştırıyoruz. Ancak işin her kademesine müdahil, "hands on" bir üretim aslında oldukça tatminkâr oluyor. İşin cefası da sevabı da size ait oluyor. Bağların budanmasından şarapların aktarımına, fıçı seçiminden etiket tasarımına, bürokratik raporlamalardan muhasebeye kadar yapacak o kadar çok iş var ki, sıkılmaya vaktimiz yok!

Üretimin yanında bir de restoran açtınız. Önce kendi yaptığınız pizza ile başladınız ama bu günlere geldiğimizde neredeyse şarapseverlerin önünde kuyruklar oluşan bir açık hava restoran sahibisiniz.

Pizza hikâyesi aslında ABD'de başladı. Reha Michigan'a ilk geldiğinde, çalışma izni çıkana kadar bir pizzacıda çalışıyordu. Restoranın İtalyan sahibesinden pizza sosunun tarifini aldı. O günden beri, ABD'den Urla'ya getirdiğimiz güney İtalya'ya ait bu pizza tarifini yaşıyoruz. Bunun yanında, özellikle yurtdışından gelen gruplara yöresel ürünlerle hazırladığım menüleri şaraplarımızla eşleştirip sunuyorum. Bunu yıllarca tek başıma yaptım ancak son yıllarda adımızın oldukça duyulması nedeniyle ben tek başıma yetemez oldum. Şimdi mutfakta yetiştirdiğim yardımcıları var. Ziyaretçilerimize, bağların içinde yer alan Urlice Vineyard Cafe'de, malzemenin en iyisini kullanarak basit bir menü ile şaraplarımızın keyfine varabilecekleri seçenekler sunmaya çalışıyoruz.

Urla Şarap Yolu'nun kurucularındansınız, bizi bu proje konusunda bilgilendirir misin?

Butik şarap üreticileri için pazarlama yollarını araştırdığımızda, bizim için en mantıklısının kendi yerimizden satış olduğunu gördük. Dağıtım filosu, depolar, büyük marketlerde raf kiralamalar vs. Tüm bunlar bizim ölçeğimizde bir üretici için uygun

Pizza hikâyesi aslında ABD'de başladı. Reha Michigan'a ilk geldiğinde, çalışma izni çıkana kadar bir pizzacıda çalışıyordu. Restoranın İtalyan sahibesinden pizza sosunun tarifini aldı. O günden beri, ABD'den Urla'ya getirdiğimiz güney İtalya'ya ait bu pizza tarifini yaşıyoruz. Bunun yanında, özellikle yurtdışından gelen gruplara yöresel ürünlerle hazırladığım menüleri şaraplarımızla eşleştirip sunuyorum.

değildi. Zaten turistik bir bölgedeyiz, üstelik artizanal bir üretimimiz de var. Dolayısıyla müşterilerimiz bağları, üzümleri görmek, bizleri tanıyıp soru sormak istiyor. Tüm bunlar bizim bir *agro-turizm* faaliyeti içerisinde olduğumuzu gösteriyor. Dünyadaki birçok şarap bölgesi içinde bulundukları coğrafi ve kültürel güzellikleri ile birlikte bağlarını da şaraplarını pazarlamak için kullanıyor. O köyler ve bölgeler de, diğer turistik unsurlarını pazarlamak için şaraplarını veya gastronomilerini kullanıyorlar. Yani iki taraf için de kazan-kazan stratejisi var.

Biz de bu modelden yola çıkarak Urla sınırları içinde şarap üretimi yapan butik firmalar olarak bir araya geldik, Urla Bağcılık ve Şarap Üreticileri Derneği'ni kurduk. Dernek olduktan sonra sesimizi daha iyi duyurabilme imkânı bulduk. **Urla Bağ Yolu** derneğimizin bir turizm projesidir. Bir sivil toplum örgütü olarak çeşitli desteklere başvurarak, yöremizi ve ürünlerimizi tanıtmak amacıyla basılı broşürlerden web sitesine ve mobil uygulamalara, tanıtım filmlerinden fuarlar, konserler ve konferanslar gibi çeşitli organizasyonlara ortak katılım sağlıyoruz. Oldukça başarılı olan bu proje sayesinde Urla geçmiş dönemlerde olduğu gibi şimdilerde de bir bağcılık bölgesi olarak ismini duyurdu. Urla'da bağcılık ve şarap yapan firmalar gün geçtikçe artmaya da devam ediyor.

Restoran başarınızın sonrasında Urla Slow Food başkanlığınla Urllı hanımları gastronomi konusunda destekledin. Bu kadar değişik alanlarda faaliyet gösterme gücünü nasıl açıklarsın?

Tüm uğraşlarım aslında Urla'ya olan sevgim ve sahip olduğu değerlerin eşsizliğine olan inancım etrafında odaklanıyor. Burası bana göre bir cennet ve bunu insanlara anlatmak, göstermek için çaba sarfetmeliyiz. Bu amaçla Doğal Sofra Urla ekibi olarak 2009 yılından beri gıda ve gastronomi ile ilgili değerlerimizi tanıtmak, parlatmak, katma değerlerini yükseltmek amacı ile

çalışıyoruz. Katma değeri artan ürün, üreticisine şevk verir ve **sürdürülebilirliğini** sağlar. Bu amaçla otları tanıma gezilerimiz Urla Ot Bayramı'na, narin Sakız Enginarımız ise Enginar Festivali'nin yıldızına dönüştü. Zeytin ve zeytinyağı her zaman önem verdiğimiz ürünlerin başında geliyor. Bazıları bizi "Eh, Urla'yı tanıtalım derken yapılaşma yığınının çevirdiniz," diyerek eleştiriyor. Biz Urla'yı sahip olduğu **yeşil** (tarımsal ürünleri, ormanları) ve **mavi** (denizleri, deniz ürünleri, kıyıları) ile tanıtmak istedik. Tanınsın, değeri anlaşılсын ve sahip çıkılсын istedik. Sahip çıkmak bir kaç dönüm araziye duvarla çevirip içine dört duvar dikmekle olmuyor. Bu her yerde yapılabilir.

Bilge, sana çok samimi bir soru sormak istiyorum, iyi şarap sizce nedir?

Pahalı, ün kazanmış şarap mıdır? Yoksa kişinin damağına uygun, içerken zevk aldığı şarap mı?

İyi şarap tabii ki kişiye zevk veren şaraptır ancak bu çok kişisel kalır. Ortak bir dille iyi şaraptan bahsetmek istersek, biraz şarabı tanımamız, iyi şarap kriterlerini öğrenmemiz gerekir. Ün kazanmış marka veya bir şarabın fiyatı ise bu kriterlerin göstergesi değildir. Zeytinyağı örneği üzerinden açıklayayım... Urla'da yüzyıllardır zeytinyağı üretiliyor. Anadolu'nun en eski zeytinyağı işleği Urla Klazomenai kazı alanında ziyaretçilere açık, gezilebiliyor. Ancak Urla Zeytinyağı yakın

Biz ABD'de iken, anne ve babam İzmir'den Urla'ya taşınmış ve hobi amaçlı ufak bir bağ kurmuşlardı. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'nden görüş alınmış, Çeşme'deki Gündüz Arel Bağları'ndan Fransız menşeli Cabernet Sauvignon çubukları, Manisa Bağcılık ve Araştırma Enstitüsü'nde hastalıklara dayanıklı anaçlara aşılanmıştı. Bu bağ bize cesaret ve ilham verdi.

zamana kadar adını duyuramadı. Urla Zeytinyağı butik üreticiler sayesinde artık uluslararası ödüller alarak Urla'yı başarıyla temsil ediyor. Urla'ya ilk taşındığımda -20 sene önce- zeytinyağı sıkım tesisleri çağın çok gerisinde kalmıştı. Çoğunluk zeytini çok geç, ocak ayında yerden toplayarak hasat ediyordu. Fabrika önünde bu çuvalların günlerce beklediği de oluyordu. Daha sonra sıkılıp plastik damacanalara alınan taze yağın içine tuz atıp, kapağı birkaç gün açık bırakılması tavsiye ediliyordu. Sıkılan yağların asiti oldukça yüksek, yakıcılıkları ise neredeyse sıfır idi. Doğru bilinen o kadar çok yanlış uygulanıyordu ki. Tüm bu yağlar uluslararası zeytinyağı nefaset kriterlerine aykırı yağlardı. Ancak yağ sıkın ve sıkırtınlara niye böyle yaptıklarını sorduğumda, "Bizim damak tadımız bunu istiyor, biz buna alıştık" diyorlardı. Sonuç olarak damak tadı önemli ancak bunun eğitim, deneme ve görgü ile geliştirilebilir olduğunu unutmamak lazım.

Güzel sorularınız için teşekkür ediyor ve bizlere verdiği idealist vizyon sayesinde "iyi ki" dediğim sevgili okulum ACI mezunlarına, Urla'dan selam ve sevgilerimi yolluyorum.

Madlen Çikolata Yerine Emine Teyze'nin Tarhanası

Her şey bir bayram öncesi, çalışanlarına ne hediye vereceğini düşünen bir kurumsal şirketin endişelerine tanık olan Sevgi'nin, "Acaba Madlen yaprak çikolata yerine Polatlı'dan Nilüfer Abla'nın pancar pekmezi ya da Seferihisar'dan Emine Teyze'nin sakızlı tarhanası daha iyi bir hediye olmaz mı?" demesiyle başlamış.

Kadın üretim kooperatifleri kurumlarla buluşursa ne olur? Sevgi, İyimser Abla olur. İşte İyimser Abla'nın hikâyesi.

Sevgi Ceyda Şairoğlu Sezginer ('08) / İyimser Abla

ACI'nın ilk Uluslararası Bakalorya mezunlarından. Sabancı Üniversitesi Ekonomi lisans programı, Oxford Üniversitesi Kalkınma Ekonomisi yüksek lisans programı ve 2017 yılında İngiltere'de dünyanın her yerinden seçilmiş 50 kişinin katıldığı bir girişimcilik programı... Ankara'da Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu'nda uzman yardımcılığı, sivil toplum kuruluşları, genç işsizliği, kadın istihdamı konuları üzerine araştırmalar, UN Global Compact Türkiye ve Kadının Güçlenmesi Çalışma Grubu'yla kesişen yollar, toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda erkeklerin öncülüğünde kurulmuş olan YANINDAYIZ Derneği Genel Sekreterliği...

Ve asıl önemlisi kadın işsizliği konusunda bir şeyler yapmak isteyen, kadınların iş gücüne katılmasını mesele edinmiş, yaptığı işin anlamlı olmasını isteyen kocaman bir yürek.

Sevgi, ülke içinde dolaşmaya başlamış. Nilüfer Abla, Fatma Teyze, Emine Teyze, Saniye Teyze, Zülfiye Abla ile tanışmış. Çemberi oyalı, elleri kınalı üreten kadınlarımış hepsi. Kimisi ocak başında reçel kaynatıyor, kimisi yoğurduğu hamur ile erişte yapıyor, kimisi ise lavanta kesesi işliyormuş.

Bu kadınların hikâyelerini araştırmaya başlamış Sevgi. Her kadının ayrı bir hikâyesi varmış.

Emine Abla

İzmir Çiğli'de Sasalı Mahallesi'nde oturuyormuş iki çocuğu ve eşi ile. Küçük bir şirkette çaycılık yapıyormuş. Bir oğlu şeker hastasıymış. Tam zamanlı onunla ilgilenmesi gerektiğinden işinden ayrılmış.

Bütün bu kadınları buluşturan İyimser Abla sosyal girişimi, yani Sevgi, yani diğer adıyla İyimser Abla, Dünya Kadınlar Günü öncesi tatlı bir telaş içinde olur. Kadınlar Günü için paketler hazırlanır: Bergama'dan 300kg. tarhana, Aliğa'dan 1000 adet file, Bayındır'dan 8kg. erik pestili ve Ödemiş'ten 180kg. reçel. Bunlar güzelce paketlenir. Bayramlarda ve yeni yıl öncesinde de telaş vardır ama 8 Mart bir başkadır.

Maalesef içine kapanmış, neredeyse hiç evden çıkmaz olmuş. Bundan üç yıl önce Sasalı'da balık ağı örme kursu açılmış. Eşinin desteğiyle bu kursa katılmış ve aslında biraz sert ve elleri acıtan bir iş olan balık ağı örmeyi öğrenmiş. Kursa katılan diğer kadınlar kursu yarıda bırakırken, Emine Abla sevmiş bu işi. Balık ağı ile benzer tekniğe sahip olan ve günümüzde popülerliği artan pazar filesi örmeyi de öğrenmiş. Öğrenmiş, çok da keyif almış örmekten ama günün sonunda fileler evde duruyormuş. Arkadaşlarına, akrabalarına hediye olarak veriyormuş.

Emine Abla'yla İyimser Abla'nın Kesişen Yolları

Emine Abla'yla İyimser Abla'nın yolları 8 Mart Kadınlar Günü öncesi, 1300 adet file siparişi gelince ve bu siparişi yetiştirmek için Sevgi file ören kadın/koooperatif arayışına çıkınca tesadüfen kesişmiş.

Sevgi Ceyda Şairoğlu Sezginer (Sağda)

Emine Abla, Sasalı Üretici Kadınlar Derneği üyesiymiş. Sevgi 1300 adetlik siparişi yetiştirebilmek için kadın üretici aramaya başlamış. Sasalı'da file örmeyi bilen Emine Abla ile tanıştıktan sonra hikâye daha heyecanlı bir hale gelmiş.

Emine Abla siparişe çok mutlu olmuş ve seve seve file öreri demiş ama süre kısıtlıymış. "Bir haftada ancak 100 adet yaparım" demiş. Bu sayı yetmeyince çözüm, Emine Abla liderliğinde Sasalı'da diğer kadınlara hızlı bir eğitim verilmesi ve 10 kadının evlerinde file örmeye başlaması olmuş. Kadınlar bir günde çok güzel örgütlenip, o hafta yaptıkları filelerden kayda değer bir maddi gelir elde etmişler.

Fatma Abla

Manisa Çevre ve Kültür Kooperatifi ve Tarihi Manisa Bezini Yaşatma Kooperatifi, MABEZ Kooperatifi'nden Fatma Abla. Fatma Abla, kooperatifin daha çok el işlerini, kanaviçe işlerini yapan kişiymiş. Kooperatifte çalışmaya başlamadan önce kendi evinde salça, tarhana üretiyor, incik-boncuk işi geldiği zaman onları yapıyormuş. Daha sonra bu kooperatif eğitimler düzenleyip, atölyeler açarak kadınları eğitmeye başlamış. Ve Fatma Abla'yı keşfetmişler.

Kooperatife gelen lavanta keselerini işlemeyi ve bunun gibi işleri bizzat Fatma Abla ve takımı yürütüyormuş şimdilerde. Fatma Abla'nın kooperatif vesilesiyle aldığı işler o kadar büyümüş ki evine dikiş makinesi almış. Evinde bir mini atölye kurarak gece-gündüz çalışmaya başlamış. Çiftçi olan eşi Fatma Abla'ya destek olmak için çiftçiliği bırakmış. Fatma Abla'nın çalışanı ve destekçisi olmuş.

İyimser Abla

Ankara'da bir şirketin kafeteryasında çalışıyor. Adı İyimser. Güler yüzlü, çok çalışkan. Her gün hiç söylenmeden yerleri siler, tost yapar, çay demler. Günün sonunda da herkese tatlı tatlı gülümser.

2017'den beri kadın kooperatifleri ve kurumsal şirketler arasında köprü oluyoruz. Anadolu'nun farklı illerindeki kadın kooperatiflerinin ürettiği reçel, erişte, tarhana, pekmez, lavanta kesesi, file çanta gibi ürünlerden oluşan paketleri özel gün hediyesi olarak kurumsal şirketlere sunuyoruz. Bu sayede hem kadın kooperatiflerinin kapasitesini güçlendirmeyi hem de özel sektörde kurumsal sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesine destek olmayı amaçlıyoruz.

Bütün bu kadınları buluşturan İyimser Abla sosyal girişimi, yani Sevgi, yani diğer adıyla İyimser Abla, Dünya Kadınlar Günü öncesi tatlı bir telaş içinde olur. Kadınlar Günü için paketler hazırlanır: Bergama'dan 300kg. tarhana, Aliağa'dan 1000 adet file, Bayındır'dan 8kg. erik pestili ve Ödemiş'ten 180kg. reçel. Bunlar güzelce paketlenir. Bayramlarda ve yeni yıl öncesinde de telaş vardır ama 8 Mart bir başkadır.

Ben sorayım, Sevgi anlatsın. Sistem Nasıl Çalışıyor?

2017'den beri kadın kooperatifleri ve kurumsal şirketler arasında köprü oluyoruz. Anadolu'nun farklı illerindeki kadın kooperatiflerinin ürettiği reçel, erişte, tarhana, pekmez, lavanta kesesi, file çanta gibi ürünlerden oluşan paketleri özel gün hediyesi olarak kurumsal şirketlere sunuyoruz. Bu sayede hem kadın kooperatiflerinin kapasitesini güçlendirmeyi hem de özel sektörde kurumsal sosyal sorumluluk bilincinin gelişmesine destek olmayı amaçlıyoruz.

Mardin, Polatlı, Seferihisar, Şanlıurfa, Manisa, Zonguldak, Bergama, Sasalı,

Aliağa, Bilecik ve Çankırı'da bulunan kadın kooperatifleri ile birlikte çalışıyor ve her geçen gün birlikte çalıştığımız kadın kooperatif sayısını artırıyoruz.

Nasıl bir çalışma süreci izlediniz?

İyimser Abla, sosyal girişim olmadan önce sadece bir araştırma projesiydi benim için. Girişimin ilk ortaya çıkışı biraz zaman aldı ve zorlukları oldu. En başta çift taraflı bir çalışma yürüttüm.

Önce kadın kooperatifleri listesi oluşturmaya başladım. İletişim bilgilerini bulabildiklerimi tek tek aradım. Ürettikleri ürünler, üye sayıları, etiketleme, paketleme tecrübeleri, üretim kapasiteleri gibi konularda bilgi aldım. Hepsini bir excele işledim.

Sonra bir anket oluşturdum ve kurumsal şirketlerde çalışan arkadaş çevreme ilettim. Arkadaşlarım kendi arkadaşlarına iletti anketi, derken 250 kişiden cevap geldi. Merak ettiğim şu idi: Kurumsal şirketler özel günlerde hediye veriyor mu? Ne veriyor? Çalışanlar bundan memnun mu? Alternatif sunulsa ne isterler?

Bu anket sonucunda gördüm ki şirketler çalışanlarına çikolata veriyor ve aslında çalışanlar bundan çok mutlu değil. Yerel üreticinin ürettiği doğal ürünlerden oluşan bir paket onları daha mutlu edecek.

Bir kaç ay sonra, Kurban Bayramı'nda 3 farklı şirket ile, 3 farklı kadın kooperatifini eşleştirdim ve bu şirketler hediyelerini kooperatiflerden temin etti. Bir proje olarak doğan bu fikir Yılbaşı ve Kadınlar Günü'nde büyüyerek devam etti ve günümüze geldi.

Hedeflerin neler?

Birinci hedefimiz şu anda Türkiye'de bulunan 130'u aktif toplam 163 kadın kooperatifini

İyimser Abla'nın "iyilik ortağı" yapmak. Bu sayede mevcut kadın kooperatiflerimizi daha etkin ve başarılı üretim yapmaya teşvik etmek ve kaynaklara erişebilir kılmayı istiyoruz. Bunun yanı sıra, Türkiye'de bulunan 970 ilçenin her birinde en az 1 kadın kooperatifi olmasını, bu sayede kadınların bölgesel kalkınmaya katkıda bulunmalarını istiyoruz. Bunun için kapasite gelişimi konusunda kooperatiflere destek olmak (iş yönetimi, muhasebe ve sosyal medya kullanımı) ve başarılı kadın kooperatiflerinin tecrübe ve bilgi birikimini yeni kooperatiflerle paylaşmalarına yardımcı olmayı hedefliyoruz.

İkinci hedefimiz şirketlerin iş stratejileri içine kurumsal sosyal sorumluluk kavramını entegre etmeleri; tek seferlik ve kısa dönemli sosyal sorumluluk projelerinin aksine, sürdürülebilir ve etkin uygulamalar ile öncü çalışmalar yürütmeleri. Yaptığımız araştırmadan ortaya çıkan bir başka sonuç da çalışanların artık alışlagelmişin dışında, yaratıcı hediyeler bekledikleri. Örneğin, "Bir Kutu Mutluluk", "Tohum Kart", "Aktivite Hediye Kutuları" gibi sadece ürünün değil, tecrübenin ve duygunun da ön plana çıktığı hediyeler.

Nasıl denetliyorsun bunları? Örneğin Mardin nasıl başladı?

Yasal mevzuatlarımız gereği kooperatifler Ticaret Bakanlığı'na bağlı. Gıda üreten kooperatifler ayrıca Gıda ve Tarım Bakanlığı'ndan üretim izni almak zorunda.

Benim resmi denetleme mekanizmam yok. Ama kooperatiflerle düzenli olarak iletişim halindeyim. Bir pakette belli ürüne yer vermeden önce, ben kendim o ürünü satın alıyorum, tadıyorum ve paketlemesine bakıyorum (gerekirse geliştirme önerisi yapıyor, yardımcı oluyorum). Uygun bulduğum takdirde kurumsal özel gün paketinde o ürüne yer veriyorum.

Ayrıca kooperatiflerin birçoğu isteğe/siparişe göre de ürün üretebiliyor.

Kimi kooperatifle beraber ürün geliştirdik, ar-ge çalışması yaptık.

Mardin'deki İpekyolu Kadın Kooperatifi ile çalışmaya başlamanın bir sipariş üzerine oldu. Paket hazırladığımız bir firma, pakette sabun olmasını istedi. Ben de sabun üreten kadın kooperatifi var mı araştırmaya başladım ve karşımıza İpekyolu Koop çıktı.

Yardımlaşma, dayanışma pandemi sürecinde çok görünür oldu. Bu nedenle İzmir özelinde çok önemli çalışmalar var. Kadifekale ve Lozan'da kurulan pazarlara hep farklı ilçelerden kooperatifler geliyor.

Kesinlikle! Pandemi süreci bize ihtiyaçlarımızı uzakta değil, yakında aramayı, olabildiğince yakına odaklanmayı öğretti. Yerelin, doğanın, katkısızın önemi ve anlamı arttı bizim için.

Yereli desteklemek çok önemli. Benim altını çizmek istediğim bir nokta da kadın özelinde. Kadınlar için çalışmak ekonomik özgürlük, aileye katkı ve özgüven demek. Bir kadının çalışması, özgüven sahibi olması onun ailesini dönüştürücü etkiye sahip. Bu anlamda kadın kooperatiflerinin önemi ayrı.

Şimdi bu gerçek mi masal mı? Nasıl bu tüy kadar hafif ve zarif kadın Arakne gibi ağlarını ince ince dokumuş ve Anadolu'nun çalışkan ve özverili kadınlarını İyimser Abla çatısı altında birleştirmiş. Periler ve sihirli değnekler de var mı acaba? Sihirli değnek hem sermayedar, hem emekçi, hem de işletmeci olan bu kadınların gücü bence.

İyimser Abla'yı sosyal medya hesaplarından takip etmeyi unutmayınız. (@iyimserabla)

Sorumlu üretim, sorumlu tüketim

Prof. Dr. Uygun Aksoy ('69)

İnsan sağlığına ve çevreye zarar vermeyen, üretimde kimyasal girdi kullanılmadan, üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim artık vazgeçilmezlerimizden oldu. Bu ihtiyacı karşılayacak, doğaya dost üretim metodu "Organik Tarım" artık hayatımızda önemli bir yer aldı. Organik tarım üzerine Ekolojik Tarım Organizasyonu (ETO) Derneği'nin Başkanı Prof. Dr. Uygun Aksoy'un görüşlerini aldık.

Prof. Dr. Uygun Aksoy ('69), Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi'ndeki beş yıllık eğitiminin sonunda Bahçe Bitkileri Bölümü'nü bitirdi ve araştırmacı olarak üniversitede kalmaya devam etti. TÜBİTAK Yurt için Doktora bursu ile Bahçe Bitkileri Bölümü'nde doktora yapmaya başladı. Peyzaj mimarı olmak istiyordu, ancak o alandaki iç çekişmeler onu meyveciliğe yöneltti. Doktora çalışmasında incir ve kalite sorunları üzerine yoğunlaştı. International Center for Mediterranean Advanced Agronomic Studies (CIHEAM)'ın Bari-İtalya'daki Enstitüsü'nde 2000-2014 yılları arasında "Organik Tarım," 2004-2006 yıllarında Hanya-Girit'teki Enstitüsü'nde ise "Sürdürülebilir Tarım" yüksek lisans programlarında ders verdi. 2016 yılında emekli olduktan sonra uluslararası kuruluşlarda özellikle Orta Asya ülkelerinde organik tarımla ilgili projelerinde danışmanlık yapıyor. Ayrıca Çiftçi Kayıt Sistemi'nde kayıtlı organik zeytin üreticisi.

Okulumuzun da mottosu olan "Enter to learn, depart to serve" şu anda benim yaşama şeklim adeta. Öğrendiklerimi dünyaya hizmet etmek için kullanmak. Bu söylemin derin anlamını hissetmeye ve uygulamaya çalışıyorum.

Organik tarım nedir, nasıl tanıştın?

Organik tarım Sağlık, Ekoloji, Eşitlik ve Özen ilkelerine dayalı bir sistemdir. Toprak, bitki, hayvan, insan ve yerkürenin sağlığını temel ilke olarak ele alır ve bunların ayrılmaz bir bütün olduğunu savunur. Bitki sağlıksız ise o bitkiyi tüketen hayvan ve insan da sağlıksız olur. Sağlıksız bir toprakta da sağlıklı bitki yetiştirmek mümkün değildir. Organik tarım zararlı tarım ilacı, gübre, antibiyotik, hormon ve benzeri sentetik kimyasal girdilerin kullanımını yasaklar. Bunların yerine ekolojik döngülere dayalı sistemlerin kurulmasını hedefler. Genetiği değiştirilmiş tohum, mikroorganizma veya herhangi bir girdiye ve ürünlerde radyasyon (ışınlama) uygulamalarına izin vermez.

Eşim, ailesinden kalan arazide çiftçilik de yapıyordu ve 1983 kışında bahçeye kiraz dikmişti. Ben de ikinci çocuğuma, kızıma, hamile olduğum dönemde aldığımız kirazları yıkadığımızda çıkan tarım ilacı kalıntılarını görüp kirazları yememeye karar verdiğimizde, henüz organik tarımı tanımadığımız halde kendi arazimizde çok gerekmedikçe ilaç ve gübre gibi kimyasalları kullanmama kararı aldık. Birkaç yıl sonra organik incir talebi olduğunu duyduğumda organik

nedir, nasıl yapılır gibi araştırmalara ilgi duymaya başladım. TARIŞ ve diğer ihracatçı firmaların teknik sorunlarına birlikte cevap arıyor birlikte öğreniyorduk. Hatta 1988'de kısa bir İngiltere seyahatimde organik tarım çalışacağımı söylediğimde "Türkiye hem de! Nereden çıktı?" gibi sorularla da karşılaştım.

Organik ürünler neden sağlıklıdır?

"Ne yersek oyuz" her zaman tekrarlanan ama uygulamada göz ardı edilen bir söylem. Ancak COVID-19 ile beraber dünya belki İspanyol Gribi'nden bu yana ilk defa pandemi ile karşılaştı. Sağlığımız ve dirençli olmamız için bağışıklık sistemimizin ne denli önemli olduğu ortaya çıktı. Bu noktada birçok kişi organik ürünleri tanımaya başladı veya yöneldi.

Gen yapısını değiştiren, kanserojen veya endokrin bozucu etkileri tartışılan tarım ilaçları, konvansiyonel tarım ürünlerinde sağlığı tehdit eden kalıntı sorunları yaratırken organik ürünlerde kullanımları bütünüyle yasaklanmıştır. Bu nedenle genelde yeşil yapraklı sebzelerde sorun yaratan yüksek nitrat düzeyleri, organik ürünlerde sorun olmamakta veya organik üretim alanlarında yeraltı su kaynaklarında kirlilik yaratmamaktadır.

Tarımda kullanılan tarım ilaçlarının zararlarından söz eder misin?

Tarım ilaçları hastalık, zararlı veya yabancı otların yok edilmesi amacı ile ülkemizde de yaygın ve bilinçsizce kullanılmaktadır. En önemli zararı ilacı uygulayan üretici veya işçiye olmakla birlikte kalıntıları, halk sağlığını doğrudan tükettiği gıdadaki kalıntılarla veya toprak ve su kaynaklarında birikerek dolaylı biçimde olumsuz etkilemektedir. 1980'den beri DDT ile başlayan süreçte her geçen gün bazı tarım ilaçları bilimsel olarak olumsuz etkileri kanıtlandıkça yasaklanmaktadır. Sonuç olarak organik tarımda tarımsal üretimde ve gıdada kimyasal madde veya kullanılan girdi ve bazı yöntemler, tarım ilaçlarının

Akdeniz ülkelerinde organik tarımla ilgili sivil toplum örgütleri 1990'da İtalya'nın öncülüğünde "Agribiome-diterraneo" ağı altında organik tarım için bir araya gelmeye başladı ve bizim gruptan da katılımlar oldu. 1992'deki toplantıyı İzmir'de yapmak üzere davet ettik. Bu amaçla bir araya gelen üniversiteden bizler, özel sektörden, Tarım Bakanlığı'ndan 10-15 kişilik grup olarak Dernek kurmaya karar verdik ve Ekolojik Tarım Organizasyonu (ETO) Derneği'ni (www.eto.org.tr) kurduk.

kullanılmaması toplumun sağlığının koruması açısından önemsenerek yasaklandı.

Organik tarım bir ürünün organik bütünlüğünün bozulmamasını nasıl sağlıyor?

Organik hayvansal üretimde hayvan refahı ön plana çıkmakta ve belirli bir alana olan hayvan sayısı sınırlanmaktadır. Kafes ve GDO'lu yem yasaktır. Kesim için hayvanların belirli bir olgunluğa erişimi gerekir, örneğin organik tavuklar 81 günde, konvansiyonel tavuklar ise 42 günde kesilmektedir. Organik ürünlerde hasat sonrasında örneğin paketlenme evrelerinde, gıda işleme sırasında kullanılan maddelerde sınırlama vardır. Ayrıca işletmelerde kullanılacak suyun içme suyu kalitesinde olması, temizlik maddelerinin de yönetmeliklerde izin verilenler olması gerekir.

İzmir'de Ekolojik Tarım Organizasyonu (ETO) Derneği nasıl kuruldu?

Akdeniz ülkelerinde organik tarımla ilgili sivil toplum örgütleri 1990'da İtalya'nın öncülüğünde "Agribiomediterraneo" ağı altında organik tarım için bir araya gelmeye başladı ve bizim gruptan da katılımlar oldu. 1992'deki toplantıyı İzmir'de yapmak üzere davet ettik. Bu amaçla bir araya gelen üniversiteden bizler, özel sektörden, Tarım Bakanlığı'ndan 10-15 kişilik grup olarak Dernek kurmaya karar verdik ve Ekolojik Tarım Organizasyonu (ETO) Derneği'ni (www.eto.org.tr) kurduk. Gerek Uluslararası Bahçe Bitkileri Derneği gerekse Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu çatısı altında birçok aktivite yürüttük. Ege Üniversitesi öğretim üyesi olarak da yurt dışı ve yurt içi kaynaklı çok sayıda araştırma ve eğitim projesi yürüttüm. Dünya Organik Kongresi (2014) ve Türkiye Organik Tarım Sempozyumları dâhil çok sayıda bilimsel toplantı düzenledik.

Son aylarda da ETO olarak Türkiye Organik Ağı ve Zehirsiz Sofralar platformunun kurucuları arasındayız.

COVID-19 tarım ve gıda üretim sistemini nasıl etkiledi?

Özellikle COVID-19 pandemisi ile iklim değişikliklerini yakından deneyimlemekte olduğumuz günlerde tarım-gıda üretim sistemlerini ve belki tüketim tercihlerimizi de gözden geçirmemiz gerekecek. Giderek endüstrileşen tarımda ülkeler belirli alanlarda öne çıktığında pazar da küreselleşti. Tek veya az sayıdaki ürünün yoğun gübre, ilaç ve su kullanarak yetiştirildiği bu üretim modeli hem ürün hem de üretimde kullanılan girdilerin küresel ticaretini büyüttü.

Pandemi sürecinde İzmir'de ne gibi tedbirler alındı?

Pandemi sırasında Balçova ve Bostanlı organik pazarlarına gidemeyen bazı organik sertifikalı üreticiler internet üzerinden satış sistemi oluşturdular ve eve teslim sistemi geliştirdiler. İnternet satışları süpermarket zincirlerinde veya bazı organik ürün satışı yapan özelleşmiş dükkânlarda da çözüm olarak geliştirildi. Büyük şehirlerde gıda topluluklarının sayısı arttı. Ancak bu topluluklar doğrudan üreticiden ürün almalarına rağmen ne kadar sağlıklı ürün alabildikleri tartışma konusu.

COVID 19 organik ürün pazarını nasıl etkiledi? Ülkemizdeki gelişmeler hangi yönde?

Bakanlığın ve Belediyelerin denetimi altında açılan organik üretici pazarları hem çiftçileri hem de sağlıklı gıdaya ulaşabilecek tüketicileri sevindiriyor. Ancak tüm ülkede bir kısmı mevsimlik olmak üzere toplamda 20 tane organik pazar var. Birçoğu İstanbul'da, 2 tanesi İzmir'de. Çiftçilerimizi korumak ve tarımın yeniden kalkınmasını sağlamak için hepimiz üzerimize düşeni yapmalı, Belediyelerimizden şehir çeperlerinde yeşil alan oluşturarak organik üretimi teşvik etmesini ve bu ürünlerin doğrudan üretici pazarında satılması talebimizi iletmemiz.

Özellikle gençlerin organik üretime yönlendirilerek desteklenmesi ile yeterli ve uygun fiyatla sağlıklı organik ürün tüketmek, yaşadığımız çevreyi temiz tutarak gelecek kuşaklara devretmemiz mümkün. Tüketim tercihlerimiz de üretime yön vermektedir. Daha fazla hayvansal gıda daha geniş alanların yem bitkisi ekimine ayrılmasını veya ithalatını tetiklemektedir. Kayıp ve israf oranları da yağ-meyve sebze % 60'ların üzerindedir. Sorumlu üretim ve sorumlu tüketim, Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri. Hızlı ve doğru kalkınabilmek için hepimize görev düşüyor.

Kaybolan Alaçatı

Alaçatı Sulak Alanı yalnızca barındırdığı kuş türleri açısından değil, bitki örtüsünün çeşitliliği açısından da çok önemli. Halicin hem denizden hem Kutlu Aktaş Barajı'ndan su alması, yani tatlı su, tuzlu su ve her ikisinin birleştiği farklı derinliklerde bölümlere sahip olması farklı habitatların mevcudiyetine olanak sağlıyor. Var olan farklı vejetasyon sayesinde de alanda farklı kuş türleri barınıyor, korunuyor ve üreyor.

Hepimizin yakından tanıdığı Alaçatı'nın kültürel ve doğal mirasının zenginliğini keşfetmeme pandeminin neden olduğunu itiraf etmeliyim. Bir gezi yazarı ve doğa fotoğrafçısı olarak ancak seyahat özgürlüğüm kısıtlanınca yakına bakmak aklıma geldi. İşe Alaçatı Sulak Alan'da kuş fotoğrafı çekerek başladım. Henüz hava aydınlanmadan yataktan fırlayıp, safari giysilerimi kuşanıp, kameramı ve kamuflej fasulye torbamı (uzun objektifli kamerayı sabitlemek için kullanılan içi doldurulmuş bir tür yastık) alıp arabaya atlayınca galiba beynim safari gezisinde olduğunu filan sanıyor ve içimi tatlı bir heyecan ile mutluluk duygusu kaplıyordu.

Bir itiraf daha: Alanın o kadar erken saatte fazla ücre olabileceğinden ürtüğüm için bu işe başlamayı biraz erteledim.

Oysa daha ilk gidişimde, günün yeni aydınlanmaya başladığı saatlerde sulak alanın hayli hareketli olduğuna tanık oldum. Alanın vefakâr müdavimleri kuş fotoğrafçıları ve yürüyüşçüler. Ancak aynı saatlerde azımsanmayacak sayıda araç, gece kulüplerinden dönüyor; bunların birçoğu arazide kendini kamufle ederek yatmış, ses çıkartmadan sabırla kuş bekleyen fotoğrafçılara korna çalarak selam veriyor! Kimisi de gözlem yaptığımız yerde aracını park edip içinde sızıyor.

Alanı bir de geceleri kullananlar var; onlar da bira şişelerini ve çöplerini orada öylece bırakıp gidiyorlar.

Bir alanın çok amaçlı kullanılması prensipte kötü bir şey değil ama Alaçatı Sulak Alanı sahip olduğu özellikler nedeniyle korunması gereken bir milli değer.

Sarı Kuyruksallayan

Gümüş Martı

Uzunbacak

Tepeli Toygar

Halkalı Cılibıt

Gri Balıkçıl ve Karabatak

Güliz Elal

Çünkü Türkiye'nin sahip olduğu 305 Önemli Doğa Alanı'ndan (ÖDA) biri. ÖDA tanımı nicel kriterler doğrultusunda küresel öneme sahip doğal alanların belirlenmesinde kullanılan bir metodoloji. *Birdlife International* tarafından geliştirilmiş olan ve 1980'lerin başlarından bu yana evrensel olarak kullanılan kriterler 'hassaslık' ve 'benzersizlik'. 'Hassaslık' bu bölgenin, **tehlike altındaki türlerin yaşam alanı** olduğunu, yani küresel olarak kısa ya da orta vadede nesilleri tükenme riskiyle karşı karşıya kalacak türlerin o alanda bulunduğunu gösteriyor. 'Benzersizlik' ise bu alanın **küresel ölçekte biyoçeşitliliğin korunması için gerekli özelliklere sahip** olduğunu, dar yayımlı türlerin yaşam döngülerinin belli bir döneminde burada yoğunlaşmış barındığını, bölgenin türlerin devamlılığında kritik rol oynadığını gösteriyor.

Alaçatı ÖDA'sı, 56,759 hektar büyüklüğündeki Karaburun ve Çeşme yarımadaları uzantısının güney yarısını kapsıyor.

Ancak Alaçatı'da iyi gelişmeler de olmuyor değil. 1987 yılında Gündüz Arel isimli bir iş adamının girişimiyle başlamış olan bağcılık ve şarapçılığın yıllar içinde yaygınlaşmasıyla Alaçatı, şarapçılıkta bir kez daha marka olma yolunda ilerliyor. Bir diğer doğa dostu girişim, 2013 yılında temiz tarım ilkesiyle kurulan Vadi Alaçatı Çiftliği. Başlıca ürünü zeytin olan Vadi yalnızca kendi ürettiği güneş enerjisini kullanıyor; yeraltından çıkan sızma suyu ve yağmur suyunu biriktiriyor.

ÖDA'nın en büyük sulak alanı olan Alaçatı Halici sörf merkezlerine giden eski yolun kenarında, Alaçatı Port'un (şimdilik) bittiği noktadan otoyol viyadükünün altına kadar uzanan, yalnızca 250 hektar büyüklüğündeki kısım. Ufak ama geniş bir biyolojik çeşitliliğe sahip ve soyu tükenme riski olan pek çok canlı türünün yaşam alanı. Türkiye'de kaydedilmiş 487 kuş türünün 153'ü Alaçatı'da belgelenmiş durumda. Bu konuda en büyük katkısı sağlayan Prof. Sezai Göksu yedi yıldır sistematik bir şekilde alanda kuş gözlemi yapıyor ve bunu fotoğraflarla belgeliyor. Alanın kuşlarını dört grupta kümelemek mümkün: kıyı kuşları, su kuşları, ötücü ve yırtıcı kuşlar. Bu türlerin bazıları yerleşik, bazıları yalnızca göç mevsiminde beslenmek ve dinlenmek için uğruyor, bazıları hem yerli hem göçmen, bazıları sadece kışı geçiriyor, bazıları ise yalnızca orada üreyor. Alaçatı 13 kuş türü için ÖDA kriterlerini karşılıyor. Ayrıca halicin doğusundan Sığacık'a kadar uzanan kıyıları Akdeniz fokunun korunması için önemli bir alan.

Alaçatı Sulak Alanı yalnızca barındırdığı kuş türleri açısından değil, bitki örtüsünün çeşitliliği açısından da çok önemli. Halicin hem denizden hem Kutlu Aktaş Barajı'ndan su alması, yani tatlı su, tuzlu su ve her ikisinin birleştiği farklı derinliklerde bölümlere sahip olması farklı habitatların mevcudiyetine olanak sağlıyor. Var olan farklı bitki örtüsü sayesinde de alanda farklı kuş türleri barınıyor, korunuyor ve üreyor. Alanın yaygın türlerinden deniz börülcesi, alüvyonların tutulmasını sağlıyor. Bitki örtüsü yelpazesinde nesli tükenmekte olan Telfırtlı (*Pilularia minuta*) ile Akdeniz yöresinin endemik türlerinden Beyaz Kaya Gülü (*Cistus monspeliensis*) ve orkidegillerden Albenli (*Neotinea lactea*) bulunuyor.

Ben üç aylık süre içinde yirmi altı farklı türde kuş gördüm.

Kara Leylek ve Küçük Akbalıkcıl

Siğ sularda uzun bacaklılar, kum kuşları, cılibıtlar, düdükçünler gibi kıyı kuşları besleniyor. Biraz daha derinde flamingo, kara leylek, gri ve küçük ak balıkçıl görülebiliyor. Karabatak daha derin suların müdavimi. Küçük batağan ya da kılkuyuğu izlemek ise şans işi. Ötücüler hasadı alınmış düzlükte ve yol kenarında yiyecek peşinde koşuyor. Yaz sonunda su iyice azalıyor ve sulak alanın bir kısmı bataklığa dönüşüyor. İlk yağmurlardan sonra alan, lastik çizmesiz ve dört-çekersiz geçilmez oluyor. Düzlüğü kışın su basıyor, geçici sulak alana dönüşüyor ve o dönemde farklı kuş türleri geliyor.

Flamingo

Kuş gözlemcilerinde en çok heyecan uyandıran türler ağustos ortasından sonraki iki aylık dönemde gelen göçmen kuşlar, özellikle de kuzey kutup bölgesinde üreyen ve kışı geçirmek üzere güneye göçleri sırasında birkaç günlüğüne burada duraklayan üç nadir tür: Sürmeli Kum Kuşu, Halkalı Cılibıt ve Kıyı Çamur Çulluğu. Bir sezonda bu kuşlardan yalnızca bir ya da iki tane geliyor.

Sezai Bey'in "Yedi yıldır her ağustos ortasında bir Sürmeli Kum Kuşu gelir ve on gün kadar burada beslenirdi, 2018 yılında çok aramamıza rağmen onu göremedik," demesiyle araştırdığımda hayretle öğrendim ki 16 cm. boyunda ve 60 gram ağırlığındaki bu kıyı kuşu Avrupa ve Asya'nın kutup bölgesinde üreyor ve kışlamak için Doğu Afrika, Güney Asya ve Avustralya'ya göç ediyor. Halkalı Cılibıt da yalnızca 18 cm boyunda, 60 gram ağırlığında ve günde ortalama 800 kilometreden fazla yol kat ediyor. Kıyı Çamur Çulluğu (KÇÇ) ise hiç durmadan ve beslenmeden dünyanın en uzun uçuşlarını gerçekleştiren kuş olarak biliniyor. Ağustos ayı sonlarında bir sabah alana gittiğimde Sezai Bey'i su kıyısında dürbünüyle ayakta gördüm. Yavaşça ilerleyip arabamı onunkinin yanına park

ettiğim anda kendini yere attı. Uzakta olmama rağmen, eğer uçup giderse kaydı bulunsun diye arabamın penceresinden fotoğrafını çektiğimde anladım ki bu bir KÇÇ'ydü! Bir süre Sezai Bey'in çekmesini bekledikten sonra usulca inip arabamın arkasına saklandım ve fotoğraf çektim. Sonra su kıyısına doğru yerde sürünerek ilerledim. O sabah, yılda 30.000 km'ye varan mesafeleri tek başına göç eden bu endamlı kuşu uzun uzun izleyip fotoğrafını çekmenin inanılmaz heyecanını ve doyumunu tattım.

Halkalı Cılibıt ile ilk karşılaşmam benim için farklı bir deneyim oldu. Bir çift Halkalı Cılibıt'ın gelmiş

Gece Balıkçıl

olduğu haberini alınca günbatımına yakın bir saatte alana gittim ve siğ bölgede beslenmekte olan cılibıtları gördüm. Büyük bir heyecanla yerde sürünerek yavaş yavaş yaklaştırmaya başladım. Tam o sırada uğuldayarak bir ATV çıkageldi. Arkamdaki atıl yola bir gyrocopter ineneği için arabamı çekmemi istedi. Göç ederken 7000 km'lik bir yol kateden bu minicik kuşun fotoğrafını çekememenin gerilimini yaşayarak yerden kalktım. İlerleyen günlerde hem sabah hem akşam saatlerinde ufak bir hava aracı olan gyrocopter'in aynı yere inip kalktığına tanık oldum. İnsanları, yaban hayatını ve araçları koruyacak hiçbir önlem ya da organizasyon olmamasına rağmen sulak alan içindeki yolun gyrocopter pilotları tarafından iniş ve kalkış pisti olarak kullanılması ülkemizdeki kuralsızlığın boyutunun bir başka göstergesi.

Sulak alanda gördüğüm, ama bu kez doğayla uyumlu bir diğer fenomen de büyücek bir koyun ve keçi sürüsünün her sabah hiç şaşmadan aynı saatte, giderek artan çan sesleriyle yaklaşması ve sulak alanın diğer tarafına geçmesiydi. Sürünün sahibi ve çobanı Mustafa, namı diğer Adakçı Musti, yedi yaşından beri aile geleneği olan bu çobanlık işini yapıyormuş.

Her sabah 3'te sürüyü otlatmaya çıkartıyor ve 8'e doğru dönüyormuş. Mustafa geleneksel hayvancılığın zorlaştığından yakındı. "Bölgede yalnızca 2-3 sürü kaldı. Alan daraldı, maliyet çok yükseldi, destekleyen yok. Yazları sürüyü burada, tapulu arazimizde tutuyoruz. Kışın buraları su basıyor, o zaman yukarıya hazine arazisine yaptığımız ağıllara göçüyoruz."

Mustafa'nın dedeleri Alaçatı'ya Balkanlardan gelmiş. Alaçatı yerlileri Balkan Savaşları'ndan sonra Rumeli'den göçle gelen Türk ve Müslümanlar ile Lozan Antlaşması'nın mübadele sözleşmesi uyarınca 1923'te Yunanistan ve Adalar'dan gelen Türklerden oluşuyor. O tarihe kadar, Çeşme'nin başlıca beldesi olan Alaçatı'da 10.000'den fazla Rum'a karşılık sadece birkaç yüz Müslüman yaşıyormuş. Farklı göç dalgalarıyla Alaçatı'yı terk eden Rumların ev ve arazileri göçle gelenlere verilmiş. Rumlar yüzyıllarca Alaçatı'da geniş çaplı bağcılık ve zeytincilik yapmış. Alaçatı'nın zeytinyağı, kuru üzüm

ve şarap üretimi ve ihracatı Osmanlı Devleti'nin ekonomisi için o denli önemliymiş ki, II. Mahmut Mora isyanına katılmış olan Alaçatılı Rumları 1831 yılında affederek geri dönmelerine izin vermiş. Rumların yerine gelen göçmenler bağ ve zeytin tarımını bilmedikleri için alışkın oldukları hayvancılığa devam etmişler, sökülen bağların yerini sebze ve tütün tarlaları almış. Şimdilerde konuştuğumuz Alaçatılılar büyüklerinin hayvancılıkla geçindiğini ama bunun da artık bittiğini söylüyorlar. Adakçı Musti gibi geleneksel hayvancılığı sürdürenlerin sayısı çok azalmış durumda.

Ancak Alaçatı'da iyi gelişmeler de olmuyor değil. 1987 yılında Gündüz Arel isimli bir iş adamının girişimiyle başlamış olan bağcılık ve şarapçılığın yıllar içinde yaygınlaşmasıyla Alaçatı, şarapçılıkta bir kez daha marka olma yolunda ilerliyor. Bir diğer doğa dostu girişim, 2013 yılında temiz tarım ilkesiyle kurulan Vadi Alaçatı Çiftliği. Başlıca ürünü zeytin olan Vadi yalnızca kendi ürettiği güneş enerjisini kullanıyor;

yeraltından çıkan sızma suyu ve yağmur suyunu biriktiriyor; bitkisel atıkları gübre olarak toprağa geri kazandırıyor; lavanta, sebze ve bağ gibi yörenin geleneğini yansıtan ürünleri yetiştiriyor; gen havuzunu genişletmek için Sicilya'dan bal verimi yüksek ve sakın (sokmayan) arı getirmek gibi yenilikçi yöntemler deniyor.

Alaçatı ÖDA'sı karşımıza gerçekten durup düşünmemiz gereken bir konuyu çıkarıyor. Genel tabloya baktığımızda, yörenin evrensel kriterlere göre tanımlanmış kilit biyoçeşitlilik alanlarını korumak yerine yapılaşma son hızla devam ediyor. Biyoçeşitlilik iklimin düzenlenmesi, su kalitesinin sağlanması, kirliliğin önlenmesi, bitkilerin tozlaşması, taşkınların kontrolü, fırtına ve dalgaların önlenmesinde kilit önem taşıyor. Biyolojik çeşitliliğin kaybolması bir ekosistemin çökmesine neden oluyor.

Dünya tarihinde ilk kez bütün dünyayı teslim almış bir salgınla karşı karşıyayız. Bir taraftan da iklim krizinin ciddi tehdidi altındayız. Kabul etsek de etmesek de bu tehditlerin temelinde, uzun yıllardır bilim insanlarının uyardığı gibi, doğal dünyanın yok olma sınırlarına dayanmış olması ve insanlığın hızla değişen yaşam şekli yatıyor. Yeryüzü insan faaliyetleri nedeniyle eşi benzeri olmayan bir yıkım yaşıyor, milyonlarca yıldır tanık olmadığı bir hızla yok oluyor. WWF (Dünya Doğayı Koruma Vakfı) 2020 Yaşayan Gezegen Raporu'na göre bitki ve hayvan türü yok oluş oranı dünya tarihindeki oranın en az bin katı kadar daha yüksek.

Hepimizin yüzleşmesi gereken soru şu: Doğanın yok olmaya mahkûm olduğu bir anlayışla yaşamaya devam mı edeceğiz yoksa gidişi tersine çevirmek için doğal alanları koruyarak ve sürdürülebilir üretim ve tüketim modellerini benimseyerek cesur adımlar mı atacağız? Şu ana kadarki tahribatı ve gidişi göz önüne aldığımızda iyimser olmakta zorlanıyorum.

Prof. Dr. İpek Özbek ('87)
Dokuz Eylül Üniversitesi
Mimarlık Fakültesi
Şehir ve Bölge Planlama
Bölümü

Suçlu Kim?

İzmir bu yıl art arda çok önemli sıkıntılar yaşadı. Deprem 2020'nin en büyük felaketi idi, çok can kaybı oldu. Yapılaşmaya açılmaması gereken alüvyonlu zeminlerde yüksek katlı yapılaşmanın sonucu vahimdi. Ancak tek suçlu zemin değildi. Kaçak katlar, kaçak uygulamalar, zemin katlarda kesilen kolonlar yıkım getirdi. Bunların çözümü eski ve niteliksiz yapıların yenilenmesinden geçiyor, yani kentsel dönüşümden. Ne var ki kentsel dönüşüm çok maliyetli ve çok aktörlü bir süreç. Hak sahiplerinin mağduriyetini en aza indirecek kredi uygulamaları şart. Süreç içerisinde uzlaşma sağlanması önemli. Ama hepsinden önemlisi yapılan yanlışları tekrar etmememiz. Bilimsel raporlara uymayan uygulamaların, denetimsizliğin ve bilinçsizliğin sonuçlarını yaşamaktayız.

Bayraklı'nın jeolojik açıdan sakıncalı bir bölge olduğunu belirten pek çok rapor var. Bunlar imar planı yapım aşamasında hazırlanan raporlar. Konuyla ilgili açılan davalar her seferinde, gelişmiş teknolojiyle yüksek katlı binaların yapılabileceği şeklinde sonuçlanıyor. Eğer durum böyle ise, neden yeni yapılar son depremde bu kadar zarar gördü? Hem bu uygulamaları gerçekleştirenlere hem de yönetim kademelerine bunun mutlaka sorulması gerekiyor.

Denetimsizlik yerel yönetimleri ilgilendiren diğer bir konu. Yerel yönetimler kaçak uygulamalara karşı yaptırımlarını güçlendirmeli. Vatandaş olarak bizler çevremizdeki kaçak uygulamaları fark eder

etmez, yerel ve merkezi yönetim birimlerine şikâyet etmeliyiz. Bu konularda bilinçli ve aktif olmalıyız.

Bu yıl birkaç kez sel felaketi yaşadık. Derelerin taşıdığını, denizin yükseldiğini, yerleşim alanlarının sular altında kaldığını gördük. Dereler; üstleri kapatılırsa, üzerlerine yol ya da bina inşa edilirse, gerekli ıslah çalışmaları ve temizlikleri yapılmazsa taşar.

Mavişehir gibi sulak alanlar, kara ile denizin birleştiği yerler yapılaşmaya açılırsa deniz yükseldiğinde sular altında kalırlar. Sulak alanların korunması konusunda uluslararası pek çok anlaşmada imzamız var. Buna karşın İzmir'de yapılaşma kuzey aksında, yani Çiğli-Menemen yönündeki tarım alanları ve sulak alanlar üzerinden ilerliyor. Bunlar en iyimser ifade ile bizim kentsel gelişme çelişkilerimiz.

Bir başka önemli konu yağmur suyu drenajının ana kanalizasyon sistemine bağlanması. Günümüzde yağmur suyunun ne kadar değerli olduğunu hepimiz biliyoruz. İklim değişiklikleri sebebiyle, yağmur suyunu bir yandan kuraklığa karşı depolarken, diğer yandan aşırı yağış için drenajını sağlamak gerekir. Japonya'da ve bazı Avrupa ülkelerinde "sünger şehir", "sünger park" gibi uygulamalar yapılıyor. Yağmur suları parkların altında depolanıyor. Sokaklara döşenen yüzey malzemesinin, suyu toprağa ulaştırması için geçirgen olmasına özen gösteriliyor. Ev sahipleri çatıdan gelen yağmur suyunu toplayan sistemler kuruyorlar ve bu suyu bahçe sulamasında kullanabiliyorlar.

Bu yıl son yaşadığımız iklim krizi hortum idi. Oysa hortum İzmir coğrafyasında pek gerçekleşmeyen bir hava olayıdır. Deniz ve karanın birleştiği yerde oluşan hortum geçtiğimiz günlerde Alaçatı kıyılarını kötü etkiledi.

Teknoloji bu kadar gelişmişken ve değişen iklim koşullarına duyarlı uygulamalar yapmamıza olanak verirken, tüketim kültürünün etkisiyle sadece kentsel ve yapısal estetiğe odaklanarak yapılaşmak çok üzücü. Hepimiz bu olaylardan ders almalıyız ve gelişen teknolojik olanakları kullanarak ekosisteme duyarlı ve sürdürülebilir planlama ve inşaat sistemlerine yönelmeliyiz.

Şehrin Dili Olsa

İpek Özbek ('87)

İpek Özbek ('87) doğduğu günden beri Karşıyaka'da yaşıyor. Karşıyakalıların yaşadıkları yere güçlü duygularla bağlı olduklarını söylüyor. Doğduğu mahalleyi hiç terk etmemiş. ACI'dan sonra Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü'nde eğitimini sürdürmüş. 1992'de akademisyenliğe başlamış, 2015'te Profesör unvanını almış. Halen aynı üniversitede çalışıyor. Kent sosyolojisi, kentsel tasarım ve koruma planlaması konularına yoğunlaşmış. Yurtiçi ve yurtdışında çok sayıda eseri yayımlanmış. Muğla kentsel sit alanlarını koruma amaçlı imar planı çalışmalarında yer almış. Muğla Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nda görev yapmış. Yönettiği "Bornova Kent Merkezi Kimlik, Mekân ve Yaşam" konulu TUBİTAK araştırma projesini de geçtiğimiz yıl tamamlamış.

Sevgili İpek, söze "Kent" kavramı ile başlayalım mı?

Birikim alanıdır kent. Artı ürünün ve nüfusun birikmesiyle zanaat ve ticaret başlayınca Mezopotamya'da ilk kentler ortaya çıktı. İnsanlar sosyal ve kültürel alışverişe girdi, bunun sonucunda da bir kültürel birikim oluştu. Bu yüzden demokratik düşünce önce kentlerde gelişmiştir. Örneğin, Antik Yunan kentleri Demokrasi Okulu olarak anılırlar. Forumlar ve agoralar halkın karar alma süreçlerine katıldığı, demokrasi geleneğini somutlaştıran mekânlardır. Kent, kırdaki demokrasi karşıtı feodal düzene başkaldıran yerdir. Fransız Devrimi gibi toplumsal kırılmalar hep kentlerde yaşanmıştır.

Kent, yaşanmışlıkların tarihsel süreç içerisinde katman katman birbiri üzerine yerleştiği, zaman zaman değiştiği, dönüştüğü, geliştiği ya da yok edildiği yerdir. Kentler halkın alışkanlıkları, yaşam biçimi ve sosyal ilişkileriyle gelişir. Bu kültürel birikime "kolektif bellek" denir.

Kolektif bellek sadece fiziki mekân ya da yazılı tarihten ibaret değildir. Tatlar, kokular, çiçekler, ağaçlar, bitkiler, şarkılar, sözler, deyişler, hepsi birden kolektif belleği oluştururlar.

İzmir'in kolektif belleği dersek?

İzmir gibi liman kentleri kültürel birikim açısından diğerlerine göre daha şanslıdır. İzmir doğal bir liman olduğu için, batı ve doğu ile ticari ilişkileri

İpek Özbek

gelişmiş, kentte çok kültürlü bir yapı oluşmuştur. Bir tarafta Rum mahallesi, onunla iç içe Türk mahallesi, yanında Yahudi mahallesi, onun yanında Ermeni mahallesi, biraz çeperde Levanten köşkleri...

Burada hem mimari hem de toplumsal çeşitliliğin yarattığı zenginliği hissetmek mümkündür. Önemli olan bu birikimi korumak ve değerini bilmektir. İzmir, İstanbul ve pek çok dünya kenti kolektif belleğine sahip çıkmaya, korumaya ve yaşatmaya çalışıyor çünkü bir kenti diğerlerinden farklı ve özel kılan bu değerlerdir. Ziyaret ettiğimiz kentlerde hep bu farklılığı görmek isteriz.

Kent mekânı nedir?

Herkesin rahatlıkla yer aldığı, kamuya açık alanlar, yani parklar, meydanlar, sokaklar, yarı kapalı alanlar ve kıyı alanları kamusal mekânlardır. Kullanımı sınırlandırılmış olan evlerimiz ve bahçeleri herkesin giremeyeceği

Kültürpark çok değerli bir alan. Sadece yeşil alan potansiyeli, ağaçları ve bitkileri için bile korunması gerekir. Yüksek yoğunluklu Konak ilçesinin ve Alsancak semtinin vazgeçilmezi, şehrin kolektif belleğinin en önemli mekânlarından biri. Cumhuriyet öncesi Ermeni mahallesi olan bu mekân 1922 yangınında bütünüyle harap oldu.

özel mekânlardır. Sokakla etkileşimde olan balkon, çıkmaz sokak gibi özel ve kamusal arasındaki geçiş alanları da yarı özel mekânlardır. Bunların hepsine "kent mekânı" denir. Tarihi çevrelerde çıkmaz sokaklar aynı zamanda yerel halkın bir araya geldiği toplanma alanlarını oluşturur. Bu tanımlar 1970'li yıllarda tartışılmaya başlandı. Bu tartışmanın nedeni kenti bölgelere ayıran modernist planlama idi. Eleştirilere göre, modern kent özel ve kamusal mekân arasında geçişi sağlayan yarı özel alanları yok ediyordu. Modernist planlamanın insan-mekân ve insan-insan arasındaki ilişkiyi azalttığı ve bireyi yalnızlaştırdığı söylenir.

İstanbul'da modernist yaklaşımla yapılmış bir sitenin kırk katlı binasının yirminci katında kalmışlığım var. Şehir aşağılarda akıp giderken pencereye bulutlar inerdi. Karşı gökdelenler adeta distopya sahnesiydi. Aralarda kalan yoksul mahallelerin güneşi kesilmişti. O yüksek noktadan bakana her yer uzak gelirdi. O yüzden dışarı çıkmak istemezdim. Sadece o binanın nüfusu bin civarındaydı. Böyle büyük ölçekli yapılara yönelik neden bu kadar fazla?

Son dönemlerde böyle bir yöneliş var. Bazıları toplu konut, bazıları tek yapı ölçeğinde. "Rezidans" olarak adlandırılan bu tür binaların tanıtımlarında ortak kullanım alanlarındaki yoğun sosyal yaşama referans veriliyor. Spor ve alışveriş olanakları, kültürel imkânları var sayılıyor. Oysa buralardaki yaşam sorgulanır nitelikte.

Yapılarda kat yüksekliği artıkça etkileşim azalır. Çünkü insanların birbirleriyle sosyal ilişki kurabilecekleri insan ölçeği yok olur. Bu tür yerlerde sosyalleşme maddi olanaklarla temellenir ve üyeliklerle sağlanır. Artık kamusal mekândan söz etmek mümkün değildir. Konut çevresi özel kullanıcılara aittir. Bunlar kent içinde yaratılmış küçük kent adacıklarını oluştururlar. Bu tür yerlerin reklamlarına baktığımızda sosyal statüyü de pazarladıklarını görürüz.

İpek Özbek, Marsilya'da Tour du Valat Enstitüsü'nde sulak alan yönetimi eğitiminde, akademisyenler ve katılımcılar ile

İpek Özbek kızı ve oğluyula Napoli'de

Bu adacıklar kendi içlerinde bir yaşam sunar ve sosyal izolasyona neden olurlar. Toplumsal kutuplaşmanın temelini atarlar. Birbirinden izole bireylerin yaşadığı bir kentte etkileşim ortamı da kalmaz. Bu, sadece rant uğruna yapılan bir uygulama değil bence. Böyle bir talep var. Arz-talep meselesi yani. Bazı kesimlerin bu izolasyondan memnun olup, bu yaşamı talep ettiğini görüyoruz. Kentin yeni merkezi bölgelerinde bu tür yapılaşmalara izin veriliyor. Özellikle İstanbul ve İzmir'de...

İpek şimdi de mahalleden söz edelim. Karşıyaka'dan hiç ayrılmamışsın. Bize doğduğun, büyüdüğün ve şimdi yaşadığın Karşıyaka'yı anlatır mısın?

Mahalle; ilkokulu, anaokulu, parkı, yerel kasabı, manavı, fırını, çiçekçisi, kuaförüyle canlı sokak yaşamının olduğu, komşuluk ilişkilerinin geliştirilebildiği yerdir. Karşıyaka geçmişte de günümüzde de mahalle kavramını tam olarak yaşatan bir yerdir. Ben Karşıyaka'nın çarşısı da içine alan en merkezi mahallesinde büyüdüm. Çocukluğum sokaklarda bisiklete binerek, paten kayarak ve voleybol oynayarak geçti. Çarşı'nın girişinde Melek Sineması, karşısında Tilla

Restoran vardı. Sokaklarında kendimi güvende hissederdim.

Geçmişte de şimdi de. Değişim oldu tabii ki, yoğunluk arttı. Bununla birlikte gürültü, karmaşa, trafik de arttı. Yine de Karşıyaka'nın bize sunduğu mahalle yaşamı hâlâ sürmekte. Dışarda hiç tanımadığımız ve sürekli karşılaştığımız insanlarla bir süre sonra selamlaşıyoruz. Binalar insan ölçeğinde. Sokaklar ağaçlık ve devamlı. Ara sokaklar denize ya da çarşıya çıkıyor. İşte bütün bu özellikler Karşıyaka'da mahalle yaşantısının sürdürülmesine olanak veriyor. Örneğin, bizim mahallede her yaş grubundan ve her gelir grubundan insan bir arada, mutlu, birbirini rahatsız etmeden yaşayabiliyor. Mahalle yaşantısının olduğu yerde kutuplaşma ya da izolasyon olmaz. İnsan-mekân ilişkisi için Karşıyaka çok iyi bir örnektir.

Bir zamanlar sadece kahve almak için bile vapura atlayıp Karşıyaka'ya gittiğimi bilirim. Karşıyaka çarşısıyla ünlüdür. Biraz da ondan söz edelim mi? Karşıyaka'nın tarihsel süreç içerisinde oluşmuş bir çarşısı var. Çarşıdaki tarihi yapıların çoğu

yıkılmış olsa da kentsel dokudaki eski sokak izleri sürüyor. Bu izlerin varlığı dokunun devamlılığı açısından önemli. Kentsel dönüşüm projeleri ile sokak dokusunun yok edildiğini görüyoruz. Tarihi yok etmek sadece binaları yıkmakla olmaz, kentin sokak dokusunu değiştirdiğinizde de tarihi yok edersiniz.

Benim çocukluk ve gençlik yıllarımda Karşıyaka çarşısında yürürken denizi görürdünüz. Çarşı denizden gelen esintiyi olduğu gibi alırdı. Çünkü vapur iskelesi, çarşı caddesinin tam karşısında değildi ve uygun ölçekteydi. Sonraki yıllarda inşa edilen Karşıyaka İskelesi öncekinden hayli yüksek oldu ve Çarşı caddesinin tam karşısına yerleştirildi. Çarşıda yürüdüğümüzde artık denizi göremiyoruz, yaz aylarında esinti alamıyoruz. Çarşıda süreç içerisinde hem bina hem kullanım yoğunluğu arttı. Kaldırım işgalleri çok fazlaştı.

Karşıyaka çarşısında kentsel tasarım düzenlemelerine şiddetle ihtiyaç var.

Şimdi biraz Cumhuriyet'in ilk yıllarına uzanalım ve Dr. Behçet Uz'un belediye başkanırken İzmir'e kazandırdığı Kültürpark'a gidelim. Bu 42 hektarlık yeşil alanın önemini

ve komünite algısı oluşumundaki katkısını açıklayabilir misin?

Kültürpark çok değerli bir alan. Sadece yeşil alan potansiyeli, ağaçları ve bitkileri için bile korunması gerekir. Yüksek yoğunluklu Konak ilçesinin ve Alsancak semtinin vazgeçilmezi, şehrin kolektif belleğinin en önemli mekânlarından biri. Cumhuriyet öncesi Ermeni mahallesi olan bu mekân 1922 yangınında bütünüyle harap oldu. Yeri, 1925'teki ilk planlama çalışmalarında park alanı olarak belirlendi ve 1936'da Dr. Behçet Uz tarafından İzmir'e kazandırıldı. Uluslararası ticaretin geliştiği süreçte Enternasyonal Fuar görevini de yükledi.

Lunaparkı, gölü, heykelleri, ağaçları, yürüyüş yolları, paraşüt kulesi, nikah salonu, spor alanları, Kitap Fuarı, son dönemlerde açılan İzmir Sanat Merkezi, açık hava konserleri ve film gösterimleri ile Kültürpark bir İzmir'inin asla vazgeçemeyeceği bir mekândır.

Kültürpark aynı zamanda farklı kesimleri bir araya getiren bir yerdir. Alsancak ve Agora çevresinde oturanların en fazla yararlandığı park alanıdır burası. Sosyal kesişim alanıdır. Agora çevresinin Alsancak bölgesine erişim alanıdır. Bütün bu özellikleri nedeniyle kent için çok önemlidir.

Son günlerde Kültürpark için yeni projeler tartışılıyor. Park'ta yeterince yapı zaten mevcut. Bu yapıların dönüşümü söz konusu olabilir, ancak ilave yapılaşma kesinlikle önerilmemelidir. Projeler mutlaka koruma içerikli olmalıdır.

Avrupa'daki her büyük parkın yönetim planı vardır. Bunlar parkın hangi tarihlerde, hangi amaçlar için kullanılacağını, nasıl korunacağını belirler. Parkın canlı kalmasını sağlar. Bence Kültürpark'ın eksikliği yönetim planıdır. Ayrıca bu parktan yararlanan her İzmirli parkın geleceği konusunda söz sahibi olmalı, planlama sürecine katılmalıdır.

Bize biraz da geçtiğimiz yıl tamamladığınız Bornova merkezindeki TUBİTAK projesini anlatabilir misin?

Günümüzde kentler çeperlerine doğru hızla büyüyor, yeni kentsel mekânlar üretiliyor. Ancak tarihsel süreç içerisinde gelişmiş geleneksel kent merkezindeki çeşitlilik ve zenginlik bu kentlerde yoktur. Adeta birbirinin kopyası, kimliksiz yeni yaşam mekânları üretiliyor. Bu, benim yıllarca dert edindiğim bir konuydu.

Bu nedenle Bornova kent merkezinin sunduğu sosyal yaşam ortamını, mekân-yaşam ve kimlik etkileşimini incelemek üzere bir araştırma projesi başlattık. Bornova çok ilginç, çok iyi bir örnekti. Merkezinde çok canlı bir sosyal yaşam ortamı oluşmuştu. Bunun da pek çok nedeni vardı. Önemli bir tarihi potansiyele sahipti. Levanten köşkları, Osmanlı Çarşısı, geleneksel Rum ve Türk Mahallesi, farklı mekânsal örüntülere sahip küçük yerleşim alanları, hepsi bir aradaydı. Her biri farklı bir sosyal yaşam ortamı sunuyordu ve aralarında geçiş vardı.

Bornova kent merkezini bir öğrenme alanı olarak değerlendirdik. Bornova'yı inceleyerek hangi mekânsal düzenlemenin nasıl bir sosyal yaşam üretebileceğini örnekledik. Kentlerin gelişme alanlarında üretilen mekânlar maalesef bu tür sosyal yaşam ortamları sunamıyor.

"19. yy'da Bornova'da inşa edilen köşkları İzmir şehir karmaşasından ve salgınlardan bir kaçıştı. Yüksek bahçe duvarları bu dönemlerde yapılmıştı. Bu yıllarda Bornova İzmir'in en güzel kasabalarından biriydi."

Bitirirken...

Ben tarihi kent merkezlerini okunması gereken bir ders kitabı olarak görürüm. Buralardaki mekânsal örüntü, planlama çalışmalarımıza temel oluşturacak ilkeler içerir. Bir kent mekânının kullanıcıları tarafından benimsenmesi, kullanıcı ile mekân arasında etkileşimin sağlanabilmesi en hayati noktadır, geleneksel kentlerde olduğu gibi.

Bu söyleşide Kültürpark, Karşıyaka ve Bornova'yı iyi örnekler olarak tartıştık, çünkü bunlar kimliği olan kent mekânları, belleklerimizde önemli yerleri var. Tarihsel süreç içinde katman katman üst üste yığılan birikim buraların ruhunu oluşturmuş ve buralara zenginlik katmış.

Kentlerin hızla geliştiği ve genişlediği bu dönemde umarım bizler de geleceğe insan yaşamına katkısı olan, insanlarını birbirinden soyutlamayan ve kutuplaştırmayan kimlikli kentsel mekânlar bırakırız.

Yazar Jane Jacobs "Şehirlerin gözü olmalı," demiş, ancak o zaman şehirlerdeki suç oranı azalmış. Şehirlerin dili de olmalı. Kendi bedenleri üzerinde söz sahibi olabilmeleri için. Kent Plancısı İpek Özbek bu söyleşide kentin dili oldu.

Kendisine teşekkür ederiz. Kalemine, bilgine, yüreğine sağlık sevgili İpek.

Mimarın Işığı

Aksel Uz ('08)

İsveç Kraliyet
Teknoloji Enstitüsü
önünde

Işığın Sahnesi

Çok iyi korunarak bugüne ulaşan iki bin yıllık Panteon halkın girebildiği ilk tapınaktır. Tarih boyunca pek çok mimara esin kaynağı olan bu Eski Roma eseri ideal bir geometrik yapıya ve mühendislik harikası bir kubbeye sahiptir. Yapı malzemesi incelikle düşünülmüş seçilmiştir. Temelde sert bazalt taşı, taşıyıcı duvarlarda yine bazalt taşı ve tuğla kullanılmıştır.

43 metre çapındaki beton kubbe dünyadaki en büyük kubbedir. Alt kısımlarında traverten gibi ağır taşlarla dökülen dairesel beton dilimleri, giderek

hafifleyen malzemelerle devam etmiş, en üstte ince ve gözenekli sünger taşıyla bitmiştir. Tepe diliminin ortası açıktır. Burası yapının tek penceresidir. *Oculus* (göz) denilen 9 metre çapındaki bu geniş açıklık mimaride bir devrimdir. İç mekân, bu boşlukla dış mekânın önüne geçmiştir.

Buradan içeri giren yağmur suyu, hafif konkav zemindeki deliklerden geçerek toplayıcı borulara gider. Işık ise hep içeride kalır. Gökte asılı dev bir saatin sürekli yer değiştiren projeksiyonu gibi dönerek renkli mermerleri, dev kolonları, bronz kapıları aydınlatır, güneşe ve aya ait olayları gösterir, zamanı işaret eder. Işık zamanın yol arkadaşı, mekânın ruhu, mimarlığın son boyutudur. Dünyadaki bütün büyük eserler ışığın görkemli sahnesi, bütün büyük mimarlar ışığın efendisidir.

"Işık benim ilham kaynağım. Mimarlık her duyuya hitap eder, ama en çok görme duyusuna. Büyük mimarların hâkim olmaya çalıştığı başlıca tasarım elemanı ışıktır. Herhangi bir işlevi gerçekleştirmek için ışık şarttır. Işık mekânın fiziksel ve duygusal özellikleri hakkında kullanıcıya bilgi veren başlıca kaynaktır."

Aksel, çocukluk yıllarımız en çok beslendiğimiz yıllardır. Sen Bodrum'da büyüdün. Bodrum'un, hayatında önemli bir yeri var. O günlerden söz eder misin?

Bodrum deyince aklıma iki farklı şehir geliyor. Biri, çoğu kişinin aşına olduğu yazlık şamatalı hali, diğeri dükkânların kapalı olduğu, sahillerin yosunlara terk edildiği kış hali. Liseye başlayıncaya kadar Bodrum'da yaşadım. O zamandan beri her yaz gidiyorum. Evimiz Bitez yalısında. Ailem turizm ve otelcilikle uğraşıyor. Çocukluğum bahçe içindeki ev ile sahildeki otel arasında geçti.

Gözümün önüne bahçedeki narenciye ağaçları ve sahildeki sörfler gelir Bodrum'u düşündüğümde. Yazın sahilde ılgın ağaçlarının altında bisikletle dolaşır, denize yelken taşır, bara ve restorana yardım ederdim. Kışlarım, evde şömine başında, ertesi gün sel basacak mı kaygısıyla bahçede olgunlaşan mandalinalara düşen yağmuru izleyerek, otelde de gaza hazırlık için yapılan inşaat ve

tadilatları gözleyerek geçti. Stockholm'ün herhangi bir yerinden denize girilebilse de denizi keyifli değildir. Bitez'de akşamüstleri sörf yapmayı, hafta sonları yelkenliyle çıkmayı, dalmayı, yelken yarışlarını ve yarışlardaki ekip eğlencelerini özlerim.

ACI günlerinden hatırladıkların?

Geri dönüp baktığımda ACI'da gördüğüm çok şey var. Akademik hayatımız, kulüp çalışmalarımız, sosyal olanaklarımız, öğretmenlerim ve arkadaşarımla kurduğum ilişkiler. Şehrin içinde kurtarılmış bölge gibi kalan ağaçlıklı ve yeşillikli okuluma her girişimde içimde oluşan heyecanlı beklenti, cuma günleri amfide toplanan kalabalığın coşkusu. Bunları her düşündüğümde özlemle karışık bir mutluluk duyarım. **(Tipik gülümsemesiyle yüzü aydınlanıyor, içten ve mahcup.)**

ACI'dan sonra neler yaptın?

ACI'ı bitirdikten sonra İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Mimarlık

Aksel'in ilkokulda yaptığı resimler

eğitimi aldım. Lisans eğitimi sürecinde bir yıl Erasmus programı kapsamında Madrid Universidad Alfonso X El Sabio'da öğrenim gördüm. Türkiye'nin önde gelen mimarlarından Nevzat Sayın (NSMH) ve Emre Arolat'ın (EAA) ofislerinde çalıştım. İsveç Kraliyet Teknoloji Enstitüsü'nde Işık Tasarımı üzerine yüksek lisans yaptım. Hâlen İsveç'te mimarlık yapıyorum.

Üç ülkede mimarlık eğitimi aldın. Türkiye, İsveç ve İspanya. Farkları ve benzerlikleri neler?

Mimarlık ülkeden ülkeye olduğu gibi okuldan okula, hatta stüdyodan stüdyoya çok değişiyor. Bununla birlikte, coğrafya ve kültür yakınlığından Türkiye ve İspanya'nın benzer olduğunu söyleyebilirim. Her ikisi de mesleki açıdan bana büyük katkı sağladı. Ancak her iki ülkede de eğitimde hiyerarşik düzen hâkim. İspanya'da aldığım eğitim İTÜ'ye kıyasla daha geleneksel ve didaktikti. İTÜ'de güncel mimarlık konuları daha sık tartışılıyor ve mimarinin teknik olduğu kadar sanatsal ve politik yanları da düşünülmüyordu. İsveç'te ise hem

mimarlık hem de toplumun işleyiş biçimi çok farklı. Konular katılımcı bir şekilde ele alınıyor, süreçler daha kapsayıcı oluyor. Bu nedenle eğitim yeniliğe ve esnekliğe çok açık. Mesela mimari aydınlatma eğitimi ışığın biyolojik etkilerinden lazerlerin işleyiş prensiplerine kadar uzanan çok geniş bir alanı içerir. Işık tasarımı dünyada sadece birkaç ülkede var. İsveç de bunlardan biridir.

Stockholm'ün herhangi bir yerinden denize girilebilse de denizi keyifli değildir. Bitez'de akşamüstleri sörf yapmayı, hafta sonları yelkenliyle çıkmayı, dalmayı, yelken yarışlarını ve yarışlardaki ekip eğlencelerini özlüyorum.

Mimarlığın hangi alanında çalışıyorsun? Hedeflerin var mı? Mimarlığı iç ve dış tüm öğeleriyle baştan sona ele alan ve bu doğrultuda işleyen bir pratiğe ulaşma hedefim var. Şu anda çalıştığım projeler İskandinavya'nın büyük otel ve özel konut zincirleri, okullar ve ofisler. Projenin ölçeği büyüdükçe, fikir ile nesnel sonucu arasındaki zaman dilimi açılıyor. Oysa ben üretmeyi ve

kısa vadede sonuca ulaşmayı da seviyorum. Küçükliğimde canım sıkıldıkça atölyeye girip bir şeyler tamir ederdim, ufak tefek şeyler üretirdim. Zamansızlık nedeniyle bu tür şeylerden uzak kaldım. Şu anda bir lamba serisi üzerinde çalışıyorum. Bir de sürdürülebilir küçük evlerle ilgileniyorum. Dünyada bunlara duyulan ihtiyaç ve ilgi giderek artıyor.

Sürdürülebilir küçük evler mi dedin? (Merakımı anlıyor ve yine gülümsüyor.)

Evet, hiçbir şebekeye bağlı olmadan işlevini sürdürebilen düşük metrekareli, tek ailelik konutlar. Kendilerine yetebilen evler bunlar. Su en zor konu. Su için bir kaynak şart. Rezervuarda toplanıp, doğal yollarla filtrelenebilir. Isınma olabildiğince doğal yollarla yapılabilir. Bunun için yapının yönü iyi seçilmelidir. Isıyı tutmak için en verimli yöntem yapıyı toprağa gömmek veya üç tarafını toprakla çevirmektir.

Hobbit evleri buna en güzel örnektir. Isıtma ve soğutma da bugün kullandıklarımızdan farklı değil, giderek yaygınlaşan su ve toprak kaynaklı ısı pompaları kullanılabilir. Ayrıca, bir şebekeye kısmen bağlı olan evler de yapmak mümkün. Bağlı olsalar bile tükettikleri kadar enerji ürettikleri için "net zero" yapı sınıfına geçerler. Her koşulda yapı ömrünün çevresel etki değerlendirmesi yapılmalıdır.

(Bu konuşma, o gece sabaha kadar, sürdürülebilir ev rüyaları görmeme neden oluyor. Toprağın altında, toprağın üstünde, üstü park, altı park bir sürü Hobbit evi...)

Stockholm bir parklar kenti. Büyük deden Dr. Behçet Uz da Belediye Başkanlığı döneminde İzmir'e büyük bir park kazandırmıştı: Kültürpark. Bu iki kentin yeşil alanları ve yeşil alanlara yaklaşımı nasıl bir farklılık gösteriyor?

Kültürpark, içinde farklı fonksiyonları barındıran bir park. Aradan 85 yıl geçmesine rağmen değerini kaybetmedi. Varlığını sürdürebiliyor olmasında İzmir'in ona sahip çıkmasının payı büyük. Ama zaman içinde işlev erozyonuna uğradı.

Aksel Uz

Hobbit evi

Bunun temel sebebi fuar kavramının değişmesi ve şehrin geri kalanıyla bağlantısının zayıflaması. Özellikle İzmir gibi yoğun nüfus baskısı altında olan bir şehirde böyle bir alanın korunabilmesi çevredeki fonksiyonlarla ya da yakındaki yeşil alanlarla fiziksel ve/veya işlevsel olarak ilişkilendirilmesine bağlı.

Stockholm binlerce ada ve adacıktan oluşan çok mavi, çok yeşil bir kent. Hem merkezi hem de yakın çevresi orman ve koruma alanlarıyla kaplı. Her mahallenin bir parkı var. Bunlar, büyük ölçekte birleşerek şehrin örgüsüne katılıyor. Kültürpark'ın bir benzeri Stockholm'de var. Burası fuar faaliyetleri, etnografik öğeler, hayvanat bahçesi ve lunapark gibi fonksiyonları içeren bir ada. Ada olmasına karşın şehrin dokusuna bağlı ve yoğun kullanılıyor. Stockholm'de insanlar yürümek ya da koşmak için oturdukları mahallelerden çıkıp birbirlerine bağlı yeşil bantlardan geçerek daha büyük parklara ulaşabiliyorlar.

İki kent arasındaki en büyük fark kullanıcılar. Doğayla daha barışık olmalıyız. Şehirlerimizin dokusu ve yeşil alan örtüsü bunu yansıtmalı. Deprem olsun, sel olsun, son dönemde İzmir'de yaşanan her türlü afetin kötü sonuçlarının

önlenmesi ve halk sağlığını etkileyecek olumsuzlukların iyileştirilmesi için ciddi boyutta yeşil alan planlamaları yapılmalı. Kentsel dönüşüm ele alınırken kentin nasıl bir yaşantıya imkân sağlayacağı her yönüyle tartışılmalı. Kentsel dönüşüm ülkemizde maalesef sadece deprem ile ilişkilendiriliyor. İnsanların barınma hakkı her zaman önceliklidir. Ama şunu da unutmamak gerekir: Zayıf yapılaşma, kentleşme probleminin sonucudur.

Neden aydınlatma konusunda uzmanlaşmak istedin? Stockholm gibi yılın yarısında günışığından yoksun bir yerde yaşamamanın bu karara etkisi oldu mu?

Işık benim ilham kaynağım. Mimarlık her duyuya hitap eder. Ama en çok görme duyusuna. Büyük mimarların hâkim olmaya çalıştıkları başlıca tasarım elemanı ışıktır. Herhangi bir işlevi gerçekleştirmek için ışık şarttır. Işık, mekânın fiziksel ve duygusal özellikleri hakkında kullanıcıya bilgi veren başlıca kaynaktır.

İyi aydınlatma fark edilmeyen aydınlatmadır. Sonradan eklenilen bir şey değil de aydınlatılan mekâna ait olduğunu düşündürür. Işıklandırma gözlemciyi yanıltmak ve algıyı yönlendirmek için de kullanılır, bu anlamda çok heyecan verici bir araçtır. James Turrell ve Olafur Eliasson gibi sanatçılar veya Tadao Ando ve Louis Kahn gibi mimarlar işlerini hep ışık üzerine kurmuşlardır.

Bina kabuğunu tasarlarken kullanılan ilkelerin iç mekânda yaratacağı etkiyi hesaplamak ve tasarlamakla bunların gerçek karşılığı arasında bir kopukluk var. Bunu fark ettiğimde aydınlanma üzerine derinleşme kararı aldım ve doğal aydınlatma alanında uzmanlaştım. Bina formu ve açıklıklarının günışığı altında nasıl bir mekân oluşturduğunu verisel olarak analiz edip, tasarımı buna göre şekillendirmektir doğal aydınlatma. Bu durum, kışları

günüşiği az olan yüksek enlemlerde yasalarla kontrol edilir.

İsveç'te yaşıyor olmam günışığının etkilerini ilk elden fark etmemi sağladı. Burada güneş kışları doğmak, yazları batmak bilmez. Gün doğumları ve gün batımları çok uzun sürer. Geçen Kasım ayında güneşin görülebildiği toplam süre sadece 28 saattir. Bu uç durumlar nedeniyle ışığa öncelik verilir. İşyeri aydınlatmasında gün ışığını ve gün hareketini simüle eden tasarımlar kullanılır. Yakın zamanda insan sağlığının günışığı ile doğrudan bağlantısı olduğu saptandı.

Gözdeki bazı reseptör hücrelerin ilettiği sinyallerin hormon seviyelerini düzenleyen sirkadyen ritmi tetiklediği ortaya çıktı. Bu nedenle ışığın, mekân konforundan çalışan verimliliğine, duygu durumundan toplumsal gelişmişliğe kadar uzanan pek çok etkisi vardır.

Bitiriyoruz Aksel, son olarak ne söylemek istersin?

Küçükken Bodrum'da bir resim atölyesine giderdim. En mutlu olduğum zamanlardan ve yerlerden biriydi. Meyvalarını topladığımız muşmula ağacından, kuyu başındaki begonvillerine, çarpık beyaz taş merdivenlerinden, alçak tavanı ve küçük pencerelerine kadar her detayı hâlâ gözlerimin önünde. Genellikle hayvan resimleri çizerdim. Çizimlerime ilk defa gölge eklemem istendiğinde, kazandıkları boyut ve derinlik karşısında duyduğum hayreti hâlâ unutamam. Işığın beni ilk şaşırtmasıydı bu.

John Berger "Çizim kişinin özgeçmişine ait, gördüğü, hatırladığı, ya da hayal ettiği bir hadiseyi keşfinin kayıdır," demiş.

Aksel'in hayallerinin kayıtları şimdi Yalı Han'ın duvarlarında... Nicedir renkli hayvan resimleriyle bizleri karşılamaya ve bahçeye kadar eşlik edip Bodrum'un masmavi ışığıyla hepimizi, her seferinde şaşırtmaya devam ediyor Aksel...

Catellani & Smith®

torremato

TEPTA'nın temsil ettiği markaları ve ürünlerini incelemek için QR kodu okutunuz.

TEPTA 30.yıl
AYDINLATMA

Mimar Gibi Yaşamak

Aylin Orbaşlı ('85)

2019 Yılı Noel partisi. Elisabeth Orbaşlı'nın evi. Romlu, beyaz soslu alevli Noel pudding, Veysi'den hindi, iç pilav, Noel ağacı, hediyeler, konuklar... Kitaplardaki gibi bir Noel atmosferi. Bir de kar olsa... Yemek ve hediye faslı bitince sohbetler başlıyor. Elisabeth'in kızı Aylin ilgi odağı, anlatıyor. "Projeler için gittiğim Suudi Arabistan'da Bedevilerle çok sofraya oturdum. Orada gruplar halinde yemek yeniyor. Önce en itibarlı grup yiyip kalkıyor. Onlardan arta kalanları ikinci grup oturup yiyor. Onlardan da arta kalanları daha aşağı gruplar yiyor. Yemeği başlatan ve bitiren bir şeref misafiri var. Bazı sofralarda ben şeref misafiri oldum. Bir kadın olarak bu konumda olmak çok çok ender. Şeref misafiri "Elhamdülillah" dediği zaman grup kalkmak zorunda. Şeref misafiri iştahsızsa o oturdaki herkes yandı." Gülüşüyoruz.

İşi gereği çok seyahat eden, değişik ülkelerde kültürel miras ve restorasyon projelerinde çalışan, çok renkli hikâyeler anlatan bir mimar Aylin. İngiltere'de yaşıyor. ACI, ODTÜ Mimarlık, İngiltere'de York Üniversitesi'nde restorasyon üzerine yüksek lisans ve doktora. Doktora tezi tarihi kentlerin korunması ve turizm ilişkisi üzerine. 2000 yılından itibaren yarı zamanlı Oxford Brookes Üniversitesi'nde, yarı zamanlı da serbest çalışmaya başlamış.

Eskinin, tarihin, doğanın değerinin bilinmediği, korunmadığı, yıkılıp yakıldığı günümüzde, bunları yaşatmak için çalışan bir kadının peşine düşmek kaçınılmazdı. Yaptıklarına ben akıl sır erdiremedim. Agra'daki Moğol Bahçeleri'nden Ani'ye, Hicaz'dan İrlanda'ya tarih, binalar, müzeler, saraylar, ara ara da bedeviler arasında geçen bir yaşantı... Ve whatsapp mesajları, emailer, telefon görüşmeleri ve zoomda ördüğümüz söyleşi.

2001'de kendimi Suudi Arabistan Ulusal Turizm Planı Kültürel Miras ekibinde buldum. O günden beri Suudi Arabistan'da onlarca projede çalıştım. Krallığın neredeyse her bölgesinde çalıştım; tarih öncesi (prehistorya) kaya resimleri alanlarında, tarihi kentler ve köylerde, Mekke ve Medine şehirlerindeki tarihi yapı ve alanlarda ve 20. yüzyıl başında Osmanlılar tarafından inşa edilen Hicaz Demiryolu'nda. Hiç tahmin edemeyeceğim bir şey, Suudi Arabistan'ın tarihi mirası konusunda uzman oldum.

Aylin Orbaşlı, Kaymakam Evi

Anladığım kadarı ile tarihe, geçmişe ilgin eskiden beri var.

1984'te ben Lise 2'deyken, Alparslan ve Helen Özbay (kızları Canan altı aylık bebektir), Ülkü İskit, eşi ve Bergün Hanım Anadolu gezisi yaptık. Yirmi beş kız. 12 Eylül sonrası Doğu Anadolu nispeten sakindi. Otobüsler lüks değildi. İzmirli şoför ve muavin her daim bizim namusumuzdan sorumlu hissediyordu kendilerini. Hem çok eğlendik hem de çok şey öğrendik. Kars, Doğu Beyazıt gibi uç noktalara kadar gittik. Soğuk savaş yılları. Asker gözetimindeki Rus sınırına gelmiştik Ani'yi ziyaret ettiğimizde. Bizim için sanki dünyanın sonu gibi bir yerdi. Oradan öteye geçilmez gibi hissediyorduk. Gizemli gelmişti bize.

Nereleri gezdiniz?

Karadeniz, Kastamonu, Sinop, Erzurum, Artvin, Kars, Nemrut, Gaziantep. Gezi 2,5 hafta sürdü. Safranbolu'ya hayran kalmıştım. Genciz, geziyoruz, görüyoruz. Ani harabelerinin yanındaki Ocaklı köyünün toprak damlı evleri aklımda kalmış... 25 yıl sonra UNESCO ve Kültür Bakanlığı'nın ortak projesi için Ani'ye tekrar gittim; alan için bir yönetim planı hazırlanması, paydaşların bu konuda eğitimi ve kapasite geliştirilmesi projesiydi.

Ne farkettilen 25 yıl sonra gidince?

Proje süresince alanı detaylı ve profesyonelce inceleme ve tanıma fırsatım oldu. ACI gezisinde Kars'ta kaldığımız otelin Orhan Pamuk'un *Kar* kitabında tarif ettiği otel olduğunu iddia edebilirim.

Aylin Orbaşlı, Hicaz Demiryolları

25 sene sonra çok daha modern bir şehir vardı karşımda. Mimar gözüyle görüyordum bu sefer, Kafkas tarzı sivil mimari örneğin. Ani projesinin hemen öncesinde Gürcistan'ı ziyaret etmiştim; mimari açıdan benzerlikler görmek ilginçti. Yöresel mimarlık politik sınır tanımıyor. Bu Ani için de geçerli.

Bizim çalışmalarımızdan kısa bir süre sonra Ani UNESCO Dünya Mirası listesine dahil edildi. Ani, ortak kültür ve paylaşılan miras. Hepimizin sorumluluğu var.

Kültürel miras ile ilgili projelerde para ve siyasetin önemli bir rolü vardır herhalde. Suudi Arabistan ile çalışıyorsun, onların parası var. Peki, Ani'yi kim finanse etti?

Para konusu önemli tabii. Kültür mirası bütçeleri her zaman sınırlı. Hastane, okul ihtiyacı öncelik teşkil ediyor. Unesco ve Dünya Anıtlar Kurulu gibi kuruluşlar bağışçılar buluyor. Örneğin Ani için İspanyol hükümeti bağışçı olmuştu. Suudi Arabistan zengin ülke. Şuraya kilometrelerce çit çekin diyoruz, hemen yapıyorlar. Türkiye ve Ürdün'e bakıyoruz. Para problemi var.

Bağışçıların siyasi öncelikleri işin içine giriyor. Ani'deki bazı binaların restorasyon giderlerini Amerika merkezli Dünya Anıtlar Kurulu karşıladı.

Bağışçıların bir acendası oluyor. Sırf iyilikten değil. Felsefelerine uygun projeye bağışta bulunuyorlar. Felsefeleri yerel halkla çalışmaksa onlarla çalışıyorlar. El işi, müzik gibi projelere para veriyorlar.

Siyaset her zaman işin içinde. Mimari ve kültür mirası resmi söylemin promosyonunda önemli bir araç teşkil ediyor. Cumhuriyet döneminde Osmanlı'dan çok Türk Selçuklu eserlerine para harcandı örneğin. Yunanistan Osmanlı'dan ayrılınca Yunan kimliğinin arayışına girdi. Şanlı geçmiş arayışı içerisinde Bizans dönemini bile göz ardı ettiler. Osmanlı'dan kalan eserlere ise hiç önem vermediler.

Mesleğinin en zor tarafı herhalde kültürel mirasın önemini anlatabilmek.

Çoğu kez yetkililer tarihi mirası önemsemiyor, özellikle de "harabe veya virane" diye nitelendirdikleri yapıların, yerlerini alabilecek yeni yapılardan kıymetli olabileceğini görmüyorlar. Halbuki Baklavacı Şükrü Usta diyelim. Ya da 1887'den beri varolan Şekercibaşı Muhittin. Boşuna başına 1887'yi koymuyor. Bu bir mesaj. Bana güvenebilirsin diyor. Avrupa'da bankalar baş ofislerini güvenilirliğini simgeleyen eski binalara kuruyorlar. İzmir az çok her on senede bir başa gelen yeni belediye başkanıyla kendi tarihi aidiyetinin arayışına girer, bunu belirleyecek olan projeler geliştirir.

Şimdi Kadifekale'den, Agora'dan limana uzanan tarihi yol çalışması var. İnsanlar "Bundan bana ne," diyebilir.

Kültür mirası kaybedince değeri daha iyi anlaşılan bir şey. En küçük ölçekte bile. Diyelim sokağın köşesinde bir bakkal var. Hiç dikkatinizi çekmez.

Bir gün kapanır, ah vah edersiniz. Bakkalımız gitti dersiniz. Singapur'u örnek vereyim. Singapur'da yetkililer 70li 80li yıllarda Asya'da kendilerini kanıtlamak, Asya Kaplanı olmak ve Hong Kong'a yetişmek için eskileri yıkıp, yüksek gıcır gıcır binalar yaptılar. Turistler bu her yerdekinin benzeri modern binaları ilginç bulmayıp, Malezya'ya gitmeye başladılar. Singapurlular şimdi pişman, kalan birkaç binayı korumaya çalışıyor.

Bazı kültürel miraslar her seviyede kişiye hitap eder. Divriği Ulu Cami mesela. Dünya Kültür Mirası'nda, 13. Yüzyıl Beylik döneminden kalma. Mimarlık tarihi açısından önemli. Ama Kemeraltı'ndaki bir köşe dükkanın senin için kişisel bir anlamı var. Mesela anneannenin evi üç beş kişiye dokunur. Bize özel şeylerin anlamını anlarsak o zaman belki evrensel değerler taşıyan kültürel mirası da daha iyi anlayabiliriz.

Kemeraltı'nda Ali Galip geldi aklıma. Anneannemle gidip daha ayaklarım yere değmezken supangle yiyip limonata içtiğim pastane ve şekerçi. Hâlâ supanglesi efsane. Haklısın kültür mirasını bize dokunan örnekten anlatmak daha etkili.

Tabii, herşeyi de tutamayız. Gerekli de değil. Kentin yaşayabilmesi, soluyabilmesi için bazen de kaybedeceğiz. Kentsel dönüşüm bunun için var. Bazı binalara da tekrar kullanarak yeniden hayat verebiliriz. Konak Pier mesela. Eskiden balık haliydi. Mimarı Eyfel Kulesi'ni yapan mimar.

Son yıllarda gelişen kültür turizminin katkısı var mıdır?

Vardır tabii. Eskiden kültür turizminin dışarıda olduğu düşünülürdü. Mesela Bergama'ya gitmek yerine Berlin'deki Bergama Müzesi'ni gezmek yeğlenirdi. Şimdilerde popüler olan Mardin'e, eskiden sadece üniversite hocaları, öğrenciler, araştırma yapmak için giderdi. Kimse tarihi doku ile ilgilenmezdi.

Agra

Safranbolu, Dünya Kültür Mirası ilan edilince Türkiye’de turist çeken ilk tarihi kentlerden biri oldu.

Peki ODTÜ?

Çok iyi hocalarımız vardı. Avrupa’da eğitim görmüş, oralarda çalışmış. Biz Bauhaus temel tasarımı üzerine açık eğitim aldık. O dönem, İstanbul Teknik Üniversitesi dahil mimarlık bölümlerinde teknik çizim ve inşaat tekniği üzerine kurulu bir eğitim hakimdi. Bizde ise düşündüren, çevreyi algılamayı öğreten bir yaklaşım vardı. Bizim stüdyolarımız anaokulu gibiydi. Renkli kartonlar... Mekân, konum, renk, harmoni, açık düşünce...

Akademisyen Aylin?

Genç birisinin bir şey öğrenmesi büyük haz. Genç nesille yeni deneyimler yakalama arayışı içerisindeyim sürekli. Yüksek lisans öğrencilerimle iki kere Hindistan’a gittik. Tasarım odaklı araştırma projesi gezileriydi. Jaipur’da tarihi kent dokusu içinde, Agra’da eski Moğol Bahçeleri içine yayılmış bir gecekondü mahallesinde çalıştık. Genç neslin farklı bir kültüre bakışına tanık olmak, çok kısa sürede o kültürü ve çevresel koşullarını tanıması ve

Bazı kültürel miraslar her seviyede kişiye hitap eder. Divriği Ulu Cami mesela. Dünya Kültür Mirası’nda, 13. Yüzyıl Beylik döneminden kalma. Mimarlık tarihi açısından önemli. Ama Kemeraltı’ndaki bir köşe dükkanın senin için kişisel bir anlamı var.

adapte olması çok değerliydi. Hindistan’da beraber çalıştığımız öğrencilerin halkla kurdukları dostluklar beni de zenginleştirdi.

Gecekondü mahallesinde öğrenciler önce şok geçirdiler. Bir hafta çalıştıktan sonra alıştılar, bağ kurdular. Bahreynli bir kız öğrenci Bollywood filmlerini çok severmiş, o açıdan bağ kurdu. Neyi nasıl göreceklarını öğrendiler. Sokağın içine girip şadırvan başını görmeyi öğrendiler.

Aramayı bilince görmeye de başladılar.

Ve Suudi Arabistan

2001’de kendimi Suudi Arabistan Ulusal Turizm Planı Kültürel Miras ekibinde buldum. O günden beri Suudi Arabistan’da onlarca projede çalıştım. Krallığın neredeyse her bölgesinde çalıştım; tarih öncesi (prehisterya) kaya resimleri alanlarında, tarihi kentler ve köylerde, Mekke ve Medine şehirlerindeki tarihi yapı ve alanlarda ve 20. yüzyıl başında Osmanlılar tarafından inşa edilen Hicaz Demiryolu’nda. Hiç tahmin edemeyeceğim bir şey, Suudi Arabistan’ın tarihi mirası konusunda uzman oldum.

Arabistan 20 yıl öncesine göre çok açıldı; yerel ekiplerde kadınlar var. İlk gittiğim senelerde genellikle tek kadın bendim. (Bir de kapanıyoruz tabii.) Kırk yaşına gelinceye kadar özel izinle vize adım.

Mimar Gibi Yaşamak

Mimarlık bir meslek değil bir hayat tarzıdır. Kültür mirası da öyle. Muhasebeci olsan defteri kapar eve gidersin. Ben akşamları mimarlık programları izlerim. İşim beni her yerde takip etmese de farkındalık yaratıyor. Bir yere gidince sağıma soluma hep mimar gözüyle bakıyorum. Mimar gibi yaşıyorum.

İngiltere’de Jersey Adası’nda kültür envanteri, Londra’da Banqueting House’un çatısını yangına karşı daha güvenli hale getirme, İrlanda’da küçük bir tarihi şehir için kültürel miras odaklı kentsel dönüşüm projesi, demirciler loncası sıra evlerinden birinin restorasyonu, milli saraylar, müzeler, kaleler, çöller...

Kültür mirasının elle tutulamayan yerel, toplumsal değerinin farkında olarak yaşamak... Tarihe dokunarak, hissederek ve yazarak yaşamak... Aylince yaşamak...

Öykü Anlatan Mimar

Zehra Akdemir Veryeri ('85)

Zehra Akdemir ile önce veli olarak tanıştım. Lise1 öğrencim Sera'nın annesiydi. Görüşmeye geldiğinde bugüne ve yarına umut dolu, ısıltı ısıltı bakan gözleri dikkatimi çekti. Her şey yolunda ve daha iyi olacak duygusu. Bir gün Ahmet Adnan Saygun Sanat Merkezi civarında Sera'ya rastladım. Kendisinden ve annesinden bahsettik. Anne mimardı ama onun yanı sıra kent kültürü, Akdeniz, Ege, tarih gibi sözcükler sıralandı. Bazı sözcüklerin peşine düşersiniz ya. Ben de Zehra Akdemir'in peşine düştüm sözcüklerin peşi sıra. Pandemiden önce Lozan Pastanesi'nde buluştuk. Peşine düştüğüm sözcükler beni Zehra'dan Derin'e (Erpulat) götürdü.

Zehra Akdemir iyi bir eğitimin iyi bir hayat sağlayacağına inanmış... ACI'dan sonra ODTÜ'ye düşmüş yolu. ODTÜ'den başlayarak anlatıyor.

ODTÜ, Kafa Karışıklığı ve Mimarlık

Evet, ODTÜ genel kanıya göre özel bir yer ve sanırım bunun sebebi mesleki donanımın ötesinde, insanın kendisiyle ilgili "olasılıkları" fark ettirecek bir zemin sunması. ODTÜ'de öğrencilik çatışarak, zorlanarak, keşfederek geçen bir süreçtir. Sonra da hayatın boyunca öğrenci olursun. İnsana çok iyi gelen bir kafa karışıklığı yaratır orası.

Buna ilişkin bir anımı hatırlıyorum. ODTÜ'de ilk senemin birinci haftasıydı. Yapı Statiği dersine gireceğiz. Üst sınıfların ağzından düşürmediği efsane bir hocayı bekliyoruz. Geç kaldı, geldi derken, sınıftan içeri, iri yarı, derin mavi gözlü, hiç gülümsememesine rağmen sempatik yüzlü ve dahası başında koca bir deniz gözlüğü ve şnorkeliyle bir tip girdi. "Hello! Nereden geldiğimi tahmin ettiniz mi?" Üç beş kişinin "Fishing, sea..." filan dediğini hatırlıyorum.

Şnorkelli, deniz gözlüklü adam beklediğimiz Pultar Hoca'ydı. Bize çantasından başka gözlükler de çıkardı. Kimi güneş gözlüğü, kimi yakın gözlüğü, kimi miyop, kimi pilot... Toparlayabildiği kadar gözlük toplamış, getirmişti. Tüm gözlükleri takarak, gördüğü şeyleri anlattı ayak üstü. Baktığın şey değişmese de gördüğün değişebiliyordu. Bir on beş dakika gözlüklerin gördüğünü konuştuk. Sonra bize o sömestr "bina" anlatacağını söyledi. Bir binanın sadece bir bina olmadığını, baktığın göz(lüğü) e göre değişen bir varlık olduğunu anlatmaya çalışıyordu.

Oysa o zamana dek benim gözümde bir bina hep bir binaydı. Ben onu hem bir betonarme karkas sistem hem de şiir olarak okuyabileceğimizi hiç düşünmemiştim! Bir gerçekliğe bakış açısındaki çeşitliliğin ve olasılıkların varlığının, insanın kafasını karıştırdığı kadar müthiş bir biçimde ruhunu rahatlatıldığını

Önce kendi çocuklarım için, kültür ve sanat tarihi programları üretmeye başladım. Kendi başıma, görselleştirerek Ortaçağ, Rönesans anlatıları oluşturdum. Çocuklar müthiş sevdiler. Hemen ardından bu çalışmanın bilgisini SEV'de o zamanlar idareci olan sevgili Nilhan Çetinyamaç ve Özlem Altay'la paylaştım. Onlar, çalışmayı çok ilginç buldular ve tüm 5. sınıflara zorunlu ders olarak koymak istediklerini söylediler. Doğrusu onlarınki de büyük bir öngörüydü. Ben de tüm görselleştirme ve animasyonlarını kendim yaptığım, "TarihSEV- Ortaçağlar ve Rönesans – Çocuklar için Kültür ve Sanat Tarihi Programı"nı hazırladım.

da o zaman fark ettim. Hayatta her şey olabilirdi(n); Bir çok şeyi kendi göz(lüğü)üne göre yeniden şekillendirebilirdin, standart bir meslek tanımı olmayabilirdi ve bir gencin, geleceğe dair bu tür bir güven ve özgürlük hissinden daha fazlasına ihtiyacı yoktu!

Böylelikle ben, mimarlık okumanın, sadece "mimar olmak" olmadığını, bina tasarlamının ötesinde çok farklı boyutlarının olabileceğini ODTÜ'de okurken fark ettim. Mimarlık kültürü dediğimiz, toplumların yaşadıkları mekânlara ve insanların mekânlarının üretimine karşı takındıkları farklı tavırları öğrenmeyi, binaları okumayı çok sevdim.

Bir Binayı Okumak

Bakın mesela, İzmir'de herkesin çok iyi bildiği Kordon'u düşünün. Oradaki en ayırt edilebilir yapı olarak Atatürk Müzesi'ni gözünüzün önüne getirin. Bu yapının künyesine bakarsanız, 19. yüzyılda yapılmış bir ev olduğunu, büyüklüğünü, yüksekliğini, dönemsel özelliklerini öğrenirsiniz. Oysa yapıya yaşam kültürünü de içine alan bir gözlükle baktığınızda ruhuyla tanışırsınız.

Kordon-Atatürk Müzesi denen o eski beyaz eve bakalım. İzmir'in 1800'lü yıllarının Levanten ve Rum ağırlıklı sakinlerinin bir izi olan bu evin ilk sahibi Takfor adında bir Rum halı tüccarı imiş. Evi kendi hane halkını gözeterek yaptırmış. Sonrasında Takfor İzmir'de duramayıp şehri terkedince yapıyı Naim Bey devralmış. Burayı Naim Palas olarak işletirken Cumhuriyet devriminin ayak sesleri duyulmaya başlamış. Mustafa Kemal İzmir'e gelişlerinde özellikle Naim Palas'ı tercih edermiş. "Paşa, bu odadan Kordon'a baktıkça Selanik'i mi, çocukluğunu mu hatırlıyordu acaba?" diye sorgulamaya başlarız. Bütün bunları düşünüp bilince o yapı artık ayağa kalkıp bizimle konuşmaya başlar.

Zehra Akdemir Ververi

Mimarlık Eğitiminden Eğitimin Mimarlığına

Ben bugün yerleşim ve dünya kültürleri üzerine çalışıyorum. Çocuklar ve gençler başta olmak üzere, yediden yetmişe, farklı yaş gruplarına, farklı coğrafyaların yerleşim ve sanat kültürlerini anlatan eğitim materyalleri ve programları hazırlıyorum. Mekânları, yerleri, sanatları kültürleri, öyküleştirerek ve görselleştirerek anlatıyorum. Bu öykü anlatıcılığı bende izi olan bir diğer "okul", Mekân Psikolojisi ve Sosyoloji alanlarında doktora ve doçentlik çalışmalarımı yaptığım Dokuz Eylül Üniversitesi'nde kazandım.

DEÜ Mimarlık Bölümü'nde yirmi yıl mimari tasarım stüdyolarının yürütücülüğünü yaptım. Bölümdeki hocam Gürhan Tümer'in içimdeki yeri bir başkadır. O bir mimar-yazardı. Yani deyim yerindeyse yazarak inşa ederdi. "Yazarak konuşarak yani sözcükler kullanarak... duvarları altın, çatısı gümüş, kapıları elmas düşsel şatolar saraylar tasarlayabilirsiniz," diye yazmıştı bir kitabında.

Onunla uzun zaman çalıştık ve ben bu rüzgârla 2000'li yılların başında, stüdyo hocalığı yaparken, onca yıldır öğrendiğim mimarlık eğitimi tersine çevirip *eğitimin mimarlığının* da yapılabileceğini ve hatta yapmam gerektiğini düşünmeye başladım.

Nasıl Başladım

Öğretim üyeliği yaptığım yıllarda birlikte çalıştığım 18-24 yaş grubu gençlerin öğrenme alışkanlıklarını, değer yargılarını, motivasyonlarını çok gözlerdim. Stüdyo derslerine girerken, bir dönem, üzerime "Mesleki İngilizce" diye mimarlık terimlerinin İngilizcesini öğretmem beklenen bir ders kaldı. Dersin akışını, kendime göre biraz değiştirdim. Ben eğlenmezsem kimse eğlenemeyecek hesabıyla, tüm dersleri, Leonardo'dan Michelangelo'ya, Corbusier'e, Wright'a dek mimarları ve kültür insanlarını konu alan, filmli, görselli bir biyografik öykü anlatımına çevirdim. Gençler, kolon-kirişin İngilizcesini sözlükten değil, öyküden öğrendiler. Bunu farkettiğim günden beri öykü anlatıyorum.

Önce Çocuklar

Önce kendi çocuklarım için, kültür ve sanat tarihi programları üretmeye başladım. Kendi başıma, görselleştirerek Ortaçağ, Rönesans anlatıları oluşturdum. Çocuklar müthiş sevdiler. Hemen ardından bu çalışmanın bilgisini SEV'de o zamanlar idareci olan sevgili Nilhan Çetinyamaç ve Özlem Altay'la paylaştım. Onlar, çalışmayı çok ilginç buldular ve tüm 5. sınıflara zorunlu ders olarak koymak istediklerini söylediler.

Doğrusu onlarınki de büyük bir öngörüydü. Ben de tüm görselleştirme ve animasyonlarını kendim yaptığım, "TarihSEV- Ortaçağlar ve Rönesans – Çocuklar için Kültür ve Sanat Tarihi Programı"nı hazırladım. O günden bu güne, 2. sınıflardan 7. sınıflara dek, Anadolu ve Avrupa coğrafyası merkezli, neolitik dönemden modern dünyaya, tüm kültür ve sanat devirlerini, en sade dilde, öyküleştirerek ve görselleştirerek anlatıyor, materyaller geliştiriyorum. 7/70 KÜLTÜR SANAT isimli eğitim şirketimde çok farklı yaş grupları için ve farklı konularda, farklı iş partnerleriyle kültür projeleri üretiyoruz.

2016 yılında bu kültür anlatımını görsel öyküleme metoduyla aktardığım İzmir Dersi Projesi, MEB'in "Türkiye'de Eğitimde Yenilikçi Yöntemler" kategorisinde 1047 proje içinden birincilik ödülü kazandı. TÜBİTAK'tan Avrupa Birliği Projeleri'ne değin, yerel yönetimler ve Milli Eğitim Bakanlığı ile çalıştım ve halen de çalışıyorum. İzmir'in Kemeraltı'sından Kadifekale'sine, Efes'ten Artvin'e ve Akdeniz'de birçok yerin öyküsünü, kurgu karakterlerle ve mekân görselleştirmelerle hikâyeleştirerek anlatıyorum.

Ben Öyküler Anlatırım Dinleyene

Öykü anlatıcılığı, benim yapabildiklerimin toplamı sanırım. Mimarlık kültürünü bilmek,

tasarım ve görsel iletişim bilmek ve en önemlisi eğitimi önemsemek benim yapı taşlarım. O yüzden öykü anlatıcılığı kadar beni heyecanlandıran daha başka bir şey bilmiyorum. Yazdığım ya da çizdiğim öyküler hep bilgilendirme amaçlı, öğretici/informatif anlatılar olsa da aslında sürekli kendimi ve dünyamı anlatıyorum. Yazdığım her karakter hayatımdan biri: babam, eşim, kızım ya da bir dostum.

Bir anı bırakıyorum sanki öyküyle onlara.

Derin'e Giden Yol

2019 yılında bana Akdeniz Doğa Tarihi'ni öyküleyerek çocuklara anlatmamı isteyen bir proje geldi. Çatısını kurduğum hikâyenin ana kahramanı, doğaya sevgili, yaşının üzerinde duyarlı ve o yüzden yaşlılarla çok iyi vakit geçirebilen bir kız çocuğu olacaktı.

Zaman çok ilginç bir şey. Bizi kesiştiriyor, ayırıyor, birleştiriyor. Ben Akdeniz'e dair bu öyküyü kurguladığım zamanlarda, Derin Erpulat'ın unutulması imkânsız hikâyesine denk geldim. Zaman onu da içine almıştı. Beni de onunla bu şekilde buluşturdu. Çocuklar için hazırladığım *Akdeniz- İlk Zamanlar Öyküsü* kitabının kahramanı Derin oldu.

Ve Zehra Okuyor – Derin ve Cevat Kaptan

"... Beyaz Peri görevini tamamlamanın ve diğer perilerle karşılaşmanın heyecanını yaşamak yerine, hüzünlü bir suskunluğa bürünmüş. İçinde milyonlarca yıllık bir boşluk hissetmiş. Gözlerini Akdeniz'den ayıramıyormuş. Zamanın sayılardan ibaret bir şey olmadığını, milyonlarca anıdan büyük bir bağ olduğunu fark etmiş. Yukarıdan o bağlara bir kez daha bakmış... Denize sarılan karaları, tuzlu turkuaz suyu, Cebelitarık'ı, Karadeniz Boğazı'nı, kayıkları, adaları, zeytin ağaçlarını, karatavukları, ardıc kuşlarını, Bereketli Hilal'i, buğday tarlalarını, Çatalhöyük'ü, deniz kaplumbağalarını... Koca zamanı görmüş. Büyüyen yaşama ve onu emanet ettiği insana son kez bakmış ve yaldızlı gökyüzüne süzölmüş.

Bir sessizlik oldu. Derin uzun uzun baktı Cevat Kaptan'a.

Cevat Kaptan, Derin'e 'ne oldu?' der gibisinden göz kırptı.

Derin, omuzlarını silktili, başını denize çevirdi, kısık sesle:

Zaman Perisi öyle mi?

Cevat Kaptan:

Hı, öyle.

Bize bunları bırakmış yani... Denizleri, bu tepeleri, balıkları, hepsini herşeyi... Öyle mi?

E tabi, her şey zamanın işi. Kim dediydi bakayım: "Zaman içinde emek, umut,

sabır barındırır."

Kim dediydi?

Derin'in bulutlanmış yüzü ışıktı. Gülümsedi:

Mor Peri!...

Ve yeni bir enerjiyle ayağa kalktı:

Torbaları beraber toplayalım mı Cevat Amca?"

(AKDENİZ – İLK ZAMANLAR ÜLKESİ'nden
Çocuklar için Akdeniz Doğa Tarihi- İBB- Akdeniz
Akademisi Yayınları)

Kemeraltı Canlanıyor

Kentimiz İzmir Derneği Genel Sekreteri Sedef Özer'in okurlarımıza birkaç sorusu var: "İzmir'in merkezinde yaşayıp dünyada eşi benzeri olmayan birbirine bitişik sinagogları hiç ziyaret ettiniz mi? İzmir'in en güzel camilerinden, barok esintileri taşıyan Salepçioğlu Camii'ni gördünüz mü? Kemeraltı Antikacılar Çarşısı'nda bir mezata katıldınız mı? Hiç mevsiminde karadut şerbeti tattınız mı?" Yanıtınız hayır ise buyurun röportajımıza...

Sedef Özer ('96)

"Kemeraltı'nın altını üstüne getirmek için yanınıza kimi alırdınız?" diye bir soru yöneltseydi, hiç düşünmeden söyleyeceğim ilk isim Sedef olurdu. Kentimiz İzmir Derneği'nin genel sekreteri, Sedef Özer'den ('96) bahsediyorum. Yaklaşık dört yıldır bu görevde olan Sedef'in Kemeraltı'nın eski cazibesine kavuşması, canlandırılması ve tanıtılması için ne kadar çok emek verdiğinin en yakın tanıklarından biriyim. Derneğin en yeni projelerinden olan Şifa Eczanesi, Yeni Şükran Oteli, Fotoğrafçı Hamza Rüstem, Kuru Kahveci İlyas Gönen gibi Kemeraltı'nı

Kemeraltı yapan isimlerin kahramanı olduğu "Kemeraltı Hikâyeleri" kitabını okumadıysanız öneririm.

Bitirince benim gibi, "Ben de kendimi Kemeraltı'nı bilir sanırdım," diyeceğinize eminim. Sedef'le Kemeraltı için yaptıklarını, yapmayı planladıklarını ve ACl'li olmanın ona kazandırdıklarını konuştuk.

Şu soruyla başlamak istiyorum. Kemeraltı senin için ne anlam ifade ediyor? Bir gün bu semtin tekrar canlandırılması ve tanıtımı için çalışacağın hiç aklına gelir miydi?

Benim çocukluğum Kemeraltı'nda geçti. Babamların burada bir dükkânı vardı. Biz de üç kardeş, hafta sonu ve bayram tatillerinde yardıma giderdik. Kemeraltı sokaklarında kaybolur, alışveriş yapar, komşu esnafla sohbet eder, her gidişimizde Kemeraltı'nın farklı bir lezzetini tadardık. Çok özel bir yer benim için, çocukluğum... 2017 yılında Sayın Uğur Yüce'nin önerisi ile İzmir'in kültürel mirasının korunması ve tanıtılması amacıyla faaliyet gösteren Kentimiz İzmir Derneği'nde çalışmaya başladım. En önemli projemiz de Kemeraltı'nın tekrar canlandırılmasına yönelikti.

Çocukluğumun Kemeraltısı için çalışmak çok özel oldu benim için. Aslında küçük bir itirafı başlamalıyım. Ben Kemeraltı'nı hep çok severdim ama bu kadar zengin bir kültürel miras mekânı olduğunu bu işle birlikte keşfettim.

ACI'dan mezun olduktan sonra eğitimin ve kariyerin nasıl ilerledi?

Ege Üniversitesi'nde işletme lisansının ardından pazarlama alanında yüksek lisansımı tamamladım. Daha sonra Flama Dış Ticaret ve aile işimizde çalıştım. Özel sektör tecrübemi takiben İzmir Kalkınma Ajansı'nda hibe programları biriminin ve yatırım destek ofisinin koordinatörü olarak 12 yıl çalıştım. Üniversite hayatım boyunca ve sonrasında da hep sivil toplum kuruluşlarında gönüllü olarak yer aldım. Sivil toplumda çalışmak hep hayalimdi. Yaklaşık dört yıldır da Kentimiz İzmir Derneği'nin Genel Sekreteri olarak çalışıyorum.

Kemeraltı için neler yaptığınıza geçmeden önce halihazırdaki imajını senden dinlese...

Dünyada gezdiğimiz yerlerde mutlaka eski şehri (old town) ziyaret ederiz. İzmir'in tarihi kent merkezi de Kemeraltı ve çevresi. Tarihi kent merkezi çoğunlukla Kemeraltı ile temsil ediliyor gibi görünse de aslında Basmane ve Kadifekale'yi de içeren çok daha geniş bir alan. Burası çok özel bir yer.

2020 bizim için çok yoğun ve verimli bir yıl oldu. İki Avrupa Birliği projesi hazırladık ve her ikisi de destek almaya hak kazandı. Ortak olduğumuz iki Avrupa Birliği projesini de yürütmeye başladık. Konak Belediyesi'yle hayata geçirdiğimiz Tarihi İstiklâl Okulu projesinde İzmir Kalkınma Ajansı'ndan aldığımız destekle 140 yıllık okulun restorasyon çalışmalarını yürüttük. İzmir Büyükşehir Belediyesi'yle yine Kemeraltı ve çevresinin tanıtımı için pek çok farklı proje yaptık.

Aslında pek çoğumuz sadece alışveriş ya da kahve içmek için tercih ediyor olabiliriz ama buranın en önemli özelliği, yaklaşık 2500 yıldır süregelen kesintisiz yerleşimin mimari, kültürel ve ticari birikimi. Kemeraltı, eski iç limanın doldurulmasıyla gelişen bir yer ve 17'nci yüzyıldan beri İzmir'in ticaret merkezi. Tüm bu mimari yapılarla birlikte geleneksel zanaatlar, nesilden nesle aktarılan meslekler, lezzetler, insan hazineleri ve onların hikâyeleri ile burası çok değerli bir kültürel miras barındırıyor. Derneğimizin (TARKEM ve ilgili paydaşlarla birlikte) hazırladığı dosya ile Kemeraltı ve çevresi geçtiğimiz Nisan ayında UNESCO Dünya Miras Geçici Listesi'ne girdi.

Dernek olarak Kemeraltı ile ilgili çalışmalarınız hangi alanlarda yoğunlaşıyor?

Biraz önce pek çok kültürel değerini saydığım bu son derece değerli alanı bizler ne derecede koruyabilmişiz? İzmirli, hatta bu bölgede yaşayanlar bu söz konusu mirasın ne kadar farkında? Bizim de temel meselemiz bu. Biz hem Kemeraltı'nın hem İzmir'in kültürel değerlerini korumaya ve tanıtmaya çalışıyoruz. Koruyalım ki gelecek nesillere taşıyabilelim diye... Her gün bir değerimiz yok oluyor. Örneğin Basmane'de 1841 yılında yapılmış olan Paşayakov Kortejosu (Cevahirci Han) iki yıl önce bir gecede yıkıldı ve otopark haline getirildi. Geleneksel el sanatlarımız ve yöreye özgü pek çok lezzeti maalesef artık bulmak çok zor. Peki var olan değerlerimizi ne kadar iyi biliyoruz? İzmir'in merkezinde yaşayıp dünyada eşi benzeri olmayan birbirine bitişik sinagogları hiç ziyaret ettiniz mi? İzmir'in en güzel camilerinden, barok esintileri taşıyan Salepçioğlu Camii'ni gördünüz mü? Kemeraltı Antikacılar Çarşısı'nda bir mezata katıldınız mı? Hiç mevsiminde karadut şerbeti tattınız mı?... Dernek olarak biz, tarihi mekânlardan zanaatkârlara, geleneklerden törenlere, festivallerden mutfak kültürüne, tarihi kişiliklerden efsanelere yani kentimize ait tüm maddi ve manevi değerlere yönelik projeler geliştiriyoruz.

Agora

Kültür turları, Hazine Avı, Kısa Kısa Kemeraltı Kısa Film Yarışması gibi etkinliklerin yanı sıra İzmir'i Keşfet film serisi, tarihi kent merkezi broşür ve haritaları, mobil uygulama çalışmaları gerçekleştirdik. İzmir Büyükşehir Belediyesi'yle tarihi kent merkezi iletişim çalışmalarını 2017 yılından beri yürütüyoruz. Uluslararası projeler hayata geçiriyoruz. İzmir Tarihi Liman Kenti'nin UNESCO Dünya Mirası Geçici Liste başvurusunda diğer paydaşlarla birlikte rol aldık. Metruk haldeki yapılar için projeler hazırlıyor ve tarihteki işlevlerine uygun olarak yenilikçi işlevler geliştirerek topluma kazandırıyoruz.

2020'de dernek olarak hangi projeleri gerçekleştirdiniz? 2021 için hedefleriniz neler?

2020 bizim için çok yoğun ve verimli bir yıl oldu. İki Avrupa Birliği projesi hazırladık ve her ikisi de destek almaya hak kazandı. Ortak olduğumuz iki Avrupa Birliği projesini de yürütmeye başladık. Konak Belediyesi'yle hayata geçirdiğimiz Tarihi İstiklâl Okulu projesinde İzmir Kalkınma Ajansı'ndan aldığımız destekle 140 yıllık okulun restorasyon çalışmalarını yürüttük. İzmir Büyükşehir Belediyesi'yle yine Kemeraltı ve çevresinin tanıtımı için pek çok farklı proje yaptık. Kültür turları, tarih ve fotoğraf buluşmaları, illüstrasyon çalışmaları gibi... Çevrim içi hazine avı yaptık. Kültür için Alan programından destek alarak hayata geçirdiğimiz "Kemeraltı Hikâyeleri" projesi ile Kemeraltı ile özdeşleşen, onu özgün kılan sayısız isim arasından belirlenen on ismin hikâyesi kaleme alındı ve görselleştirilerek kitap haline getirildi. 2021 yılı bizim için aslında bir dönüm noktası olacak. Çalışmalarımızı tüm İzmir geneline yayacağımız bir dönem. Avrupa Birliği projelerimizden bir tanesi ile İzmir için bir kültürel miras envanter çalışması ve stratejisi hazırlayacağız. Bu alanda çalışan kurumları bir araya getirdiğimiz bir merkez ve platform kuracağız.

Sedef Özer

8.500 yıllık tarihi bir geçmişe sahip İzmir için ilk defa böyle bir çalışma yapılacak. Diğer Avrupa Birliği projemizde de İtalya ve Yunanistan'dan ortaklarımızla birlikte Smyrna Agorası'nın tanıtımına yönelik çalışmalar yürüteceğiz. Diğer arkeolojik alanlarda olduğu gibi AR&VR teknolojileri, dijital ekranlar, hediyelik eşyalar, harita, broşür gibi pek çok uygulamayı Kazı Başkanlığı ile birlikte yapmayı planlıyoruz. Tarihi İstiklâl Okulu'nun restorasyonu Nisan ayında tamamlanacak. Burayı kodlamadan uzay bilimlerine, robot yapımından marangozluk atölyelerine, giyilebilir teknolojilerden tarım teknolojilerine kadar çocukların önce öğrenecekleri sonra kendi projelerini hayata geçirecekleri dünya standartlarında bir yapıda hizmet verecek bir yenilikçi öğrenme merkezi haline getirmek en büyük hedefimiz.

Yaptığınız projeler arasında seni en çok heyecanlandıranı hangisiydi?

Aslında bir sivil toplum kuruluşunda kültürel mirasın korunması için çalışınca, projeleri birbirinden ayırmak çok zor. Her birini gerçekten müthiş bir heyecanla yapıyoruz.

Ama özellikle metruk durumdaki tarihi bir okulun adım adım restore edildiğini görmek beni çok heyecanlandırdı. Hep savunduğumuz bir şey var, metruk yapıların restore edilmesi kadar onları doğru işlevle sürdürmek de önemli. Aksi takdirde hızla yine yok oluyorlar. Geçmişte eğitim kurumu olan bir yer yine bir eğitim merkezi olarak İzmir'e kazandırılacak. Ayrıca beni heyecanlandıran başka bir husus, bu merkeze her çocuğa kaliteli eğitim alma fırsatı sağlayacağımız bir sistem kuruyor olmamız. Göçle gelen, kente uyum sorunu yaşayan, eğitime erişim olanakları zayıf olan çocuklara da kucak açacak, dünyalarını zenginleştirecek.

Okulumuzla ortak bir proje yaptınız mı, işbirliğiniz oldu mu?

Birkaç küçük işbirliğimiz oldu. Ancak tarihe, kültürel mirasa bu kadar önem verdiğini bildiğim okulumla henüz büyük bir projede işbirliği yapma şansımız olmadı. Umarım en kısa zamanda keyifli bir projeyi birlikte hayata geçiririz.

ACI'lı olmanın kariyerinde nasıl bir etkisi olduğunu düşünüyorsun?

Bir sivil toplum kuruluşunda çalışıyorum. Amerika'da ve Avrupa'da üçüncü sektör olarak geçen çok önemli kuruluşlar. Ancak maalesef ülkemiz hem profesyonel çalışan hem de gönüllülük açısından hâlâ çok gerilerde. Bizde STK'lar, zamanı ve parası bol insanların gönüllü olarak çalıştığı platformlar olarak algılanıyor. Gerçi bu tablo son yıllarda biraz değişmeye başladı. Bende bu bilincin gelişmesi ve kariyer seçimim ise ACI sayesinde. Yaklaşık beş sene devam ettiğim çocuk yuvası kulübü, gerçekleştirdiğimiz pek çok proje "sosyal fayda" üretmenin keyfini ve önemini gösterdi bana. Aldığımız tarih, sanat tarihi, turizm gibi derslerin kültürel mirası yorumlama şekline katkısı büyüktür. İzmir için tarihi alanda yürüttüğümüz bu keyifli projeye tüm okuldaşlarımızın bir şekilde katılarak bizlere destek olmalarını diliyorum.

Kemeraltı'nda Bir Esnaf

Melis Soysal Tüyene ('90)

ACI'lı olmaya adım attığım 1962 yılında gözlük takmaya başladım ve hâlâ gözlük yaşamımın önemli bir meselesi. Geçmişteki fotolara bakıyorum da hep bana en yakışmayan gözlükleri seçmişim. Kolormatik, yuvarlak, dikdörtgen, yüzümün yarısını kaplayan gözlükler... İleri derecede miyop olduğum için de kalın kalın camlar. Ne ızdırap! Hele ergenlikte.

Bir gün gözlük ihtiyacım nedeniyle sevgili arkadaşım Ülkü İskit'in eşi Ergin'in Kemeraltı'ndaki değişmez gözlükçüsü Tunç Optik'e uğradım. İçeride son derece şık ve bakımlı bir kadın, her yeri aydınlatan bir gülen yüz. Saçlar bakımlı, eller manikürlü ve ojeli... Hatta bir keresinde simli çoraplar giymişti, alçak ökçeli ayakkabılarla. Fonda çok dinlendirici bir caz müziği. Önünde bir kitap. Ve konuştukça ACI '90 mezunu optisyen Melis'le tanışıyorum. O mekânda olmak o kadar hoşuma gidiyor ki Kemeraltı'na indikçe hep uğruyorum, kitaplara, gözlüklere dair sohbet ediyoruz. Tabii pandemi öncesi.

Tunç Optik nasıl başladı?

Babam Tunç Soysal, Tunç Optik'i şu anda olduğu yerde, Milli Kütüphane'nin sokağında, 1. Beyler'de 1972'de kurmuş. Onun, zamanın çok ilerisinde yaşayan bir insan olduğunu düşünmüşümdür hep. Mesela o zamanlarda hiçbir yerde klima yokken, yurtdışından Amana marka bir klima getirtmiş. Dükkânın dekorasyonunu da değerli mimar, ressam Nafi Çil yapmış. Bu şık dükkâna girdiğinizde, ki ben mağaza yerine dükkân demeyi çok daha samimi buluyorum, serin, mis gibi bir hava ve fonda Julio Iglesias ya da Zamfir'le karşılanırsınız.

Çok da yakışıklı ve bakımlı bir adamdı babam; sınıf arkadaşlarımla yalancısıyım... Her zaman çok şık, jilet gibi giyinirdi. Araba kullanırken buruşmasın diye ütülü kıyafetlerini askıda getirip dükkânda giyinirdi. Hâlâ dükkâna uğrayıp, hatırlarını soran, beyaz saçlı ve genç kız bakışlı hayranları var. Selamlarını kendisine ilettiğimde, bu seksenbirlik delikanlının yüzündeki mutluluğu görmeyi isterim.

Gözlükçülük: Kısa bir tarihi

Geçmiş 13. yüzyıla dayanıyor gözlüğün. Gözlük camlarında günümüzdeki gelişmenin temellerini atan çalışmalar ise 1900'li yılların başlarında. Gözlük çerçevelerinde, en başından beri, İtalyanlar lider. Gözlük camlarında ise Almanlar, Fransızlar ve sonradan yarışa katılıp öne geçen Japonlar.

Siz nasıl başladınız?

İzmir'in en güzel okulunu bitirdikten sonra, şahane bir üniversite

olan Boğaziçi'ndeki deneyimim de benim için büyük bir şanstı. Boğaziçi'nden mezun olduktan sonra, ailemin tek çocuğu olarak, babamın büyük bir özen ve emekle yıllarını verdiği optisyenlik müessesesi Tunç Optik'te çalışmaya başladım.

Sevgili babacığım ne Amerikanlı, ne Boğaziçili olmama hiç aldırmadan, beni önce çok sıkı bir çıraklık eğitiminden geçirdi: Temizlik, getir götürdü, çay söylemek her türlü çaylaklığı yaptırdı. On beş yıl birlikte çalıştıktan sonra, sanırım artık zamanı geldiğine karar vermiş ki, kendini emekli edip sorumluluğu bana devretti. Bu süreç içinde ben de Ege Üniversitesi'nden optisyenlik diplomamı almıştım zaten.

Kemeraltı'nda bir esnaf diyelim...

Mutluluğun ve tatminin, parataktir-ödül koleksiyonundan ziyade, bir kafa durumu olduğuna inanan insanlardanım.

Çalışan pek çok insan gibi ben de evde geçirdiğim zamandan daha fazlasını işyerimde geçiriyorum ve gururla söylüyorum ki ben Kemeraltı'nda mutlu bir esnafım.

Kemeraltı bambaşka bir gelenektir, ruh, samimiyet, doğallıktır. Burada kendimi, geçmişte aynı evde yaşayan teyzeli, nineli, dedeli, torunlu kalabalık bir ailenin ferdi gibi hissediyorum. Sabah kepengimi açarken selamlaştığım komşum Gökhan, boyozcum Mehmet abi, ayakkabı boyacımla Yüksel, benim bu güzel ailemin birer parçası. Bir de 1. Beylerin enteresanlığı, daracık bir sokakta neredeyse otuz tane gözlükçünün yanyana oluşu...

Dükkânım ise benim mabedim diyebilirim. Sabah ilk işim bütün gün fonda bana eşlik edecek olan caz müziğini açmak olur. Hatta dükkânımıza ikinci kez gelen bazı ziyaretçilerimiz, "Aa, ben buraya daha önce de geldim. Caz müziği dinleyen gözlükçüsünüz siz," derler.

Dükkânım evim gibidir ve ben her gelen misafirimi güler yüzle karşılarım. Okulumun bana verdiği kendim olabilme özgüveni sayesinde insanların gözünün içine bakarım. Yaşlısı, genci, garibanı, karunu hepsiyle samimi bir ilişki kurmaya çalışırım.

Tesadüfen ya da tavsiyeyle bir okuldaşım dükkânıma gelirse, birbiriyle gurbette karşılaşmış iki memleketli gibi mutlu oluruz. Karşımdaki rahatlar çünkü tam da ne istediğini anlayacağını çok iyi bilir. Bu bana iki kat sorumluluk yükler. Sadece müşterimi değil koca bir aileyi mutlu etme sorumluluğunu yüklenmişimdir zira.

Dükkânda Misafirler ve Gözlük Seçimleri

Ben işimin numaralı gözlük kısmını, güneş gözlüğü kısmından hep daha çok sevdim. Nedeni de bir optisyen olarak, doğru camı doğru çerçeveye önererek, kişinin günlük kullanımına, yüz yapısına, stiline en uygunu tavsiye ederek bir fark yaratabilme imkânının olması.

Teknolojiyi ölçüm ve montaj cihazlarıyla maksimum kullanmak da benim sorumluluğum. Babam bu konuda sektörümüze örnek bir optisyendi. Ben de onun bana emanet ettiği bu değerli ismi en iyi şekilde taşımak için büyük çaba gösteriyorum. Bir gözlüğü teslim ettiğimde, ya da bir süre kullandıktan sonra karşımdakinin memnuniyetini ifade etmesi benim en büyük ödülüm. Benim görevim olduğu halde bazen çok içten ifade edilen bir "Allah sizden razı olsun" beni hem utandırıyor, hem de çok mutlu ediyor.

Gözlük çerçevelerinde şu yüze şu yakışır, şu bilgisayar programı bunu en iyi belirler gibi yaklaşımları anlamsız buluyorum. Kişinin burun yapısı, kaş göz yapısı, cildi ve tarzı önemli olan. Dolayısıyla, bu tercih çok kişisel, benim de optisyen olarak görevim kullanıcıyı doğru yönlendirmek. Bazen orta yaşlı hanım hanımcık bir bayan, oğluyla alışverişe geliyor. Oğul, kız arkadaşına ne yakışacaksa, annesi için de aynı tarzı istiyor. Aslında niyet çok naif ve iyi ancak anne o gözlüğü sadece hafta sonlarında değil, işte de, katılması gereken bir davette de kullanacak. İşte orada görev bana düşüyor.

Gencin suyuna giderek, alttan alta anneyi yönlendirip, sonradan da memnun olacağı bir tercihi yaptırabilmek için kullandığım ince stratejileri görmeniz lazım.

Kitaplar, kitaplar...

Ne çok severiz onları...

Amerikan Koleji'nde artık genetik kodlarımıza işlenen ilkeler gereği önce o gün için halledilmesi gereken sorumluluklarımı bitiririm ki kalan zamanımı, mutlu yaşam sırrıma, kitaplarıma ayırabileyim. Esnafın yoğunluğu bir günden diğerine çok değişir. Gün olur yemek yemeğe, su içmeye vakit bulamam, gün olur kitabımdan 100 sayfayı deviririm. O gün okumaya hiç fırsat bulamasam da her zaman masamın baş köşesinde duran kitabımı görmek bana huzur ve yaşam enerjisi verir.

Klasîği, polisiyesi her türlü kitabı çok severim. Pandemi döneminde de İş Bankası Yayınları'nın modern klasikler dizisine dadandım. Şiddetle tavsiye ederim. Her hafta bu diziden bir kitap %40 indirimde giriyor ve pazartesi Konak İş Bankası'nın altındaki İş Bankası Yayınları'na, "bakalım bu haftaki maceram hangisi olacak," diye, koşarak gidiyorum.

Modern klasikler serisinde yakın zamanda beğenerek okuduklarım Somerset Maugham'dan *İnsanın Esareti* ve Graham Greene'den *Meselenin Özü*. Günde yüz sayfa okumayı kendime hedef belirledim. Herhangi bir aksilikten dolayı o gün hiç okuyamazsam sanki su içmemişim gibi eksik, sağlıklı hissedirim kendimi.

Esnaflık, çalışma saatleri açısından oldukça yorucu bir iştir. Cumartesi bile akşama kadar dükkândaım. Ama hep şunu düşünüp mutlu olurum: Benim için en büyük kaçamak, tatil, zaten kitaplarımdan sihirli dünyası içinde kendimi kaybetmektir. Ne mutlu ki ben en büyük lüksümü dükkânımda her fırsatta yaşayabiliyorum.

Pandemide Kemeraltı

Pandemiden en çok etkilenen bölgelerden biri de Kemeraltı oldu çünkü burada yerleşim yok, işyerleri var. Pek çok kişi toplu taşımayı kullanmayı tercih etmediği için gelen gidenimiz çok azaldı. Sağlık sektöründe olduğumuz için biz nispeten biraz daha az etkilendik. Ama yeme, içme, eğlence sektörlerinin durumu çok vahim. Kemeraltı'nın bazı bölgeleri terk edilmiş şehre döndü.

Dilerim ki güzel İzmir halkı, pandemi bittiğinde, eski dost Kemeraltı için kalbinde ayrı bir yer ayırır ve eskisinden de sık ziyarete gelir, çünkü sarılması gereken yaralarımız gerçekten çok derin şu anda. Anne, baba, büyük büyükbabalarımızdan kalan bu mirası devretmek gelecek nesillere borcumuz. Gittikçe dijitalleşen, mekanikleşen dünyamızda Kemeraltı'nı bir nefes, geçmişten bir feyz, samimi ilişkinin ne olduğunu hatırlatan bir vaha olarak saklayabilmemizi diliyorum.

Huzuru ve mutluluğu

Kemeraltı'ndaki gözlükçü dükkânında bulan, kitap, caz ve dost sever bir eş ve annenin hikâyesi bu. "Kendine ait bir mabedi" olan güzel bir dost kazandım ben de. Tam da kendime göre!

Film İzletme Tutkusunu

Hindistan'dasınız, Çin'desiniz, Brezilya'dasınız ya da Türkiye'de... Bilgisayarınızı açıp mubi.com adresine girdiniz... Karşınıza "Aşk. Won Kar Wai Sineması" başlıklı film programı çıkacak. Hong Konglu usta yönetmenin *Aşk Zamanı* filmini izleyebileceksiniz. Bundan 14 yıl önce, Efe Çakarel ('94) de aynısını yapmak istemişti, oturduğu kafede bilgisayarından *Aşk Zamanı* izlemek... 2007 yılında kurduğu MUBI vasıtasıyla bugün dünyanın dört bir yanından sadece *Aşk Zamanı*'na değil, daha birçok dünya sineması klasiğine, bağımsız filmlere, belgesellere erişilebiliyor. O, dünyaya MUBI'yi armağan etti, ben de kurucularından olduğum *Altyazı Sinema Dergisi*'nde MUBI'de gösterimde olan filmler üzerine yıllarca yazıp çizdim. Haliyle Çakarel'e soracak çokça soru biriktirmiştik. Pandemi sürecinde MUBI Türkiye'de büyük bir atılım yaptı. "Herkes MUBI'den film seyredene dek, gece gündüz çalışmaya devam" diyor Çakarel. Peki Tokyo'daki kafede *Aşk Zamanı* izlemek isteyen o kişi bugünlerde hangi filmleri izliyor, ACI yıllarından aklında kalan bir film var mı, pandemi nedeniyle kapanan sinema salonlarını özleyiyor mu, MUBI Türkiye'de film prodüksiyonuna destek olacak mı... Hem MUBI'nin doğuş hikâyesini kendi ağzından dinleyelim hem de bugüne bakalım.

MUBI'nin hayalini ilk kurduğunuz anı hatırlıyor musunuz? İlk hangi film vardı mesela aklınızda? O ilk zamanlarda "bu filmi mutlaka insanlara internetten ulaştırmak istiyorum" dediğiniz bir film ya da filmler geliyor mu aklınıza?

Bundan 14 sene önce bir gün Tokyo'da bir kafede oturuyorum, Wong Kar Wai'nin *Aşk Zamanı* adında çok sevdiğim bir filmini bilgisayardan seyretmek istedim. Ve 2007 yılında, koskoca Japonya'da, dünyanın en büyük üçüncü film pazarında, internet üzerinden bu filmi seyredebileceğim bir servis bulamadım.

150 milyar dolarlık ev sineması pazarının gelecek 10-20 sene içerisinde DVD ve kablo/uydudan internete kayacağını hissettim ve o kafede iş planımı yazmaya başladım. Bir ay içerisinde Silikon Vadisi'nde MUBI'yi kurdum.

MUBI'yi kurduğum zaman bugünün en parlak değeri olan 'içeriğin' önemi bu kadar fark edilmemişti. Ne sunduğumuzun önemli olduğundan ve insanların içeriğimizle etkileşime geçmeleri gerektiğinden çok emindik. Buradan hareketle 'sevilen', kendi enerjisiyle büyüyen bir yapı yaratmalıydık. Çok inandığım bir yoldu bu. Dünyaca iyi bilinen ve herkesin öyle kolay

Efe Çakarel ('94)

kolay ulaşamadığı filmler olacaktı MUBI'de. Fikir öyle netti ki çok ciddi bir boşluğu dolduracaktı. Bu amaçla yola çıktım ve MUBI kurulmuş oldu.

İlk başladığınız zamanlarda film dünyasının muhafazakâr olduğunu, yapımcıların internet üzerinden filmlerini göstermek istemediklerini söylüyorsunuz bir röportajda. Aradan geçen 14 yıl içinde MUBI'yle büyük başarılarla ve ortaklıklara imza attınız; Celluloid Dreams, Criterion Collection, Sony, Martin Scorsese ve World Cinema Foundation, Paul Thomas Anderson.... Artık her şey çok farklı. Peki yıllar içinde ortaklık yapmaktan en fazla keyif aldığınız kişi ya da kurumlar hangileri?

Gerçekten de çok önemli işbirliklerimiz oldu. Birbirinden özel kurumlarla yan yana geldik. Sinema dünyasının büyük yaratıcıları rüya gibi destekler verdi. Yine de kendi adıma en unutulmazının Paul Thomas Anderson olduğunu söyleyebilirim. Bizi aradı ve *New York Film Festivali*'nde gösterilecek olan yeni filmini (*Junun*) MUBI'ye vermek istediğini söyledi. Bu zaten yeterince heyecan verici bir şeyken bir de öyle bir başarı hikâyesine dönüştü, izlenme rakamları o kadar yüksek geldi ki, bir anlamda gözümüzün açılmasını sağladı. Yeni ve exclusive içeriklere ciddi şekilde yatırım yapmaya başlamamız en çok bu ortaklığın eseri.

Peki bu kadar çok işinizin arasında istediğiniz kadar film seyretmeye vaktiniz oluyor mu? Siz neler izliyorsunuz son zamanlarda?

Film seyretmek bunca yılın sonunda hâlâ en sevdiğim ve beni en çok dinlendiren aktivite. İstediğim kadar film izleyebildiğimi söylersem yalan olur. Bunun için işi gücü bırakıp sabahdan akşama kadar film izlemem lazım. Sanırım film izletme tutkusu zaman içinde film izlemenin bile önüne geçiyor.

Yine de ne kadar yoğun ve yorgun olursam olayım her gün bir film

izlemeye gayret ediyorum. Ben de tıpkı MUBI'nin programı gibi, türler, dönemler ve ülkeler arasında gidip geliyorum. Bazen yeni çıkan bir filmi dünyada ilk izleyenlerden biri oluyorum, bazen de bir türlü göremediğim bir klasikle tanışıp, 50-60 yıllık bir hesabı kapatıyorum. En son izlediğim filmlerden biri Robert Altman'ın kusursuz Raymond Chandler uyarlaması **Uzun Veda / The Long Goodbye** (1973), diğeri Türkiye'de de gösterdiğimiz ve üyelerimizin müthiş bir ilgiyle kucakladığı **Başlangıç / Beginning** (2020).

Sizin de "film sinemada izlenir" dediğiniz zamanlar oluyor mu? Pandemiden önce en son sinemada izlediğiniz film hangisiydi? Sinemada film izlemeyi özleyor musunuz?

Bu konuda şanslıyım; *Venedik Film Festivali* inanılmaz bir şekilde gerçekleşti biliyorsunuz geçen Eylül ayında ve orada **New Order** filmini seyrettim. Hayran kaldım. İngiltere için tüm haklarını satın aldık filmin. Sinemada film izlemeye bayılıyorum ve tabii ki çok özleyorum. Film izlemenin bir tane değil pek çok yolu var. Bunların içinde en güzeli hiç kuşkusuz beyazperde. Fakat film hava gibi su gibi bir şey benim için ve perdede izlemek istediğim filme ya da bizzat perdeye erişimim olmadığında da film izleyebilmem lazım. İngiltere'den başlayarak giderek sayıları artan birkaç ülkede büyük bir heyecanla sürdürdüğümüz MUBI GO projesi, tümüyle perdede film izlemeyi ve bağımsız sinema salonlarını desteklemeyi amaçlıyor. Pandemiyle kesintiye uğramış bu projeye en yakın zamanda geri dönebilmeyi ve ileride Türkiye'ye de getirebilmeyi umuyoruz.

Diğer dijital platformların ticari kaygılarla yayın programına almadığı filmlere MUBI yer veriyor. Sadece auteur yönetmenlerin filmleri, "sanat sineması" ya da klasikler de değil, MUBI aynı zamanda belgesellere, kısa filmlere ve yer yer avangard sinemaya da yer açıyor. Diğer platformlarda

Aşk Zamanı

zincirleme seyre şartlayan binge-watch gibi sistemler de yok MUBI'de. Peki MUBI'nin bağımsız filmleri seyirci için cezbedici kılla yöntemleri neler? MUBI'nin deyim yerindeyse "şeytan tüyü" nerede sizce?

Birisi dünyanın bir yerinde bütün özeni ve gayretiyle bir film yapmışsa, bambaşka bir yerdeki birinin de bu filmi izlemeye hakkı olduğunu düşünüyoruz. Yeterince ararsak, çekildiği yerde bir sinema salonunu dolduramayacak kadar küçük bir filmi bile Muğla'dan Mardin'e kadar izleyecek binlerce insan bulabileceğimize inanıyoruz. Bugün bu zevkli söyleşiyi yapabildiğimize göre, bu konudaki heyecanımızı her gün biraz daha büyüyen topluluğumuza da geçiriyor olmalıyız. Şeytan tüyümüz sinemaya duyduğumuz sevgide yatıyor sanırım.

New Order

MUBI, örneğin Netflix'in giremediği Çin pazarına girmeyi başarmış, küresel ölçekte büyüyen, alanını genişleten bir platform. Bölgesel stratejiler MUBI'nin başarısında ne kadar etkili oldu? "Şu ülkede izlenmez" dediğiniz filmlerin çok izlendiği, sizi hâlâ şaşırtan durumlar da oluyor mu?

Elbette. Zaman zaman bir filmin farklı bir kültürde karşılık bulduğuna, sürpriz bir ilgiyle karşılandığına şahit oluyoruz. Bu tür deneyimler hayli öğretici oluyor. Genel olarak da bölgesel stratejilerimizi oluştururken sadece küratörlerimizin birikiminden değil, elimizdeki tüm izlenme verilerinden yola çıkıyoruz. Global çizgimizle uyumlu, fakat en ince detaylara inerek tasarladığımız bölgesel programlar, merkez ofislerimizin olduğu Londra ve New York'ta değil, İstanbul'dan Sao Paulo'ya, Mexico City'den Mumbai'ye, bizzat yerel ofislerimizde yapılıyor. Ve bu da seyircinin MUBI'yle kurduğu aidiyet duygusunda önemli rol oynuyor.

MUBI 2007'de kurulduktan sonra Türkiye içeriğini zenginleştirdi ve buradaki sinefillerde büyük bir heyecan yarattı. Ardından Türkiye özelinde bir duraklama dönemi oldu sanırım. Fakat şimdi yeniden Türkiye'de büyük bir atılım içindesiniz. MUBI'nin Türkiye macerasını nasıl değerlendiriyorsunuz? Pandemiyle birlikte dijital platformlara yönelik ilgi artışının MUBI Türkiye'nin güç kazanmasına katkısı oldu mu sizce?

Türkiye'de kaliteye ve kültüre aç çok sayıda insan olduğunu görüyoruz.

Büyük bir potansiyel var. Bu bizim son dönemde yaptığımız yatırımla pandeminin de üst üste gelmesi sonrası artık emin olduğumuz bir şey. Herkesin eve kapandığı bir dönemde içeriğin önemi daha çok ortaya çıktı ve bu da reklamdan çok içeriğe yatırım yapan MUBI'ye yaradı. Türkiye'de hızla büyüyor. Önümüzün çok açık olduğunu hissediyoruz ve bu fırsatı en güzel şekilde kullanmak, sinema seyircisinin yüzünü güldürmek için ne gerekiyorsa yapmak istiyoruz. O yüzden Türkiye'de herkes MUBI'den film seyrederken, gece gündüz çalışmaya devam. Zor mu? Tabii ki zor. İmkânsız mı? Kesinlikle hayır. Hiçbir şey imkânsız değil.

Sinema seyircisi yeni merak alanları da üretebilen bir seyirci. 10-20 yıl önce yüzüne bakılmayan filmler kültleşebiliyor, sinema sektöründeki erkek egemenliğine dair bir karşı bilinç oluştukça feminist ve kuir filmlere yönelik ilgi artıyor ya da Türkiye yapımı belgeseller de -2020'de olduğu gibi- ilgi çekebiliyor vb. MUBI, değişen seyircinin bakış açısını ne ölçüde takip ediyor? Yakın dönemde yenilikler bekleyebilir miyiz MUBI'den?

MUBI sadece program tarafında değil, satın almadan desteğe, tasarımdan ürün geliştirmeye, pazarlamadan çeviriye, her cephede sinema delisi çalışanlardan oluşan bir platform. MUBI'de sadece çalışırken değil, iş dışında da en çok konuştuğumuz şey sinema. Sinema dünyasındaki yenilikleri 7/24 takip ediyoruz. MUBI'den her daim yenilik bekleyebilirsiniz.

MUBI bolca da klasik filme yer veren bir platform. Yakın zamanda, ırkçı ve cinsiyetçi içeriklere sahip klasiklerin dijital platformlardan kaldırılması etrafında tartışmalar yaşandı. MUBI'nin bu konuya yaklaşımı nasıl?

Toplumun her zamankinden daha hassas olduğu konular var. Sinema seyircisi de her zamankinden daha bilinçli. Biz günlük hayatı seyirciyle iç içe

Efe Çakarel

yaşıyoruz. Onlarla organik bir ilişkimiz var. Gerek ileriye dönük programlarımızı oluştururken, gerekse kataloğumuzu gözden geçirirken günümüz toplumunun ve sinema seyircisinin hassasiyetlerine büyük öncelik veriyoruz. Zamanın ruhunu önemsiyoruz.

Reha Erdem'in pandemi sırasında yeni filmi *Seni Buldum Ya!* da ilk kez MUBI'de gösterildi. Türkiye yapımı filmlere MUBI'nin yeni sezonunda daha sık karşılaşılabilecek miyiz?

Kesinlikle. Harikulâde sinemacılarımız var ve onların yaptığı heyecan verici işleri hem Türkiye'den hem de farklı coğrafyalardan seyircilerle buluşturmak bize büyük mutluluk veriyor. İlk kez MUBI'de görücüye çıkacak Türkiye yapımı filmlerin sayısı giderek artacak, bunun müjdesini verebilirim.

Pandemi ile birlikte sinema salonları büyük darbe aldı, dijital platformlara ilgi arttı. Öte yandan Türkiye'deki sinema yasasına göre, bir sinema filmi salonda gösterime girdikten ancak 5 ay sonra dijital platformlarda yayınlanabiliyor. Sizce Türkiye'de bu konuda bir

esnemeye gidilmeli mi, yoksa sinema salonları bundan zarar mı görür?

Bildiğiniz gibi bu konu bütün dünyada tartışılıyor ve oyunun kuralları yeniden yazılıyor. Ben Türkiye'deki sürenin çok uzun olduğunu ve kısalması gerektiğini düşünüyorum. Bunun uzun vadede sinema salonlarına zarar vereceği fikrine de katılmıyorum. Filmler sinemalarda yine pandemi öncesine yakın oranlarda izleniyor olacak ama dijital platformlarla birlikte toplam izlenme sayısı muazzam seviyelere ulaşacak.

Türkiye'de film yapımını destekleme gibi bir düşünceniz var mı?

Var. Halihazırda görüştüğümüz ve ciddi şekilde ilgilendiğimiz iki önemli proje mevcut. Dilerim en kısa sürede sizinle de paylaşabiliriz.

Aşk Zamanı

Son olarak... Ben kamera ve kurgu odasıyla ilk kez ACI'da okurken tanıştım. Edebiyat dersleri için kısa filmler çekiyorduk. Sizin Matematik Olimpiyatları'na katıldığınızı ve derece aldığınızı biliyoruz, peki ACI yıllarınızdan sinemaya dair anılarınız neler?

Kültüre, sanata çok değer veren ve beni bu konularda zenginleştiren bir anne-babaya sahip olduğum için çok şanslıyım. Sinemayla ilişkiye dair çok net bir anım var. Sene 1990. Orta üçüncü sınıftayım. Bir İtalyan filmi En İyi Yabancı Film dalında Oscar almış, ismi **Cennet Sineması / Cinema Paradiso**. Annem elimden tutup bu filme götürdü beni ve o günden sonra hiçbir şey aynı olmadı. Benim sinemaya olan aşkım o cumartesi sabahı başladı...

Pandemiye Sanat Molası

Bu aralar sokak sesleri farklılaştı. Balkonlarının kıymetini her zaman bilen İzmirli için pek bir değişiklik olmasa da, farklı şehirlerde evlerine hapsolanlar sabah sohbetlerini kar kış demeden balkonlara taşıdı. Yavaş yavaş unutulmaya başlayan komşuluklar kendilerini hatırlatırken, yardımlaşma ve toplu halde yaşama bilinci her zamankinden fazla önem kazandı. Sarılma, bir arada olma, bir sofraya etrafında toplanma hasreti çeken insanlık için değişim ve dönüşüm zamanı geldi çatı.

Eskişehir

Kayıplarımızın yasını tuttuğumuz bugünlerde, uçup giden planlarımızın ve araya giren mesafelerin eksikliğini hissetmemek mümkün değil. Bu değişimin sonuçlarını ilerleyen zaman içinde göreceğiz. Zorlandığımız ve üzüldüğümüz anların bilincinde, her şeye rağmen mutlu olmak hakkımız. Peki pandeminin ortasında mutluluk nerede saklı?

Çok uzak değil, yıl 2019. Başımıza geleceklerden habersiz dostlarımızla konserlerde buluşup dans ediyoruz. Benim gibi uzun süredir [sözde] evden çalışanların en yakın dostu dizüstü bilgisayar kafe masalarında kahvelerin yanında yerini alıyor. 2009'dan beri ailecek kurduğumuz *Kedi Kültür ve Sanat Merkezi* bünyesinde başlattığımız kültür ve sanat programlarını günbegün genişleyen sanat topluluğumuzla Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanında gerçekleştiriyoruz. Sergi gezmek için çizdiğimiz rotalardaki her yeni durakta gerçekleşen tesadüfi karşılaşmalarla sohbetlerin keyfi artıyor. Yeni şehirlerde kalabalıkların içine dalıyor, keşif yapmanın tadını çıkarıyoruz. Derken bir virüs bizi esir alıyor, ya da biz ilk başta öyle sanıyoruz.

Maskelerimizi çıkarıp özgürce nefes aldığımız, şehir hayatının hızından uzaklaşıp en yakınlarımızla bir arada olduğumuz, toprağa bastığımız, ağaçları izlediğimiz anlar kadar bilgisayar ve telefonlarımızın başında

geçirdiğimiz vaktin de tadını çıkarmak için arayışlarım pandemi öncesinden beri sürüyor. Ne de olsa teknolojiyle yakın ilişkimiz o kadar da yeni sayılmaz. Keşiflerimi ve pandemide hayatta kalma rehberimi sanatla yaşayanlarla paylaşmak istiyorum.

Çoğumuz müzelerin çevrim içi turlarını, atölye programlarını, kanaat önderlerinin konuşmalarını, konserleri tüketmeye devam ediyoruz. Bütün bu etkinliklerin arasında yine de bir etkileşim, yakınlık ve karşılıklı paylaşım eksik. Bu açığı sosyal medya bir nebze kapatıyorsa da, içerikler ağırlığını yitirmeye başlıyor. Elbette, aynı dönemde bu eksiklikleri telâfi etmeye çalışan keyifli oluşumlar karşımıza çıkmaya başladı. Pandemi öncesindeki yakınlıkları dijitalle dönüştürmenin yollarını, dostlarımızla birlikte araştırmaya karar verdim.

IO Collects, topluluk odaklı bir kolektif sanat girişimi olarak pandeminin neticesinde doğdu. Mekânlara 2009'dan beri sığamayan etkinliklerimizi bu dönemde evlerimizden sürdürüyor, şehirleri ve kıtaları ekranlardan birbirine bağlayarak izlediğimiz filmleri, okuduğumuz kitapları, sanatın güncel konularını konuklarımızla birlikte tartışıyoruz. Şimdiye kadar online mecrada *auteur sinemasını* (yazar/yönetmen sineması) Ken Loach, Woody Allen, Pedro Almodovar, Wes Anderson ve Peter Greenaway gibi farklı tarza sahip yönetmenler üzerinden incelerken; sunumlarımızda göstergebilim, tarihsel ve psikolojik incelemelere de yer verdik. Filmler üzerinden yönetmenlere has imzaları ile tekrar eden olguları da keşfettik. Feminizmin 1., 2. ve 3. dalga hareketlerini *YouTube* güzellik toplulukları ile ilişkili olarak inceleyen akademisyen ve öğretim üyesi Dr. Merve Genç'in kitabı üzerine hararetli bir söyleşi yaptık. Bu sohbetin ardından *IO Collects* çatısı altında

Deniz Can

Kısa bir öneriler listesi:

► *Rijksmuseum* başta olmak üzere müze ve koleksiyonlarına yaratıcı yeni bakış açıları sunan online etkinlikler (rijksmuseum.nl)

► Frida Kahlo'nun evinin ("La Casa Azul" (Mavi Ev)) sanal turu

► fam° illüstrasyon ve animasyon ajansının tasarladığı *Ozmaz* ile sergi ve oyun platformlarının ilginç birlikteliği

► ABD, Virginia'daki *National Women's History Museum*'un sözlü tarih çalışmaları

► British Council'in online sergi serisinin sonuncu çalışması "Varmak Üzere" (http://exhibitions.britis-hcouncil.org/?_ga=2.161938873.467424749.1614516738-1575744103.1614087424)

► Ücretli online film platformu MUBI'nin film seçkileri

► Müzelerde bulunan ilginç eserler (<https://www.artfund.org/whats-on/more-to-see-and-do/features/the-weird-and-wonderful-objects-you-can-explore-in-museum-collections-online>)

bir kitap kulübü kurmaya karar verdik. Pandeminin ardından yapacağımız gezilere bir ön hazırlık niteliğinde, farklı şehirlerdeki sanat etkinliklerini ve şehirlerin kültürel değerlerini sunumlarla takip ettik. Önümüzdeki günlerde online atölye ve uygulamaları içeren etkinlikleri, happy hour buluşmaları ve daha pek çoğunu yine birlikte gerçekleştireceğiz.

Birçok mezunumuzun da yer aldığı bu topluluk, sanatseverleri alıcıdan ziyade, bilgi ve beceriye sahip katılımcılar olarak görüyor. Diğer oluşumlardan *grassroots* (konunun muhatabı kitle için aynı kitle tarafından şekillendirilen) yapısıyla ayrılıyor. Kısıtlamalardan dolayı uzun süre fiziksel olarak etkinliklerimizi gerçekleştirmekten uzak durduk. Bunun yerine ekran başında buluşmayı tercih ettik.

Fakat kısıtlamaların azalmasıyla birlikte sınırlı sayıda kişiyle tedbiri elden bırakmadan offline etkinliklerimizi gerçekleştirmeye başladık. Kimi zaman dinleyici kimi zaman anlatıcı oluyoruz. Sanat alanında üretim yapan paydaşlarımıza danışmanlık hizmeti ve destek verirken, evlerimizin içinde sanatla fiziki buluşma imkânı tanıyan koleksiyonlarımızı nasıl geliştirebileceğimiz konusunda birbirimize yardımcı oluyoruz. Planladığımız eğlenceli ve doyurucu etkinliklerle yakında oturduğumuz yerden kalkıp nasıl harekete geçebileceğimizi de göreceğiz. Bunun örneklerini geçtiğimiz yıllarda Berlin, Londra, Paris, Venedik, Tiflis gibi şehir sanat rotalarında deneyimledik. *Artwalk* ve *stüdyo* ziyaretlerinde üretimlerini sanatçılardan ve sergi kuratörlerinden dinledik.

Dileğim en kısa sürede dijital ve fiziki ortamı bir arada değerlendirebileceğimiz günlere bir an önce kavuşmak ve hayâlini birlikte kurduğumuz *sip&paint*, tadım ve sanat sohbeti eşleşmesi gibi etkinlikleri gerçekleştirebilmek.

UNWTO verilerine göre 2020, “Turizm Tarihinin En Kötü Yılı”

Korona virüsün, tüm dünyada pek çok sektörü ciddi biçimde etkilediğini biliyoruz ancak en büyük darbeyi alan sektörlerden birinin turizm olduğu şüphe götürmez. “Çöken sektör” tanımı ise hiç abartılı kaçmaz. Nitekim Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü 2020 yılı zararının 1,3 trilyon dolar olduğunu açıkladı. Sorunlar, kayıplar, artılar ve evrildiği şekliyle turizm sektörünü Çiçek Hekimgil ile inceledik.

Çiçek Hekimgil ('80)

Lisansını Dokuz Eylül Üniversitesi Endüstri Mühendisliği'nde, yüksek lisansını Boğaziçi Üniversitesi İşletme Bölümü'nde tamamladıktan sonra tarih, arkeoloji ve sanat tarihine ilgisinin ağır basması sonucu iş yaşamını turizm sektörüne kaydırmış. Seyahat etmeyi hobi olarak benimsemesi de kararını pekiştirmiş. Lisanslı Profesyonel Tur Rehberi olmuş. Seyahat acentası açmış, rehberlik ve turizm danışmanlığı yapmış. “Turizm sektörü ve pandemi?” diye sorarak sözü Çiçek'e bırakıyoruz...

Turizm Sektörü ve Pandemi...

Turizm sektörü ülkemizde de dünyada olduğu gibi her dönem dalgalanmalardan en hızlı etkilenen sektördür. Nitekim geçtiğimiz yıl ortaya çıkan Covid-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına almış, bu süreçte ilk ve en çok etkilenen sektör de turizm olmuştur. Virüsün neden olduğu olumsuz sağlık koşullarına meydan vermemek adına insanlar eğlence, gezi, festival, konser, spor müsabakası gibi aktivitelerini kısıtlamak zorunda kalmıştır. İlerleyen zamanda da zorunlu kısıtlamalar getirilmiştir. Yurtiçinde şehirlerarası giriş

çıkışlar kısıtlanmış, bazı ören yerleri ve müzeler geçici süreyle kapatılmıştır. Aynı şekilde sınırlar da kapatılmış, yasaklar gelmiş, bazı ülkelerin arasındaki uçak seferleri tümüyle iptal edilmiştir. Uçuşların iptal edilmediği ülkelerde ise seyahat sonrası zorunlu karantina süresi konulması bu ülkelere seyahate engel teşkil etmiş, seyahatleri kısıtlamıştır.

Sektörde en çok etkilenenler dersek...

Turizm, çok geniş bir sektördür. Birçok farklı sektörle iç içedir. Seyahat acentaları, rehberler,

oteller, uçak-gemi-otobüs gibi taşıma şirketleri, dükkânlar, müzeler, ören yerleri, restoranlar, kafeler hepsi birbirine bağlı çalışırlar. Bunların içinde de en çok rehberler ve seyahat acenteleri olumsuz etkilenmiştir. Diğer gruplar kısıtlı da olsa çalışma imkânı bulmuşlar ancak rehberler bir yılı aşkın bir süredir işsiz kalmıştır. En son geçen hafta umutsuzluğa kapılan ve hayatına son veren genç bir meslektaşımızı kaybetmenin üzüntüsünü yaşıyoruz.

Turizmdeki bu olumsuzluk dünyada ve ülkemizde ekonomiye büyük zarar vermiştir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'nün (UNWTO) 2019 yılı verilerine göre, dünyada turizm hareketlerine katılan kişi sayısı 1,5 milyardır. 2020'de Covid-19 salgınından dolayı uluslararası seyahat edenlerin sayısı bir yıl öncekine oranla yüzde 74 azalmıştır.

UNWTO, 2020 yılı için “Turizm tarihinin en kötü yılı” ifadesini kullanarak, turizm sektöründe hiç örneği olmayan bir krizin yaşandığını vurgulamıştır.

Önümüzdeki günlerde, gelecekte turizmde bizleri neler bekliyor?

Turizm sektöründe yeni bir dönemin başlayacağını düşünüyoruz; temassız dijital işlemler, sosyal mesafeli turlar ve izole tatiller ön planda olacak. Evlerinde karantinada kalan insanlar, karantina sonrası tatil yapmak isteyince turizm destinasyonlarında bir hareket görülecektir. Buna karşılık pandemi süresince yaşanan ekonomik sıkıntılar turizme bütçe ayrılmasını güçleştirecektir.

İşletmeler daha az sayıda müşteri kabul edecek, otellerde ve turlarda buna dikkat edilecek, bu da maliyetleri yükselteceği için konaklama ve tur fiyatları artacaktır. Konaklama sektöründe hijyen ön planda tutulacak; dezenfekte edilen odalara, restoranlara ve genel alanlara sahip oteller öncelikli tercih olacaktır. Otellerde odaların doluluk oranı ve

yatak kapasitesi sosyal mesafe sağlayacak şekilde revize edilecek, yolcu otobüsleri ve uçaklar da doluluk oranlarını azaltacaklardır. Dijitalleşme, diğer sektörlerde olduğu gibi turizm sektöründe de artacaktır. Geçtiğimiz yıl bunun örneklerini yaşadık.

Ulusal ve uluslararası toplantı, konferans, seminer, kongre vb. organizasyonlar daha çok online olarak yapılacak, ziyarette kapatılan müzeler sanal ziyarete açılacak, turizm merkezlerine dijital turlar düzenlenecektir. Rezervasyon, tur satış ve biletleme gibi acenta faaliyetlerinde de dijital uygulamalar, dijital altyapı ve dijital işgücü imkânları artacaktır. Bu süreç sonrasında muhtemelen bireysel turlar tercih edilecek, doğaya ve doğal alanlara yönelik kalabalıktan uzak kırsal alanlarda izole tatiller ilgi görecektir.

Bu arada sağlık turizminde de artış görülebileceğini düşünüyorum.

Sen turizmin neresindeydin, şimdi neler yapıyorsun?

Lisanslı rehber olduktan sonra 4 yıl Fransa'da Strasbourg Marmara Voyage'da çalıştım. Daha sonra Türkiye'ye dönerek kendi seyahat acentamı açtım. 10 yıl kadar acentacılıktan sonra serbest rehberlik ve turizm danışmanlığı yapmaya başladım. İstanbul üzerine uzmanlık ve protokol rehberliği eğitimleri aldım.

İngilizce dilinde ülkesel rehberliğin yanı sıra Türk gruplara yurtdışı turlar da yapıyorum. Ren Nehri, Tuna Nehri, Sen Nehri gibi nehir turları ve Avrupa turları.

Sevgili Çiçek, bu zorlu yolculukta sana iyi şanslar ve başarılar diliyoruz.

Geleneksel Reunion Toplantılarımıza
Ev Sahipliği Yapmaktan Mutluluk Duyarız.

MÖLA
CUNDA

HOTEL | BEACH | RESTAURANT | BAR

www.molacunda.com

Namık Kemal Mahallesi Üç Kuyular Caddesi No: 18 Cunda/Ayvalık
T:0266 327 27 01 F:0266 327 15 53

info@molacunda.com

Instagram Twitter Facebook YouTube /molacunda

“Yüksek Övgüye Değer” Bir Lojistik Yönetimi Profesörü

Yiğit Kazançoğlu ('98)

Dönem arkadaşım Yiğit Kazançoğlu, Ocak ayında gördüğümüz bir haberle bizleri gururlandırdı. Meslektaşıyla birlikte hazırladıkları makale, 54 yıldır akademik dergi ve kitapların yayıncılığını yapan, İngiltere merkezli Emerald Yayıncılık tarafından, 2020 Emerald Literati Awards kapsamında “Yüksek Övgüye Değer Makale” ödülüne layık görülmüştü. Yiğit, parlak bir akademik kariyere sahip. Doğu Akdeniz Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nden bölüm ikincisi ve Şeref öğrencisi, İngiltere'deki Coventry Üniversitesi ve İzmir Ekonomi Üniversitesi İşletme Yüksek Lisansı (MBA) programından Yüksek Şeref öğrencisi olarak mezun oldu. Ege Üniversitesi'nde Üretim Yönetimi alanında İşletme doktora derecesini aldı. Akademik hayatına 2002'de İzmir Ekonomi Üniversitesi İşletme Bölümü'nde başlayan Yiğit, 2019'da Yaşar Üniversitesi İşletme Fakültesi Uluslararası Lojistik Yönetimi Bölümü'nde Profesörlüğe atandı. Aynı bölümün 2017'den beri Bölüm Başkanlığı görevini yürütüyor. Sosyal Bilimler Enstitüsü altında Uluslararası Lojistik Yönetimi ve Fen Bilimleri Enstitüsü altında Lojistik Mühendisliği Anabilim Dalı Başkanlıklarını da sürdürüyor. Üretim ve işlemler yönetimi, tedarik zinciri yönetimi, kalite yönetimi, sürdürülebilirlik, döngüsel ekonomi, çok kriterli karar verme teknikleri konularında çalışıyor. Yiğit'le akademisyenliği, pandeminin lojistik sektörünü nasıl etkilediğini, uzaktan öğretim konusundaki deneyimlerini ve aldıkları önemli ödülü konuştuk.

Genç bir yaşta, 39'unda profesörlük unvanını aldın, 37 yaşından beri de bölüm başkanısın. Akademisyen olmaya ve lojistik konusuna odaklanmaya nasıl karar verdin?

Akademisyen olma fikrim üniversite yıllarında gelişmeye başladı, arkadaşlara ders çalıştırırken aslında bundan keyif aldığımı hissettim. Ayrıca, hocalarımın yaptıkları araştırmalar da ilgimi çekti. Ardından araştırma görevliliği ile mesleğe adım attım. İyi ki de bu kararı vermişim. İnsanın sabah kalktığında mesleğini icra etmek için hevesli olması yaşam sevincini arttıran bir husus. Mesleğimizin kesin mesai saatlerinin olmaması aslında bu mesleği yaparken sürekli kendinize yatırım yapıp değer katmanızın bir sonucu.

Günümüzde bilginin, sermaye ve siyasetin çok önünde yer almaya başlamasının da akademisyenliğin önemini giderek arttıracığını düşünüyorum. Pandemi süreci bile bunu çok açık ortaya koydu; halk ilk önce bilim kurulu ardından da aşı geliştirme faaliyetleri ile ilgili haberlere önem vermeye başladı.

Senden lojistiğin geniş tanımını öğrenebilir miyiz?

Geleneksel tanımıyla lojistik, bir ürünün ilk üreticisinden son kullanıcıya kadar olan taşıma, depolama, ambalajlama, dağıtım gibi tüm süreçlerin genelini ifade eder. Biz aynı zamanda lojistik kavramını doğru ürünü, doğru yerde, doğru zamanda, doğru miktarda, doğru şekilde,

Araştırma Görevlisi Yeşim Deniz Özkan Özen

Yiğit Kazançoğlu

doğru kalitede, doğru fiyatla sağlamak olarak da tanımlıyoruz. Lojistik süreçleri artık sadece üreticiden tüketiciye değil, "tersine lojistik" kavramı ile ömrünü tamamlamış ya da iade aşamasında olan ürünlerin ters yönde tüketiciden çıkarak izlediği yolu da kapsamakta. Bu bağlamda işletmelerde yer alan lojistik faaliyetleri, tedarik lojistiği, üretim lojistiği, dağıtım lojistiği ve tersine lojistik olarak ifade edilebilmekte.

Araştırma Görevlisi Yeşim Deniz Özkan Özen ile birlikte hazırladığınız, Emerald Yayıncılık tarafından dünya çapında binlerce makale arasından seçilerek "Yüksek Övgüye Değer Makale" olarak ödüllendirilen makalenizin konusundan ve bu

ödülün anlamından söz eder misin?

Makalemizin en büyük özelliği, uzun yıllardır üretim süreçlerinde yaygın olarak kullanılan, Yalın Üretim yaklaşımının eğitim sektörüne uygulanmasıdır. Yalın üretimin en temel prensiplerinden biri, süreçlerde karşılaşılan 8 temel israfın (fazla üretim, aşırı işleme, hatalı üretim, fazla stok, gereksiz taşıma, gereksiz hareket, bekleme ve yetenek) önlenmesi ya da en aza indirilmesidir. Yükseköğretim kurumları incelendiğinde aslında bu israfların tümünün farklı tanımlarla da olsa karşımıza çıktığını saptadık ve buradan yola çıkarak çalışmamızda yükseköğretim kurumlarında ortaya çıkan 8 israfı detaylı olarak tanımladık, ardından matematiksel bir yöntem kullanarak

bu israfları değerlendirdik. Son olarak yükseköğretim kurumlarının yalınlaştırılmasına yönelik bir yol haritası sunduk. Emerald Yayıncılık, bünyesinde veri tabanlarında aktif olarak taranan çok sayıda kaliteli akademik dergi barındırıyor. Bu bağlamda aldığımız ödül, makalemizin akademik camiada çok geniş kitlelere ulaşması itibarıyla bizi çok mutlu etti.

Pandeminin etkisiyle Türkiye’de elektronik ticaret sektörü, 2020 yılında rekor bir oranda, %85 oranında büyüdü. Dünya genelinde ise %28’e yakın bir büyümeye yaşandı. Bu bağlamda ve daha geniş bir perspektifle lojistik sektörü pandemiden nasıl etkilendi?

Pandemi ile birlikte lojistiğin kapsamında büyük bir dönüşüm olduğu söylenebilir. Pandemi öncesinde hayatımızda artarak yer alan elektronik ticaret kavramı, pandemiyle birlikte çağı kesim için vazgeçilmez bir unsur haline geldi. Günümüzde, birçok kesim artık en temel ihtiyaçlar dâhil büyük küçük demeden tüm alışverişini elektronik ticaret kanallarıyla gerçekleştirmekte. Bu durum, mevcut elektronik ticaret firmalarının altyapılarını ve içeriklerini genişletmesine, yeni elektronik ticaret yaklaşımlarının ortaya çıkmasına, lojistik hizmet sağlayıcılarına olan ihtiyacın katlanarak artmasına sebep oldu. Bu bağlamda bakıldığında lojistik firmaları yükselen talebi karşılamak için kapasite artımına giderken, yeni ve farklı hizmetler sağlayan lojistik firmaları da piyasada yerini aldı.

Ayrıca birçok bilinen elektronik ticaret firması, kendi adlarıyla lojistik faaliyetlerini genişletmeye başladı. Ülkemizde internet kullanım oranındaki yükseklik ve artan genç nüfus gibi etmenler, elektronik ticaretin gelişmesi için uygun ortamın sağlanmasında etkili oldu, bu koşullar pandemi ile birleştiğinde

Makalemizin en büyük özelliği, uzun yıllardır üretim süreçlerinde yaygın olarak kullanılan, Yalın Üretim yaklaşımının eğitim sektörüne uygulanmasıdır. Yalın üretimin en temel prensiplerinden biri, süreçlerde karşılaşılan 8 temel israfın (fazla üretim, aşırı işleme, hatalı üretim, fazla stok, gereksiz taşıma, gereksiz hareket, bekleme ve yetenek) önlenmesi ya da en aza indirilmesidir. Yükseköğretim kurumları incelendiğinde aslında bu israfların tümünün farklı tanımlarla da olsa karşımıza çıktığını saptadık.

elektronik ticaret faaliyetlerinde büyük bir ivmelenme yaşandı ve yaşanmaya devam ediyor. Dünya geneline bakıldığında da durum benzer şekilde ilerlemekte, ülkeler arası ticari faaliyetlere büyük sınırlamalar ve yeni kurallar getirilmekle birlikte bireysel elektronik ticaret faaliyetlerinde büyük artış yaşanmakta. Pandeminin lojistik sektörü üzerindeki etkilerinin kalıcı olmasını beklemekteyim. Hem bireysel hem de kurumsal olarak değişen ticari faaliyetlerin tümüyle elektronik ortamda uygulanabilirliğinin kanıtlanması ile birlikte pandemi sonrasında da elektronik ticarete olan talebin artarak devam etmesini bekliyorum.

İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde görev yaptığın dönemde, uzaktan öğretim sisteminin kurulmasında aktif görev almışsın. Pandemiyle birlikte, tamamen uzaktan öğretime geçildi. O zamanlar, bir gün böyle bir noktaya gelinebileceğini öngörmüş müydün?

O dönemde yüksek lisans programları için bu çalışmayı yapmıştık ama bir gün tüm sistem uzaktan öğretime döner mi diye de düşünüyorduk. Uzaktan öğretimin ortaya çıkışı aslında

eğitime ulaşamayan insanlara erişebilmek için, ama doğrusu bu kadar yakın bir zamanda ve geniş bir geçiş beklemiyorduk. Teknolojinin gelişmesinin yanında yaygınlaşması da bu açıdan etkili oldu. Akademisyenlik bu bakımdan uzaktan gerçekleştirilmeye yatkın bir meslek. Sadece eğitim öğretim faaliyetleri değil dünyanın birçok farklı noktasındaki bilimsel toplantı, sempozyum ve konferanslara da ulaşım ve zaman kısıtı olmadan katılım sağlayabiliyoruz. Teknoloji insanlığın yararı ve rahatı için kullanılınca verimlilik açısından birçok imkân sunuyor. Aslında her kriz farklı fırsatları da beraberinde getiriyor.

Pandemi döneminde uzaktan öğretim senin için, bölümünüz ve üniversiteniz için nasıl bir tecrübe olmuştaki?

Uzaktan eğitim çerçevesinde incelediğimizde Yaşar Üniversitesi ve Lojistik Yönetimi Bölümü olarak pandeminin getirdiği yeni koşullara çok hızlı adapte olduk. Üniversite olarak uzaktan eğitime olanak sağlayabilecek altyapımız mevcuttu, halihazırda çevrim içi platformları derslerimiz esnasında aktif olarak kullanıyorduk. Müfredatlarımızda bir miktar değişikliğe gitmemiz gerekti, ancak derslerimizin içeriğinden kaybetmeden yeni sisteme uyum sağladık. Yaşar Üniversitesi ülkemizde Lojistik Yönetimi alanında sayılı üniversiteler arasında yerini almaktadır.

Lojistik Yönetimi Bölümü özelinde baktığımızda, teori ve pratiğin bir arada işlendiği, sektörle iç içe bir yapıya sahibiz. Yüz yüze eğitim esnasında aktif olarak firmalarda yürüttüğümüz bitirme projeleri ve saha gezileri düzenlemekteydik ayrıca derslerimizde sektörden kişileri ağırlamaktaydık. Pandemi ile birlikte ne yazık ki saha gezilerimizi askıya almamız gerektiyse de sektörle iş birliğimizi, bitirme projeleri ve seminerlerde çevrim içi olarak devam ettirmekteyiz.

Uzaktan eğitimin akademisyenlere ve öğrencilere esneklik ve zaman yönetimi anlamında olumlu etkileri olduğunu düşünüyorum.

Yakın zamanda, ACI öğrencilerinin sağlam bir kariyer vizyonu oluşturmalarına destek olmak üzere düzenlenen "ACI Career Spotlight" etkinliğindeki "Mezun Buluşmaları"nda, ACI öğrencileriyle çevrim içi oturumlarda bir araya geldin. Neler hissettin?

Aslında ilk önce yılların ne kadar da hızlı geçtiğini anladım. Öğrencilik yıllarım gözümün önüne geldi. Diğer taraftan ise bu önemli etkinliğe davet edilmiş olmak beni çok gururlandırdı.

Umarım öğrencilere faydalı olmuşumdur. İnsan mezun olduğu okulun değerini yıllar geçince daha net anlıyor. Gerek kişisel gerekse toplumsal ilişkilerde bizi biz yapan değerlerin o yıllarda şekillendiğini fark ediyor. Maalesef ülkemizdeki eğitim sistemi sadece öğretim üzerine kurgulanmış durumda, bunun altında ekonomik ve toplumsal gelecek kaygıları var.

Pandemiyle birlikte, lojistiğin kapsamında büyük bir dönüşüm yaşandı.

Uzaktan eğitimin, esneklik ve zaman yönetimi anlamında olumlu etkileri oldu.

Ancak, eğitimin uzun vadeli bir yatırım ve getirisinin de toplumda saygın bir yere gelmek olduğunu düşünecek olursak, mezunu olarak, ACI'nın bu anlamda bütünsel bir eğitim kurumu olduğunu vurgulamak isterim.

Bu vesile ile ACI'da üzerimde emeği olan tüm hocalarıma tekrar şükranlarımı sunarım.

Z-Kuşağı ve Teknoloji

Pandemide günlük alışkanlıklarımızı değiştirmek zorunda kaldığımız en önemli sektörlerden birisi eğitim sektörü oldu. 2020 yılının Mart ayı sonundan itibaren bütün üniversiteler çevrim içi (online) eğitime geçtiler. Bu bağlamda Elektrik-Elektronik Mühendisliği bölüm başkanlığı görevini yürüttüğüm Kadir Has Üniversitesi'ndeki çevrim içi eğitim ve değerlendirme süreci ile ilgili tecrübelerimi sizlerle paylaşmak isterim.

Mühendislik Eğitiminde Yeni Süreç: Çevrim içi platformda ders

Mühendislik eğitiminin teorik dersleri, yoğun matematik ve fizik içermeleri nedeniyle gerek Türkiye'de gerekse yurtdışında klasik olarak denklemler ve örneklerle tahtada, uygulamalı dersler ise laboratuvar ortamında işlenmektedir. Pandemi ile birlikte derslerin çevrim içi olarak başlanması yalnızca öğrenciler için değil, genç veya deneyimli ayırımı yapmaksızın tüm öğretim üyeleri için de yeni bir süreç oldu. Derste sınıf içinde anlatılan modellerin, gösterilen denklemlerin, sunulan örneklerin hepsi sunum slaytlarına aktarıldı. Dersler çevrim içi platformlarda verilmeye başlandı.

Çift taraflı iletişimin artması

Bu yeni uygulama ile ilgili olarak gözlemlediğim en önemli iki şey, hemen hemen hepsi Z-kuşağı olan öğrencilerin derse katılımlarının sınıf içi fiziksel katılıma göre daha fazla olması ve yine öğrencilerin sınıf içi tartışmalarda, gerek mikrofonlarını açarak gerekse sohbet alanına yazarak, görüşlerini daha rahat dile getirmeleri oldu. Bu açıdan bakıldığında genelde tek taraflı aktarılan klasik mühendislik dersleri bir bakıma daha fazla karşılıklı iletişim içeren bir yapıya büründü.

Prof.Dr. Serhat Erküçük

Laboratuvar ortamı eksikliği

Diğer taraftan aldıkları teorik eğitimi laboratuvar ortamında gerçekleştiren, deney yapan öğrenciler tasarım ve deneyleri simülasyon ortamında gerçekleştirmek zorunda kaldılar. Klasik eğitimde laboratuvar ortamında yeterince simülasyon programı kullanmayan öğrenciler için bu kendilerini geliştirmeleri açısından olumlu olsa da pratik deneyim (hands-on-experience) kazanmaları açısından olumsuz oldu. Bununla ilgili olarak yaz süresince isteğe bağlı olarak öğrencilerin laboratuvar ortamında tasarımlarını test etmeleri için üniversitenin laboratuvar olanaklarını kullanmalarını gerekli önlemleri de göz önünde bulundurarak planlamaktayız.

Dersleri içselleştirmek

Çoğu derste öğrencilerin başarısını ölçmek ve değerlendirmek için klasik olarak kullanılan vize ve final sınavlarına ek olarak ödevlerin sayısı artırıldı, sınavların ağırlığı azaltıldı, çoğu teorik derse araştırma veya uygulama dönem projesi eklendi. Bu yeni değerlendirme yöntemlerini öğrencilerin dersleri daha iyi bir şekilde içselleştirerek kavramaları açısından olumlu buluyorum.

Önümüzdeki akademik yılda kampüste yüz yüze eğitime dönsek bile artık klasik eğitim ve değerlendirme sistemleri yerine çevrim içi eğitim sürecinden kazandığımız olumlu yaklaşımları da uygulayacağımızı düşünüyorum.

Derste Arya Dinlemek

Nurgün Erdöl, elektrik mühendisliği alanındaki lisans ve lisansüstü derecesini Boğaziçi Üniversitesi'nden, doktorasını Akron Üniversitesi'nden aldı. Uzun süre Florida Atlantic Üniversitesi'nde yardımcı doçent, doçent, profesör ve bölüm başkanı olarak çalıştı. Araştırma alanı sinyal işleme konusunda makaleler yazdı. IBM, Motorola gibi şirketlere danışmanlık yaptı. Ses ve insan konuşması üzerindeki araştırmalarını son zamanlarda yunuslar ve balıklara yöneltti.

Pandemi döneminde ders vermek meslektaşlarımı ve beni hayli zorladı: Hepimiz ders vermeyi yeniden öğrendik. Zoom ve benzeri ortamlarda. Benim derslerim hem matematik ağırlıklı hem de bilgisayar programlaması gerektiriyor. Mesajı tek yönlü vermek fazla sorun olmadı. Zoom öğrenmeyi, tahtaya yazmak yerine belge kamerası kullanmayı, ekran paylaşmayı –bazen ses de dahil olmak üzere–, söylediklerimin duyulmasını ve yazdıklarımın görülmesini sağlamayı kısa sürede hallettim. Sorun öğrenci ilgisini yüksek tutmaktı. Bazı öğrenciler “Nasıl kaydediliyor, sonra izlerim,” ya da “Kimseyle görüşmüyorum, vaktim çok,” diyerek ders biriktiriyorlar ve kendilerini zor duruma sokuyorlar. Kimi işini kaybedip mali güçlük çekiyor. İzolasyonun psikolojik etkisi büyük. Ders verirken bunların hepsini göz önünde tutmak gerekiyor. Hem dersin ciddiyetini korumak hem de öğrenci psikolojisini incitmemek kaygısı bizi yaratıcı olmaya sevk etti. Örneğin, sınıfımda kendini “bar müzisyeni” diye tanıtan bir öğrencime bir gün 10 dakikalık bir konser verdirdim. Bazen derse ilginç bir video veya müzikle başladım. En son Cecilia Bertoli'nin kloratürünü ortaya çıkaran bir arya çaldım. Sebebi sınıfımda Valeri Bertoletti adında bir öğrencinin olmasıydı.

Sınavlarda dürüstlük sağlamak sorun oluyor bazen. El altında olan internet stresle birleşince dürüstlük bir kenara atılabiliyor.

Prof.Dr. Nurgün Erdöl

Bu nedenle sınavlardan önce her öğrencimle tek tek yarımşar saat görüşüyor, onlara bir nevi sözlü sınav yapıyorum. Toplam öğrenci sayısı 50 civarında, çok değil. Bu mülâkatlar 25 saat sürüyor, beni de epey yoruyor. Fakat öğrencileri mutlu ediyor ve sınava hazırlıyor. Onlara, pandemi güçlüklerini anladığımı söylüyor, isteyenlerle özel görüşebileceğimi belirtiyorum. Zor durumda olduğunu tahmin ettiğim çocukları toplantıya davet ediyorum. Görüşmelerde ağlayanlar oluyor. İşte böyle zor bir dönemden geçiyoruz.

Prof. Dr. Sonia Pardo Amado ('83)

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Deneyisel Psikoloji Anabilim Dalı Bölüm Başkanı

Nerede Çimlere Yayılmış Öğrenciler?

Üniversite eğitimi bilgi ve beceri geliştirme süreci olmasının yanı sıra, düşünmeyi öğrenme ve birey olmaya ilişkin bütünsel bir yolculuktur. Üniversite deneyimini dersler, öğrenci ve öğretim üyeleriyle etkileşimler; kendini, çevreyi, insanları ve yaşamı tanıma; deneme-yanılma, isyan etme, kabullenme yaşantılarının var olduğu bir yolculuk olarak gördüğümüzde, en iyi şekilde yürütülen uzaktan eğitimin bile bu deneyimlerin sadece bir bölümünü karşılayabildiğini söyleyebiliriz.

Neredeyse bir yıllık uzaktan eğitim deneyimini değerlendirdiğimde, ders içeriklerinin büyük ölçüde aktarılabilmesine karşın, diyaloglar, sınıf içi tartışmalar, spontane paylaşımlar, ders öncesi ve sonrası sosyal etkileşimlerin kısıtlı kaldığını düşünmekteyim. En önemli eksikler ise laboratuvar ve uygulamalı derslerde yaşandı. Bazı durumlarda sanal laboratuvarlar veya çevrim içi deneyler kullanılsa da bunlar yüz yüze etkileşimlerin ve pratik uygulamaların yerini alamadılar. Öğrenciler evlerinden katıldıkları tek yönlü bir aktarımla yürütülen derslerde çoğu zaman pasif ve sessiz kaldılar, motivasyonları düşüktü, iletişim mekanik ve duygusuz oldu. Bana göre pandemi sürecinde öğrencilerin yaşadığı en büyük eksiklikler ise çimlerin üzerinde arkadaşlarıyla birlikte çalışmak, düşüncelerini, ödevlerini ve sorunlarını paylaşmak, üniversitenin yoğun sosyal yaşamına katılmak, yeni kulüplere girmek, yeni yerler görmek gibi sosyal ve bilişsel gelişimlerini güçlendirecek kampüs imkânlarından mahrum kalmaları oldu.

Prof. Dr. Sonia Pardo Amado

Diğer yandan üniversitenin en temel amaçlarından biri olan bilimsel çalışmalar pandemi nedeniyle çok ciddi ölçüde yavaşladı; bunlara katılarak bilgi ve becerisini geliştiren öğrenciler de hem bilimsel çalışmalara hem de staj çalışmalarına katımda önemli sıkıntılar yaşadılar. Öğrencilerimiz yurtdışı değişim programlarına gidemedi. TÜBİTAK yurtdışı bursu kazanmış üç öğrencim de henüz bu hakkindan faydalanamadı.

Pandemi etkilerinin tümünden olumsuz olduğunu söylemek ise kanımca doğru olmaz. Pandemi sürecinde öğretim üyeleri ve öğrenciler dijital teknoloji alanında geliştiler; türlü çevrim içi platformlarını ders, toplantı ve sınav amacıyla kullanmayı öğrendiler. Bazı durumlarda ve özellikle küçük gruplarda bu yöntemlerin akademik etkinliklerin devamı için oldukça etkili olduğu gözlemlendi. Hava durumu, yaşam şartları ve benzeri zorluklar dersleri aksatmadı, herkes eskiye kıyasla daha dakik

olmayı öğrendi, uzaktan hatta yurtdışından misafirler sınıflarımıza ve toplantılarımıza masrafsızca davet edilebildi, bu teknolojiler bilimsel anlamda zenginleşmemizi sağladı.

Kongrelerin tümü çevrim içi oldu ve bu sayede katılmak için kaynak bulamadığımız birçok bilimsel konferans ve seminere bizler ve öğrencilerimiz kolayca erişebildik. Burada kongrelerin uzaktan tadı olmadığını da itiraf etmeliyim. Dijitalleşme ve uzaktan eğitimin dezavantajlı gruplar için bir fırsat eşitliği yaratabileceğini, engeli olan veya çeşitli nedenlerle uzakta olan öğrencilerin teknolojiyi kullanarak eğitime dahil edilebileceğini gördük. Öğrencilerimiz ise pandemi sürecinde kendi aralarında ve misafir konuşmacılarla çeşitli konularda etkinlikler yapmada, öğretim üyelerinin bilimsel çalışmalarına katılmada önceki yıllardan daha istekliydiler. Hatta mekân sıkıntısı nedeniyle yıllardır toplanamayan Ege Psikoloji Kulübü de Instagram üzerinden organize ettiği çeşitli akademik ve sosyal faaliyetler ile öğrencilerimize ve bölümümüze motivasyon oldu. Bir bakıma bu süreç birbirimizin ve üniversiteli olmanın kıymetini ve güzelliklerini yeniden fark etmemizi sağladı.

Bundan sonra tamamen geriye dönüş olacağını düşünmüyorum. Pandemi kontrol altına alındığında yüz yüze ve çevrim içi iki dünyanın da avantajlarını kullanabileceğimiz bir sistem kurabileceğimiz, öğrencilerimizin, ülkemizin ve bilimin gelişimi için bu deneyimi bir fırsata çevirebileceğimiz konusunda umutluyum.

Havuz Başında Öğrenci Seslerini Özledik

Pandemi dolayısıyla eğitim-öğretime tüm Türkiye’de ara verildiğinin duyurulmasının ardından, 13 Mart 2020 Cuma günü okuldan çıkarken bu zorunlu ayrılığın sadece iki hafta süreceğini düşünmüştük. İki hafta sonra her şeyin, özellikle okul hayatının normale döneceğine inandığımızdan öğrencilerimiz ve öğretmenlerimiz için iki haftalık bir uzaktan eğitim programı hazırlamıştık. Yanılmışız.

Çevrim içi eğitimi daha önce hiç denememiştik. Öğrencilerin gözlerinin içine bakmadan, yüz yüze konuşmadan, onlara dokunmadan okul hayatımızı nasıl ekrana taşıyacaktık? Öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığını nasıl fark edecektik? Hepimiz endişeliydik ve bizleri bekleyen bu zorlu sürecin ne kadar süreceğini tam olarak biliyorduk.

Bu aşamada köklü bir eğitim kurumu olmanın, büyük ve güçlü bir aile olmanın faydalarını çok daha iyi gözlemlediğimizi söyleyebilirim. Bilişim Teknolojileri Bölümümüz gece gündüz demeden tek tek her öğretmenimize eğitim verdi. Yoğun bir hafta süresince öğretmenlerimizle yapılan bireysel toplantılar ve görüşmeler sonunda, hayatımızın değişmez bir parçası haline gelecek, kimi zaman işlerimizi kolaylaştıracak kimi zaman “teknolojinin azizliği” deyimini kullandırtacak “Zoom” ve “Teams” uygulamaları ile tanıştık.

Başta çok zorlandık. Öğretmen olarak sistemi kısa zamanda çok iyi öğrenmemiz ve buna öğrencilerimizi alıştırmamız gerekiyordu.

Seçil Yöndem

Çok kısa zamanda hepimiz ekranlarını paylaşan, sunumlar hazırlayan, evlerinin salonunu okula çeviren, canla başla ders anlatan, çevrim içi etütler planlayan, yorulmadan konu tekrarı yapan öğretmenler haline geldik. Bizler için en önemli şey öğrencinin öğrenmesiydi. Hiçbir konudan geri kalmamalarını istiyorduk. Bizi en çok zorlayan nokta öğrencilerin gözlerinin içine bakamamaktı. Her öğretmen öğrencisini çok iyi tanır. Onun bir bakışından konuyu anlayıp anlamadığını, neyi ne kadar anladığını, kafasının hangi noktada karıştığını iyi tahlil eder. Uzaktan eğitimde bunu anlamak çok zordur. Öğretmenlerimiz bunun da çaresini buldular: Öğrenciler sunumlar yaptılar, sorular çözdüler, derslere aktif bir şekilde katıldılar, tıpkı normal bir okul günü gibi dokuz saat ders gördüler, çevrim içi küçük sınavlara girdiler, not aldılar.

Derslerimizi yoluna koyduktan ve öğrencilerimizi sisteme alıştırdıktan

sonra, sırada okulumuzun vazgeçilmezi sosyal etkinliklerimiz vardı. Kısa zamanda bütün okul etkinliklerini, kulüpleri, assembly programlarını, seminerleri ve çalıştayları çevrim içi platforma taşıdık. Tüm öğretmenlerimiz, Sosyal Etkinlikler Koordinatörümüz ile çalışarak kulüp ve komite toplantılarını Zoom ya da Teams üzerinden yapmaya başladılar. Çoğu kulüp ve komite konuk konuşmacılar çağırarak sıkıcı geçen hafta sonlarımıza renk getirdi. Çevrim içi etkinlikler sayesinde ulaşamadığımız, ağırlamak isteyip de ağırlayamadığımız uzmanlarla buluşma fırsatı bulduk.

Şu son bir seneye baktığımda çevrim içi ne kadar çok şey başardığımızı açıkça görebiliyorum. Dersler, toplantılar, veli görüşmeleri, sosyal etkinlikler, öğrenci birliği seçimleri, bahar günü töreni, açılış töreni, bayram kutlamaları, anma törenleri... Yüz yüze eğitimi her haliyle çevrim içi ortama taşıdık. Sadece iki hafta süreceğini düşünerek başladığımız bu zorlu süreç bizlere okulun kapalı olmasının sadece binaların kapalı olması demek olduğunu, iletişimin uzaktan da mümkün olabileceğini, bir öğretmenin ekran başından da öğrencilerinin kalbine dokunabileceğini, 143 yıllık okulumuzun ne kadar güçlü ve köklü bir kurum olduğunu gösterdi. Ancak tüm bu kazanımlara rağmen çalan zili duymadan, öğrenci sesi Beacon havuz başında yankılanmadan olmuyor. En kısa zamanda tüm öğrencilerimizle kampüsümüzde buluşmayı umuyoruz.

SEV'in Pusulası

Bir seneden fazladır tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 salgını sürecinde, biz de ülkemizde her alanda yeni normale ayak uydurmaya çalışıyoruz. Hepimizin evi restoran, kafe, fırın, sinema, tiyatro salonu veya ofis olurken hemen hemen tüm evler de okula dönüştü. Çocuklarımız çalışma odalarında sınıflarındaymış gibi öğrenme süreçlerine devam ettiler. 13 Mart 2020 Cuma günü Greene Amfi’de, okulların kapanmasından önce tüm okul olarak yaptığımız son bayrak töreninde öğrencilerimize “Okulu evinize getireceğiz,” demiştik ve 23 Mart 2020’de çocuklarımız için “Okul eve geldi.” Aniden tanıştığımız ve kendimizi hep birlikte içinde bulduğumuz uzaktan eğitim sürecinde İzmir SEV olarak anahtar sözcüklerimiz “rutin”, “istikrar” ve “sıkı ve sık iletişim” oldu. Bu kadar değişken bir ortamda başarması çok da kolay olmayan rutinler belirledik ve kısa vadeli planlar yaparak ilerledik ve ilerlemeye devam ediyoruz.

Eğitimin, dört duvar arasında kalmaması gerektiği şeklindeki eğitim felsefemiz, süreç ilerledikçe gelişen uygulamalarımız sayesinde çevrim içi derslerimizde hayata geçti. Çocuklarımız sürece alıştıkça bizler de ders programlarımızı geliştirerek güncelledik ve süreç içerisinde “adım adım” ilerledik.

Kurum olarak çocuklarımızın öğrenme sürecindeki önemine çok inandığımız rakamsal bir not taşımayan süreç değerlendirme araçlarının olumlu etkisi ve önemini de salgın sürecinde net olarak gördük.

Sedef Büke Özyiğit

Notların olmadığı bir eğitim döneminde öğrencilerimizin neyi ne kadar öğrendiğini, geliştirerek kullandığımız çevrim içi değerlendirme araçları ile saptayarak ve öğrencilerimize bireysel akademik geri bildirimler vererek bu sonuçları yine öğrenmeye döndürdük.

Teknolojinin bu kadar ön plana çıktığı bu olağanüstü süreçte değerlerimizin ve duygusal önceliklerimizin bilincinde olarak çocuklarımızı, velilerimizi ve öğretmenlerimizi bu açıdan da desteklemeye gayret ettik. Pandemi ile mücadele ederken üzerine bir de İzmir’de gerçekleşen

deprem ve sel felaketi yaşamamız, eğitim sürecimizdeki duygusal destek çalışmalarının değerini bir kere daha gösterdi.

Tüm öğrencilerimizin biricik olduğu bilinciyle her öğrencimize, İzmir SEV’den mezun olurken okulumuzdaki öğrenme yolculukları boyunca kullanmayı öğrettiğimiz bir “pusula” veriyoruz. Bunu yaparken okulumuzda aldıkları bütünsel eğitimlerle içini doldurdıkları bu pusulalarını, hayatlarının geri kalan bölümünde “otonom” öğrenenler olarak kullanabilmelerini amaçlarız. Öğrencilerimizi otonom öğrenenler olarak yetiştirme hedefimiz, salgın döneminde meyvelerini verdi. Çocuklarımız okuldan fiziksel olarak uzak kaldıkları bu dönemde eğitimlerine evlerinden otonom öğrenenler olarak devam ettiler, kendi öğrenme sorumluluklarını aldılar, almaya da devam ediyorlar. Her birini gösterdikleri üstün çabalarından dolayı kutluyorum.

Küresel olarak hepimizin hayatının farklılaştığı bu dönemde eğitimin artık eskisi gibi olamayacağını ve “uzaktan” kavramının bir şekilde hep hayatımızda olacağını farkındayız. Bu nedenle okulların, öğrencilerini “whole child (bütün öğrenci)” olarak görerek ve eğitimin tüm dünyada evrildiğini de göz önüne alarak onları her açıdan geliştirmek üzere eğitim programlarını güncellemeleri gerektiğine inanıyorum.

Süreçte ellerinden gelenin en iyisini yapan öğrencilerimize, özveriyle çalışan öğretmenlerimize, öğrencilerimize destek veren velilerimize ve dayanışma içinde okul ruhumuzu zamanın ruhuna uyarlayarak hareket eden SEV ailemizin tüm bireylerine tekrar teşekkürlerimi sunuyorum ve çocuklarımızın hepsini okulda bir arada göreceğimiz günleri dört gözle bekliyoruz.

İzmir Amerikan Kolejinde Yetişenler Derneği başarılı ve ihtiyaç sahibi öğrencilere ACI'da öğrenim görebilmeleri için burs vermektedir. Bu bursların çok sayıda öğrenciye ulaşması ve sürekliliğinin sağlanması ancak sizin katkılarınızla mümkün olabilir.

Aynı yıl mezunlarının her birinin her ay ödeyeceği küçük miktarlar toplanarak bir öğrencinin geleceğine ışık olacaktır. Garanti verilerek yapılacak her beş yıllık burs yardımı için Sağlık Eğitim Vakfı da aynı miktarda katkıda bulunur. Böylelikle bir öğrencinin ACI'daki beş yıllık bursu sağlanmış olur.

Doğum günü, vefat ve anmalarda çiçek göndermek yerine bağış yaparak bir çocuğun eğitimine katkıda bulunabilir, hayatında kalıcı bir iz bırakabilirsiniz. Arkadaşlarınızın önemli günlerinde adlarına eğitime destek verilmesi onları mutlu eder. Özel günler için yapılan bağışlar bir sertifika ile adına bağış yaptığınız kişiye iletilir.

Destekleriniz için şimdiden teşekkür ederiz.

Aylin Başakın

İzmir Amerikan Kolejinde Yetişenler Derneği Başkanı

Birlikte Çok Daha Güçlüyüz

Amerikan Koleji'nde okumak oradan mezun olmak gerçek bir ayrıcalıktır. Benzersiz kampüsü, vizyon sahibi eğitimcileri, okul yaşamında kazanılan ve bir ömür boyu süren dostlukları ile taçlanır. Rahmetli babam üniversitede hoca iken bana, "Ekin, sizin okuldan gelenler o kadar farklı ki... Özgüvenli, sorgulayan, araştıran, sorumluluk sahibi ve dimdik bireyler hepsi," derdi.

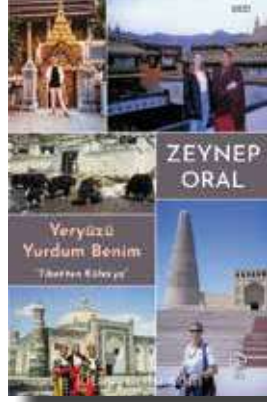
Bir toplumun en önemli yapı taşlarından birisidir eğitim, belki de en önemlisi. Biz '94 mezunları olarak bu bilinçle gücümüzün yettiği ölçüde ışık tutmak, umut olmak istedik. 2017 yılı Ocak ayında bu serüven başladı. Neden umut olmak, diye yazdım? Mezun olması için destek verdiğimiz kızımız henüz lise 1 öğrencisi iken maddi sebepler yüzünden okuldan ayrılmak üzereydi. Emeği ile kazandığı bu hak elinden alınmamalıydı. Mezun olup üniversiteye yerleştiğinde bursa katılan arkadaşlarım adına kendisiyle görüştüm. Ona dedim ki: "Biz '94 mezunları olarak 'kelebek etkisi'ne inanıyoruz. Umuyoruz ki sen de ileride kendi dönem arkadaşlarınla başka bir ACI'lıya ışık tutar, umut olursun."

Sevgili Didem Erpulat bizlere; "Sizin başlattığınız bu hareket çiğ gibi büyüdü," dedi. Şükürler olsun ki her sene yeni sınıflar ekleniyor eğitim gönüllülerine. Halen devam ediyoruz, gücümüz yettiğince de devam edeceğiz. ACI ile özdeşleşen belki de en güzel ifade "Enter to learn, depart to serve"dür. Bizler önümüzü görebilmek ve toplanacak miktarı sabitlemek adına, katkıda bulunan arkadaşları zorlamayacak bir miktar belirledik. Özellikle yurt dışında yaşayan arkadaşlarımız senelik ödeme yapıyorlar. İnanın kendimizi çok iyi hissediyoruz. Burs vermeyi taahhüt ettiğiniz zaman SEV Vakfı da ücretin yarısını karşılıyor.

Katılımcı sayısı arttıkça umutlar çoğalıyor. Sevgili Sevin Oran'ın dediği gibi: *Together We Are Strong!* Özellikle birçok anlamda sarsıntı yaşadığımız bugünlerde gelin siz de bir mum yakın, inanın çevresine tahmininizden çok daha fazla ışık verecektir.

Ekin Gökovalı Kolat ('94)

Kitap

Yeryüzü Yurdum Benim "Tibet'ten Küba'ya"

Zeynep Oral ('64), dünyanın hemen hemen her köşesini gezip gören, gördüklerini okurlarıyla paylaşan meraklı bir gezgin, gazeteci. *Yeryüzü Yurdum Benim* kitabında Tibet'ten Küba'ya, Katmandu'dan Hindistan'a, Uruguay'dan Brezilya'ya kadar pek çok ülkeyi tüm renkleriyle, insanlarıyla, olaylarıyla ve güzellikleriyle ilginç fotoğraflar eşliğinde anlatıyor.

Korona Günlerinde Hallerimiz

Bahar Vardarlı ('68) bu kitabında, "Korona günleri benim için zor geçmedi diyen varsa yalan söyler. Kendimize has uğraşlarımız elbette bizi oyaladı ama bu kadar özgür olduğumuzu düşündüğümüz veya sandığımız çağda evlerimize kapatılmak bizleri sıktı bunalttı ve sanki dünyayı başımıza yıktı. Korkularımız, kayıplarımız, acılarımız yaşamımızı kararttı. İçimizde derin, unutulmaz çatlaklar oluştu. Bunların üstesinden gelmek zor ama yaşam tekdüze ve de her anı aynı değil; kederle sevincin iç içe geçtiği veya birbirinin yerini aldığı zamanlar da var... Bu kitap sizleri biraz olsun gülümsetmek için, 'sirkeyi elden geldiğince bal eylemek' amacıyla yazıldı," ön sözünü pandemi sürecinde halkımızın hallerini görünür kılıyor. Fazlasıyla vurdum duymaz insanımızın davranışlarının virüsün yayılmasına neden olduğunu mizah ağırlıklı kısa hikâyelerle aktaran kitap, Ocak 2021'de Cinius Yayınları tarafından yayımlandı.

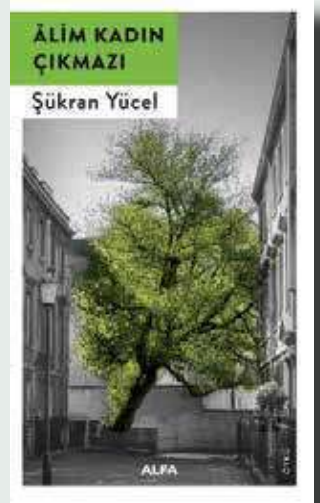

Âlim Kadın Çıkmazı

Roman ve tiyatro oyunu çevirileri, denemeleri, sinema yazıları, öyküleri ve kitaplarıyla tanınan yazar **Şükran Yücel ('71)**, yeni öykülerini *Âlim Kadın Çıkmazı*'nda bir araya getirdi.

"Yücel'in tecrübeli kalemi okura 10 öykülük bir insanlık krokisi çiziyor. Aşkta incelik intikamda kalınlaşan mürekkep toplumsal gerçekliği ve kadınlık tecrübesini en berrak haliyle resmediyor. İstanbul'da tarihten derin bir nefes alıp Troçki'nin peşinde Moda'dan Büyükkada'ya geçiyor, Serencebey'de Ahmed Midhat

Efendi ile Fitnat Hanım'ın aşk mektuplarına göz gezdiriyoruz. Sonra Pasaport Kahvesi'nde bir çay, İzmir'in sokaklarında buluyoruz kendimizi. Dolanıyoruz biteviye, bellek yitmesin diye. Yalnız iskeleler, denize ulaşan merdivenler, umut oda sır salon evler ve hayali tiyatro sahneleri gezdikten sonra *Âlim Kadın Çıkmazı*'nın bitimindeki duvara çarpıyoruz bile isteye, bir gün yıkılacağı ümidiyle." tanıtımıyla kitap Alfakitap tarafından Mart 2021'de yayımlandı.

Arkadaşımız Şükran Yücel kitabı hakkında *The Beacon*'a şunları söyledi:

"*ÂLİM KADIN ÇIKMAZI*" gerçekten var olan bir çıkmaz sokak. Sokağın tabelasını ilk gördüğümde çok sarsılmıştım. Bu kadar çarpıcı bir metaforu, ironik bir adı, bir edebiyatçı bile akıl edemezdi. Hayat genellikle sanattan daha şaşırtıcı oluyor. *Âlim Kadın Çıkmazı*'nın yayımlanışının kadınların çıkmazını daha da daraltan bir kararla aynı zamana denk gelmesi manidar. İstanbul Sözleşmesi'nden çekilme kararı kadınların haklarını çıkmaza sokuyor. Kadınları evlere hapseden, köleliğe mahkûm eden zihniyete karşı yazılmış bir öykü kitabı bu. Âlim kadın benim için aydın olsun, okur-yazar olsun, ümmi olsun kadınlık bilincine sahip olan bütün bilge kadınlardır. Öykülerimi kendilerini çıkmazda hisseden, engelleri aşmaya çalışan dayanışma içinde karanlığa cesaretle direnen bütün kadınlara (onları destekleyen erkeklere de) adıyorum."

Kim Demiş Yaramazım Diye

Çocuk edebiyatı yazarı **Aytül Akal** ('71), Redhouse Kidz tarafından yayımlanan *Kim Demiş Yaramazım Diye* kitabında okul anılarını okurlarıyla paylaştı; ilk arkadaşlıklar, başarılar/ başarısızlıklar, hayal kırıklıkları, sevinçler, heyecanlar... İlkokul, ortaokul, lise yılları anılarının değerini hatırlatan bu kitap çocukları gelecek için düşünmeye cesaretlendiriyor.

GÜNEY AFRIKA: Gökkuşuğu Ülkesi

Güliz Elal'ın ('74) gezi inceleme alanındaki ikinci eseri *Güney Afrika: Gökkuşuğu Ülkesi*, herhangi bir gezi kitabı olmanın çok ötesinde. Kitap, yazarın bu coğrafyada defalarca ve farklı bölgelerine yaptığı gezilerini, ülkenin güncel politik meselelerini, kültür ve geleneklerini, çok renkli ve çok dilli toplumsal yapısını, olağanüstü doğal güzelliklerini yansıtır. Bir bilim insanının araştırmacılığı ve gözlemciliğiyle duru ve sürükleyici bir dilde kaleme alınan kitabı, Yeni İnsan Yayınevi Ocak 2021'de okuyucularla buluştu.

Uçan Mabet

Yüzüklerin Efendisi ve *Yerdeniz* gibi dünya edebiyatının önde gelen fantastik ve bilimkurgu eserlerini son derece başarılı çevirisiyle dilimize kazandıran **Çiğdem Erkal** ('81), ilk romanı *Uçan Mabet*'i, bilimkurgu ve fantastik kurgu tarzında kaleme almış. Yaşadığımız dünyaya hiç benzemeyen ama içinde kendinizi yabancı hissetmeyeceğiniz bir gezegenin, duygularını kaybetmiş bir halkın ve bir şeylerin yanlış gittiğine inanan bir avuç insanın hikâyesini anlatıyor Çiğdem Erkal. İthaki Yayınları tarafından yayımlanan kitabın ana konusu inanmak; insanların nasıl da hiç sorgulamadan bir şeye inandığı ve bunun sonucunda neler kaybettiği, körü körüne inanarak asıl gerçekleri göremedikleri sade bir dille anlatılıyor.

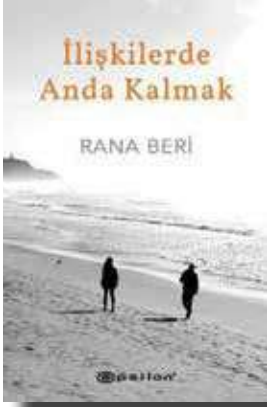

Sıra Dışı Bir Aile Öyküsü "Rumeli'den Alaçatı'ya" 1899 - 2020

Zeynep Özış'in ('76) kendi ailesinin hayat yolculuğunu anlattığı "*Sıra Dışı Bir Aile Öyküsü - Rumeli'den Alaçatı'ya 1899 - 2020*" adlı kitabı 2021 Mart'ta basıldı. Aile geçmişine ait birçok fotoğraf, mektup ve resmi belgeyi de içeren kitap "hediye" olarak dostlarla buluştu.

"Birkaç yıl önce 90 yaşına yaklaşan teyzemi kaybettik. Yıllarca anneannem ve dedemle beraber İzmir'de aynı evde oturmuştuk. Yarım yüzyıl yaşanmış evi boşaltma görevi de bana ve kardeşime düştü. Dolapların tepesinden lacivert-siyah kareli fermuarlı bir bavul çıktı. İçinde çeşitli torbalar ve zarflar içinde hem anne hem de baba tarafıma ait evraklar, mektuplar ve fotoğraflar vardı; anneannem el yazısıyla notlar yazmıştı içindekilere ilişkin. Bavulu 2020 yılının mart ayında açabildim - Corona'dan karantinaya girdiğimiz günlerdi. Anneannem ve dedemin, babaanne ve baba dedemin ve anneannemle babamın birbirlerine yazdığı mektupları (9 klasör dolusu) tarih sırasına koyup okudukça şaşkınlığım, onlara olan hayranlığım, duyduğum sevgi ve saygı arttıkça arttı. "Sıra dışı" bir aile olduğumuza olan inancım iyice pekişti. Benden önceki iki neslin kendi yaşamındaki izleri o kadar net gözüküyordu ki. Öncelikle kendim için, sonra da ailem ve dostlarım ile paylaşmak amacıyla ve Cumhuriyet Türkiye'sinin de aynısı olan bu üç neslin yaşamını merak edip okuyanların çıkabileceği düşüncesiyle bu kitabı oluşturmaya karar verdim. Bu kitaptaki sıra dışı ailenin öyküsünün sizin de ilginizi çekeceğini umarım."

İlişkilerde Anda Kalmak

Profesyonel Yaşam Koçu **Rana Orhunöz Beri**'nin ('85), iki yıl önce kaleme aldığı *Anda Kalmak* kitabından sonra 2020 yılında *İlişkilerde Anda Kalmak* adlı kitabı Epsilon Yayınevi tarafından yayımlandı.

Aile ilişkilerinin, arkadaşlıkların, iş yaşamındaki, çiftler arasındaki ilişkilerin tıkanıp, koptuğu tüm noktaları, özgün hikâyeler ve çözüm önerileriyle aktaran kitap kısaca insanlık hâllerimizi anlatıyor, hayatın akışını âdeta yeniden inşa ediyor.

Dünyanın Güçlü Tarafı

Kerem Işık'ın ('94) ilk romanı *Dünyanın Güçlü Tarafı*, Yapı Kredi Yayınları tarafından yayımlanarak okuyucularla buluştu. Öyküleriyle tanıdığımız Kerem Işık, romanında İzmir Agora'da sürdürülen arkeolojik kazıları gündeme getirerek unutulmuşların gün yüzüne çıkmasıyla düşündürücü olayların gelişimini ele alıyor. Okuru "gerçek hayat" adı verilen yapının hatırlama ve unutuş ile ilişkisi üzerinde düşünmeye çağırıyor; geçmişe karışan hayat yekpare bir blok mudur, bellek ölümcül oyunlar mı oynar, kişi kendi geçmişini yeniden inşa ederse geleceği de değişebilir mi, yoksa insan yazgısı karşısında büsbütün çaresiz midir?

Sergi

Rahatlatan Kehanetler Çin'deki bienale kabul edildi.

İzmir Ekonomi Üniversitesi'nden **Prof. Dr. Elvan Özkavruk Adanır**'ın ('85) lif sanatının tüm inceliklerini kullanarak kahve fincanı figürlerini kumaş üzerine aktardığı 10 eseri, Çin'de düzenlenen uluslararası bienale kabul edildi. Adanır, 5 kıtadan sanatçıların katıldığı ve binlerce başvuru arasından sadece 300 eserin sergilenme hakkı elde ettiği "Lozan'dan Pekin'e Uluslararası Lif Sanatı Bienali"ne Türkiye'den seçilen tek isim.

Uzun süredir yüz yüze görüşemediği arkadaşlarıyla dijital platformlarda bir araya gelen Adanır, arkadaşlarından kahve içerken fotoğraf

çektirmelerini ve bu görselleri de kendisine iletmesini istedi.

Kahve fincanı ve yüzün bir kısmının görüldüğü fotoğrafları, serigrafi baskı tekniği ile kumaş üzerine aktararak her birine ayrı hikâye işleyen Adanır, birbirinden ilginç eserlerini Çin'deki bienalin jürisine ilettiler. Bu yıl 11.kez düzenlenen bienalde, Adanır'ın "Zor Günlerde Rahatlatıcı Kehanetler" adını verdiği koleksiyonunun da yer almasına karar verildi. 16 Ocak 2021 ile 16 Şubat 2021 tarihleri arasında gerçekleşen bienal, <https://lbfiberart.ad.tsinghua.edu.cn> adresinde gezilebiliyor.

Exhibition by Chantal Zakari: *Work In Progress*

Kingston Gallery in Boston

For the past two years, **Chantal Zakari ('86)** has been exploring the connected histories of the Watertown Federal Arsenal, and of the buildings and the people who worked within them.

At the confluence of war, labor and immigrant narratives, *Work In Progress* is a multimedia visual metaphor combining the historical past of weapons manufacture with the present-day Arsenal as a changed destination for retail shopping and housing. The title *Work in Progress* refers to the continuous transformation of this real estate.

Using archival imagery along with her own photography, Zakari creates a visual diagram that outlines the Watertown Federal Arsenal from its start in the 19th century as the primary manufacturer of Civil War weapons. Through World War I, the Arsenal operated largely by way of the labor of European and Middle Eastern immigrants. The images, layered in frames, plexiglass, fabric and aluminum, construct new intersections of meanings out of two hundred years of history.

Performans

"En iyi Çıkış" Lil Zey'den

Sanat hayatında **Lil Zey** adını kullanan **Zeynep Tanyalçın ('12)**, Radyo Boğaziçi Müzik Ödülleri'nde "En İyi Çıkış" ödülünün sahibi oldu. Hip hop/trap sanatçısı ve DJ Lil Zey, ilk albümü *Kara Tiyatro*'yu Mayıs 2021'de yayınladı.

Sinema

İstanbul Film Festivali bünyesinde düzenlenen *Köprüde Buluşmalar* platformunun yöneticisi **Gülin Üstün ('86)**, Türkiye sinemasına katkılarından dolayı *Uçan Süpürge Kadın Filmleri Festivali Bilge Olgaç Başarı Ödülü*'ne layık görüldü. Türkiye ve dünyadan kadın yönetmenlerin uzun, kısa, belgesel ve animasyon filmlerinin izleyiciye sunulduğu ve bu çerçevede panel, söyleşi ve sergilerin düzenlendiği uluslararası bir organizasyon olan bu festival, 2003'ten bu yana sinemanın farklı alanlarında çaba gösteren kadınlara emeklerini görünür kılmak amacıyla ödül veriyor.

İFSAK 2020 Yılın Sinema Ödülü Altyazı Sinema Dergisi'ne verildi

Fırat Yücel ('97) ve **Enis Köstepen'in ('97)** kurucusu olduğu Türkiye'nin en saygın sinema dergisi *Altyazı*, sinema kültürüne katkılarından dolayı İFSAK (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği) tarafından Yılın Sinema Ödülü'ne layık görüldü. 2001'den bugüne yayın hayatını sürdüren *Altyazı Sinema Dergisi*, içinde bulunduğumuz şartlar itibarıyla dijital ortamda okurlarıyla buluşuyor. Derginin yayınları ve düzenlediği sinema seminerleri altyazi.net adresinden takip edilebilir.

CemileSezgin

İstanbul Modern Sinema, Gelecek Kısa - Biz de Varız! programıyla geçen sene Türkiye'de üretilmiş çeşitli kısa filmleri seyirciyle buluşturdu. Aylin Kuryel ve Raşel Meseri'nin *CemileSezgin* kısa filmi de çevrim içi program kapsamında 24-25 Ocak 2021 tarihlerinde gösterildi. Cemile ve Sezgin'in İzmir sokaklarında 2013'ten bu yana duvarlara ve sokaklara aşklarını kazımlarına dair kısa belgeselin kurgusu **Fırat Yücel ('97)** tarafından yapıldı.

SVA Film & Media Festival 2020

Antropolojik film yapımcısı **Zeynep Kaserçi'nin ('13)** 2020 yapımı *Ocak* filmi, *Society for Visual Anthropology Film & Media Festival*'ine katılmaya hak kazandı.

Ocak, Türkiye'nin kuzeydoğu kırsalında fındık yetiştiricisi olarak geçimini sağlayan bir ailenin hikâyesini inceleyen kısa bir belgesel film. Ekrana taşıdığı ailenin fertlerinin günlük yaşantısını, endişe ve arzularını, sevinçlerini ve kavgalarını yansıtan film, toplumun o kesiminin etnografik yaşam tarzını etraflıca seyirciye aktarıyor.

Bir Nefes Daha "En İyi Yabancı Film" ödülü aldı

Başrolde **Oktay Çubuk'un ('15)** oynadığı *Bir Nefes Daha*, 2021 Uluslararası Santa Barbara Film Festivali'nde "En İyi Yabancı Film" ödülünü aldı. S14 adlı rap grubuyla müzik yapan Çubuk'un, S14 grubuyla hazırladığı ve listelerde hızla yükselen *Avlu* adlı şarkısı, popüler dizilerde kullanılıyor.

Yeni Bir Mezundan Mektup

Merhaba! Ben Serenat Arpat. ACI'daki macerası bu sene sona erecek bir öğrenciyim. ACI'daki maceram bitse de bu defteri hiçbir zaman kapatmayacağıma eminim. Kayıt gününü çok iyi hatırlıyorum, ailecek önümüzdeki beş yıldan İngilizce eğitimi ve yurtdışına hazırlık dışında pek bir şey beklemiyorduk. Eğitim-öğretim aslında sadece fen değil miydi? Kesinlikle hayır tabii, ama şimdilik öyleymiş gibi davranalım. Annesi ve babası mühendis olan benim gibi biri için fen-matematikten başka bir yol yoktu. Ama daha hazırlık senesinde hem benim hem de ailemin önyargıları yıkıldı. Bunun en önemli nedeni ACI'n bana düşünmeyi öğretmesi oldu. Benim yaşımdayken ACI'da Macbeth okuyan İngilizce öğretmenimle gücün insan üzerindeki etkisini konuşmaktan tutun da din dersinde dinlerin çıkış noktasını sorgulamaya ve matematik dersinde kanıtlanmayan formül bırakmaya dek her dersin, her seviyede, beynimin hiç keşfetmediğim noktalarını çalıştırıp düşündürdüğüne şahit oldum. Tıpkı bir oyun gibi her sene yeni bir seviyeye ulaşarak yeni bir olgunlaşma sürecine girmek, bana öğrenmenin zevkini tattırdı. İşte bu aydınlanmanın etkisiyle ve de muhteşem bir sosyal bilimler ve fen bilimleri eğitimiyle üniversitede her iki alandan da vazgeçemeyeceğimi fark ettim. Pomona College'a başvurduğum, biyoloji ve siyasal bilimler çift anadal yapmak üzere erken kabul ve burs aldım. Eğitimsel farkındalığın dışında birey olmanın anlamını da böylelikle keşfetmiş oldum. Hayatımı nasıl değerlendirmek istediğimi bilmediğim sürece, bir sonraki sınav haftasına çalışmanın çok da anlamlı olamayacağını anladım.

Okulun çeşitli sosyal sorumluluk kulüplerinde yer aldıktan sonra hangi alana yönelirsem yöneleyim benim için önemli olan tek şeyin dünyada pozitif bir değişiklik yaratmak olacağını fark ettim. Bundan böyle hedefim hayatımın bir kısmında genetik bilimiyle bir kısmında da Türkiye'de siyasetle uğraşmak. Sonuçta taşın altına biz koymazsak elimizi, kim koyacak, değil mi? Akademik hayatım boyunca en değer verdiğim şeylerden biri içinde bulunduğum topluma hizmet etmek oldu. *Enter to learn, depart to serve*'e bir "plot twist" getirerek ayrılmayı beklemeden ACI'ya hizmet etmeye başladım. Yakın bir arkadaşımın Karantina'da açtığı Lise 101 adlı YouTube kanalından ortaokullulara ACI'ı tanıtmaya başladık. *Depart*'tan sonra da bu şekilde devam ederek okulum, şehrim, ülkem ve dünyaya hizmet etmek için sabırsızlanıyorum.

Serenat Arpat ('21)

POZİTİFE HİZMET EDEN ASTROLOJİ PLATFORMU: ASTROKORA

Astroloji, gezegenlerin ve asteroitlerin doğum haritamızda etkili olduğu konulara ve işaret ettiği zorluklara karşı savunma veya kaçınma yollarımızı görmemizi sağlayan analiz sanatıdır. Falcılık değildir. Bir insanın gerçekte kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini öğrenmesinin en iyi yollarından biridir. Astroloji bize kendimizde mevcut potansiyelleri gösterir. Hepimiz potansiyelimizi aktif hale getirmeye çalışırken Astroloji bilgisini rehber olarak kullanabiliriz. Bu bilgi, bize hayata dair eşsiz bir bakış açısı kazandırır.

Tüm danışmanlık hizmetlerimiz online ya da yüzyüze gerçekleştirilmekte olup, randevu gerektirmektedir.

Danışmanlık Hizmetlerimiz:

- Kapsamlı Doğum Haritası Analizi
- Karma Astroloji Danışmanlığı
- Tek Soru Danışmanlığı (Horary)
- İlişki ve Evlilik Analizi (Sinastri)
- Doğum Saati Hesaplama (Rektifikasyon)
- Yıllık Öngörü Danışmanlığı
- Kariyer/ Meslek Danışmanlığı
- Aile ilişkileri Danışmanlığı

astrokora.com.tr @ instagram.com/astrokora

• 0552 691 47 37 • 0552 691 47 39

ASTROKORA

✍ Nükhet İzmiroğlu ('71)
Aynur Sayiner ('83)

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı Başkanı **Prof. Dr. Füsün Çetin Çuhadaroğlu ('75)**, The International Association for Child and Adolescent Psychiatry and Allied Professions (IACAPAP) bünyesinde çocuk ve ergen ruh sağlığı alanında fark yaratan çalışmalar

yapan kişilere verilen "IACAPAP Medat" onur madalyasına layık görüldü ve IACAPAP 2020 Uluslararası Kongresi'nde gerçekleştirilen törenle ödülünü aldı.

Avrupa Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Derneği'nin (ESCAP) yönetim kurulu üyesiyken kurduğu "politika birimi"yle Avrupa ülkelerinde çocuk ve ergen ruh sağlığı programlarının geliştirilmesi için uğraş veren Prof. Dr. Çuhadaroğlu, bu çalışmayı daha sonra Uluslararası Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi ve İlişkili Meslekler Birliği (IACAPAP) Genel Sekreterliği yaptığı dönemde tüm dünya ülkelerini kapsayacak şekilde sürdürdü.

Dilek Şarлак Dirim ('79), eğitim sektöründe öğretmenlik ve yöneticilik tecrübelerinin (21 senesi ACI'da olmak üzere) ardından, DLK Eğitim Danışmanlık şirketini kurdu. DLK Eğitim Danışmanlık şirketi, kurulmakta olan okullara akademik alt yapı oluşturma veya kurulmuş olan okullara akademik güncelleme danışmanlıkları vermektedir. Aynı zamanda, öğretmenlere yönelik mesleki gelişim seminerleri düzenlemektedir. Dilek Dirim ayrıca, PTC (Principals' Training Center) Türkiye eğitmenidir ve PTC-Türkiye tarafından düzenlenen öğretmen/yönetici seminerlerinde görev almaktadır.

IMF'nin Strateji, Politika ve İnceleme Dairesi Başkanı

Boğaziçi Üniversitesi'nde ekonomi alanındaki eğitiminin ardından Georgetown Üniversitesi'nde doktora derecesi alan **Ceyla Pazarbaşıoğlu Deutz ('83)**, 1992-1998 yılları arasında IMF bünyesinde çalıştı. IMF'den ayrıldıktan sonra kısa bir süre baş ekonomist olarak ABN AMRO Bank'taki görevinin ardından iki yıl için Türkiye Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) Başkan Yardımcısı oldu. O dönem Kemal Derviş'in Türkiye'de kurduğu kriz yönetimindeki 5 kişiden biriydi.

Daha sonra tekrar IMF'ye girerek 2010 yılından itibaren mali denetimden sorumlu Para ve Sermaye Piyasaları departmanında Müdür Yardımcısı görevini yürüttü. Ağustos 2020'de IMF'nin Strateji, Politika ve İnceleme Dairesi Başkanı olarak atandı ve 15 Eylül 2020 tarihi itibarıyla göreve başladı.

Ege Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyesi **Prof. Dr. Sonia Amado ('83)**, 11 Şubat Uluslararası Bilimde Kadın ve Kız Çocukları Günü'nde, yaptığı ulusal ve uluslararası yayınlar ve projeler ile ödüle layık görüldü.

Prof. Dr. E. Yasemin Şener Yazan ('72), Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Eczacılık Fakültesi Dekan'ı oldu.

Meltem Ağduk ('86), 2003 yılında başladığı (UNFPA) Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu Türkiye Ofisi'ndeki Toplumsal Cinsiyet Programları Koordinatörlüğü görevini Kasım 2020 tarihinde sonlandırdı. Ocak 2021 itibarıyla Addis Ababa, Etiyopya'da UNFPA Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kültür Birimi'nde çalışmaya başladı. Toplumsal Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet teknik uzmanı olarak Kadın Sünnetinin ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi programında görev alıyor.

AMGEN Rusya ve CIS Bölgesi Genel Müdürü

Boğaziçi Üniversitesi Ekonomi Bölümü mezunu **Uğur Günaydın ('94)**, iş yaşamına ilaç sektöründe başladı. Bristol Myers Squibb'de Türkiye Finans Direktörlüğü ve ABD'de Global Ticarileştirme Finans Direktörlüğü görevlerinde bulunan Günaydın, 2015'te Türkiye, Ortadoğu, Afrika Bölgesi'nden Sorumlu Stratejik Operasyonlar Direktörü olarak dünyanın önde gelen biyoteknoloji şirketlerinden AMGEN'a katıldı. Ardından AMGEN Türkiye Satış ve Pazarlama Direktörü olarak görev yaptı. Temmuz 2019'dan itibaren Amgen Rusya ve CIS Bölgesi Genel Müdürü olarak görev yapmaktadır.

9 Eylül Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi **Prof. Dr. Banu Durukan Salı ('89)**, "India Institute of Finance 2020 Reasearch Professor" ödülünü aldı.

Yaşlı dostu projeye TÜBİTAK'tan destek

Yaşar Üniversitesi Mimarlık Bölümü Öğretim Üyesi **Dr. Arzu Cilasun Kunduracı'nın ('03)**, yaşlıların yaşam alanlarını mimari bakış açısıyla ele aldığı projesi, TÜBİTAK'tan destek almaya hak kazandı. Ülkemizde sayıları hızla artmakta olan huzurevleri için yaşlı dostu, çevreci ve ekonomik iç mekân tasarım önerileri sunacak olan proje, pandemi nedeniyle iç mekânlarda daha da sık vakit geçirmek durumunda kalan yaşlılarımıza konforlu alanlar sağlayacak. TÜBİTAK ARDEB 1002 Programı tarafından 45 bin TL'lik mali destek almaya hak kazanan "Yaşlı Dostu Kurumsal Bakım Odalarında İç Mekân Fiziksel Çevre Kalitesi için Model Geliştirilmesi" başlıklı projenin yürütücülüğünü Kunduracı yapıyor.

Nesrin Hisli Şahin ('68) emeklilik sonrası çocuklarıyla birlikte olmak için Amerika'ya yerleşti. Resmi olarak New Jersey'de Klinik Psikolog olarak hizmet verme lisansını aldı.

EÇEV'de Mezunlarımız Yönetimde

Yıldız İşçimenler Ünsal ('85) EÇEV Yönetim Kurulu Başkanı seçildi. **Gül Güdüm Bayraktaroğlu ('85)**, **Fulya Erkmen ('83)** ve **Sinem Erel Muğla ('92)** EÇEV Yönetim Kurulu üyeliğine getirildi.

2020 Kadın Software Power Listesi

Yazılım Eğitimi Akademisi Makers, 2020 yılı içinde yazılım geliştirmede öne çıkan kadınların listesini açıkladı. Yazılım Mühendisi **Merve Taner Whiston ('06)**, yazılım sektöründe çeşitli alanlarda yükselen ve son 10 yılda yazılım geliştirmeye önemli katkılarda bulunan 30 kadın arasında yer alıyor. ODTÜ'de Moleküler Biyoloji ve Genetik okuyan Merve Taner, Oxford Üniversitesi'nde Farmakoloji dalında yüksek lisans yaptı. Makers Academy'de 16 haftalık web geliştirme eğitim programına katıldı.

Prof. Dr. Özge Yılmaz ('94), Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Başkanı oldu. 2021 yılı itibarıyla de aynı üniversitede Rektör Danışmanlığı'na getirildi.

Lerzan Tanç Nalbantoğlu ('85) YASED Uluslararası Yatırımcılar Derneği Hukuk ve Regülasyon Çalışma Grubu Başkanı oldu.

Sinem Derman ('11), Çeşme Belediyesi'nin ücretsiz Psikolojik Danışma Merkezi'nde Uzman Psikolog olarak çalışmaya başladı. Korona virüs ile mücadelede ruh sağlığının önemi dikkate alınarak hizmete sokulan merkezde her yaş kesiminden vatandaşlara rehberlik ve danışmanlık hizmeti veriliyor.

Prof. Dr. Özgür Hodul Olukman ('91) Bakırçay Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Ana Bilim Dalı ve Neonatoloji Bilim Dalı Başkanlıklarına atandı.

Amfinin beton duvarı renklendi

Yeditepe Üniversitesi Plastik Sanatlar mezuniyeti ardından New York School of Visual Arts'da Residency programına katılan **Yağmur Yörük ('12)**, yüksek lisansını Yeditepe Üniversitesi'nde tamamladı. Çalışmalarını duvar resimlerine odaklanarak yürütüyor. Geçtiğimiz yıl, ACI kampüsündeki amfi tiyatrunun arka duvarını boydan boya kaplayan bir eseriyle süsledi. Duvar resmi için kullandığı malzeme ve boyaları **Rana Yiğitbaşı ('12)** temin ederek o da bu projeye destek oldu.

Serhat Erküçük ('97) Kadir Has Üniversitesi Elektrik-Elektronik Mühendisliği Bölümü'nde profesör oldu.

Sabancı Üniversitesi 2004 mezunu **Oya Onat Göncü ('00)**, 2006 yılında İstanbul'da Philip Morris şirketinde çalışmaya başladı. 2010 yılında şirketin Almanya takımına transfer olup çeşitli kademelerde görev yaptı. 14 yıldır şirket bünyesinde çalışan Göncü, Aralık 2020 tarihinde Philip Morris International'da Trade Marketing Direct Channels Manager görevine getirildi.

We grieve for

Şayeste Dalyan Daşer's ('63) **husband**
 Biltan Yücel Ersöz's ('64) **husband**, Ayça Ersöz
 Serbester's ('94) **father**
 Ferihan Tosunoğlu Göksu's ('64) **husband**
 Benim Kızılbaş Bükey's ('65) **husband**
 Oya Yazgan Göktepe's ('65) **husband**
 Muzaffer İşman Bodur's ('66) **husband**
 Seba Şamlı Oğuz's ('66) **husband**
 Berna Göksel Güler's ('67) **son**
 Tülay Özgiller Karcıoğlu's ('67) **husband**
 Gülgün Çayırılı Eriş's ('67) **husband**
 Esen Subaş Kayalar's ('67) **husband**
 Ayten Andaç Tekişalp's ('67) **husband**
 Şakire Nişli Pöğün's ('69) **father**
 Nilay Bürsin Erdoğan's ('71) **mother**
 Gülşen Posacı Kayabaşı's ('71) **mother**
 Jülyet Leraya Boz's ('71) **husband**
 Roza Moron Pontremoli's ('74 L4) **father**
 Levana Gökaslan Levi's ('74 L4) **husband**
 Sema Veryeri Çağlayan's ('75) **mother**
 Şule Sönmez's ('76) **father**
 Türkecan Karasu Erenel's ('79) **husband**
 Mehveş Çağlı's ('79) **husband**
 Ayşenur Yamazhan Yeğin's ('79) & Nurdan Yamazhan
 Tekgül's ('83) **father**
 Nursel Tabakoğlu Zati's ('80) **mother**
 Ayşe Bırsel Seck's ('81) **father**
 Derya Alataş's ('81) **mother**
 Müge Sakıcı Cox's ('83) **mother**
 Suna Ayhan Anderson's ('83) **husband**
 Pınar Yeni Çopcu's ('83) & Çınar Yeni's ('85) **mother**
 Berrak Karadeniz Çiğeroğlu's ('83) **mother**
 Nükhet Özçamur's ('85) **father**
 Ayşegül Samsunlu's ('86) **father**
 Gülin Üstün's ('86) **mother**
 Müge Düzenli Akbulak's ('86) **mother**
 Uğur Etiman's ('86) **father**
 Burcu Mergen Amasya's ('89) **husband**
 Şeniz Karaman Willaert's ('89) **mother & father**
 Pınar Egeli's ('89) **father**
 Olsa Çetin's ('89) **father**
 Safiye Ürücü's ('92) **father**
 Ekin Gökovalı Kolat's ('94) **father**
 Orçun Özsüt's ('95) **father**
 Murat Güler's ('95) **wife**
 Tangül Aktuğlu Kardeş's ('95) **father**
 Tulya Tabak's ('95) **mother**
 Hakan Alpbaz's ('98) **father**
 Ecem Ağaoğlu's ('12) **mother**
 Ege Alpagkut's ('14) **father**
 Bade Baran's ('15) **father**

We celebrate the births of

Oya Pekin Akıncı's ('68) **granddaughter**
 Ilgın Kopuz Başaran's ('70) **granddaughter**
 Nurgün Erdöl's ('70) **grandson**
 Nur Baykal Denizci's ('70) **grandson**
 Mehpare Öktem Evrenols's ('71) **grandson**
 Onur Göksel Özgenç's ('71) **grandson**
 Ayşe Şanlı Şenocak's ('74 L4) **granddaughter**
 Meral İnci Zaim's ('74) **grandson**
 Semra San Erdoğan's ('74) **granddaughter**
 Mehtap Alanyalı's ('74) **grandson**
 Dirayet Somer Uluğ's ('74) **granddaughter**
 Gülnur Küçükçakar Görgün's ('75) **grandson**

Nükhet Akkaya's ('75) **grandson**
 Feyza Aysan's ('76) **granddaughter**
 Gülnur Küçükçakar Görgün's ('75) **granddaughter**
 Yeşeren Hancı Kavas's ('78) **grandson**
 Gönül Şengöz's ('79) **granddaughter**
 Işıl Yayger Bağcıoğlu's ('79) **granddaughter**
 Afife Dalyan Önen's ('79) **grandson**
 Ayşe Gül Demiroğlu's ('79) **grandson**
 Işıl Sönmezer Demirmen's ('80) **grandson**
 Hilal Himam's ('80) **grandson**
 Fulya Erkmen's ('83) **granddaughter**
 Refia Örnek Kızılhisar's ('85) **twin grandsons**
 Elif Özizmir Demirci's ('93) **son**, Seran Ara Özizmir's ('70) **grandson**
 Tilda Kapuya Coleman's ('94) **daughter**
 Lütfullah Kitapçı's ('97) **daughter**, Kamer Başkurt Kitapçı's ('77) **granddaughter**
 Barış Akyelli's ('98) **daughter**, Gülden Ayker's ('74) **granddaughter**
 Simel Gündem Sanalioğlu's ('01) **daughter**
 Ali Uzun's ('01) **son**, Suzan Urfalı Uzun's ('76) **grandson**
 Gencer Ertan's ('02) **daughter**, Müge Kızıl Ertan's ('83) **granddaughter**
 Can Selçuki's ('02) **son**
 Erol Alaluf's ('05) **daughter**, Simon Şen Alaluf's ('83) **granddaughter**
 Barış Ünlü's ('04) **twins, son & daughter**, Ayşıl Yayger Ünlü's ('76) **twin grandchildren**
 Burcu Bekemler Kutlukaya's ('04) **twin sons**
 Mirey Çukurel Berkovich's ('07) **daughter**, Roza Navaro Çukurel's ('76) **granddaughter**
 Sevgi Şairoğlu Sezginer's ('08) **daughter**
 Öyküm Pekşirin Biber's ('08) **daughter**
 Yusuf Saban's ('08) **son**, Melek Akbaş's ('77) **grandson**
 Emre Aybek's ('09) **son**, Berna Gökengin's ('81) **grandson**
 Deniz Taneli's ('10) **son**, Fatma Kutar Taneli's ('84) **grandson**
 Nazlı Yazaydın's ('14) **son**

We celebrate the marriages of

Hayat Gök Gökçe's ('74) **son**
 Ayşe Nur Mihçi's ('76) **son**
 İclal Onural Kardiçali's ('76) **son**
 Yasemin Ertan Conker's ('79) **daughter**
 İpek Nazlı Özkurt's ('79) **daughter**
 Mehveş Çağlı's ('79) **daughter**
 Nuriye Selma Akın's ('79) **son**
 Ayşenur Yamazhan Yeğin's ('79) **son**
 Yeşim Kadayırcı's ('79) **son**
 Sedef Birkan Akgünger's ('80) **daughter**, Sezer Bırsel Birkan's ('55) **granddaughter**
 Melis Giraud's ('80) **daughter**
 Çiçek Par Özkaner's ('83) **daughter**
 Güliz Kıymaz's ('83) **son**
 Hülya Üstün Köseleci's ('83) **daughter**
 Sebia Şerbetçi Karaesmen's ('83) **daughter**
 Elvan Yukaruç Kasap's ('88) **daughter**
 Ark Gözübüyük ('97), Figen Uğurbil's ('71) **son**
 Senem Kınılı ('01)
 Cem Çatıkkaş ('02), Ömür İncekarasu Çatıkkaş's ('76) **son**
 Berk Yılandıoğlu ('04), Elif Balın Yılandıoğlu's ('78) **son**
 Merve Taner ('06), Dilek Karaca Taner's ('80) **daughter**
 Selin Öktem ('08), Ayşe Yemişçi Öktem's ('85) **daughter**
 Faik Tuna Yağcı ('08)
 Bertan Yeniçeri ('08)
 Ceren Aylanç ('08)
 Ceren Dirin ('09), Mahur Pakalın Dirin's ('85) **daughter**
 Ekin Balcıoğlu ('09)
 Alp Atay ('11)
 Yağmur Yörük ('12) & Arda Yılmaz ('12)

Daha Ne Olsun?

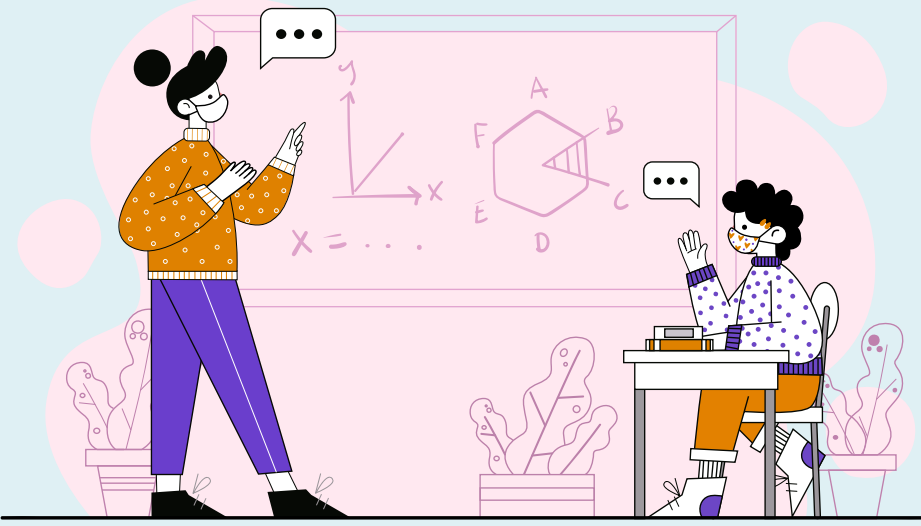
2019'un Aralık ayındaydık. Daha yeni başlamıştı ay. Telaş ve hazırlıklar yaklaşan yılbaşını gösteriyordu. Gazetelerin son sayfalarında küçük bir haber... Çin'de yarasalardan geçen bir virüs haberi... Wuhan diye bir yer varmış, orada görülmüşmüş... Biz işimize bakalım, Blake House'u şöyle bir güzel süsleyelim, yılbaşı yemekleri geliyor, hazırlığımızı yapalım... Telaşımız gün geçtikçe artıyor, telaşla beraber o küçük sütundaki haber de daha çok yer kaplamaya başlıyor ve ön sayfadan iç sayfalara atlıyor...

Haftanın üç günü bir klinikte fizik tedavideyim, o küçük sütundaki virüs bir isim almış buradaki doktorların ağzında dolaşıyor, herkes bir heyecanlı, telaşlı. Telaşlı olan sadece onlar değil, oğlum İstanbul'dan fizik tedavimin sonlandırılması ultimatoomunu veriyor. "Son üç seansım kalmıştı" demem duyulmuyor, karşı taraf çok ciddi. Ben ise "Çin nerede, biz neredeyiz, oradan buraya gelinceye kadar virüs filan kalmaz, kaçınıcı yüzyıldayız" tezinin arkasındayım. Sonradan görüyorum ki virüsün seyahat imkânları bizden daha iyi imiş.

Türkiye sadece onu konuşuyor artık. Yalnız Türkiye mi? Tüm dünya onu konuşuyor. Bir tuhafılık var herkeste, bir korku sarıyor içimizi. 12 Mart Perşembe günü yapacağımız kitap kulübünü "erteliyorum" ve ertesi gün okulun kapandığı haberi geliyor. Nasıl bir tatil, Paskalya Tatili mi? Bir hafta mı? Yoksa on beş gün mü?... Etrafı şöyle bir toparlıyoruz, masaları düzeltip, demir kapıları kapatıp Blake House'dan çıkıyoruz. Çıkış o çıkış... Sadece biz olmuyoruz kapılarını kapayan; şehirler, memleketler her yer kapanıyor yavaş yavaş. Yazlıklarına "geçinceye kadar" gidenler, iki ay kullanılan yazlık evlerinin aslında kışın da kullanabileceğini sonraki günlerde görecekler.

Ben evimdeyim... Oğlum ve ailesi İstanbul'da, kızım ve ailesi de Amerika'da. Çocuklar, torunlar, arkadaşlar, akrabalar herkes evinde, tek iletişim dünyanın tek harikası "WhatsApp." İlk zamanlarda çocuklar eve geliyor. Yüzlerde daha sonra burun ve ağzın yerini alacak maske, sarılma yok, içeriye girme yok, holde uzaktan bir koklaşma ve sarılma... Daha sonraları bunları bile arayacağımızı nereden bilebilirdik!

Ve sokağa çıkma yasakları gibi bir sürü yasaklar başlıyor. Hayat birden değişiyor. Çıkamadığımız zamanlarda birçok yeteneklerini keşfedenlerin yanında yer alıyorum.

Karşı taksi durağında şoförlerin beslediği köpecik kimsenin olmadığı zamanlarda nasıl beslenir? Çok kolay gibi gözüküyorsa da değil; evde yiyebileceği ne varsa Mithatpaşa Caddesi'nin karşı tarafına fırlatmak, hele hele sakat bir omuzla, çok zor! Ve tabii caddenin ortasına düşen et parçası ve "Bu da nereden çıktı?" diyerek bakan köpecik ve nereden aklıma geldi ise mırıldanarak hatırladığım Maradona'nın meşhur lafı "Tanrının eli."

"Evde kalma" ile çoğunlukla erkekler birer fırıncı, gevrekçi veya onların deyimi ile "şef" oluveriyorlar. Kadınların hali ise biraz daha değişik; bir kere ruj diye bir şey sadece sözlükte yer alıyor artık. Yaz- kış moda günleri yerine "günlük" moda akımları başlıyor. Rahat ev kıyafetleri özellikle eşofmanlar revaçta. Sonra sonra evlere yeni mekânlar ekleniyor; masasını kapıp bir odayı sınıfa çeviren çocuklar, çocuklardan eğer ki kendine bir köşe kaldı ise, o köşeye bir masa ve sandalye koyarak "ofisim" diye ilân eden anne babalar, evi paylaşıyorlar. İnsancıklar bu duruma

alışıyor zamanla, hatta ilk başlarda hoşlanıyorlar bile. Küçük torunum telefonla aradığımda "Teneffüsteyim, bir şeyler atıştırıyordum mutfakta" diyor. Kızım "Şimdi öğle yemeğine mutfaka çıktım, çocuklarla bir şeyler atıştırıyoruz" diyor.

Ama ben eskiden yaptığımız ufak tefek şeyleri özlüyorum. Çok önemli şeyler değil, manavdan sebze veya meyve almayı özlüyorum mesela... Peynirin tadına bakmayı özlüyorum... Değişik küpe takmayı özlüyorum... Arkadaşlarımı özlüyorum... Onlarla yemek yemeği, çay sohbetlerini özlüyorum... Sarılmayı, sevdiklerimin kokusunu özlüyorum... Acaba bir daha ne zaman Amerika'ya giderim diye düşünür iken kendimi damadımın "cook out"unu özlemiş buluyorum. Uzağa gitmeyeyim İstanbul'da Müge ile kahve içmeyi, Cem ile bir kadeh şarabın tadını çıkarmayı özlüyorum...

Bunlar doluşunca kafama virüse veryansın ediyorum. Nereden bilebilirdim ki...

Sanki bunlar hiçbir şey değilmiş gibi, sıcak bir gün ortasında ütü yapma işini bitirip, bir duş alıp, mutfaka girip bir şeyler atıştırmayı düşünürken birden bu olanları tamamen unutturan o sallantı, o depres... Her zaman Allah ile konuşurum, çünkü

derdimi ondan başka anlatacak kimsem yok, fakat ona hiç bu kadar saygısız olduğumu hatırlamıyorum... "Allahım yetti artık, kes şunu ne olur" denir mi hiç? Dakikalar geçtikçe şiddetlenen sallantı, uzun süren sallantı, düşen eşyalar, evden gelen sesler, deli gibi söylenirken, bir başka deliye dönen kedimi seyretmekten başka bir şey yapamıyor, mutfaktan çıkamıyorum.

Sonra kendimi bir gayret toplayıp, odalara şöyle bir göz atıp, kırılan dökülenin üstünden, kaçarcasına bir günlüğüne olsun uzaklaşıyorum. Hayatımda ilk kez evimden kaçıyorum, soluğu kardeşimde, Zeytinalanı'nda alıyorum... Çocuklarım şaşırılmış, "Anne sen hiç evini bırakmazdın" ... Eve dönünce uzun bir süre mutfaka giremiyorum. Bir faydası oldu mu? Yok canım, çabucak girip çıkıp işimi görüyör, beslenmeye devam diyorum. Günler geçiyor, zannediyoruz ki, virüs yine gündem maddemiz olacak. Oysa gündemimiz bu sefer başka bir rotaya yöneliyor. Bu kez barajlarda kalmayan su, sel olup birçok kimseyi üzüyor. Yavaş yavaş başlayan yağmur hızlanıyor, hızlandıkça sanki daha kuvvet alıp daha da hızlanıyor, birden hiçbir yer görünmez oluyor... Sel... Tek düşüncem acaba bu kez kimler üzülecek...

Sel tanımadığım birine bir kötülük ederken bana bir iyilik yapmış oldu. İzmir, Üçkuyular'da bir sahafın dükkânının sular altında kaldığını, 19,000 kitabının yok olduğunu duyar duymaz kitap kulüplerimiz ve mezun sosyal ağımız hemen duruma el atıyor.

Ben de bunu fırsat bilip evimi sadece oturulacak bir yer olmak dışında fazlalıklarından kurtulabileceğim bir yer olarak da görmeğe başlıyorum.

İşte önümde yepyeni bir dünyanın kapısı açılıyor. Babamın eski kitapları, benim eski-yeni kitaplarım, dergiler, çocukların kitapları, hatta okul kitapları derken ev hallaç pamuğu gibi atılmaya başlıyor, öyle ki kedim bile kendine yer bulmakta zorlanıyor.

Kitapları indir, rafların tozunu al, kitapların tozunu al... Verilecekler bir tarafa, evde kalacaklar bir tarafa derken evde hayat çekilmez oluyor. Bir de her kitapla bir vedalaşma ve kavga ritüelim var ki görülmeye değer!

İşi gücü bırakıp kendimi kendim ile konuşup gülüyor buluyorum. Beckett'e çok kızıyorum mesela, neden daha kolay yazmıyor ki! Halbuki onu anlamak için üç kitap almışım. Tam o sırada Amin Maalouf çıkıyor karşıma, beni Semerkant'tan alıp bütün Doğu Limanlarını dolaştıracak! Hiç de zamanı değil şimdi. "Bu işin arasında nasıl olur?" diye düşünürken, Nâzım ile Yaşar Kemal karşılıklı atışıyorlar "Sarı Defterlerdeki" üzerine... Onları kendi hallerine bırakıp Salman Rushdie'e "Seni katiyen bırakamam!" teminatı veriyor, Mehmet Eroğlu ve Attila Keskin de aynı güvence ile

yerlerinde kalıyorlar, veremiyorum... Peki, ben sahaf Emre beye ne göndereceğim? Sonra bunun bir delilik olduğunu kabul edip, ayrılacağım her kitap ile ayrı ayrı vedalaşarak, bana verdikleri mutluluk için teşekkür ediyor ve uğurluyorum onları... İşte böyle bir girdap içinde, sıkılmadan, usanmadan eski arkadaşlara güle güle, yenilere hoş geldiniz derken, evin içinde kendi kendime oyalanıyorum, pandemi, depresyon ve sel üçgeninden biraz olsun uzaklaşıyorum.

Tamam, artık üçledik derken virüsün bütün dünyaya ait olduğunu unutup, İzmir'in canını yakan hortumu, Urla, Çeşme ve özellikle Alaçatı'yı cehenneme çeviren hortumu unutmam mümkün değil... Bütün bunlar gözlerimiz önünde oluyor. Tarih kitaplarında okumuyoruz. Aslında tarih yazıyoruz, farkında değiliz.

Bazen de "Tüm bunlar hakikat mı yoksa romanlarda okuduğumuz yanılsamalar mı?" diyorum. Şimdilerde biraz eskilere, çok değil, bir yıl öncesine, dönüyoruz. Ama yine maskeli, yine sosyal mesafeli, yine şüpheli... Özlemlerimi saydım, bir kez daha tekrarlamaya hiç gerek yok diye düşünüyorum, çünkü sizlerin de isteği aşağı yukarı bunlar.

Zoom yapalım, uzaklarda olan çocuklarımızın yanında olalım, zoom yapalım bir kitap kulübü toplantısında tikiş tepiş oturalım, zoom yapalım bir Yetişenler veya *The Beacon* toplantısında olalım, sevdiklerimizle yemek yiyelim, çay içelim, Kemeraltı'na gidelim, sarılalım, öpelim, görelim birbirimizi... Ve ruj sürelim... Hayat ne kadar basitmiş, bir kere daha yaşayalım...

Sağlıklı günlerde görüşmek üzere...

CARRERA
EYEWEAR SINCE 1956

#DRIVEYOURSTORY

Kiraz Çiçekleri

Sakura aynı zamanda, yenilenme vakti olan ilkbaharın ve umudun sembolü. Yeni bir başlangıcın müjdecisi olduğu hissiyle, Japonya'da okulların ilk dönemi ve mali yıl da kiraz çiçeklerinin açtığı nisan ayında başlıyor. Ülkeye en çok turist, kutsal sayılan bu dönemde, kiraz çiçeklerini görmek için gidiyor.

Japon Meteoroloji Ajansı'nın en önemli görevlerinden biri, hava durumunun yanı sıra, her şehir için kiraz çiçeklerinin açacağı tarihleri, başka bir deyişle "sakura durumunu" tahmin etmek. Ülkede yaşayanlar ve turistler, buna göre programlarını yapıyorlar. Kiraz çiçekleri ülkenin güneyinde açmaya başlayıp kuzeye doğru ilerliyor.

Kiraz çiçekleri açtığında, sadece onları hayranlıkla seyretmek, düşünmek ve kutlama yapmak için her yaştan insan parklara, bahçelere, tapınaklara akın ediyor. Yaklaşık 18 yüzyıldır sürdüğü tahmin edilen bu geleneksel çiçek izleme partilerine, "hanami" adı veriliyor. Hanami festivallerinde, genellikle ağaçlara bakarak sadece sakin ve sessiz bir şekilde yürünüyor. Bununla birlikte hanami, çiçek açan ağaçların altında müzik eşliğinde, özel olarak hazırlanmış yiyecekler ve sake (pirinç şarabı) ile piknik partilerini de içerebiliyor.

Gece yapılan hanami'ye ise "yozakura", yani "gece sakurası" deniyor. Yozakura'da ağaçlara, sadece çiçekleri aydınlatacak kadar ışık veren, kağıttan fenerler asılıyor.

Kiraz çiçeklerinin açması, bugün ABD, Kanada, Danimarka, İsveç, Hollanda, Fransa, Almanya, İspanya, Güney Kore, Tayvan ve Çin'de de festivallerle kutlanıyor.

Kültürpark'taki sakura ağacı da bazı büyük ve derin kavramları her yıl yeniden değerlendirme vesilesi olarak, İzmir'de yaşayanları bekliyor. Kişisel veya birkaç kişilik hanami partileri düzenleyerek hayatı, doğal döngüyü düşünmek, zamanı hissetmek, umudu tazelemek ve faniliği hatırlamak için...

Her yılın mart sonu – nisan başında, İzmir Kültürpark'ta nefes kesici bir görüntü saklıdır. İzmir Sanat'ın hemen önündeki "sakura" (kiraz çiçeği) ağacı, vatani Japonya'dakilerle aynı dönemde çiçek açar. Uzaktan bakıldığında havada asılı beyaz-pembe bir tül gibi zarif ve sessizce durur. Bu muhteşem görüntüyü oluşturan çiçekler kısa süre sonra, en geç nisan ortasında dökülür.

Meyve vermeyen, iki yüzden fazla türü olan sakura ağaçları, Japonya'nın doğal zenginlikleri arasında. Ağaçların ve tohumlarının ülke dışına çıkarılması yasaklanmış. Sadece dostluğu geliştirmek amacıyla başka ülkelere hediye edilebiliyor. Yanındaki plakada "2010 Türkiye'de Japon Yılı" anısına dikildiği yazılı olan Kültürpark'taki sakura ağacı da muhtemelen bir armağan.

Sakura, Japonya'nın gayriresmî ulusal çiçeği. Japon kültüründe çok önemli bir yere sahip olan kiraz çiçeklerinin açması, ülkede asırlardır kutlanıyor. Güzelliği ve kısacık yaşamıyla kiraz çiçeği, Samuray felsefesinde yaşamın da güzelliği ile geçiciliğini ve kaderin önceden kabulünü temsil ediyor. Bu nedenle Japon sanatında, manga ve animelerinde sıkça kullanılıyor.

Güzelliğinin zirvesindeyken, solmadan doğrudan yere düşen kiraz çiçeği, Samuraylara olası bir savaşta her an ölebileceklerini de hatırlatır. Yani Samuraylar için hem yaşamı hem de ölümü simgeliyor.

Tülin Fesçiler Beler ('51)

Tülin Fesçiler Beler'i 9 Kasım 2020'de kaybettik. Kızı olarak, yaşamı boyunca ACI'nın üzerindeki etkisini ve okuluna olan sevgi ve bağlılığını en iyi bilen birkaç

kişiden biriyim. Hayatta onu en çok etkileyen kişilerin başında, muhtemelen ilk sırada, ACI'nın efsanevi müdürü Mrs. Blake'in geldiğine kuşku yok. ACI'dan mezuniyetinin ardından üniversite eğitimi yapmayı çok arzu etmesine karşın, çok iyi yetişmiş ve aydın bir anne-babanın evladı olmasına rağmen o devirde İzmir'de üniversite olmadığı için kızlarının İstanbul'a okumaya gitmesini arzu etmeyen ailesinin isteklerine uyarak bu hedefini gerçekleştirememiş olmaktan hep üzüntü duydu. Bu üzüntüsünü mezuniyet sonrası okul kütüphanesinde çalışarak ve Fransız Kültür Merkezi'nde yıllarca Fransızca kurslarına katılarak biraz olsun hafifletti. Hayatı boyunca kitaplara ve okumaya

olan düşkünlüğünün kökeninde muhtemelen ACI'daki kütüphane yaşantısı yatıyor.

1955 yılında Dr. Bedi Beler ile evlenip İstanbul'a yerleşmesi onu sevgili İzmir'inden koparmadı, hayatı boyunca hep İzmir'e ve İzmir'dekilere özlem duydu. Reunion'lar onu hep heyecanlandırır, katılmak için önceden planlar yapardı. Keşke bu yılki 70. Mezuniyet kutlamasına katılabilseydi...

İyi bir evlat ve eş, harikulade bir anne, medeni, bilinçli ve aydın bir Türk kadını olarak yaşamını sürdürmesi, ACI'nın annem üzerindeki etkisidir. O, ACI'lı olmaktan hep gurur duydu, ben de onun kızı olmaktan...

Bilsen Beler Baykal (ÜAKL '75)

Okul yıllarımızın faal, sosyal ve çalışkan öğrencisi, Hiking Club ve okul gezilerinin müdavimi, ufkü açık, engin müzik kültürüne ve yemek becerisine sahip canım ablam, çocukluk ve gençliğimin ortağı... Koruyucu meleğim, zorluklara karşı kalkanım, kızımın isim annesi, pratik zekası ve pırıl pırıl hafızası ile akıl hocam, iyilik sever, eli açık, fedakâr Tülin'im... Çok özliyorum...

Semin Fesçiler Savranoğlu ('52)

Bilge Unaran Kaftancı ('51)

(Evinç Unaran Dinçer'in ('47) kardeşi, Can Kaftancı Kuhn'nun ('78) annesi)

22 Şubat 2021'de çok sevgili kardeşimiz Bilge'yi kaybettik. 1945 yılında ACI'da başlayan arkadaşlığımızın anılarını unutmak

imkânsız. Mezuniyetimizden sonra da bugüne dek devam eden dostluğumuz dolayısı ile kendimi şanslı hissediyorum. Esprili, dürüst, vefakâr 76 yıllık bir kardeşi sevgili Bilge.

Seyda Fırat Kayhan ('51)

İsmet Kabaağaçlı Noonan ('54)

(JoAnne Aliye Noonan Kutup'un ('74) & Diane Noonan'ın ('78) anneleri)

Bu yıl sınıfımızdan üç kaybımız oldu. İsmet de onlardan biri. Mezun olduktan sonra küçük bir grup oluşturmuştuk. Toplantı gününü sabırsızlıkla bekler ve tatlı beraberlikler yaşırdık. İsmet'i anlatmak çok zor.

Çok yetenekli, çok başarılı ve bir o kadar da mütevazı bir kişilik. Her zaman herkesi olduğu gibi kabul eden ve aynı içtenlikle seven bir arkadaş. Dürüstlük timsali bir insan, sevecen, her zaman aranan ve aranacak olan eşsiz bir arkadaş. Onu çok sevdik, her zaman hatırlayacağız.

**Sınıf arkadaşları adına
Nuran Ayanoğlu ('54)**

Fusun Emir Çelebi ('54)

Değerli kardeşimiz Fusun, 8 Ekim 2020'de ebediyete geçti. Fusun hayatına neler sığdırmadı ki... Mezuniyetinin hemen ardından Mustafa Kemal Çelebi ile 64 yıl sürecek olan evliliğine adımını attı. Kızı Nedret ve oğlu Kudret doğdu. Nedret, Ege Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'ndan emeklidir. Kudret ise halen Boston'da General Dynamics şirketinde çalışmaktadır. Fusun, çocukları yuvadan uçunca, aktif olarak pek çok sosyal hizmette bulundu. Okulumuzun Mezunlar Derneği'nde, İzmir Görmeyenler Kütüphanesi'nde (TÜRGÖK), Buca Kız Yetiştirme Yurdu'nda destek, gören göz, koruyucu anne oldu. Ayrıca İzmir MS Derneği'nin kuruluş ve yönetiminde Prof. Dr. Egemen İdman

ve Prof.Dr. Fethi İdman ile çalıştı. Hastalarla olan iletişimi ve derneğe adanmış yaklaşımı yadsınamaz. Arta kalan zamanında Şeref Bigalı Atölyesi'nde sulu boya ve yağlı boya resim çalıştı. İzmir, Manisa, Çeşme ve Dikili'de kişisel sergiler açtı, karma sergilere katıldı, tablolarından elde

edilen geliri acil ihtiyaç sahiplerine dağıttı. Farklı karma sergilere de katılımcı oldu.

70'li yaşlarından itibaren anılarını, duygu ve düşüncelerini kaleme aldı. Bazıları İz Gazete'de Güzelbahçe Haberleri sayfalarında yayınlandı. 2017'den sonra bu verimli hayata hiç yakışmayan bir beyin sorunuyla köşesine çekilmek zorunda kaldı. Bilinci dışında, bütün yetilerini yavaş yavaş kaybetti, üç buçuk sene yatağa bağımlı kaldı. İradesi, zarafeti, dürüstlüğü ve insanlığa hizmet aşkıyla örnek insan, seni arıyor ve çok özledik. Kalbimizdesin.

Sınıf arkadaşları adına kızı Nedret Çelebi

Gülsevin Arslantürk Wilderom ('54)

Gülsevin Ablam. Kan bağıımız yoktu ama benim için hakiki bir ablaydı. 1980 yılında ailecek Houston'a taşınınca onun da Amerika'da yaşadığını öğrendim ve temasa geçtim. Haberleşmeye başladık. Norman, Oklohama'da oturuyordu. Farklı şehirlerde yaşamamıza rağmen sık sık görüşürdük. Kolej yıllarından sonra Amerika'da emlak danışmanlığı okulunu bitirip, orada evlenip emlak işine girdi. Gülsevin ablam, Oklahoma Üniversitesi'nde okuyan

Türk talebelerine kol kanat gererek, onlara anne/abla oldu. Her yeni gelen Türk talebe veya aileye yardım eder, dertlerini dinler, ihtiyaçlarını karşılardı. Norman'da onu tanımayan yoktu. Eşini kaybettikten sonra Dallas'a taşındı. Ablam, 29 Ekim 2019 tarihinde ebedi uykusuna daldı. Biricik ablam yattığı yerde rahat uyusun. Benim hayatımda onun yokluğunu hiçbirşey dolduramaz.

İnci Akın Akkaya ('62)

Filiz Omaç Acarlar ('56)

Güzel, güler yüzlü, neşeli, sınıfımızın papatyası Filiz kardeşimizi Nisan 2021'de ebediyete uğurladık. Anıları bizimle yaşayacak.

('56')lı Sınıf arkadaşları

Nilgün Erişkin Sakıcı ('59)

Birtanecik annem Nilgün Erişkin Sakıcı'yı 16 Temmuz 2020'de ebediyete uğurladık. Tüm yaşantısını sevgili eşi ve çocuklarına adanmış olan annem geride 2 çocuk ve 3 torun bıraktı. Sosyal platformda çok aktifti, annem her gün mutlaka bir sosyal faaliyete katılırdı. Her hafta sınıf arkadaşlarıyla toplanır, yazın dahi şehre iner, onlarla buluşurdu. Yaşamının son 2 senesinde çok rahatsızlanan annemi arkadaşları hiç yalnız bırakmadı. Kaybettiğimiz gün kalbimize inen o hançerin açtığı yara hiçbir zaman kapanmayacak.

Annem, seni sevgiyle özlemlerle anıyorum. Niye bu kadar erken bıraktın beni, niye bu kadar erken ayrıldın aramızdan...

Kızı, Müge Sakıcı Cox ('83)

Zeynep Semra Çelebi Şatır ('60)

Kaybedilmiş bir dostun, bir kardeşin ardından yazmak ne zor. Kelimeler yetersiz, cümleler anlamsız; içimizden bir parçamız eksik! Hatıra defterlerimize nakşettiğimiz 70 yıl. Hiç kopmadan, sık sık buluşup, kısa da olsa birbirimizi görmekten duyduğumuz mutluluk, paylaştığımız hayat hikâyelerimiz, sırlarımız, unutulmaz anılarımız; "ne

güzeldi" deyip güldüğümüz anlar! Birlikte yaşlandık güzel insan. Daima zarif, şık, kibar, onurlu, sevgi dolu Semramız! Yerin doldurulamaz. Seni çok özleyeceğiz. Seni anılarımızda tebessümle yaşatacağız, can dostumuz. Mekânın cennet olsun.

**('60) mezunları adına
Sara Pardo**

Gülçin Doğru Tanur / Buluç ('62)

Karantina'da dünyaya gelmiş, Kolej sonrası Oxford Üniversitesi'nde iki sene eczacılık eğitimi görmüş ve ailedeki bir vefat nedeniyle İzmir'e dönmüş, Nato'da çalışmış, evlenip bir çocuk sahibi olmuş, eşinin vefatından sonra Şadan Gökovalı'nın turist rehberliği kursunu tamamlamıştır. 40 yaşından sonra Ege Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nü bitirip, Aydın Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksek Okulu'na araştırma görevlisi

olarak atanmıştır. Daha sonra Dokuz Eylül İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İngilizce İşletme Bölüm Başkanı olmuştur. Emekli olduktan sonra ikinci eşini de kaybetmiştir. Çoklu organ yetmezliği sebebiyle Eylül 2020'de yaşamını yitirmiştir. Orta okulda nedime seçilen annem, azmi, dimdik duruşu ve güzelliğiyle arkadaşları tarafından takdirle anılır.

Kızı, Burcu Tanur ('86)

Ülfet Berna Hamurda Basatemur ('65)

Ailede, ODTÜ'de ve sonraki yaşamında Berna adıyla anılsa da ACİ'da bizim Ülfet'imizdir o. Resme ve çizime olan kabiliyeti ile okul gösterilerinin dekorlarının, sınıf aktivitelerinin ve Çağrışım 65'in yapımında, gece gündüz demeden zevkle beraber çalıştığı arkadaşlarına unutulmaz anılar bırakmıştır. Bu güzel vasfı ona ODTÜ Mimarlık

Fakültesi'nde ve sonraki iş hayatında başarı getirmiştir. Sınıf arkadaşı Savaş ile evlenerek Londra'ya taşınmış, birlikte ödüller kazandıran çalışmalara imza atmışlardır. 50. yıl kutlamasında hatıra olarak dağıttığımız mug'ların üzerindeki tasarımı İngiltere'de yapmış, detaylarını oradan kontrol etmiş, okulumuzda ve Akyaka'da devam eden kutlamalara katılmıştır.

Detaylar üzerinde titizlikle duran sevgili arkadaşımız, Londra'da Atatürkçü Düşünce Derneği'nde faal olarak çalışmış, okulumuzun bize kazandırdığı değerleri ve yurt sevgisini her zaman canlı tutmuştur. Düşünceli, zarif, iyi kalpli Ülfet'imizi artık anılarımızda, kalbimizde yaşatacağız.

Zuhal Kırçak Dalgıç ('65)

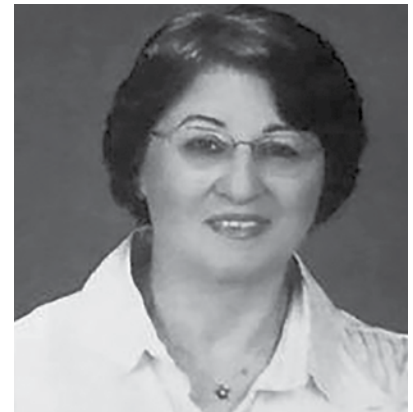
Serap Ansel Güneri ('66)

(Aslı Güneri Semizler'in ('94) annesi)

Sevgili Serap 11 Haziran 2020'de aramızdan ayrıldı. Kolej sonrası 1970'de İstanbul Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirdi. 1974'de Prof. Tamer Güneri ile evlendi, Aslı Güneri Semizler ('94) ve Hande Güneri Ağdaş adında iki kızları oldu. Bir dönem SGK'da eczacılık yaptıktan sonra Alsancak'ta bir mağaza açtı.

İş hayatından kendini emekli ettikten sonra günlerini yurtiçi ve yurtdışı seyahatlerde geçirdi. Son bir yıldır afazi (konuşma zorluğu) ile mücadele ediyordu. Sessiz ancak birden parlayabilen, müthiş espri yeteneği olan Serap, hiç unutamayacağımız arkadaşlarımızdan birisidir.

Ayşen -Aydan- Aliye ('66)

Solmaz Aksoy Çayırılı ('66)

(Yeşim Aksoy Karakaplan'ın ('67) ablası)

*"Do not go gentle into that goodnight,
Rage, rage against the dying of the light"*

Tıpkı Dylan Thomas'ın dediği gibi, kendini tutan o ani illetle adeta pençeleşti Solmaz. Dostları hünerli ikramlarına, şen

kahkahalarına doyamadı. Kıymetli Alpay'ı, can oğulları, güzel gelin kızları ve torunlarıyla genişleyen ailesinin her şart altında ana direği olarak durmasını bildi. Solmaz'ın yaydığı ışık anılarımızı aydınlatacak.

Deniz Zallak Erden ('65)

Nilgün Bayraktar Harmancıoğlu ('69)

(Nükhet Harmancıoğlu'nun ('96) annesi)

Prof. Dr. Nilgün Bayraktar Harmancıoğlu'nun gerek bilimsel, gerekse insani yönü çok etkileyiciydi. ACI '69 olarak onun başarılarıyla hep gurur duyduk. İlerleyen yıllarda Nilgün'ün adı yurt dışında da anılmaya başladı. 10'dan fazla AB projesine ve yurt- dışı destekli proje ekibiyle birlikte imza attı. Öyle yayınlar hazırladı ki o yayınların etkisi önce Türkiye'ye sonra yurtdışına yayıldı. Biz de sınıfça onun gerçek bir bilim insanı olmasıyla gurur duyduk. Nilgün tüm hayatı boyunca

hep çok çalıştı. Başarı yolunda her zaman kendini aşma çabasındaydı. Hiç bir zaman herkesi geride bırakıp en önde ben olayım gibi bir hırsla kapılmadı, çevresine hep sevgiyle yaklaştı ve can dostlar edindi. Her zaman sevecen ve güler yüzlüydü. Nilgün'ümüzün kaybı bizi derin acılara boğdu. Yokluğunu hep hissedeceğiz. Sevgili arkadaşımızın çektiği ağrıların ve acıların bittiğini düşünmek bu kaybın tek tesellisi. Başarısını hazmetmiş, hiçbir şeyi ile övünmemiş ve hiçbir arkadaşını

kırmamış Nilgün'ümüzü gülen yüzü ve sayısız anısıyla yaşatacağız ve çok özleyeceğiz.

('69)'lu sınıf arkadaşları

Fatmanur Özgül Paksoy ('80)

Babasının göreviyle bağlantılı olarak Orta 2-Lise 1 arasını İstanbul'da Üsküdar Amerikan'da okudu. Üniversite'yi ise Ankara'da, ODTÜ Endüstri Mühendisliği'nde. Sonra İstanbul'a yerleşti. Aileler kurduk, çocuklar büyüttük. Hep neşeli ve keyifli beraberliklerimiz oldu. Üzerine titrediği, bir tanecik Cemre'si artık bize emanet. Tatlı, içten, keskin zekalı, kültürlü, hayranlık uyandıracak kadar becerikli, sporcu, dost

canlısı, yardımsever, sırdaş, insanları mutlu etmeyi, onları özel hissettirmeyi çok iyi bilen arkadaşımız için ne desek az kalacak. Birlikte yaşlanacaktık olmadı, ama bu bir ayrılık değil, zamanı geldiğinde kavuşacağız. Gülmesini, ağlamasını, sorgulamasını ve hatta kızmasını bile şimdiden özledik. Seni çok seviyoruz, her zaman kalbimizdesin...

('80)'li Sınıf arkadaşları

Yaşatan Yaşatan ('81)

(Yüce Yaşatan'ın ('70) kız kardeşi)

Sınıfımızın naif ve yumuşak prensesi... Renkli kalemli, renkli tokalarıyla dış görünüşü renkli kendi sessiz, herşeyi içinde yaşayan ve hayatın yükünü isminde toplayan sevgili Yaşatan. Hiç kalp kırmayan yumuşacık tonu ve yavaş konuşmasıyla sesi hep kulaklarımızda. Bazıları bu dünyaya yük taşımaya gelir ya, işte Yaşatan'ımızın da

yaşam oyunundaki rolü buydu. Mücadeleden hiç vazgeçmedi. Hiç kimsenin cesaret edemeyeceği bir güçle hayata sarıldı ve çocuklarını yetiştirdi. Seni çok özleyeceğiz. Artık rahat uyu sevgili arkadaşımız.

('81)'li Sınıf arkadaşları

Ayşe Rahşan Cebe ('85)

Beline kadar uzanan örgülü saçlarıyla, güleç bir kız vardı aramızda yedi yıl boyunca... Kahkahaları, heyecanı, hareketliliği... Ayırı ayrı hepimizin Raşo'suydu o... İstanbul Hukuk Fakültesi'nde lisans, London School of Economics'de lisans üstü, Türkiye, Amerika ve Kanada'da başarılı iş hayatı...Hep cılgındı, öyle ki aynı uçakta olduğunu fark ettiği Gönce ve İrtem'i anons ettirip sürpriz yapmışlığı bile vardı.

O amansız hastalık onu ziyaret ettiğinde bile umudunu yitirmede, hep iyileşeceğine inandı. Tüm sınıf daima beraberdik, mesajlar ve telefonlarla ona hep güç verdik, o da bizden güç aldı... Hastaneler, oteller ayarlandı, öyle az kalmıştı ki kavuşmamıza, ani bir haberle yıkıldık... Yattığın yer seni incitmesin Raşo'muz.

('85)'li sınıf arkadaşları

ACI 2020 MEZUNLARININ YURT İÇİ ÜNİVERSİTE BAŞARISI İLE İLGİLİ İSTATİSTİKLER

DEVLET ÜNİVERSİTESİ VEYA TAM BURLU ÖZEL ÜNİVERSİTE KAZANAN

ÖĞRENCİ SAYISI: **58 (%52)**

DEVLET VEYA EN AZ %50 BURLU ÖZEL ÜNİVERSİTE KAZANAN

ÖĞRENCİ SAYISI: **84 (%75)**

ÜNİVERSİTE (27 FARKLI ÜNİVERSİTE)	ÖĞRENCİ SAYISI
KOÇ ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	16
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ (İZMİR)	12
EGE ÜNİVERSİTESİ (İZMİR)	11
BİLKENT ÜNİVERSİTESİ (ANKARA)	7
BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	7
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ	7
ÖZYEĞİN ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	7
SABANCI ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	7
İSTANBUL BİLGİ ÜNİVERSİTESİ	4
İSTANBUL TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	4
MANİSA CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ	4
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	3
İZMİR EKONOMİ ÜNİVERSİTESİ	3
YEDİTEPE ÜNİVERSİTESİ (İSTANBUL)	3
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ	2
İZMİR KATİP ÇELEBİ ÜNİVERSİTESİ	2
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ	2
ADNAN MENDERES ÜNİVERSİTESİ	1
ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ	1
İYTE (İZMİR YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ)	1
KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ	1
KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ	1
MARMARA ÜNİVERSİTESİ	1
OKAN ÜNİVERSİTESİ	1
TÜRK ALMAN ÜNİVERSİTESİ	1
YAŞAR ÜNİVERSİTESİ	1
TOPLAM	111

YURT DIŞI ÜNİVERSİTEYE YERLEŞENLER ACI'2020	ÜLKE	MEZUN SAYISI
Amsterdam University College	Netherlands	3
Amsterdam University of Applied Sciences	Netherlands	1
Architectural Association School of Architecture	United Kingdom	1
Babson College	United States	1
Bocconi University	Italy	3
Boston University	United States	2
Chapman University	United States	1
City University of London (Foundation)	United Kingdom	1
Columbia University	United States	1
Concordia University - Montreal	Canada	4
Erasmus University Rotterdam	Netherlands	1
Hong Kong Polytechnic University	Hong Kong	1
Imperial College London	United States	1
Istituto Europeo di Design	Italy	2
King's College London	United Kingdom	1
London School of Economics and Political Science	United Kingdom	1
Loyola Marymount University	United States	1
Michigan State University	United States	2
New York University	United States	1
NHTV Breda University of Applied Sciences	Netherlands	1
Northeastern University	United States	2
Parsons Paris, The New School	France	1
Pomona College	United States	1
Queen Mary University of London	United Kingdom	2
The University of Nottingham	United Kingdom	1
Tilburg University	Netherlands	4
Tufts University	United States	1
Universita Cattolica del Sacro Cuore	Italy	2
University College London	United Kingdom	4
University of Amsterdam	Netherlands	2
University of Applied Sciences Hogeschool Utrecht	Netherlands	1
University of Applied Sciences Würzburg-Schweinfurt (FHWS International)	Germany	1
University of California, Berkeley	United States	1
University of California, Los Angeles	United States	1
University of California, San Diego	United States	2
University of Edinburgh	United Kingdom	1
University of Groningen	Netherlands	4
University of Manchester	United Kingdom	1
University of Oxford	United Kingdom	1
University of St. Andrews	United Kingdom	2
University of Toronto	Canada	3
University of Twente	Netherlands	3
University of Wisconsin, Madison	United States	1
Utrecht University	Netherlands	1
Vanderbilt University	United States	1
Vrije University Amsterdam	Netherlands	1
Yale University	United States	1

*Lezzeti adında,
istediğin an kapıda...*

0 232 285 46 00
0 232 254 57 57

Mithatpaşa Caddesi No: 933
Göztepe / İZMİR

veyssi's döner

Mehmet Zengin

1960'dan beri

Çine'den İzmir'e Meşhur Lezzet Hikayesi

ŞUBELERİMİZ

Aydın: Merkez (Çine) - Şube 1 (Çine) - Şube 2 (Çine)

İzmir: Çeşme Şifne - Menemen Sakıpağa Outlet - Selway Outlet

Çok Yakında Folkart Time'dayız!

/ mehmetzengininieri

www.mehmetzengin.com.tr

**TÜRKİYE'DE
TEK**

**KORUYUCU
İÇERMEYEN**

**ŞEKERSİZ
EFSANE
GAZUZ**

